

**Bestuurlijk
Coördinatie Overleg
NPLG en stikstof**

Verslag

Contact

art 5.2-1e

T art 5.2-1e

art 5.2-1e [@pzh.nl](mailto:art5.2-1e@pzh.nl)

Aan

Vaste deelnemers: Gedeputeerden J. Baljeu, A. Koning,
B. Potjer, M. Stolk

Agendaleden: Commissaris J. Smit, Gedeputeerden F.
Zevenbergen, W. de Zoete - van der Hout

Kopie aan

Ambtelijk genodigden (aanwezigheid afhankelijk van
agenda): art 5.2-1e

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Onderwerp

Verslag 11 april 2023

Aanwezige gedeputeerden: Anne, Berend, Jeannette tot half vier, Meindert en Willy.

1. Opening en mededelingen

- Mededelingen
 - Berend koppelt eea terug wat vanmorgen in GS is besproken en diverse gesprekken, oa nav duinen overleg of/hoe gemeenteraden worden meegenomen in gebiedsproces. Onderwerp wordt verder besproken.
- Verslag BCO NPLG-Stikstof 20230404 (1a BIJLAGE)
Geen opmerkingen.
- Stikstofagenda en actielijst (1b BIJLAGE)
Geen opmerkingen.

Ter bespreking

2. IPO

- a) Bestuurlijke afspraken, regelgeving, BC-stikstof (Jeannette)
Meindert geeft aan dat in BAC-VP de opmerking is gemaakt dat eea mbt landbouwakkoord goed uitzielt. Planning is eind april besluit hierover.
- b) Voorbespreken BC stikstof 13 april
Jeannette licht toe, niet zoveel nieuwe dingen en in college vanmorgen al ea besproken. Jeannette hoort graag opmerkingen over BC agenda.

3. ZH PLG

- a) Inventarisatie benodigde stikstofruimte maatschappelijke ontwikkelingen Zuid-Holland

Jeannette licht toe. Gedeputeerden stellen vragen en geven input. Onderwerp wordt verder besproken. Vooralsnog blijft het een intern stuk, wordt verder uitgewerkt en meer duiding, volgende week(?) in BCO opnieuw bespreken.

- b) Overzicht beschikbaar grondinstrumentarium bij verwerving ZH-PLG en mogelijkheden intrekken vergunning

Gedeputeerden stellen vragen en geven input. Meindert vraagt om helder te krijgen wat de praktijk oplevert: bedrijf opgekocht, wat krijgen we er voor terug? art 5.2-1e licht toe. Onderwerp wordt besproken.

4. Stikstofprogramma

- a) Presentatie duiding advies Ecologische Autoriteit

art 5.2-1e licht het onderwerp toe mbv een presentatie. Gedeputeerden stellen vragen. art 5.2-1e lichten toe en dat gewerkt wordt aan GS brief met adviezen en meer duiding op EA advies.

5. Vergunningverlening

- a) Stand van zaken afhandeling PAS-melders

art 5.2-1e licht toe. art 5.2-1 geeft aan dat ODH geen nee zegt tegen ondersteuning. Jeannette vraagt ODH om aan te geven hoe ondersteuning er uit moet zien en na het mei reces hierop terug te komen.

6. Wvttk en rondvraag

- a) art 5.2-1e deelt mee dat het ministerie van VWS een Woo-verzoek gekregen omtrent ammoniak uit zee en daarmee ook verzoek mailwisselingen vanuit PZH openbaar. Onderwerp wordt verder besproken.

Verslag PO stikstof /
coördinatie NPLG

Contact

art 5.2-1e

@pzh.nl

Vergadering van

Vergaderdatum

12 juni 2023

Datum

Ons kenmerk

Aan

Gedeputeerde J. Baljeu

art. 5.1.2e

Afwezig

Kopie aan

Ambtelijk genodigden (aanwezigheid afhankelijk van
agenda): art 5.2-1e

1) Opening en mededelingen

- Mededelingen
Jeannette geeft een korte terugkoppeling van het coalitieakkoord.
- Verslag PO-stikstof 20230612 [1a BIJLAGE]
Geen opmerkingen.
- Stikstofagenda en actielijst [1b BIJLAGE]

Ter bespreking:

2) IPO en Rijk – Bestuurlijke afspraken, regelgeving, BC stikstof

a) Terugblik BC stikstof 15 juni (Jeannette)

Jeannette licht toe. BR

Oa gesproken over BR ammoniak op zee BR

3) ZH PLG

a) Publicatie van rapporten over (stikstof)maatregelen in veehouderij en
akkerbouw

Jeannette geeft aan niet alle bijlagen ontvangen te hebben enkel de
oplegger. art 5.2-1e licht toe, oa Meindert akkoord met publiceren. Jeannette
geeft aan goed om opbouw rapporten te synchroniseren.

b) Bijeenkomst art. 5.1.2e IJsselmonde 29 juni 2023

Jeannette wil en kan bij de bijeenkomst zijn. Gecheckt wordt of Meindert
kan/wil. art 5.2-1e licht verder toe. Onderwerp wordt besproken. Agenda blijft
zoals die is.

c) Gebiedsproces Goeree-Overflakkee

Datum

Ons kenmerk

Jeannette heeft een paar opmerkingen. Onderwerp wordt besproken.

4) Stikstofprogramma

a) Terugblik sectortafel 16 juni

Jeannette^{BR}

Onderwerp wordt verder besproken.

5) Vergunningverlening

Geen opmerkingen.

6) Wvttk en rondvraag

- art 5.2-1e geeft aan dat een memo communicatie aanpak vrijgave toetsbaar voorontwerp voor BCO morgen. Jeannette geeft aan akkoord.
- art 5.2-1 deelt mee dat morgen in GS een ambtelijke brief aan gebiedspartners staat geagendeerd. Onderwerp wordt verder besproken.
- art 5.2-1 deelt mee dat er een voorstel voor aanpassing beleidsregels salderen ligt ter akkoord. Jeannette geeft aan naar art 5.2-1 te sturen.
- art 5.2-1e deelt mee dat morgen in GS de d-memo is geagendeerd. Onderwerp wordt verder besproken.
- art 5.2-1e geeft aan dat komende woensdag commissievergadering is en vraagt of Jeannette nog iets verwacht. Onderwerp wordt verder besproken.
- art 5.2-1e geeft aan dat 29 juni commissievergadering is. Jeannette geeft aan wat nodig is.

Contact

art 5.2-1e

@pzh.nl

Aan

Portefeuilleoverleg PAS (Stikstof)

Gedeputeerde J. Baljeu

art. 5.1.2e

Kopie aan

Ambtelijk genodigden (aanwezigheid afhankelijk van
agenda): art 5.2-1e

Onderwerp

Verslag (Teams) PO – stikstof 9 mei 2022

1) Opening en mededelingen

- Mededelingen

- art 5.2-1e deelt mee dat RIVM vandaag een bericht “Ammoniak en zee” op hun website publiceren over ammoniak uit zee. De kern hiervan is dat de stikstofopgave voor de kustprovincies misschien verlaagd kan worden. In de beantwoording van de statenvragen van de VVD wordt hier rekening mee gehouden.
- art 5.2-1e deelt mee dat de rechtbank Overijssel een aantal uitspraken heeft gedaan over vergunningen.
- Verslag PO-stikstof 20220509 [1a BIJLAGE]
Geen opmerkingen en akkoord.
- Stikstofagenda en actielijst (1b BIJLAGE)
Geen opmerkingen en akkoord.

Ter bespreking:

2) Coördinatie Stikstof

a) Bestuurlijke afspraken en regelgeving

- Terugkoppeling IPO-bestuur 12 mei
Ter bespreking [mondelinge toelichting] (Jeannette)
Zie agendapunt 2b)

b) Terugkoppeling BO-Stikstof 11 mei

Ter bespreking [mondelinge toelichting] (Jeannette)
Jeannette licht toe. Overleg met de minister en provincies verliep niet heel enthousiast, minister heeft overleg geschorst. Overige punten worden per mail afgedaan.

c) Informeel moment minister en 12 gedeputeerden 17 mei

Ter bespreking [mondelinge toelichting] (Jeannette)

Jeannette licht toe. We hopen uit te kunnen leggen aan de minister dat we heel met provincies en Rijk heel dicht bij elkaar liggen en dat de provincies willen doorgaan en samenwerken met het Rijk. Jeannette licht haar zorgpunten toe voor het overleg.

d) BC-stikstof 19 mei '22

Ter bespreking [2d1 BIJLAGE] (Jeannette art. 5.1.2e

art. 5.2.1e licht toe. De agenda voor het overleg is overzichtelijk, wellicht nog iets gezamenlijk met BAC-VP over NPLG, maar daarvan nog niets gezien.

e) Terugkoppeling AC-stikstof

Ter bespreking [mondelinge toelichting] art. 5.2-1e

art. 5.2.1e licht toe. Oa gesproken: voorbereiding gesprek BO 17 mei, AERIUS, "stikstofkarretje", stikstof top100 van LNV, presentatie versnellingsgelden.

Jeannette geeft aan zich zorgen te maken over het proces, oa door de extreem grote verschillen tussen de provincies van bijdrage door het Rijk. Verder is ongeduld bij CdK en college steeds meer merkbaar. Jeannette vraagt meer aandacht en lef op versnelling en keuzes mbt uitvoeren maatregelen.

Onderwerp wordt verder besproken.

f) Sectortafeloverleg

Ter bespreking [2f1 BIJLAGE] art. 5.1.2e

Jeannette licht toe. De bijlage wordt doorgenomen. De toon voor komend overleg moet vooral zijn dat we urgentie voelen, hier uitvoering aan geven en uitdragen naar gebieden dat er nu iets gaat gebeuren. art. 5.2.1e neemt de opmerkingen mee en past de brief aan.

3) Actielijnen binnen het stikstofprogramma

4) Gebiedsgerichte aanpak

- Verplaatsingsregeling veehouderij Zuid-Holland

Ter bespreking [4a1 tm 4a7 BIJLAGEN] art. 5.2-1e

art. 5.2.1e licht toe. Onderwerp wordt besproken. art. 5.2.1e verwerkt de opmerkingen.

5) Vergunningverlening

art. 5.2-1e geeft aan dat ODH momenteel kijkt naar besparing op stikstof bij bepaalde vergunninghouders wat ruimte oplevert voor ander projecten. Jeannette hoort er graag meer over zodra er meer bekend is. Wordt vervolgd.

6) Wvttk en rondvraag

- art. 5.2.1e heeft een aandachtspunt op 2 opkoopregelingen van het Rijk.
- art. 5.2-1e geeft aan dat in overleg met Haven kwam klimaatfonds naar voren. Wordt alleen gekeken naar CO2, niet naar stikstof. Dit kunnen we meenemen naar het gesprek van 15 juni met minister de minister EZK als opmaat naar het gesprek later mbt het Havenplan.
Jeannette geeft aan dat het warmtedossier is verschoven naar 15 juni, mogelijk een probleem in agenda.
- art. 5.2-1e deelt mee dat de boeren in Nieuwkoop een brief hebben gestuurd. Meindert gaat naar Nieuwkoop voor gesprek. Jeannette geeft aan graag mee te gaan als agenda het toelaat.

Memo**Contact**

art 5.2-1e

@pzh.nl)

art 5.2-1e

@pzh.nl)

Datum

30 oktober 2023

Aan

B. Potjer, F. Rijkaart

Onderwerp

Voorbeeldberekening vulling van de Zuid-Hollandse stikstofbank door opkoop agrariërs in relatie tot de reductieopgave

Zuid-Holland heeft zelf stikstofruimte nodig om aan de eigen maatschappelijke opgaven invulling te kunnen geven (legalisatie PAS-melders, woningbouw, mobiliteit, enz.). Echter, stikstofruimte is schaars en het opkopen en (gedeeltelijk) beëindigen van agrarische bedrijven is één van de weinige manieren om stikstofruimte beschikbaar te maken voor de diverse opgaven. Bij het opkopen en salderen met de stikstofruimte van agrariërs is het rijksbeleid op dit moment dat 30% van de voor saldering beschikbare stikstofruimte wordt afgeroomd. Voor deze marge is gekozen om te voorkomen dat er (bij 100% salderen) toch toename kan zijn van stikstofemissies en om de druk op de natuur te verlagen.

Onderstaande berekening laat zien hoe de verwerving van stikstofruimte door opkoop en opname in de Depositiebank algemeen Zuid-Holland zich verhoudt tot de algemene stikstofreductieopgave van Zuid-Holland. NB de berekening gaat uit van een aantal aannames en gemiddelden (zie hieronder). Zonder daadwerkelijke praktijk is het niet mogelijk om tot een specifiekere berekening te komen. Het doel hiervan is dan ook niet om een precies overzicht te geven maar om een mogelijk inzicht te verschaffen in de verhoudingen tussen reductieopgave en stikstofruimte in de bank.

Een gemiddelde melkveehouder in Zuid-Holland heeft zo'n 100 tot 150 koeien. Uitgaande van de (landelijk) aangenomen 13kg stikstof emissie per dierplaats aan stalemissies¹ levert dat een gemiddelde emissie op van zo'n 1.300 tot 1.950kg aan stalemissies per jaar. De stalemissies zijn in de regel zo'n 2/3 van de totale emissies van een bedrijf (de overige emissies komen vrij in het veld). Een gemiddeld bedrijf stoot daarmee zo'n 1950kg tot 2925kg stikstof uit op jaarbasis. Voor het gemak gaan we uit van het gemiddelde: zo'n 2.500kg per jaar.

Bij opkoop van 5 bedrijven op jaarbasis de komende jaren gaat het dan om zo'n 12.500kg ammoniak per jaar. In 5 jaar tijd (25 bedrijven) gaat het dan om ong. 62.500kg ammoniak / jaar dat wordt opgekocht. De reductieopgave voor Zuid-Holland is ongeveer 2,5kton (ook wel: 2.500.000kg) ammoniak / jaar.

Hieronder het overzicht van de invloed van de opkoop op de totale reductieopgave en de restopgave bij verschillende afroompercentages:

¹ <https://www.aanpakstikstof.nl/binaries/aanpakstikstof/documenten/rapporten/2021/03/19/bijlage-2-normeren-en-beprijzen/Bijlage+2+Normeren+en+Beprijzen.PDF>

Afroompercentage	Reductie	Te besteden ruimte	Restopgave ZH per jaar	Reductie t.o.v. totale opgave
30% (rijksbeleid)	18.750	43.750	2.481.250	0,75%
40%	25.000	37.500	2.475.000	1,00%
50%	31.250	31.250	2.468.750	1,25%
70%	43750	18750	2.456.250	1,75%
100%	62500	0	2.437.500	2,50%

Door het afroompercentage te verhogen van 30% naar 40% of 50% neemt de totale reductieopgave af met 0,25 tot 0,5 procentpunt. Dit heeft dus een verwaarloosbare impact op de totale opgave waar we als Zuid-Holland voor staan. Aan de andere kant betekend het verhogen van het afroompercentage van 30% naar 40% of 50% dat er 14% tot 29% minder ruimte beschikbaar komt om mee te salderen of in de stikstofbank op te slaan.

In vergelijking met de generieke reductieplannen zoals deze nu in het kader van het ZH-PLG worden uitgewerkt gaat het om zeer kleine reducties. De extra reductie wanneer er wordt gekozen voor 40% afomingspercentage (extra reductie van 6.250kg in het rekenvoorbeeld) is een factor 200 kleiner dan de berekende reductie bij het invoeren van een emissieplafond van 35-40kg per hectare in de grondgebonden veehouderij (1,3-1,6kton reductie).

Omdat het aantal opkopen relatief klein is in vergelijking met de hele landbouwsector is de impact van de opkopen op de natuuropgave zeer beperkt, terwijl deze opkopen cruciaal zijn voor de maatschappelijke ontwikkelingen waar we als provincie ook voor aan de lat staan.

Daar komt bij dat het verhogen van het afomingspercentage zal leiden tot meer vraag naar opkopen, met alle gevolgen van dien (meer kosten, minder beschikbare bedrijven etc.). Via het ZH-PLG kan effectiever worden ingezet op het ondersteunen van boeren om over te gaan naar duurzame landbouw methode (met het bijbehorende emissieplafond) om stikstofreductie te behalen.

Titel

Wat : Gesprek Gedeputeerden Baljeu en Stolk met agrariërs in Krimpenerwaard
 Wanneer : 6 december
 Waar: art. 5.1-2i

Doel met elkaar in gesprek over de uitdagingen in het landelijk gebied voor de Krimpenerwaard voor zowel de korte termijn als lange termijn. Afspraken maken over hoe verder samen te werken en hoe belangrijke kwesties die er spelen zoals de PAS problematiek gezamenlijk kunnen worden aangepakt.

Tijdsduur : 1 uur
 Start : 20 uur
 Eindtijd : 21:30 (gedeputeerden vertrekken om 21:00)
 Aanwezigen : 35 agrariërs, 6 ambtenaren in totaal van de provincie Zuid Holland, gemeente Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard
 Behandelend ambtenaren: art 5.2-1e
 Foto's nodig van sprekers? Ja , verzorgd art 5.2-1e

Programma

Dagvoorzitter: Erik Wassink, Wethouder Veenweiden Krimpenerwaard, tevens voorzitter regiegroep bodemdaling en klimaat

Aanleiding:

Recent is een groep agrariërs in gesprek geweest over de PAS problematiek.

Tevens heeft de gemeente Krimpenerwaard een brief gestuurd naar de provincie Zuid Holland waarin ze aandacht vragen voor een aantal kwesties in het gebied, waaronder de PAS problematiek en de in te zetten stikstofruimte.

De provincie wil tenslotte graag samen met de agrariërs, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en de gemeente Krimpenerwaard een proces starten om te komen tot een gebiedsplan als onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied

Tijdsindeling:

- 20:00 – 20:05 Welkom
Wethouder Erik Wassink (gespreksvoorzitter), gemeente Krimpenerwaard
- 20:05 – 20:15 Korte Toelichting Veenweidestrategie en het Nationaal programma landelijk gebied
Gedeputeerden Jeanette Baljeu en Meindert Stolk
- 20:15 – 21:00 In gesprek met elkaar op basis van vragen van de aanwezigen
- 21:00 – 21:30 Laatste vragen en afspraken voor vervolg

Input woorden

Het voorstel om een korte aftrap te geven, maar vooral de aanwezige boeren de gelegenheid te geven om vragen te stellen

Meindert Stolk:

- De provincie gaat graag met jullie in gesprek gaan over de kwesties die er nu spelen in de Krimpenerwaard en over de toekomst van dit gebied

- De rol van de landbouw zien ik hierbij als driedig: producent van voedsel, beheerder van het landschap en essentieel onderdeel van de sociaaleconomische identiteit van de gebieden.
- Naast bodemdaling in de Krimpenerwaard speelt er ook de stikstofproblematiek. We realiseren ons daarbij dat er veel op de agrariërs afkomt en dat het begrijpelijk tot onrust leidt.
- Twee weken geleden hebben we als GS de veenweidestrategie en het startdocument ZHPLG vastgesteld. Daarmee geven we richting hoe we willen komen tot een gebiedsplan Krimpenerwaard waarin we met elkaar beschrijven hoe we in het gebied een bijdrage kunnen leveren aan de landelijke doelstellingen voor natuur, water en klimaat.
- Maar net zo belangrijk: dat we schetsen hoe het toekomstperspectief voor agrariërs in het gebied eruit kan komen te zien
- Tevens zijn er ruim een week geleden verschillende brieven van de Rijksoverheid verschenen die invloed hebben op het landelijk gebied. De provincie analyseert op dit moment deze brieven op de consequenties voor Zuid-Holland.

Jeannette Baljeu

- Als we inzoomen op de stikstofopgave speelt er veel dat ook direct consequenties heeft voor jullie. We beseffen ons dat er veel zorgen zijn over onder meer de PAS melders en de aan te wenden stikstofruimte
- Urgent is hoe om te gaan met de PAS melders in het gebied. De provincie werkt aan een plan voor de PAS melders waarin het streven zo snel mogelijk tot duidelijkheid en legalisatie te komen
- Tevens vinden we het van groot belang om duidelijkheid te geven over stikstofruimte die vrijkomt. Een groot deel zal naar natuurherstel gaan, maar het overige deel zal ingezet moeten worden voor legalisatie van de PAS melders en voor overige activiteiten zoals woningbouw en infrastructuur. De provincie werkt aan een prioritering ten aanzien van de vrijkomende stikstofruimte.
- We willen vanavond vooral benutten om met elkaar vanavond hierover in gesprek te gaan

Verslag

Contact
art 5.2-1e

@pzh.nl

Vergadering van

PO Stikstof

Vergaderdatum

28 augustus 2023

Datum

31 augustus 2023

Ons kenmerk

Aanwezig

Frank Rijkaart, art. 5.1.2e

Afwezig

art 5.2-1e

Kopie aan

1. Opening, agenda en mededelingen

- art 5.2- zit de PO's Stikstof standaard voor en opent de vergadering.
- Voorstelrondje
Een voorstelrondje wordt gemaakt langs de deelnemers van het overleg.
- Eventueel terugkoppeling collegeconferentie
Er zijn geen bijzonderheden te melden uit het collegeconferentie. Het BC was conform de lijst die aangeleverd is.
- art 5.2-1e meldt dat het concept toetsadvies ZH-PLG van LNV binnen is.

2. Verslag en openstaande acties van vorig PO

Geen verslag en geen openstaande acties.

3. Besprekstukken

a. IPO en Rijk

art 5.2-1e licht toe. Komende donderdag een ingelast BC-stikstof met art 5.2-1e over AERIUS. art. 5.2

. Frank en Mariette komen beiden en vragen om meer info mbt de agenda. De provincies zijn ontevreden over het ad-hoc en spoedgehalte van het overleg zonder duidelijke agenda. Onderwerp wordt verder besproken.

b. Stikstofprogramma

3b1. Maatwerkaanpak CO2 en NOx reductie in de industrie

art 5.2-1e licht toe. Frank vraagt of de Letters of intent een beetje loopt? art 5.2-1e geeft aan dat het best goed loopt en licht verder toe. Onderwerp wordt verder besproken.

3b2. Evaluatie van de sectortafel stikstof

art 5.2-1e licht toe. Frank geeft aan verhelderende memo en akkoord met proces voor evaluatie, planning is in november eerste beeld gereed. Frank zit sectortafeloverleg voor en Mariëtte schuift aan om kennis te maken.

3b3. Financiën – Najaarsnota en Begroting 2024

art 5.2-1e licht toe. Frank is akkoord met doorschuiven van deel van middelen stikstof 2023 bij NJN voor stikstof in 2024. Onderwerp wordt verder besproken.

3c. Vergunningverlening

3c1. Legalisatie PAS-melders

art 5.2-1e licht toe. Frank heeft twee vragen die art 5.2-1e per mail beantwoord.

3c2. Einduitspraak RvS Porthos

art 5.2-1e licht toe. Frank wil hier een andere keer graag verder op doorpraten en reageert in eerste instantie per mail.

4. Ter kennisname stukken

Geen opmerkingen.

5. Rollende agenda -under construction-

5a. Stikstof agenda komende weken (IPO overleggen en andere belangrijke data)

art 5.2-1e licht toe. Belangrijkste op korte termijn is het ingelast BC donderdag as.

6. Voorbereiding op

a. Provinciale Staten en Commissievergaderingen

Geen opmerkingen.

b. Bestuurlijke overleggen

Geen opmerkingen.

c. Werkbezoeken

art 5.2-1e vraagt wie de annotatie voor het werkbezoek 6 oktober opstelt. art 5.2-1e geeft aan dat nog bekeken wordt. Frank geeft aan er voorstander van te zijn dat collega's meegaan op werkbezoek.

7. Rondvraag

- Frank geeft aan binnenkort met team Landbouw een benen op tafeloverleg te hebben en stelt voor om hetzelfde met team Stikstof te doen. Datum wordt na kennismaking van 8 september geprikt.

Openstaande actiepunten

Datum	Onderwerp	Omschrijving en deadline	Actiehouder
28/8	Overleg inplannen	Na 8 september datum inplannen voor benen-op-tafel-overleg team Stikstof en Frank.	art 5.2-1e

Verslag

Contact
art 5.2-1e

@pzh.nl

Vergadering van

PO Stikstof

Vergaderdatum

19 september 2023

Datum

21 september 2023

Ons kenmerk

Aanwezig

Frank Rijkaart, art. 5.1.2e

Afwezig

Kopie aan

1. Opening, agenda en mededelingen

De vergadering wordt geopend. Het overleg duurt tot 11.45 uur ivm prinsjesdag.

2. Verslag en openstaande acties van vorig PO

Geen opmerkingen.

3. Besprekstukken

a. IPO en Rijk

3a1. Voorbereiding BC-Stikstof (BAC transitie Landelijk Gebied) 21 september

art 5.2-1e licht toe. Mn actualisatie AERIUS. Aansluitend een ambtelijk overleg hierover en andere punten. Onderwerp wordt besproken. art 5.2-1e levert nog een annotatie aan.

3a2. Terugkoppeling BAC

Frank licht toe. Onderwerp wordt besproken.

b. Stikstofprogramma

3b1. Lid GS brief nav commissie KNM

art 5.2-1e licht toe. Onderwerp wordt besproken. Brief wordt op orde gemaakt en deze week verstuurd.

3b2. Lid GS brief duiding RIVM rapport ammoniak uit zee

art 5.2-1e licht toe. Frank is akkoord met voorstel.

3b3. Sectortafel – Bouwend Nederland

art 5.2-1e licht toe. Frank geeft aan goed om 'op de koffie te gaan' bij Bouwend Nederland om te kijken waar de pijn zit.

3c. Vergunningverlening

Geen opmerkingen.

4. Ter kennisname stukken

4a. UvA onderzoek -nazending-

art 5.2 licht toe: eea op papier gezet en gekeken wat het betekent. art 5.2-1e licht verder toe. Onderwerp wordt besproken. Frank geeft aan: prima stuk icm vragen.

5. Rollende agenda -under construction-

5a. Stikstof agenda komende weken (IPO overleggen en andere belangrijke data)

art 5.2-1e geeft aan dat er een nieuwe BC structuur is, art. 5.2. Frank vraagt om de BC op 28 september (onder voorbehoud) even te checken.

6. Voorbereiding op

a. Provinciale Staten en Commissievergaderingen

Geen opmerkingen.

b. Bestuurlijke overleggen

Geen opmerkingen.

c. Werkbezoeken

6c1. Annotatie werkbezoek 25 september

art 5.2-1e licht toe en loopt agenda punten langs. art 5.2-1e voegt 2 punten toe. Frank is akkoord met te bespreken onderwerpen en geeft aan dat het veel punten zijn voor het overleg, maar dat de essentie helder is. Onderwerp wordt verder besproken.

7. Rondvraag

Geen rondvraag.

Openstaande actiepunten

Datum	Onderwerp	Omschrijving en deadline	Actiehouder

Q&A's bijeenkomst gedeputeerden Baljeu en Stolk met agrariërs in Krimpenerwaard, 6 december

Deze vragen zijn in eerder door de agrariërs gesteld

Hoe zit het met stikstof?

Het stikstofkaartje is van tafel, maar het probleem is niet weg. De provincie is aan het rekenen hoe de 'opdracht' aan de provincie rond ammoniak kan worden beantwoord, en hoe we die kunnen verdelen over verschillende gebieden binnen de provincie. We bespreken verschillende mogelijkheden voor deze verdeling binnenkort met de gebieden.

Boerenbedrijven die dicht bij N2000-gebieden liggen zullen het sterkst moeten bijdragen aan de doelstelling om stikstofuitstoot te verminderen. Dat is in de Krimpenerwaard niet het geval. Er zal daarnaast wel een doelstelling komen voor alle melkveehouders in de provincie.

Voor het halen van de doelstelling zijn verschillende oplossingsrichtingen.

Bedrijfsvoering/voer-/managementmaatregelen, staltechniek, extensiveren en eventueel stoppen/verplaatsen. We moeten zoeken naar de meest passende combinatie van maatregelen op gebieds-/polder-/bedrijfsniveau.

Wanneer is het genoeg? Wanneer zijn we klaar? De overheid komt steeds met nieuwe vragen

Wat we nu zien aankomen rond stikstof, klimaat, natuur en water gaat over 2027 – 2030 – 2035.

Voor klimaat weten we dat we ook koers moeten bepalen richting 2050.

Al met al zien we een beweging naar steeds meer verduurzaming. Dat betekent dat de trend naar intensivering en schaalvergroting op termijn waarschijnlijk niet is vol te houden. En dat betekent zoeken naar andere verdienmodellen voor het boerenbedrijf. We willen als overheid graag de agrarische sector helpen bij deze ontwikkeling.

Hoe wordt vrijkomende stikstofruimte toegedeeld?

De besparingsopgave voor Zuid-Holland bedraagt 1,9 kiloton stikstofemissie per jaar ten behoeve van natuurherstel. De vrijkomende stikstofruimte zal eerst voor natuurherstel ingezet moeten worden, dat is een juridische verplichting. Vervolgens is er ruimte voor legalisatie van de PAS melders en de inzet voor andere activiteiten zoals wonen. Mogelijkheden om binnen een gebied vrijgespeelde stikstof alleen maar voor het gebied in te zetten, en daarbij ook nog een voorkeursvolgorde te hanteren, is juridisch lastig.

Hoeveel PAS melders hebben zich aangemeld voor 1 december voor legalisatie?

Ongeveer 20 PAS melders in Krimpenerwaard hebben zich gemeld. De inschatting is dat hierboven op er een marge van 10% is van PAS melders die zich niet heeft gemeld bij RVO voor legalisering.

Op Zuid Holland niveau zijn er naar schatting 200 interimmers. Daarvan weten we niet hoeveel er daadwerkelijk in Krimpenerwaard zijn.

Iedere PAS melder heeft een persoonlijke uitnodiging gekregen om zich voor 1 december te melden.

Wat is het vertrekpunt (jaartal) voor het meten van stikstofreductie.

2018 is het referentiemoment

Zit er stikstofruimte in de NNN gebieden (en de boerderijen aldaar) die gebruikt kunnen worden voor het legaliseren van de PAS melders?

Er zitten geen stikstofrechten meer op de boerderijen in de NNN

Hebben we inmiddels de opgave voor NNN in de Krimpenerwaard gerealiseerd of staat er nog een opgave over?

Van de 2250 ha in te richten NNN is in 2016/2017 **500 ha** gerealiseerd. **Rest nog 1750 ha**. Vanaf 2023 tot en met 2026 gaat dit gefaseerd in uitvoering.

Wat betekenen dat brieven van het Rijk die recent zijn verschenen voor de Krimpenerwaard?

De provincie studeert nog op de consequenties van de brieven. Er zijn veel onderwerpen die jullie raken. Denk aan de doelstellingen voor waterberging en grondwaterpeil, intern salderen, latente stikstofruimte, prioritering in de stikstofruimte etc. Zodra we meer scherpthe hebben in de consequenties voor de Krimpenerwaard gaan we graag verder in gesprek

Wat wordt onder 10% meer groenblauwe dooradering verstaan?

Onder groenblauwe dooradering wordt verstaan de 'kleine' natuurelementen die ons landschap in belangrijke mate vormgeven. Als bovengrens hanteren we een omvang van maximaal een paar hectare. Om die reden wordt vaak gesproken van kleine landschapselementen (KLE). Deze kunnen als punten, lijnen of vlakken aanwezig zijn. Naast houtige elementen zoals singels, bomenrijen, houtwallen, heggen, hagen, knotbomen, graften, griendjes en hoogstam-boomgaarden, gaat het om elementen met een begroeiing van kruiden en ruigten en natte elementen zoals slootkanten, natuurvriendelijke oevers en poelen.

Wat dit betekent voor Zuid Holland en specifiek Krimpenerwaard wordt nog uitgewerkt door provincie en Rijk

Waarom starten we niet met de water infiltratie pilots? Waarom duurt het zo lang?

Er loopt een onderzoek bij het waterschap naar de mogelijke nadelige effecten van waterinfiltratie op het watersysteem (denk aan verhoogde kans op wateroverlast). We vinden het van belang dat we zorgvuldig naar die uitkomsten kijken, voordat we grootschalig waterinfiltratie willen realiseren in het gebied. Tegelijkertijd zetten we er wel op in om voor het groeiseizoen 60-100 HA waterinfiltratie te realiseren. We maken dat nu concreet (waar en hoeveel kost het?)

Afplaggen in N2000 gebieden versus waterpeil verhogen. Is dat niet contrair?

Afplaggen gebeurt soms voor natuurontwikkeling, om de (te) voedselrijke (en in veenweide gebied vaak ook sterk veraarde) toplaag te verwijderen, zodat een gunstige uitgangssituatie ontstaat voor de te ontwikkelen natuur. Meestal gaat het om het ontwikkelen van nat schraalland of vochtig hooiland. Plaggen is alleen zinvol als er na het plaggen geen te natte situatie ('bak water') ontstaat. Vernatten kan zowel voor natuur (bijv. moerasontwikkeling) of vanuit klimaat (tegengaan bodemdaling) een maatregel zijn. Over het algemeen ligt het waterpeil in natuurgebieden hoger dan in de omgeving. In specifieke gevallen zou het kunnen voorkomen dat vernatting (voor tegengaan bodemdaling) ertoe leidt dat plaggen niet (meer) mogelijk is. In die gevallen zal er een keuze gemaakt moeten worden.

Verslag

Datum 10 mei 2023

Onderwerp SPUK

Aanwezig

art. 5.1-2e	(IPSN)
art. 5.1-2e	(Gelderland)
art. 5.1-2e	(Noord-Holland)
art. 5.1-2e	(Noord-Holland)
art. 5.1-2e	LNV
art. 5.1-2e	(Zuid-Holland)
art. 5.1-2e	(RVO)
art. 5.1-2e	(RVO)
art. 5.1-2e	(Noord-Brabant)
art. 5.1-2e	(Flevoland)
art. 5.1-2e	(IPSN)
art. 5.1-2e	(IPSN)
art. 5.1-2e	(Limburg)
art. 5.1-2e	(IPSN)
art. 5.1-2e	(Overijssel)
art. 5.1-2e	(Drenthe)
art. 5.1-2e	(Utrecht)
art. 5.1-2e	(Friesland)
art. 5.1-2e	(BIJ12)
art. 5.1-2e	(LNV)

Afwezig Groningen & Zeeland

-

Intro- art 5.2-1e

Precies 2 maanden na eerste sessie, daar is een goede aanzet gedaan. Vandaag wordt de verdieping gezocht voor de inzet van de SPUK-middelen. De SPUK is inmiddels ook open, sinds 1 mei.

Agenda:

1. STAVAZA -SPUK
2. RVO aanvraagproces
3. Concrete plannen
- Gld & ZH
4. Terugkoppeling strategische sessie meldingen 20-4
5. Vervolg afspraken & planning

Datum 10 mei 2023
Onderwerp SPUK

1. STAVAZA – SPUK art 5.2-1e

Gepubliceerd, in april in de Staatscourant. 1 mei is RVO website online gegaan. LNV is erg benieuw naar de plannen van de provincies.

Schadeloket is open, mails kunnen gestuurd worden. Voor nu worden vooral vragen ingediend er is nog geen schade gemeld. Werving voor de commissie verloopt trager dan gehoopt en is dus nog niet op volle sterkte.

Profiel voorzitter;

Juridische expert (schade en civielrecht), er wordt gezocht in pool van hoogleraren, rechters of oud-rechters maar LNV staat ook open voor iemand met een achtergrond als deze ook voldoende expertise in huis heeft.

Vraag: kan een claim nu behandeld worden?

Ja dat kan, er kunnen te allen tijde claims bij het ministerie worden ingediend. In dat standaard proces zal de claim dan behandeld worden.

Vraag: is er al een soort wegingsmodel ontwikkeld waaruit af te leiden valt wat kansrijk is om als schade in te dienen en daar dan een vergoeding voor te ontvangen?

RVO geeft aan dat er nog geen scenario's zijn uitgewerkt en dat dit wel direct wordt opgepakt als de voorzitter is gevonden. LNV gaat nu ook nog niet werken aan handelings-/ werkwijze van de schadecommissie, dit wringt met de onafhankelijkheid van zo'n commissie.

RVO gaat in ieder geval een ondersteunende rol vervullen voor de commissie mogelijk wordt dit verbreed naar inhoudelijke juridische ondersteuning, dit moet nog worden vastgelegd.

2. RVO aanvraagproces art 5.2-1e

Presentatie over de stappen die voor aanvraag bij RVO moeten worden doorlopen. Alle info staat ook op de website en is dus al online te vinden.

A. RVO gaat de beoordeling doen van de aanvragen en de beschikkingen versturen.

Op de website is ook een duidelijke tijdlijn terug te vinden waarin de belangrijke data zijn opgenomen, zoals wanneer de SiSa verantwoording moet worden aangeleverd.

Belangrijk om te weten, de SPUK staat open vanaf 1 mei, maar verplichtingen die zijn aangegaan in de periode tussen 4-augustus 2022 tot 31-augustus 2023 kunnen in aanmerking komen voor dit traject.

Vraag: soms is stikstofruimte bijvangst bij de aankoop van ruilgronden voor het programma natuur bijvoorbeeld. Deze zullen mogelijk ook voor een deel weer verkocht worden en dan is de vraag hoe ga je om met restwaarde/ afwaardering, wat is dan de verdeelsleutel over verschillende subsidies of potjes? Bij MGA-B is hiervoor een protocol ontwikkeld, deze erbij pakken voor inzet van SPUK-middelen lijkt hier ook logisch.

Eerder was aangegeven vanuit LNV dat specifiek moet worden vermeld dat doel van een aankoop voor legalisatie PAS-melder is, dit kan alleen niet i.v.m. staatsteun dus hoe zorgen we ervoor dat we SPUK-middelen in kunnen zetten voor aankopen in het programma natuur waar we ook PAS-melders mee kunnen helpen?

ACTIE LNV- > juridische uitwerking verdeelsleutel en legalisatie PAS-melder als doel van aankoop ook als dit "bijvangst" is.

Datum 10 mei 2023
Onderwerp SPUK

B. Benodigdheden voor de aanvraag

Plan van aanpak + AERIUS-verschilberekening. Per maatregel moeten beide worden aangeleverd.

In het PVA staat een omschrijving van de maatregel, gegevens van de verplichting, kosten van de verplichting en hoeveel stikstofruimte daarmee is vrijgekomen. Aanvullend gegevens PAS-melder (KVK-nummer), waarde van bedrijf (taxatierapport moet in eigen administratie worden bewaard, deze wordt niet opgevraagd) & de benodigde stikstofruimte die nodig is om PAS-melder te legaliseren.

Vraag: die verplichting moet voor 31 aug worden aangegaan. Er werd eerder gemeld dat het ook een GS besluit kan zijn. Zoals het nu is benoemd lijkt dit niet voldoende, er wordt echt om uitwerking gevraagd.

RVO geeft aan dat dit inderdaad niet voldoende is zoals het nu is ingeregeld. RVO checkt of de aanvraag volledig en doelmatig -> vertrouwen op de provincie dat het op orde is.

Veel provincies geven aan zorgen te hebben over de deadline voor het doen van een aanvraag, deze is al erg krap en zeker als er om gedetailleerde uitwerking wordt gevraagd van aangegane verplichtingen wordt het erg moeilijk uitvoerbaar. Echter staat de regeling vast, deze kan niet meer worden aangepast en dit is voor deze SPUK het kader.

Ter verduidelijking, de aankoop hoeft nog niet te zijn voltooid maar er moet wel concreet zicht op die aankoop zijn. De maatregelen hoeven pas in februari 2025 zijn afgerond. In de tijd kunnen er natuurlijk wijzigingen plaats vinden waardoor toch andere bedrijven of gronden worden aangekocht, dit neem je dan op in de SiSa verantwoording.

Als niet duidelijk is welke maatregel welke PAS-melder kan helpen en er met meerdere verplichtingen meerdere meldingen worden opgelost wordt er van een cluster gesproken. De doelmatigheidseis wordt dan via het gemiddelde berekend.

In het subsidieformulier worden alle formele zaken ingevuld over kosten en gegevens. Na versturen van alle gegevens zal het RVO met 6 weken de beoordeling doen en de beschikkingen versturen.

Verwachting is dat provincies vooral richting einde van de deadline de aanvraag in gaan dienen.

De gepubliceerde concept beschikking, is die nog gewijzigd?

Er zijn kleine wijzigingen, maar niet inhoudelijk. De laatste versie zal gedeeld worden, **ACTIE – zie bijlage in de mail.**

RVO is bereikbaar voor toelichting/ vragen op het proces, LNV voor toelichting/vragen inhoud maatregel.

Moet er een aanpassing van de beschikking worden aangevraagd als aanvraag is ingediend voor PAS-melder X maar uiteindelijk melder Y wordt gelegaliseerd? Hoe dit precies in de uitvoering er uit ziet moet worden uitgezocht maar dit kan, het gaat over kwantitatieve resultaten, het aantal PAS-melders dat met deze regeling wordt geholpen geeft LNV aan.

ACTIE, uitzoeken wat er moet gebeuren als andere PAS-melder wordt gelegaliseerd dan in de beschikking is opgenomen (RVO)

Ook bij het aanwijzen van de PAS-melders die worden opgenomen in PVA moet je aangeven dat je voornemens bent deze te legaliseren, als dit in de toekomst wijzigt kan dat. Dit moet passen in de doelmatigheidseis over de aankoop van de maatregel en de taxatiewaarde van de PAS-melder, stikstofruimte kopen en daarna in een bank zetten om achteraf te kijken welke melding daarmee geholpen kan worden voldoet dus niet aan de doelmatigheidseis. Er moet zicht zijn op specifieke PAS-melders die je verwacht te kunnen helpen.

Datum 10 mei 2023
Onderwerp SPUK

De interactieve tool moet volgende maand beschikbaar komen. Daarmee kunnen provincies hun maatregelen modeleren en kijken of daar concrete PAS-melders mee gelegaliseerd kunnen worden. Een uittreksel van deze resultaat is een goed hulpmiddel om bij te voegen bij je maatregel.

RIVM kan als pilot alvast de maatregelen van provincies toetsen tot deze tool online beschikbaar komt.

ACTIE- delen procedure aanmelden voor pilot, zie bijlage mail

RVO gaat echt enkel op doelmatigheid en volledigheid van de aanvraag controleren, daarom worden er slechts beperkt documenten opgevraagd.

Of er moet worden getoetst aan additionaliteit en wat de beleidsregels over extern salderen zijn en of daaraan wordt voldaan is echt aan de provincie om scherp op te zijn.

Het gevoel leeft dat met deze termijnen van de SPUK het niet haalbaar is om uitvoering aan te geven, dit in combinatie met PBA, nieuwe college en gebiedsprogramma's.

Wees je ervan bewust dat na sluiting van de SPUK de deur dicht is. Als er goede kansen zijn voor meldingen buiten de termijn van de SPUK; klop aan bij LNV dan gaat men echt hun de uiterste best doen om middelen te vinden.

Nu ligt dit voor, later kunnen we nog spreken over een nieuwe SPUK in andere vorm of duur van openstelling.

Overijssel voorziet dat extern salderen niet mogelijk is (additionaliteit in 2025 nog niet opgelost). In Overijssel verwacht men de SPUK-middelen alleen inzetten voor opkoop van een PAS-melder. Ook intern salderen is optie (weer terug binnen de vergunning).

PAS-melder kopen -> kan alleen voor natuur. Pplg zou je hier mogelijk voor kunnen gebruiken. Aan uitkopen zitten echter mogelijk ook haken en ogen i.v.m. met staatsteun. De voorwaarden moeten wel kloppen.

Rondje langs de provincies:

Gelderland -> serieuze poging doen om geld in te zetten. Mogelijk 1 of 2 bedrijven voor opkopen voor beëindiging, de stikstofruimte inzetten voor extern salderen t.b.v. Pas-melder(s).

Noord-Holland -> nog bezig met de zoektocht. Zeer wisselend animo voor uitkoop (soms trekken mensen zich terug). Verificatie loopt nog en maakt het lastig om het volledige beeld te hebben.

Zuid-Holland -> Strategische verwerving van gronden

Noord-Brabant -> Inzetten op opkopen PAS melders en intern salderen

Flevoland -> verwerven gronden voor de GGA, mogelijk kan SPUK daar op worden gebruikt.

Limburg -> nog geen concrete casussen, idee gaat nu uit naar aankoop gronden voor natuur.

Drenthe -> schadevergoeding (valt buiten de SPUK), aankopen van Pas-melder, uitgesteld salderen, innovatie met een subsidie

Utrecht -> nog geen concrete plannen

Friesland -> verificatie is klaar, intern salderen en terug naar referentie zijn meest waarschijnlijke route.

Een aanvullende vraag vanuit Friesland: is het beschikbaar stellen van saldo voor Pas-melder legalisatie staatsteun? Is dat zo?

Stikstofruimte doneren is geen staatsteun. -> Nee dit is niet het geval, dit is al eens uitgezocht door LNV - **ACTIE- schriftelijk wordt hier nog uitleg over gedeeld – zie bijlage**

ZH wil graag info welke intern salderen maatregelen worden genomen om legalisatie te realiseren.

Welke zijn juridisch geborgd? Wie hier meer info over heeft, ZH ontvangt graag details.

Conclusie, iedereen is bereid om te onderzoeken of SPUK-middelen kunnen worden ingezet, echter wel zorgen of dit tijdig te realiseren is met de gestelde termijnen.

Alleen van Zeeland en Groningen weten het niet, maar zover Jessica in beeld heeft wordt hier wel aan gewerkt. Dit zal nog gecheckt worden. ACTIE

Datum 10 mei 2023
Onderwerp SPUK

3. Concrete plannen

Gelderland

Gelderland is tot de conclusie gekomen dat we ons niet blind moeten staren op de inzet van de SPUK-middelen. Nu werken aan regelingen zonder dat er budget is, voorsorteren op de toekomst. Budgetten volgen daarna.

Doel is 11 juli deze regelingen vast te laten stellen in GS als concept.

1. moet worden genotificeerd.

1. Gedeeltelijke beëindiging, de LBV gaat over volledige beëindiging, daar staat niet iedere agrariër voor open maar krimp is soms wel bespreekbaar. Daarom een regeling voor gedeeltelijke beëindiging. (Moet genotificeerd worden)
2. Ontwikkeling andere economische activiteit. Binnen kaders van AVV (algemene vrijstellingsverordening (en AGVV (Algemene groepsvrijstellingsverordening)).
3. Verplaatsing (bestaat naast LNV-regeling). Verhuizen naar locatie waar al stikstofemissie plaats vindt. Locatie ruil maar stikstof ruimte op originele plek valt vrij. Subsidie voor sloop en verplaatsingskosten, investeringen in nieuwe locatie.
4. Specifiek voor PAS-melders investering in emissie reducerende maatregelen (bv. luchtwasser), zodat pas-melder binnen vergunning gaat vallen.

Beeld is nu dat er eigen budget voor wordt ingezet. 10 miljoen. Als hier veel animo voor is is dat reden om met LNV om tafel te gaan voor aanvullend budget.

Conceptteksten zijn klaar en worden gedeeld.

ACTIE: Vraag en oproep, sluiten provincies zich aan en willen dit over nemen? Gaan we ons in IPO-verband verenigen en in die context met LNV om tafel?

Verwachting is dat GS hier mee in gaat stemmen in Gelderland.

Signaal van LNV hierin mee te willen werken kan helpen en dat Gelderland begrijpt dat LNV meer gemotiveerd is als vanuit meerdere provincies hierop wordt aangesloten.

Gelderland stelt deze regelingen generiek open, dus niet in combi met gebiedsplannen.

Gezamenlijk (combi LNV en IPO) aan verplaatsingsregeling werken heeft de voorkeur. Gelderland neemt de voorsprong door nu al in gesprek te gaan met geïnteresseerde.

Gelderland gaat hier geen PAS-middelen voor inzetten. SPUK-deadline maakt het niet mogelijk dit te combineren. Gezamenlijke notificatie van optie 1 is mogelijk ook interessant.

Brabant probeert handavingsverzoeken af te wijzen en direct ook legalisatie te realiseren door middel van innovatie of gedeeltelijke beëindiging om ondernemers weer binnen de vergunning te brengen van voor de PAS-melding.

Gelderland verwacht deze zomer verificatie af te ronden en zo helderheid te hebben welke PAS-melders in aanmerking komen voor optie 4.

PAS-melding uitbreiding afkopen valt onder optie 1 en die moet dus genotificeerd worden.

Casus:

Extensiveren heeft de voorkeur van de PAS-melder, hij wil minder koeien gaan houden maar heeft wel tijdens het PAS een investering gedaan in de stal om extra koeien te gaan houden. Als hij koeien wegdoet wordt deze

Datum 10 mei 2023
Onderwerp SPUK

stal een desinvestering. Gaat zo'n PAS-melder zich dan aanmelden voor de gedeeltelijke bedrijfsbeindigingsregeling of meld hij zich bij schadeloket voor de desinvestering die hij heeft gedaan?

De casus is onvoldoende om hier uitsluitel over te geven, echter vanuit de strategische sessie is al een actie uit gezet om hier wel een werkgroep/ Taskforce voor in te gaan richten waar juist dit soort casuïstiek kan worden uitwerkt en gedeeld. De governance structuur meldingen wordt nu onder de loop genomen. Daarop voortuitlopend zal art 5.2.1 wel alvast met de aanwezige bij deze sessie een App-groep starten om hierin alvast wat te faciliteren.

-> Wie zich nog wil aanmelden voor deze App-groep mag zijn nummer delen met art 5.2.1e

ACTIE Provincies: binnen 2 weken inventarisatie binnen de eigen provincie of er de wil is om aan te sluiten bij de Gelderse aanpak.

LNV geeft aan open te staan om het gesprek echt aan te willen gaan voor extra middelen als er ook echt concrete plannen liggen.

-> bundeling door IPSN-reactie 25 mei naar art 5.2.1. 30ste gaat IPSN-input naar LNV versturen.

Regeling 4 gaat tot 80% vergoeding. LVV (de Landbouw vrijstellingsverordening) kaders. Mogelijk tot 100% als het voor milieu/ natuur doelen is¹.

Gelderland heeft nu ook een vergelijkbare regeling open staan, maar daar zit beperking in dat ruimte in de vergunning moet worden ingeleverd. Dat maakt het nu niet aantrekkelijk.

Drenthe gaat ook binnenkort een vergelijkbare regeling openzetten maar dan met de voorwaarden dat er geen aanpassing wordt gedaan aan de ruimte in de stikstofvergunning, echter mogen er niet meer dieren gehouden worden. Dus resultaat is verlaging stikstof deken.

Geen GS besluit nodig voor notificatie, werkwijze van Gelderland is nu dat de regeling eerst wordt genotificeerd en daarna laten vaststellen dus je kan ook notificatie procedure starten zonder GS besluit. Gelderland legt nu eerst concept regeling voor bij GS en gaat daarna door voor notificatie

Gezamenlijk regeling 1 notificeren, heeft ook de voorkeur van LNV. De instemming van de LBV biedt perspectief.

Welke reactie er specifiek nodig is werkt art 5.2 uit en wordt gedeeld via de mail. Reactie graag versturen aan art 5.2.1e.

Zuid-Holland

Binnen de provincie moeten ongeveer 200 PAS-melders geholpen worden, de verwachting is dat de helft met intern salderen kan worden geholpen. Verificatie is nog niet afgerond, voor nu is van 25 zeker dat deze een vergunning nodig hebben. Planning is om eerst de verificatie af te ronden en dan de ruimtelijke puzzel te gaan leggen.

Er wordt al jaren aan strategische grondverwerving gedaan, met verschillende doelen zoals bouw en natuur. Tot dat er provinciale regelingen zijn, zoals die Gelderland nu heeft opgesteld wil men door gaan met de strategische grondverwerving.

PZH is bezig om actief te zoeken naar bedrijven die interessant zijn om de grondbank mee te vullen vanuit verschillende beleidsmatige opgaven, in die context geen problemen met staatsteun. In dit proces worden bedrijven gekocht die stikstofruimte hebben in de vergunning maar ook fosfaatrechten. Dit wordt als bijvangst gezien. Er is sinds april een provinciale depositiebank opgericht hier wordt de stikstofruimte tijdelijk weggezet. Deze stikstofbank is niet enkel voor PAS-melders maar als er PAS-middelen voor worden gebruikt om ze aan te kopen dat is het wel de bedoeling dat de ruimte enkel aan PAS-melders kan worden uitgegeven. De beleidsregels zijn nog in ontwikkeling.

Het idee is dat de bedrijven die komende tijd vanuit strategische aankoop worden aangekocht met depositieruimte als bijvangst voor een deel worden bekostigd met middelen uit de SPUK.

¹ Op grond van de LVV mogen niet productieve investeringen tbv milieu/dierenwelzijn tot 100% gesubsidieerd met een max van een paar ton.

Datum 10 mei 2023
Onderwerp SPUK

Voor nu is er geen inzet op innovatie, dit kost veel capaciteit en juridische borging is momenteel onvoldoende.

Door stikstofruimte als bijvangst aan te merken denkt de provincie niet met staatsteun te maken te hebben ondanks dat het wel om effectieve bedrijfsbeëindiging gaat.

Hoe wordt geborgd dat er geen emissie meer uit verworven gronden kan plaats vinden zodat deze ruimte vrij komt voor extern salderen t.b.v. de PAS-melders? Dit zou bijvoorbeeld kunnen door pachtgronden enkel nog vrij te geven voor beweiden en niet voor bemesten of bestemmingsplan te wijzigen.

Casus:

PZH heeft een casus waarbij investering ingedaan door een private partij in een agrarisch bedrijf wat een stikstof reductie oplevert. Als met die vrijgespeelde ruimte PAS-melders gelegaliseerd kunnen wil de private partij daar een vergoeding voor. Er zijn geen beleidsregels voor en regels over financiële compensatie aan die private partij.

De initiële reactie is dat dit ook lijkt op staatsteun als die private partij wordt betaald, er wordt iemand begunstigd. Echter is nu de vraag hoe kan dit wel staatsteunproef worden en zo toch PAS-melders worden geholpen?

art 521 kent een casus die door Pelsrijken is bekeken. Die zoekt art 521 op en deelt die conclusie. (**ACTIE**)

ZH gaat d.m.v. deze aanpak aanvragen doen met de SPUK-middelen met concreet zicht op aankoop en legalisatie.

////

Algemene oproep is: ga met collega's in gesprek over interessante aankopen of projecten die sinds 4 augustus 2022 hebben gezorgd voor verminderde stikstof uitstoot en of deze ruimte ten gunste van de PAS-melders beschikbaar kan komen, zicht geeft op legalisatie waarbij ook helder moet zijn dat ook in 2025 voldaan kan worden aan de additionaliteit. Dan kan voor die maatregel SPUK-aanvraag worden ingediend.

ACTIE LNV, uitzoeken of een aankoop die is gedaan voor 4 augustus 2022 maar waar GS besluit is genomen na die datum dat de stikstofruimte beschikbaar is gekomen voor de inzet van de SPUK-middelen en de legalisatie van PAS-melders mag worden ingezet.

Een actie die volgde uit de strategische sessie van 20 April is een gezamenlijk uitvraag aan de landsadvocaat over wanneer maatregelen voldoende geborgd zijn om af te kunnen zien van additionaliteit. Momenteel wordt gewacht op informatie vanuit normeren en beprijzen traject en publicatie van de provinciale plannen.

Vraagstuk Overijssel:

Langere tijd stikstofruimte reserveren voor PAS-melders in stikstofbank of SSRS en PAS-melder vergunnen zodra is voldaan aan additionaliteit. Dit wil de provincie doen in de eigen stikstofbank maar de vraag is of dit ook kan in het SSRS. Dit geeft PAS-melders iets meer zekerheid en kan helpen met het onderbouwen van het afzien van handhaving.

Dit roept wel vragen op over de houdbaarheid van ruimte en hoe lang kan je dit vasthouden (wanneer wordt deze ruimte latent en hoelang kan je de ruimte nog uitgeven) en natuurlijk de wijzigingen in AERIUS waardoor er na 3 jaar mogelijk zeker geen match meer is op de benodigde ruimte voor legalisatie.

De kern is additionaliteit, deze moet worden geborgd om PAS-melders te vergunnen die ruimte nodig hebben.

Ruimte uit SPUK-middelen mogen in SSRS hoeft niet, rest ruimte moet wel erin na 2025.

Waar is de stip op de horizon dat additionaliteit is opgelost?

Datum 10 mei 2023
Onderwerp SPUK

IPSN art 521 heeft de handschoen opgepakt om het vraagstuk rondom additionaliteit in combinatie met PAS-melders te gaan uitwerken. Hij houdt de groep op de hoogte van de ontwikkelingen. Ook het onderwerp prioritering wordt opgepakt. **ACTIE**

5. Terugkoppeling 20 april

Afdronk was positief van de deelnemers

Governance; veel ideeën over werkvormen en taken maar passen die goed binnen de huidige structuren? De evaluatie wordt nu gedaan en mogelijk volgt daar nieuw voorstel voor. Provincies nog meer gaan betrekken dan tot nu toe. Vooral vanuit het gevoel dat er veel waarde zit in samenkomst van een groep als vandaag. Overige punten zijn terug te lezen op de PowerPoint.

6. Planning en vervolgafspraken.

Thema's voor de rondetafelgesprekken met de verschillende stakeholders mogen bij art 521 aangemeld worden. Deze gesprekken gaan gevoerd worden met sectorpartijen en PAS-melders. Idee is om zo tot nieuwe oplossingen te gaan komen zonder middelen van de overheid in te zetten bijvoorbeeld.

Belangrijkste **ACTIES**

1. Regelingen van Gelderland bespreken in eigen provincie uiterlijk 30 mei reactie, wel of niet aansluiten uit prov. art 521 deelt wat voor een soort instemming gewenst is.
2. Ideeën voor onderwerp rondetafelgesprek naar art 521
3. Additionaliteit er vindt overleg plaats tussen LNV en Overijssel -> borging wordt opgepakt vanuit LNV

De opbrengst van deze middag

1. Gelderse regelingen
2. ZH aanpak strategische verwerving gronden en bijvangst
3. Drenthe middels innovatie

Flevoland noordoost polder aanpak is in dit overleg niet gedeeld maar wel in eerder overleg, dit liep stuk op staatsteun. Mogelijk toch interessante lessen die meegenomen kunnen worden in andere provincies.

Lelysphere, is het zinnig om hier nog naar te kijken? Bij veel emissiearme systemen is de juridische borging te beperkt maar mogelijk biedt dit systeem nog kansen. Voorschriften zijn niet mogelijk bij intern salderen daarom onderzoekt Drenthe de mogelijkheid om voorschriften te koppelen aan subsidieverlening.

Is deze mail slecht leesbaar? Klik dan hier voor de webversie

Zuid-Hollandse aanpak stikstof en programma landelijk gebied

Met deze nieuwsbrief houden wij u in de gaten op de hoogte van de stikstofaanpak en het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG). Je leest zowel over ontwikkelen in onze provincie, als over landelijke ontwikkelingen.

In deze nieuwsbrief gaat het over het voorontwerp ZH-PLG en een terugblik op de commissievergadering van 28 juni 2023, een stand van zaken PAS-melders, de openstelling van landelijke reëlin aanpak piekbelasting, subsidieregelingen en waterkwaliteit en samenvattingen van de adviesrapporten Bouwstenenrapport Veeteelt en Emissierapport Akkerbouw.

gebied

Natuur herstellen, emissies van stikstof en broeikas gassen reduceren en waterkwaliteit verbeteren. Dat zijn de opdoelen voor het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG). Wij werken, samen met onze gebiedspartners, aan een nieuwe balans in het landelijk gebied. Zodat iedereen in Zuid-Holland kan wonen en werken in een gezonde omgeving en onze land- en (glas)tuinbouw een duurzame economische toekomst hebben. De opbrengst uit de gebiedsprocessen is benut voor het toetsbaar [voorontwerp ZH-PLG](#) (inclusief [Bijlage](#) en [Infographic](#)). Met de presentatie van het toetsbaar voorontwerp heeft de provincie richting aan een nieuwe balans in het landelijk gebied.

Het voorontwerp is op 28 juni besproken in de statencommissie Klimaat Natuur en Milieu. De commissie heeft aan Gedeputeerde Staten punten meegegeven op inhoud, proces en voor de verdere invulling van de gebiedsprocessen. De punten zijn opgenomen in de aanbestedingsbrief aan de minister. De komende jaren zetten wij de samenwerking met onze partners en het Rijk voort bij de uitwerking van het programma.

[Lees de brief](#)

PAS-meldingen: huidige stand van zaken

In Zuid-Holland hebben 199 bedrijven voor 1 december 2022 hun aanvragen aanleverd t.b.v. realisatie. Op basis van de huidige inzichten heeft naar schatting de helft van deze roep een aanvraag nodig. Inzet is om medio 2023 de verificatie en eerste beoordelingen van alle PAS-melders te hebben uitgevoerd en eind 2023 de definitieve beoordelingen gereed te hebben.

De huidige status van de verificatie van de dossiers was op 6 juni 2023 als volgt:

- o 9 volledig beoordeeld, een stikstofruimte benodigd
- o 27 volledig beoordeeld, stikstofruimte benodigd
- o 91 aanvragen onvolledig (aanvulling en opgevraagd)
- o 11 voldoen niet aan de eisen realisatietraject
- o 19 in behandeling

- o 2 wachten met verdere verificatie
- o 53 no niet everifieerd

[Meer info opvragen](#)

Rijksoverheid start aanpak piekbelasting

Het kabinet wil met een landelijke aanpak piekbelasting de stikstofneerslag in kwetsbare natuurgebieden versneld terugdringen. Bedrijven die momenteel veel stikstof uitstoten en dit fors weten te verminderen, zorgen voor minder stikstofneerslag in kwetsbare natuurgebieden. Op deze manier kan de natuur herstellen en ontstaat op termijn ruimte voor verdunding, verlening en grote maatschappelijke opbeven, zoals realisatie van PAS-meldingen.

De aanpak piekbelasting is aanvullend op de bestaande provinciale en landelijke stikstofaanpak. De provincie wacht nog wel op het Rijk voor de verdere uitwerking van het instrumentarium dat nodig zal zijn om, naast de stikstofdoelen, ook de andere NPLG-doelen te behalen.

Bijdrage industrie en agrarische sector

De aanpak piekbelasting heeft betrekking op zowel industriële als agrarische bedrijven. Industriële bedrijven worden benaderd door het Rijk

om samen met hen te bekijken wat er nodig is om de stikstofneerslag fors terug te brengen. Voor elke onderneming geldt namelijk een andere situatie. Dit geldt ook voor agrarische ondernemers. Voor agrarische ondernemers zijn meerdere scenario's denkbaar, bijvoorbeeld verduurzamen, overstappen naar een ander bedrijfstype, verplaatsen of stoppen met het bedrijf.

LBV regeling en LBV+ regeling

De LBV-regeling is door het rijk vanaf 3 juli opengesteld en bedoeld voor piekbelasters met een melkvee-, varkens-, pluimvee- (kippen en kalkoenen) en vleeskalverhouderij die voldoen aan de drempelwaarde en gestelde voorwaarden. De regeling sluit op vrijdag 5 april 2024. De LBV-regeling is opengesteld voor agrarische ondernemers die voor veel stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000-gebieden zorgen, maar niet onder de aanpak piekbelasting vallen. De regeling kent een drempelwaarden per natuur gebied, opent op 3 juli en sluit op 1 december 2023. De ondernemer maakt zelf een keuze en kan hierbij gebruik maken van ondersteunende regelingen en persoonlijke begeleiding.

Waarvoor kunt u terecht bij de provincie?

Agarische ondernemers die hun stikstofuitstoot willen verminderen of willen stoppen, maar geen gebruik kunnen maken van de rijksregelingen kunnen ook contact opnemen met provincie Zuid-Holland voor een persoonlijk gesprek via het emailadres rondzaken@pzh.nl. Meer informatie vindt u op de [pagina Landbouwloket](#) op de website van de provincie.

[Naar website](#)

Subsidie innovaties waterkwaliteit

Een van de speerpunten in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is de Kaderrichtlijn Water (KRW) om de kwaliteit van water te verbeteren. De provincie Zuid-Holland heeft een subsidieregeling opengesteld voor waterschappen en gemeenten om met innovatieve maatregelen of onderzoek de waterkwaliteit te verbeteren. De openstelling geldt ook voor innovaties die bijdragen aan de kwaliteit van zwembadwater. Deze subsidie is een voorloper op het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied.

Een mooi voorbeeld van zo'n innovatie is het onderzoek van het Hooftmeesterschap van Rijnland in het KRW-gebied de Reeuwijkse plassen. De zwemplas Elfhoeven heeft veel last van blauwalgen. Rijnland probeert hier met subsidie van de provincie Zuid-Holland verschillende methoden uit om de waterkwaliteit te verbeteren.

Met de subsidieregeling hoopt de provincie waterschappen en gemeenten te inspireren op zoek te gaan naar nieuwe mogelijkheden om de waterkwaliteit te verbeteren. In totaal is in 2023 100.000 euro beschikbaar. Op de website van de provincie vindt u meer informatie over de subsidieregeling en de voorwaarden waaraan een aanvraag moet voldoen.

[Lees meer](#)

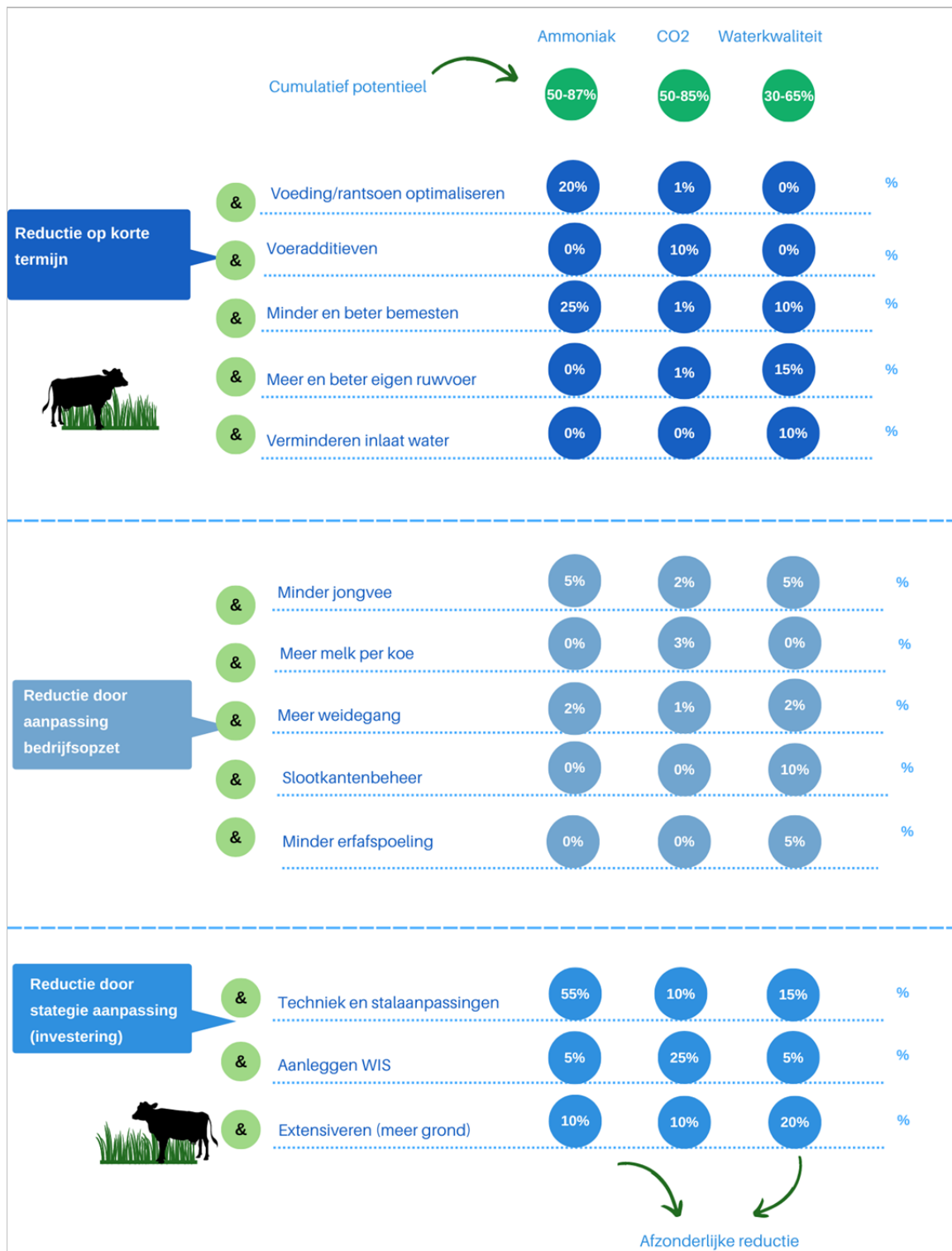
Veelgestelde vragen via Landbouwluket

Er komt momenteel veel op de agrarische sector af en dit roept vragen op onder boeren. Als provincie hebben wij (nog) niet op alle vragen antwoord, maar we vinden het belangrijk om de beschikbare informatie te delen en een bereikbare overheid te zijn. Zo willen wij samen duurzame landbouw in onze provincie vormgeven, die ook bijdraagt aan natuur- en milieudoelen. De boeren zijn daarbij als agrarische ondernemers en beheerder van het landschap een belangrijke partij. Op de pagina 'Landbouwluket' kunt u meer informatie vinden en direct met de provincie in contact komen.

[Landbouwluket](#)

Bouwstenen voor stikstof- en broeikasgasreductie en verbetering waterkwaliteit op melkveebedrijven

Als provincie willen we het landelijk gebied in Zuid-Holland toekomstbestendig maken. Daarvoor werken we in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) aan oplossen van het gebied van stikstof, klimaat, water en natuur. Om aan de slag te kunnen met deze oplossen heeft Provincie Zuid-Holland PPP-Arto Advies West en DLV Advies & Resultaat opdracht gegeven om voor de melkveehouders de doelstellingen om te zetten naar bouwstenen die in de praktijk werken en uitvoerbaar zijn. Onderstaande afbeelding geeft de verwachte ammoniakreductie, CO₂-reductie en verbetering van de waterkwaliteit na het toepassen van maatregelen door veehouders.

Hoe zetten we de bouwstenen in?

Als provincie willen we niet sturen op maatregelen, maar op doelen. Het doel van deze bouwstenen is dus ook niet het voorschrijven van maatregelen, maar het bieden van een handelingsperspectief voor het werken aan de opgaven. De bouwstenen helpen de melkveehouder de geschikte stap of stappen te zetten en concreet aan de slag te gaan met de verduurzaming van zijn of haar bedrijf. In verschillende gebieden zijn al werkroepen gestart waarin melkveehouders gezamenlijk onderzoeken

welke maatregelen bij hun gebied en hun bedrijf passen.

Lees het volledige rapport voor meer informatie over de bouwstenen.

[Lees het rapport](#)

Stikstofmaatregelen akkerbouw provincie Zuid-Holland

Samen met gebiedspartners werken aan een nieuwe balans in een toekomstbestend landelijk gebied, zodat iedereen in Zuid-Holland kan wonen en werken in een gezonde omgeving. Dit willen we realiseren en daarom is het nodig om doelstellingen om te zetten naar bouwstenen die in de praktijk werken en uitvoerbaar zijn. We hebben Schuttelaar & Partners gevraagd om de stikstofuitstoot van de akkerbouw in Zuid-Holland te beschrijven en om de mogelijke maatregelen voor stikstofreductie in kaart te brengen. Daarbij zijn ook de effecten op klimaat, waterkwaliteit, biodiversiteit en het verdienvermogen van akkerbouwers in kaart gebracht. De opdracht is uitgevoerd middels een deskstudie. Vervolgens zijn de inzichten en oplossingsrichtingen besproken in een klankbordsessie met de sector.

Ammoniakemissies in Zuid-Holland

In het rapport is gewerkt met de gemiddelde ammoniakemissies zoals in de landelijke berekeningsaanpak wordt bepaald voor Zuid-Holland. De gemiddelde ammoniakemissie in Zuid-Holland komt neer op ca. 23 kg ammoniak/ha vanuit bemestingsemissies. De oorsprong van de emissies is met name het gebruik van dierlijke mest en de emissiefactor van de toedieningstechniek.

Mogelijkheden reductie ammoniakuitstoot

Er zijn verschillende mogelijkheden om de ammoniakuitstoot van de akkerbouwsector in Zuid-Holland te reduceren, in te delen in 4 categorieën, namelijk mestaanwendingstechnieken, type meststoffen, mestopslag en teeltmaatregelen.

Lees het volledige rapport voor meer informatie over de aanbevelingen.

[Lees het rapport](#)

Maandelijks een update

Deze nieuwsbrief wordt verzonden naar alle sectoren die betrokken zijn bij de Zuid-Hollandse aanpak stikstof en programma landelijk gebied. Heb je deze e-mail niet zelf ontvangen of ken je iemand voor wie deze informatie ook relevant is? Meld je dan aan voor deze nieuwsbrief. We streven ernaar om maandelijks een nieuwe update te verzenden.

[Aanmelden](#)

Elke dag beter. Zuid-Holland.

Je ontvangt deze e-mail, omdat je een geregistreerd lid bent van www.zuid-holland.nl.
Als je deze mails voortaan niet meer wilt ontvangen kun je [afmelden](#) voor de nieuwsbrief.
Je kunt je ook [aanmelden](#) als je deze mail niet van ons hebt ontvangen.

[Copyright](#)[Privacy](#)

Memo

Aan

Jeannette Baljeu

Kopie aan

Leden PO stikstof / ZH-PLG

Onderwerp

Concept-verslag 16 september 2022

Contact

art 5.1-2e

@pzh.nl

Datum

31 oktober 2022

De sectortafel Stikstof kwam vrijdag 16 september bijeen van 13.00 tm 14.30 uur op het provinciehuis Zuid-Holland, bestuursgebouw C aan het Zuid-Hollandplein 1 te Den Haag.

Aanwezig:

- art. 5.1-2e
- art. 5.1-2e
- art. 5.1-2e (wethouder Katwijk)
- art. 5.1-2e
- art. 5.1-2e (waterschap Delfland)
- art. 5.1-2e (Natuurmonumenten)
- art. 5.1-2e (Staatsbosbeheer)
- art. 5.1-2e (TLN)
- art. 5.1-2e (NMV)
- Jeannette Baljeu
- art. 5.1-2e (Dunea)

1. Opening en mededelingen (J. Baljeu)

Er zijn nieuwe leden aan de sectortafel. De vergadering start met een voorstelronde. art 5.1-2e is de vervanger art 5.1-2e van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV). art 5.1-2e, Hoogheemraad van het Hoogheemraadschap Delft, zal voortaan de waterschappen vertegenwoordigen aan de sectortafel.

- Jeannette Baljeu meldt dat zij een webinar voor gemeenten en waterschappen organiseert nav vragen van gemeenten en waterschappen over de stikstof opgave in het gebied, het nationaal programma landelijk gebied en de provinciale uitwerking daarvan;

het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG). Het webinar is op 26 september; de uitnodigingen zijn verstuurd.

- art 5.1-2e wil weten of de cijfers voor stikstof uit zee bekend zijn. Het geeft onrust onder de boeren over de vraag wat nu de opgave is. Zou dat kunnen betekenen dat de boeren 25% extra reductie moeten realiseren? Wat is reëel in een gebiedsproces; boeren kunnen niet voor de hele opgave verantwoordelijk zijn. Jeannette antwoordt dat de provincie met Zeeland en Noord-Holland het Rijk om verduidelijking heeft gevraagd. Er komt in het najaar een nieuwe Aerius-release uit; daar zou deze verdieping in meegenomen moeten worden. We houden het in de gaten.

art 5.1-2e

art. 5.2

Jeannette Baljeu deelt deze zorgen. De nieuwe Aerius release komt in november en het zou een verschuiving kunnen betekenen. Maar ze vermoedt dat er dan een discussie over de hardheid van de cijfers zal ontstaan. Het model geeft een ijkpunt, maar een verschuiving roept vragen op. Daar zit in timing haar zorg; hoe landt dit in de NPLG-trajecten. De provincie wil in december verder kunnen zijn, maar dan is wel de perspectiefbrief van de nieuwe minister van landbouw nodig.

art. 5.1-2e

stelt voor om een breed signaal af te geven. Er is veel zorg en onzekerheid.

- art 5.1-2e geeft een toelichting op vragen van het agrarisch stikstof collectief Zuid-Holland over het project Voorne aan Zee. Hij legt uit dat het gaat om een kanskaart waarin een aantal partijen samen werken, waaronder de gemeenten Voorne en Westvoorne en indirect de gemeente Hellevoetsluis. Met deze kanskaart willen de initiatiefnemers verzoeken indienen voor de versnellingsgelden die het Rijk in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied ter beschikking stelt. art 5.1-2e

van de Zuid-Hollandse Delta wordt periodiek geïnformeerd.

art 5.1-2e

van de Melkveehouders Vakbond geeft het signaal af dat zorgvuldig omgegaan moet worden met het draagvlak. Hij geeft daarop aan dat zij hier nóg aan tafel zitten. Jeannette Baljeu stelt dat er geen plannen gemaakt moeten worden buiten het gebiedsproces. Initiatieven horen aan te sluiten bij het gebiedsproces. Het gegeven signaal is helder.

- art 5.1-2e vraagt aan Jeannette Baljeu wanneer zij verwacht dat de perspectiefbrief naar buiten komt. Zij antwoordt dat de planning 14 oktober was, maar dat die deadline is verschoven.

- art 5.1-2e vraagt naar de natuurdoelanalyses. Hij vraagt zich af wat nodig is om in een gebied de natuur in goede staat te krijgen. Het is complex en de effecten op de omgeving zijn heel groot.

Jeannette Baljeu zegt toe om in de volgende vergadering van de sectortafel, op 4 november, een korte presentatie te geven over de natuurdoelanalyses en hoe de natuurorganisaties kijken naar deze uitkomsten. art 5.1-2e vult aan dat het goed zou zijn als ook gekeken wordt welke maatregelen er meegenomen moeten worden.

- art 5.1-2e deelt dat in de bouwsector gewacht wordt op de perspectiefbrief en het rapport van Remkes. art 5.1 vraagt zich af of er geschoven gaat worden met de deadline van juli 2023. Jeannette Baljeu antwoordt dat deze datum in de wet staat. De verwachting is dat de discussie zal gaan over wat er opgeleverd moet worden. Hoe de toegevoegde doelen, de Kaderrichtlijn Water en klimaat/CO2 reductie, toegevoegd kunnen worden.
- art 5.1-2e wil weten of we de scheepvaart aan de sectortafel missen. Jeannette antwoordt dat de scheepvaart via havenbedrijf is aangesloten. De provincie richt zich op de binnenvaart.

2. Verslag vorige vergadering (J. Baljeu)

In het verslag van 24 juni wordt bij de naam van art 5.1-2e aangegeven dat art Staatsbosbeheer vertegenwoordigd en niet Natuurmonumenten. Verder zijn er geen opmerkingen en het verslag van de sectortafel Stikstof is daarmee vastgesteld.

3. Ontwikkelingen op landelijk niveau

Jeannette Baljeu deelt dat het rapport van Remkes nog niet openbaar is gemaakt. De verwachting is dat dit na Prinsjesdag zal zijn. De provincies hopen hierin op een perspectief voor de boeren.

art 5.1-2e benoemt de Kamerbrief van 9 september, waarin een evenwichtige bijdrage uit alle sectoren is opgenomen. In deze brief wordt aangekondigd dat het Rijk in januari met doelen voor de industrie en transportsector komt. Dit zorgt binnen de sector voor grote zorgen. Het geeft de indruk dat het proces van het bedenken, analyseren van gegevens achter gesloten deuren plaats vindt. art. 5.2

4. Opgave stikstofreductie en bijdrage sectoren

Jeannette Baljeu leidt dit agendapunt in door te zeggen dat in het gebiedsplan, dat elke provincie per 1 juli 2023, moet opleveren ook opgenomen zal worden wat in alle andere sectoren gebeurt aan stikstofreductie. Dat maakt dat in de discussie met de boeren aangetoond kan worden dat vanuit andere dan de agrarische sectoren ook een bijdrage wordt geleverd.

Transport Logistiek Nederland

art 5.1-2e geeft aan dat TLN niet als sector data bijhoudt, die aangeven hoeveel reductie gerealiseerd wordt met maatregelen. Maar vanuit de sector wordt veel aan verduurzaming gedaan. Dat hier op geacteerd wordt vanuit de transportsector bleek toen de subsidieregeling elektrische voertuigen in 50 minuten vergeven was. Het doel is om het stedelijke goederentransport in 2030 emissieloos te laten zijn. Dat is in lijn met de regel dat in 2030 nieuwe voertuigen geen CO2 mogen uitstoten. De G40, de 40 grote Nederlandse gemeenten, hebben uitgesproken om dit doel al in 2025 te realiseren. Maar daar moet nog wel veel voor gebeuren

art 5.1 noemt als voorbeeld de gemeente Rotterdam waar de Zero Emission-zone is gerealiseerd, waardoor vrachtwagens niet om hoeven te rijden. Maar bij veel gemeenten zijn deze ZE-zones nog conceptueel. TLN zit bij gemeenten aan tafel om kennis te brengen.

art 5.1-2e vult aan dat vanuit transport en logistiek de sector contacten onderhoudt met de gemeenten. 1 januari 2025 is een harde deadline. De randvoorwaarden om daaraan te kunnen voldoen zijn bijvoorbeeld de laadinfrastructuur, kunnen laden en lossen en de verkeersveiligheid. Het houdt veel in. Jeannette Baljeu vraagt om welke gemeenten in Zuid-Holland het gaat. De provincie kan hierin mogelijk de helpende hand bieden. art 5.1-2e meldt dat Den Haag een belangrijke stad is om de ZE-zone te realiseren door de nabijheid van Natura2000-gebieden. De maatregelen vanuit de transportsector zal worden benoemd in het gebiedsplan.

art 5.1-2e art. 5.2
Jeannette Baljeu antwoordt met begrip en geeft aan dat de provincie hoopte dat het Rijk dit proces anders had ingestoken.

art 5.1-2e vraagt hoe de lading gepland wordt. art 5.1 constateert dat het nu nog steeds single loaded is. Verladers zouden de opdracht moeten krijgen om het logistieke proces te verbeteren. art 5.1 deelt dat hier tientallen jaren over gesproken is, maar dat er geen voortgang is.

art 5.1-2e meldt dat het probleem erkent wordt en dat gewerkt wordt aan tools zoals stadshubs om de stadslogistiek te bundelen.

art 5.1-2e geeft mee dat een afstudeerder voor zijn organisatie onderzoek heeft gedaan bij de gemeente Den Haag naar het inkoopbeleid. Het doel is om stikstofreductie bij de bron aan te pakken door te kijken naar inkoopbeleid. art 5.1 zegt toe dit rapport te delen.

Daarnaast geeft art 5.1 aan graag met art 5.1-2e bilateraal verder te willen spreken.

Havenbedrijf

art 5.1-2e meldt dat aan de transportkant in de haven, in het havenindustriële proces, er sprake is van 55- 60% CO2 reductie, wat ook zorgt voor stikstof reductie. art. 5.1.2 f

Dit laatste is niet gericht op het verminderen van de uitstoot in de haven, maar wel bijvoorbeeld in de luchtvaart.

art. 5.2
Deze maatregelen komen naast de stikstofreductiedoelen waar het Rijk in januari mee zal komen.

art 5.1- vervolgt dat in de binnenvaart is ingezet op elektrificatie door gebruik van waterstof en elektrische watertaxi's. De zeevaart is een ingewikkeldere sector, waarin de verschoning een aantal jaren geleden is ingezet maar een langere doorloop kent. Grote schepen worden niet vaak vervangen.

Jeannette art. 5.1-2f

art 5.1-2f legt uit dat gewerkt wordt aan het varen op andere brandstoffen. art 5.1-2f

Voor de binnenvaart loopt dit redelijk goed.

Jeannette art. 5.1-2f

De zeevaart blijft een speciale casus. In de haven wordt ingezet op efficiency door een betere planning en minder vaartbewegingen te maken. Deze efficiency en planning aanpak wordt ook ingezet voor zeevaart. De schepen die naar de Rotterdamse haven varen krijgen veel betere informatie aangeleverd over de planning. Dit zorgt voor een CO2 reductie dichterbij de Natura 2000-gebieden.

art 5.1 vult aan dat van de stikstofreductie die gerealiseerd wordt 30% naar natuur gaat. Dat zorgt voor weinig ruimte voor ontwikkelingen en dus ook niet voor verduurzaming. In de haven zijn 8 of 9 bedrijven uit de top 20 grote uitstoters gevestigd. Hij vult aan dat de energiecrisis niet helpt in reductie. Er is een verhoogde uitstoot van CO2 onder andere door de kolencentrales nabij de haven.

art 5.1-2e wil weten hoe de reductiemaatregelen juridisch hard te maken zijn en hoe op de plannen ingezet kan worden, als de reductiecijfers nog niet helder zijn.

Jeannette Baljeu antwoordt hierop dat dit de blackbox van het Rijk is. In afwachting daarvan wil zij al wel aan de plannen schrijven. Hoe meer de plannen binnen Zuid-holland concreet gemaakt kunnen worden, des te duidelijker het naar de buitenwereld is wat er op verschillende gebieden gebeurt. Ze meldt dat er met betrekking tot de stikstofdoelen voor industrie momenteel nog allerlei studies worden uitgevoerd om de cijfers duidelijk te krijgen.

De inschatting is dat deze reductieopgave in januari 2023 duidelijk wordt. De provincies wilden deze cijfers al eerder hebben.

Natuurmonumenten:

art 5.1-2e meldt dat Natuurmonumenten inzet op emissiereductie door het elektrificeren van de voertuigen die de organisatie gebruikt. Helaas is het technisch nog niet mogelijk om voor alle voertuigen elektrische alternatieven in te zetten.

Zuid-hollands landschap

art 5.1-2e meldt dat in de bedrijfsgebouwen van het Zuid-Hollands Landschap een warmtepomp en zonnepanelen zijn geplaatst. Ook is ingezet op betere isolatie. De stichting heeft een aanvraag ingediend voor versnellingsgelden.

Staatsbosbeheer

art 5.1-2e meldt dat zij ook emissiereductiemaatregelen hebben ingevoerd. Maar hij geeft aan dat het in vergelijking weinig impact heeft. Jeannette antwoordt hierop dat elk zijn steentje bijdraagt.

art 5.1-2e wil weten of door natuurorganisaties wordt gekeken naar maatregelen die ervoor zorgen dat stikstofemissies door paarden en honden worden verminderd. Vanuit Staatsbosbeheer meldt art 5.1-2e dat hier weinig aan gedaan kan worden. De gebieden kunnen afgesloten worden, maar hoe handhaaf je dit. Jeannette Baljeu vult aan dat hier wel naar gekeken wordt, maar het blijft een lastig vraagstuk. art 5.1-2e vult aan dat er wel zonering van gebieden is. De meeste natura2000 zijn honden vrij.

art 5.1-2e stelt dat terrein beherende organisaties een belangrijke rol spelen in het beheer van de natuur. art 5.1 wil weten hoe de natuurorganisaties daar naar kijken. art 5.1 noemt als voorbeeld de begrazing van de heide om deze kaal te houden. art 5.1-2e reageert dat het beheer is geïntensiveerd. De subsidies zijn verhoogt. Maar het blijft hard werken met beperkte middelen. art 5.1 meldt dat er een filmpje beschikbaar is om te laten zien welke maatregelen genomen worden en nodigt iedereen uit te komen kijken. Dit filmpje zal onder de leden van de sectortafel worden verspreid (is op 3 oktober verzonden).

Waterschappen

art 5.1-2e noemt een aantal voorbeelden van de maatregelen die de waterschappen hebben genomen. Zo worden werkzaamheden elektrisch uitgevoerd, mits het materieel beschikbaar is. Ook in aanbestedingstrajecten is duurzaamheid als voorwaarde opgenomen. art 5.1 voegt hieraan toe dat in het normale beheer al veel kan gebeuren; bijvoorbeeld vernatting om verzuring tegen te gaan. Maar waterschappen moeten concreet gevraagd worden. Bij vernatting geldt 'peil volgt functie'. Andere zaken in het kader van de Kaderrichtlijn water lopen al.

Gemeenten

Gemeenten zijn verder actief in de gebiedsgerichte aanpak. De gemeente Katwijk is aangesloten bij de GGA Duinen. Gemeenten zijn ook actief in de regionale energie strategieën (RES-en). Voor gemeenten is het lastig om te weten welke rol zij te vervullen hebben in de opgaven landelijk gebied. Het webinar zal daar enige duidelijkheid in moeten geven.

VNO-NCW

art 5.1-2e meldt dat bedrijven niet ondernemen in Natura2000 gebieden. Er wordt ingezet op het versneld verduurzamen van onder andere bedrijventerreinen.

Bouwend Nederland

art 5.1-2e meldt dat in de bouwsector wordt gewacht op de Porthos-uitspraak van de Raad van State. Het is onzeker wat daaruit komt met betrekking tot de bouwvrijstelling.

art. 5.1.2f

Maar dat is afhankelijk van de beschikbaarheid van een goed elektrisch netwerk. Dat hier in de bouwsector vraag naar is geeft de openstelling van de Subsidierегeling Schoon en Emissieloos Bouwmaterieel (SSEB-

regeling) in juni aan; die is toen 82 keer overtekend. Er wordt nu hard gewerkt om de volgende tranches naar voren te halen.

Dunea

art 5.1-2e

meldt dat de maatregelen die Dunea uitvoert vergelijkbaar zijn met de maatregelen van de waterschappen. Het wagenpark is verduurzaamd. Ook aan de natuurbeheer kant is Dunea al een flinke tijd bezig en de resultaten worden zichtbaar. Maar daar zitten zij aan een limiet aan wat nog mogelijk is.

5. Stand van zaken NPLG (J. Baljeu)

Na een pauze van 5 minuten neemt Jeannette Baljeu aanwezigen mee in de ontwikkelingen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De deadline voor het leveren van het gebiedsplan komt steeds dichterbij. We hebben allen de startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied gelezen, waarin de doelen zijn opgenomen. De opgaves zijn op elkaar gestapeld. LNV heeft de vraagstukken benoemd vanuit het landelijk gebied. Maar ook industrie en transport krijgen een opgave en die gaat meetellen. Alle reductie die gerealiseerd kan worden, telt bij elkaar op.

De vervolgnote van minister LNV zal gaan over KDW, klimaat/CO2 wat gerelateerd is aan Veenweiden en methaan uitstoot bij de landbouw. Daarnaast zal het gaan over biodiversiteit en de effecten ervan op het landelijk gebied.

Dit betekent dat we van de gebiedsgerichte aanpak stikstof naar een provinciaal programma landelijk gebied gaan. Het gebiedsplan zal provinciaal dekkend zijn. De Kaderrichtlijn water en klimaatopgaven gaan veel verder dan enkel natura2000 gebieden.

Jeannette deelt dat zij er in de basis wel blij mee is, want het geeft één opdracht in het gebied, maar het maakt het wel complexer dan het al was. Daarnaast constateert ze dat we niet vanuit het niets komen; de KDW-doelstellingen zijn al bekend. De waterschappen hebben hun waterbeheerplannen. We zijn bezig met Natura2000 en de NNN-gebieden. Ook in de Veenweiden loopt een aanpak en daar wordt geen nieuwe aanpak voor bedacht. Haar beeld is dat we wat er is in elkaar schuiven. Het wordt niet allemaal opnieuw gedefinieerd. Het is niet de bedoeling om wat al gerealiseerd is opzij te zetten en relaties die zijn opgebouwd te verbreken.

Wel wordt door de provincie gekeken of er bijvoorbeeld nog gemeenten toegevoegd kunnen worden aan samenwerkingsverbanden. De provincie wil logisch en organisch aansluiten bij wat er al gebeurt.

Vanuit gemeenten bestaat de wil om met een actieve rol te spelen in de gebiedsprocessen. De gemeente Molenlanden wil alvast gesprekken voeren met de boeren. Ook Goeree-Overflakkee heeft het aanbod gedaan om het als één gemeente en één eiland op te pakken. Jeannette geeft aan dat de coördinatie van het programma landelijk gebied ligt bij de provincie ligt om alle vragen en uitdagingen goed op elkaar af te stemmen.

art 5.1-2e

wil weten hoe de randgemeenten aan de rand van provincie aan tafel komen.

Jeannette Baljeu noemt als voorbeeld de gemeente Molenlanden die met een paar gemeenten aansluiten.

art 5.1-2e wil weten of het PPLG een soort matrix is waarin alle opgaves en ruimtelijk inzitten.

Jeannette Baljeu antwoordt dat het PPLG inderdaad één programma wordt waarin wordt aangegeven wat in een gebied dient te gebeuren.

art 5.1-2e art. 5.2

art 5.1-2e vraagt naar de integraliteit van het programma. Het heeft betrekking op meerdere portefeuilles. Jeannette antwoordt dat het een te grote uitdaging is voor één gedeputeerde en dat ze blij is de opgaven te kunnen delen met collega-gedeputeerden.

art 5.1-2e geeft aan dat de indeling in verschillende gebieden te begrijpen en verstandig te vinden. De Zuid-Hollandse eilanden hebben eenzelfde structuur, eenzelfde teelt. Het Veenweidegebied wisselt. Maar het is belangrijk om dat niet te groot te maken. Op hoofdlijnen een plan maken ziet art 5 als mogelijk, maar in de uitwerking gaat het verplaatsen van boeren en andere maatregelen tijd kosten. Dan ben je een generatie verder. Dit zal meer tijd nodig hebben stelt hij dan zelf 2030.

Jeannette Baljeu antwoordt dat het belangrijk is om continu te toetsen op alle thema's, terwijl het proces loopt. Ook om te zien waar bijstelling nodig is.

art 5.1-2e geeft een toelichting op het proces PAS-melders. Alle dossiers worden nu geïnventariseerd. 39% van de dossiers is niet compleet. Er is een begin van een oplossingsrichting.

6. Rondvraag en afsluiting

art 5.1-2e vraagt of duidelijk is wanneer de Ecologische autoriteit wordt opgericht.

art. 5.1-2e meldt dat hierover het gesprek met het ministerie wordt gevoerd. De autoriteit zou er voor 1 april 2023 moeten zijn, maar het is een zoektocht.

art 5.1-2e meldt dat Rijkswaterstaat in de provincie Utrecht bedrijven aan het opkopen is om hun projecten uit te kunnen voeren. Er is geen signaal ontvangen dat Rijkswaterstaat dit ook in de provincie Zuid-Holland aan het doen is.

Fiche werkgroep 'Duiding rechterlijke uitspraken' (concept)

In onderstaand fiche wordt ingegaan op de beschikbare jurisprudentie rondom het betreffende onderwerp. Aangegeven wordt wat de mogelijke impact van deze uitspraken kan zijn op VTH (zowel vanuit beleids- als uitvoeringsperspectief), vervolgens volgt een advies of op basis van deze duiding actie moet worden ondernomen.

Nummer	2022 - 005
Onderwerp (kort)	Rav-factoren
Relevante uitspraken: ABRvS 7 september 2022, ECLI:NL:RVS:2022:2557 ABRvS 7 september 2022, ECLI:NL:RVS:2022:2624 ABRvS 7 september 2022, ECLI:NL:RVS:2022:2622 NB Verschillende rechtbanken hebben eerder al uitspraken gedaan over emissiearme stalsystemen met verschillende Rav-codes. Dit fiche bevat met name de duiding van de uitspraken van de ABRvS. Zie de bijlage met een overzicht van deze zaken.	
Opsteller(s)	art. 5.1-2e met input van de gehele werkgroep
Relatie met nummer(s)	2022 - 004 Intern salderen

Impact	☐ (vooralsnog) geen ☒ VTH bevoegde gezagen ☐ ...
Voorstel voor verdere routing	
Afgestemd met	

Advies (evt. opties)	
- Bij lopende aanvragen voor vergunningen op basis van Rav-codes voor A1.13, A1.28 en A1.10 in overleg treden met de aanvrager. De aanvrager kan zijn aanvraag intrekken of aanvullen met een passende beoordeling, waarna de vergunning met aanvullende voorschriften verleend kan worden (let op: dit is een experiment, het is niet heel duidelijk welke voorschriften precies nodig zijn). Kiest de aanvrager hier niet voor, dan kan de aanvraag worden afgewezen, of aangehouden in afwachting van meer duidelijkheid over de mogelijkheden voor vergunningverlening. - Legalisatie van PAS-meldingen met deze systemen stilleggen totdat er meer zekerheid is over vergunningverlening. Die gevallen lenen zich niet voor een experiment of een vergunning al dan niet houdbaar is. - Laten inventariseren (door de werkgroep meersporenbeleid Rav-codes) welke	

andere systemen voor melkvee die aan de orde komen in de rapporten van CBS en CDM hier zodanig op lijken dat daarvoor zekerheidshalve ook bovengenoemde lijn gevolgd moet worden.

- Laten inventariseren (door de werkgroep meersporenbeleid Rav-codes) welke andere emissiearme stalsystemen voor andere diersoorten aan de orde komen in de rapporten van CBS en CDM en beoordelen of het gebruik van de emissiefactoren voor deze systemen nog voldoende zekerheid geeft.
- Aan de hand van de komende onderzoeken van de WUR bekijken hoe voldoende zekerheid gekregen kan worden om robuuste vergunningen te kunnen verlenen.
- Voor de langere termijn is een mogelijke oplossing het uitbreiden van de leaflets van de stalsystemen waarbij rekening gehouden wordt met aspecten rondom stikstof zodat via deze weg de emissiefactoren geborgd kunnen worden.

Korte samenvatting uitspraken

Op 7 september 2022 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State drie uitspraken gedaan over de betrouwbaarheid van Rav-codes voor emissiearme stalsystemen. De conclusie van deze uitspraken is dat er twijfel is over de juistheid van de emissiefactoren van de stalsystemen A1.13 en A1.28. Daarom kan vanwege het voorzorgsbeginsel een berekening op basis van deze factoren niet gebruikt worden in een voortoets, zodat een natuurvergunning met passende beoordeling nodig is. Anders dan de Rechtbank Midden-Nederland is de ABRvS van mening dat er wel gehandhaafd kan worden op naleving van de leaflet, zij het door het college van B&W i.p.v. door GS, maar de ABRvS constateert ook dat naleving van de leaflet niet voldoende is om te verzekeren dat de emissiefactor wordt gehaald. Daarvoor zijn ook andere factoren relevant.

Rechtbanken hebben eerder al uitspraken gedaan, ook over andere Rav-codes dan deze twee (zie bijlage).

Duiding van de impact op VTH

De ABRvS stelt vast dat op basis van de emissiefactoren voor de stalsystemen A1.13 en A1.28 niet geconcludeerd had mogen worden dat geen toename van stikstofdepositie plaats zal vinden ten opzichte van de referentiesituatie. Dat betekent dat een natuurvergunning met passende beoordeling was vereist voor de aanleg van de emissiearme stalvloer en het bijplaatsen van extra dieren, welke vergunning alleen kan worden verleend als uit een passende beoordeling blijkt dat de natuur geen schade

art. 5.1-2d art 5.1-2i

beoordeling moet volgens vaste jurisprudentie garanderen dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat de nieuwe stalvloer geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden. Die passende beoordeling mag bovendien geen leemten vertonen. Extra voorschriften in

art. 5.1.2d, art. 5.1.2i

In het persbericht geeft de Raad van State aan dat deze uitspraken alleen gaan over deze twee stalsystemen en niet gaan over andere emissiearme stalsystemen in de melkveesector of over stallen voor de pluimvee- of varkenssector.¹ Strikt genomen is dat juist. Het is echter wel van belang om ons te realiseren dat andere systemen op vergelijkbare problemen kunnen stuiten. Het stalsysteem A1.13 komt expliciet aan bod in het CBS-rapport en het CDM-rapport die de basis vormen voor de twijfel aan de effectiviteit van emissiearme stalsystemen. Voor stalsysteem A1.28 is dat niet het geval. In r.o. 5.2 en r.o. 7 van de uitspraak met nummer ECLI:NL:RVS:2022:2624 geeft de ABRvS aan dat het werkingsprincipe van systeem A1.28 in essentie overeenkomt met systeem A1.13. Daarom geven de genoemde rapporten ook reden om aan de factor voor code A1.28 te twijfelen. Het ligt voor de hand om dit door te trekken naar andere stalsystemen die volgens dezelfde principes werken, en naar andere stalsystemen waarbij op basis van deze onderzoeken aan de effectiviteit getwijfeld kan worden. Dat geldt zeker voor code A1.10, die expliciet genoemd wordt in de uitspraak met nummer ECLI:NL:RVS:2022:2557 (r.o. 10.1). Daarvoor zou in kaart gebracht moeten worden tegen welke systemen dezelfde bezwaren zouden kunnen bestaan. Het is denkbaar dat daarbij bijvoorbeeld een onderscheid gemaakt kan worden tussen ligboxenstallen met roostervloeren of met andere vloeren. Ook is de vraag in hoeverre dezelfde bezwaren gelden tegen (verschillende soorten) luchtwassers. Deze analyse zou bepalen hoe groot de impact van deze uitspraken is, alleen geldend voor deze twee systemen of breder dan dat.

Los van de stalsystemen, geldt voor alle emissiearme stalsystemen dat er andere factoren zijn die de hoogte van de emissie mede bepalen. Denk hierbij aan gebruik van de stal (stal management), voeding van de dieren, bedrijfshygiëne, productieniveau, naleving van de leaflet. Deze factoren zouden meegenomen kunnen worden in bovengenoemde analyse.

Wel is er vast een aantal conclusies te trekken van situaties waarvoor deze uitspraken geen gevolgen hebben:

- Rav-codes voor traditionele stalsystemen komen niet aan de orde in deze uitspraken; de twijfel over de effectiviteit gaat hier specifiek over emissiearme stalsystemen.²
- Als in de referentiesituatie én in de nieuwe situatie hetzelfde stalsysteem wordt gebruikt en het aantal dieren niet toeneemt, kan verslechtering ook worden uitgesloten. Mogelijk is er wel meer stikstofemissie dan de berekening laat zien, maar dat is dan ook het geval in de referentiesituatie, zodat er geen verslechtering is ten opzichte van de referentiesituatie.³
- Als een bedrijf overschakelt van een traditionele stal naar een emissiearme stal en het aantal dieren neemt niet toe, kan ook worden aangenomen dat er geen

¹ <https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/@132885/emissiearme-stallen/>

² Zie bv Rb Overijssel 11 mei 2022, [ECLI:NL:RBOVE:2022:1228](#), r.o. 8 voor een uitspraak waarin de emissiefactor voor een traditionele stal door de rechtbank geaccepteerd wordt.

³ Rb Noord-Nederland 13 januari 2022, [ECLI:NL:RBNNE:2022:146](#), r.o. 8.3 en Rb Overijssel 13 april 2022, [ECLI:NL:RBOVE:2022:1008](#), r.o. 8.

Gevolgen voor bedrijven die (vergunningvrij) intern gesaldeerd hebben

Sinds 1-1-2020 is intern salderen vergunningvrij. Dat betekent dat een bedrijf geen natuurvergunning meer nodig heeft voor aanpassingen die niet leiden tot een toename van stikstofdepositie, en ook geen vergunning *kan* krijgen. Als een bedrijf bijvoorbeeld een vergunning heeft voor 100 koeien in een traditionele stal, maar dit heeft gewijzigd naar 200 koeien in een emissiearme stal, is de referentiesituatie nog steeds 100 koeien in een traditionele stal. Anders dan bij de categorie hierboven met een onherroepelijke vergunning voor het stalsysteem, heeft deze categorie daarom een probleem. Zij hebben immers geen natuurtoestemming voor de activiteit die ze uitvoeren, terwijl die activiteit volgens deze uitspraken wel vergunningplichtig is. Zie verder hieronder bij het kopje toezicht en handhaving.

PM: er is nog discussie over de status van positieve afwijzingen.

Gevolgen voor omgevingsvergunningen zonder natuurtoestemming

Bedrijven kunnen gekoppeld aan de aanvraag van een omgevingsvergunning ook een natuurtoestemming aanvragen, in plaats van als losse vergunning. Als deze toestemming niet wordt aangevraagd, moet het bevoegd gezag (meestal B&W) controleren of er een natuurtoestemming vereist is. Als dat zo is en die is niet afzonderlijk aangevraagd, dan geldt er een aanhaakplicht.

Hier zijn verschillende variaties bij mogelijk: is de natuurtoestemming wel of niet expliciet aangevraagd, is er wel of niet een vvgb gevraagd aan de provincie, hoe expliciet is er iets opgenomen in de vergunning over de stikstofaspecten etc. Dat kan invloed hebben op de vraag in hoeverre het bedrijf erop mag vertrouwen dat het beschikt over een onherroepelijke natuurtoestemming voor het aspect stikstof en moet van geval tot geval bekeken worden. Daarbij kan de positieve afwijzing van een vvgb op één lijn gesteld worden met de positieve afwijzing van een aanvraag voor een Wnb-vergunning.

Gevolgen voor PAS-melders met deze systemen

Zolang er geen duidelijkheid is over vergunningverlening voor deze stalsystemen, geldt dat PAS-melders die deze systemen hebben gebruikt niet gelegaliseerd kunnen worden. Er kan immers niet met zekerheid gezegd worden of er een toename van stikstofdepositie is en hoe groot deze dan is. Handhavingsverzoeken tegen PAS-melders met deze stallen moeten individueel beoordeeld worden, maar in het algemeen geldt dat zij zeker in overtreding zijn als de nieuwe stal tot een toename van depositie heeft geleid. Als dat volgens de AERIUS-berekening op basis van een van deze Rav-codes niet het geval is, zijn zij mogelijk ook in overtreding, omdat een toename niet is uitgesloten. Zicht op legalisatie is er in ieder geval niet zolang onduidelijk is wat er nodig is om deze stallen te kunnen vergunnen.

Gevolgen voor toezicht en handhaving

art. 5.1-2d art 5.1-2i

art. 5.1-2d art 5.1-2i	<i>Gevolgen voor extern salderen</i> Voor extern salderen met melkveehouderijen die gebruik maken van de stalsystemen A1.13 en A1.28 als saldogever zijn er geen gevolgen, zowel bij gehele als gedeeltelijke intrekking. Als de vergunning onherroepelijk is, is de activiteit daarmee toegestaan. Als bij de intrekking van de vergunning wordt uitgegaan van de Rav-factor, wordt mogelijk op papier minder ingetrokken dan in de praktijk. Daardoor wordt feitelijk 'worst case' gerekend: met de mogelijk hogere emissie in de praktijk kan niet worden gesaldeerd.
Voorstel voor vervolg (incl. routing)	
- Bespreken in Themateam VTH, Beleidsmedewerkersoverleg, AC, BC (ter besluitvorming over hoe verder met toestemmingsverlening) - Rijkszijde: werkgroep toestemmingsverlening	
Risico's art. 5.1-2d art 5.1-2i	

Bijlage: Overzicht Rav-codes waarover uitspraken zijn gedaan (mogelijk nog niet volledig)

RAV-code (indien vermeld)	BWL (indien vermeld)	Rechtbank, datum usp	Kenmerk(en)	Onderzocht in CBS- rapport en/of CDM- advies?	Twijfel over werking code/systeem aanvaard door de rechter?	Bijzonderheden (procedureel of anderszins)?
A 1.1		Rb Oost- Brabant 31-5- 2022	ECLI:NL:RBOBR:2022:2252	Ja	Nee	
A 1.10		ABRvS 7-9-2022	ECLI:NL:RVS:2022:2557	Ja	Ja*	*staat niet centraal in usp, maar wordt genoemd als vergelijkbaar met A 1.13 zie r.o. 10.1
A 1.13		ABRvS 7-9-2022	ECLI:NL:RVS:2022:2557, ECLI:NL:RVS:2022:2622 (voor de zaken in eerste aanleg, zie ECLI:NL:RBMNE:2021:4501, 4506 en 4507, 4508, 4520, 4521)*	Ja	Ja	* t.a.v. een deel van de zaken volgt nog de hogerberoepsuitspraak, voorzien in Q4 van 2022
A 1.13		Rb Overijssel 11-5-2022	ECLI:NL:RBOVE:2022:1241	Ja	Ja	
A 1.13	2010.34.V8	Rb Oost- Brabant 8-4- 2022	ECLI:NL:RBOBR:2022:1323	Ja	Ja	
A 1.13	2010.34.V7	Rb Oost- Brabant 29-4- 2022	ECLI:NL:RBOBR:2022:1764	Ja	Ja	
A 1.13	2010.34.V10	Rb Zeeland- West-Brabant	ECLI:NL:RBZWB:2022:665	Ja	Ja	

RAV-code (indien vermeld)	BWL (indien vermeld)	Rechtbank, datum usp	Kenmerk(en)	Onderzocht in CBS- rapport en/of CDM- advies?	Twijfel over werking code/systeem aanvaard door de rechter?	Bijzonderheden (procedureel of anderszins)?
A 1.23	2013.04.V5	Rb Midden-Nederland 22-9-2021	ECLI:NL:RBMNE:2021:4505		Ja	
A 1.28		ABRvS 7-9-2022	ECLI:NL:RVS:2022:2624 (voor eerste aanleg, zie	Nee	Ja	
A 1.28	2015.05.V1	Rb Noord-Nederland 11-3-2021	ECLI:NL:RBMNE:2021:4519) ECLI:NL:RBNNE:2021:810	Nee	Ja	hoger beroep ingetrokken
A 1.28		Rb Overijssel 11-5-2022	ECLI:NL:RBOVE:2022:1231, 1233, 1235	Nee	Ja	
A 1.28	2015.05.V1	Rb Noord-Holland 22-4-2022	ECLI:NL:RBNHO:2022:3384	Nee	Ja	
A 1.28	2015.05.V1	Rb Oost-Brabant 31-5-2022	ECLI:NL:RBOBR:2022:2252	Nee	Ja	
C 1	2017.07	Rb Oost-Brabant	ECLI:NL:RBOBR:2021:988		Zie toelichting	verweerder moet ingaan op vraag waarom erkenning van dit systeem ontbreekt.
C 2	2017.07	Rb Oost-Brabant	ECLI:NL:RBOBR:2021:988		Zie toelichting	verweerder moet ingaan op vraag waarom erkenning van dit systeem ontbreekt.

RAV-code (indien vermeld)	BWL (indien vermeld)	Rechtbank, datum usp	Kenmerk(en)	Onderzocht in CBS- rapport en/of CDM- advies?	Twijfel over werking code/systeem aanvaard door de rechter?	Bijzonderheden (procedureel of anderszins)?
C 3	2017.07	Rb Oost- Brabant	ECLI:NL:RBOBR:2021:988		Zie toelichting	verweerder moet ingaan op vraag waarom erkenning van dit systeem ontbreekt.
D 1.1.9		Rb Overijssel 11-5-2022	ECLI:NL:RBOVE:2022:1242		Zie toelichting	gaat over houtsnipperkachels, bestaande stallen met emissiereductie vallen buiten de beoordeling.
D 1.3.6		Rb Overijssel 25-8-2022	ECLI:NL:RBOVE:2022:2434	Nee	Nee	Conclusie WUR: luchtwater levert meer rendement op dan vermeld in RAV
D 3.2.7.2.1		Rb Overijssel 11-5-2022	ECLI:NL:RBOVE:2022:1227	Ja	Ja	
D 3.2.7.1.1a		Rb Overijssel 11-5-2022	ECLI:NL:RBOVE:2022:1225	Nee	Ja	
D 3.2.8		Rb Overijssel 11-5-2022	ECLI:NL:RBOVE:2022:1242		Zie toelichting	gaat over houtsnipperkachels, bestaande stallen met emissiereductie vallen buiten de beoordeling.

RAV-code (indien vermeld)	BWL (indien vermeld)	Rechtbank, datum usp	Kenmerk(en)	Onderzocht in CBS- rapport en/of CDM- advies?	Twijfel over werking code/systeem aanvaard door de rechter?	Bijzonderheden (procedureel of anderszins)?
E 2	2004.10.V3	Rb Noord-Nederland 13-1-2022	ECLI:NL:RBNNE:2022:146	Nee	Nee	
E 5.11		Rb Overijssel 11-5-2	ECLI:NL:RBOVE:2022:1238, 1240	Ja	Ja	

Plan van aanpak inzet provincie Zuid-Holland voor legalisatie PAS-melders

Datum: 22 november 2022

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten

PM : mogelijk plaatje ... met cluster bolletjes met totaal aan PAS Melders (even bezien in licht AVG)

Inhoudsopgave

- Hoofdstuk 1: Aanleiding
- Hoofdstuk 2: Doel en samenhang stikstofdossier
 - o Doel
 - o Samenhang stikstofdossier
 - o Situatie PAS-melders
- Hoofdstuk 3: Uitgangspunten en aanpak
 - o Uitgangspunten aanpak
 - o Mogelijkheden legale situatie
- Hoofdstuk 4: Proces
 - o Planning en mijlpalen
 - o Rapportage
 - o Risico's en beheersmaatregelen
 - o Communicatie

Hoofdstuk 1 – Aanleiding

De Raad van State heeft op 19 mei 2019 een belangrijke uitspraak gedaan met betrekking tot het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De Raad van State heeft geconcludeerd dat op basis van het PAS vooruit werd gelopen op toekomstige positieve gevolgen voor beschermde natuurgebieden door alvast toestemming te geven voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor die gebieden. Het Europese Hof van Justitie had al in 2018 overwogen dat de positieve gevolgen van de maatregelen uit het PAS vooraf vast hadden moeten staan. Met deze uitspraak zijn in Nederland een groot aantal bedrijven in een situatie terecht gekomen dat (een deel van) hun activiteiten geen legale toestemming kennen. Deze bedrijven hadden in de PAS-periode, conform de op dat moment geldende regelgeving, een melding gedaan van hun activiteit of uitbreiding van de activiteit. Door het vervallen van het PAS is er voor deze activiteiten niet langer een geldige natuurtoestemming. Deze bedrijven zijn wat we nu noemen PAS-melders.

In AERIUS Register was het landelijk totaal aantal PAS-meldingen geregistreerd: 3637 meldingen. Het totaal aantal staat niet gelijk aan het aantal PAS-meldingen dat nu gelegaliseerd dient te worden, omdat sommige gemelde activiteiten zijn intussen afgerond of bijvoorbeeld dubbel ingevoerd zijn. Doordat deze bedrijven vanwege overheidshandelen in deze situatie terecht zijn gekomen neemt het Rijk de verantwoordelijkheid op zich om de problematiek van PAS-melders op te lossen. In diverse brieven heeft het Rijk dit aangegeven. Hiervoor is door het kabinet een legalisatieprogramma¹ opgesteld en op 28 februari 2022 gepubliceerd².

Dit legalisatieprogramma is bedoeld voor het legaliseren van de PAS-meldingen en geeft aan op welke wijze uiterlijk 2025 alsnog toestemming kan worden verleend voor vergunningplichtige activiteiten. Het programma beschrijft op hoofdlijnen de bronmaatregelen die genomen zijn en zullen worden om stikstofdepositieruimte beschikbaar te maken, zoals de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen en de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties. Via het landelijke Stikstofregistratiesysteem (SSRS) is geregeld dat de depositieruimte uit de bronmaatregelen kan worden uitgegeven aan het legaliseren van de activiteiten van de PAS-meldingen. Daarnaast bepaalt het legalisatieprogramma de criteria van het verificatieproces, de mogelijkheden van intern salderen, de voorwaarden rondom het gebruik van bronmaatregelen voor vergunningverlening en de prioritering tussen pas-melders om de benodigde stikstofdepositieruimte zo efficiënt mogelijk te kunnen inzetten.

Vooruitlopend op dat legalisatieprogramma hebben Rijk en provincies reeds afgesproken dat de provincies / omgevingsdiensten vanuit hun gezamenlijke rol als (uitvoerend) bevoegd gezag een bijdrage leveren aan het legalisatieprogramma. Die bijdrage bestaat primair uit de verificatie van de dossiers van de PAS-melder en het (waar nodig) daadwerkelijk verlenen van een natuurvergunning. Het zorgen voor de benodigde stikstofruimte om over te kunnen gaan tot vergunningverlening is een Rijksverantwoordelijkheid.

In de vergadering van 6 juli 2022 is in de Staten gesproken over de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en Perspectief Nederlandse Landbouwsector. Naar aanleiding van deze bespreking is motie 1114 “PAS-melders niet aan hun lot overlaten” aangenomen. In deze motie is Gedeputeerde Staten verzocht PAS-melders zo snel mogelijk te legaliseren en Provinciale Staten uiterlijk in november 2022 te informeren over het plan hiervoor. Op 5 oktober 2022 is de Statencommissie Klimaat, Natuur en Milieu (KNM) op hoofdlijnen geïnformeerd over de laatste stand

¹ [Start legalisatieprogramma PAS-meldingen | Nieuwsbericht | Aanpak Stikstof](#)

² [Staatscourant 2022, 5720 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

van zaken met betrekking tot dit onderwerp. Daarbij is door Gedeputeerde Staten aangegeven dat zij net als de Staten belangrijk vinden dat PAS-melders zo snel mogelijk duidelijkheid krijgen en gelegaliseerd kunnen worden. Met daarbij de opmerking dat de verantwoordelijkheid voor de legalisatie van PAS-melders bij de minister voor Natuur & Stikstof (legalisatieprogramma) ligt.

In dezelfde periode heeft het Rijk de provincies gevraagd om, naast de verificatie en het afgeven van de daadwerkelijke toestemming, verder te helpen om PAS-melders zo snel mogelijk duidelijkheid te kunnen bieden en waar dat kan zo snel mogelijk van een legale toestemming te kunnen voorzien. Hiervoor heeft het Rijk 250 miljoen euro beschikbaar gesteld aan provincies. Met een verdeelsleutel, gebaseerd op o.a. het aantal PAS-melders, is de verwachting dat Zuid-Holland hiervan 18,7 miljoen euro ontvangt³.

In dit plan van aanpak beschrijven we nader onze provinciale inzet. Het is een plan op hoofdlijnen zoals we nader in hoofdstuk 2 toelichten.

³ De gesprekken over de voorwaarden en condities zijn nog lopende en kunnen effect hebben op dit opgestelde plan van aanpak.

Hoofdstuk 2 – Doel en samenhang

Doel

Belangrijkste doelstelling van de programmatische aanpak van de PAS melders is het beschikbaar krijgen van de benodigde stikstofruimte en het monitoren van de voortgang van de feitelijke legalisatie. Dit plan van aanpak geeft een beschrijving van de provinciale inspanningen ten behoeve van het dossier van de legalisatie PAS-melders. Het beschrijft hoe wij als provincie een bijdrage leveren aan deze Rijksverantwoordelijkheid en op basis van welke uitgangspunten wij dit doen.

Het is een plan van aanpak op hoofdlijnen als onderdeel van het programma stikstof dat voor een deel onder de paraplu van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) wordt uitgevoerd.

Samenhang stikstofdossier

Zowel Gedeputeerde Staten als Provinciale Staten hebben uitgesproken het belangrijk te vinden dat PAS-melders zo snel mogelijk duidelijkheid krijgen. Vele zitten al jaren in onzekerheid over hun situatie, wat in sommige gevallen ook nadrukkelijk effect heeft op de keuzes die de ondernemer wil of kan maken voor het heden en de toekomst. Ook is er in veel gevallen nog onvoldoende perspectief wanneer de PAS-melder zich qua natuurtoestemming weer in een legale situatie bevindt. De problematiek van de PAS-melders is echter niet het enige onderdeel van het stikstofdossier en daarmee moeilijk los te koppelen van de dynamiek en ontwikkelingen in het gehele stikstofdossier. Uitvoering van dit plan van aanpak zal altijd onderhevig zijn aan politieke, maatschappelijke en juridische ontwikkelingen in het dossier. Ook de ontwikkelingen in de gebieden spelen daarbij een rol. Binnen het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied komen de grote opgaven voor het landelijk gebied samen en wordt een gebiedsprogramma opgeleverd voor 1 juli 2023. De oplossingsrichting en mogelijkheden van de PAS-melders zal altijd ook in dat licht gezien moeten worden. Voor de aanpak van het ZH-PLG wordt verwezen naar het startdocument en de daarbij horende uitvoeringsinstrumenten die in ontwikkeling zijn (zoals de oprichting van een provinciale grondbank ZH-PLG)

Situatieschets PAS-melders Zuid-Holland

Op dit moment (november 2022) hebben ongeveer 160 PAS-melders verspreid over de gehele provincie een melding ingediend om in aanmerking te komen voor legalisatie. De verwachting op basis van de verificaties tot op heden is dat ongeveer de helft van de PAS-melders daadwerkelijk een (natuur)vergunning nodig heeft. Hierover dient, zoals opgenomen in het legalisatieprogramma, uiterlijk februari 2025 definitieve duidelijkheid te zijn.

In enkele regio's zijn de eerste gesprekken opgestart om te komen tot bij voorkeur gezamenlijke oplossingen voor een aantal clusters van PAS-melders. Deze zitten in belangrijke mate geconcentreerd in de regio's Midden-Delfland, Alblasserwaard, Krimpenerwaard en rondom Nieuwkoop. Samen met de gebiedsmanagers van het ZH-PLG zal per regio worden nagegaan wat met betrekking tot de legalisatie van de PAS-melders in een regio de beste aanpak is. De provincie is voor haar hele grondgebied met gebiedsprocessen al actief aan de slag om het stikstofvraagstuk aan te pakken via een gebiedsgerichte benadering. Onder meer de gemeenten Alphen aan de Rijn en Midden-Delfland hebben aangegeven mee te willen denken voor het vinden van maatwerkoplossingen. De provincie kan daarbij ondersteunen vanuit deze gebiedsprocessen.

Hoofdstuk 3 – Uitgangspunten en aanpak

Dit hoofdstuk beschrijft de uitgangspunten die gehanteerd worden voor de provinciale inzet en werkzaamheden. Daarna wordt ingegaan op het legaliseringstraject, waarna het hoofdstuk eindigt met de processtappen voor komende periode.

Uitgangspunten aanpak

Bij het uitvoeren van de provinciale werkzaamheden vanuit dit plan van aanpak gelden de volgende uitgangspunten:

1. Het Rijk is en blijft verantwoordelijk voor de legalisatie-opgave van de PAS-melders, wij als provincie helpen door onze inspanningen hierbij.

Het komen tot een legale situatie voor de PAS-melders is een belangrijke, maar ook ingewikkelde opgave. Ingewikkeld omdat het stikstofdossier nog sterk in beweging is en er niet zomaar stikstofruimte beschikbaar is om PAS-melders te kunnen legaliseren. Het Rijk heeft, conform het legalisatieprogramma, de verantwoordelijkheid voor de opgave. Het legalisatieprogramma is leidend voor de opgave. Provincies leveren een bijdrage door werkzaamheden vanuit verificatie en daadwerkelijke vergunningverlening, beide in Zuid-Holland belegd bij de Omgevingsdienst Haaglanden en door provinciale inspanningen beschreven in dit plan van aanpak.

2. Wij kijken in onze aanpak alleen naar die PAS-melders die conform het legalisatieprogramma van het Rijk voldoen. Dat houdt op dit moment in dat wij die PAS-melders meenemen die zich voor 1 december 2022 bij het RVO melden.

In het legalisatieprogramma van het Ministerie van LNV is aangegeven dat PAS-melders uiterlijk 1 december 2022 zich gemeld moeten hebben bij het RVO. Meldingen ontvangen na deze datum zullen niet meer worden meegenomen in dit legalisatietraject. Zij zullen daardoor indien noodzakelijk het reguliere vergunningentraject moeten doorlopen en zelf moeten zorgen voor het oplossen van hun stikstofvraagstuk. Dit geldt ook voor de bedrijven die niet voldoen aan de landelijke criteria om in aanmerking te komen voor deze legalisatie. Deze landelijke lijn wordt overgenomen door de provincie. De afgelopen periode heeft het RVO verschillende reminders gestuurd naar PAS-melders die nog geen melding hebben gemaakt.

3. Het rijk is verantwoordelijk voor voldoende stikstofruimte om PAS-melders waarvoor stikstofruimte nodig is te kunnen legaliseren. Vanuit onze provinciale rol als gebiedsautoriteit en vanuit de samenwerking in gebieden spannen wij ons in om waar mogelijk voor stikstofruimte te zorgen. Beschikbaarheid van voldoende rijksmiddelen is daarvoor noodzakelijk.

PAS-melders waar geen andere oplossingen voorhanden zijn dan het beschikbaar komen van stikstofruimte zullen pas gelegaliseerd kunnen worden nadat deze stikstofruimte beschikbaar is. Het beschikbaar stellen van deze ruimte is de verantwoordelijkheid van het Rijk. Het ministerie van LNV heeft aangegeven dat er 11 mol stikstofruimte beschikbaar komt uit het maatregelenpakket van voormalig minister van LNV (Schouten). Deze ruimte moet beschikbaar komen uit diverse maatregelen, waaronder: beëindiging varkenshouderij, de snelheidsverlaging en de Maatregel Gerichte Aankoop (MGA). Wanneer en waar deze ruimte voor Zuid-Holland beschikbaar komt is nog niet bekend, omdat het hier vrijwillige regelingen betreft.

Met de rijksmiddelen die zijn toegezegd kunnen wij als provincie maatwerk bieden om aanvullend op hetgeen hiervoor is beschreven, stikstofruimte te verkrijgen. Deze middelen zullen wij inzetten op die gebieden en voor die PAS-melders waar het grootste effect gesorteerd wordt. Keuzes hierin worden gemaakt als alle PAS-melders geverifieerd zijn, zodat de opgave duidelijk is. Daartoe is het noodzakelijk dat er voldoende middelen beschikbaar komen onder werkbare criteria.

4. Waar mogelijk zullen lokale initiatieven worden gesteund om te komen tot regionale maatwerkoplossing.

Er zijn reeds lokale initiatieven om te komen tot een oplossing voor de PAS-melders. Deze initiatieven willen wij ondersteunen en gezamenlijk tot maatwerk komen. Ook hierbij geldt dat het noodzakelijk is om eerst een totaal beeld te hebben van de dossiers en de totale omvang.

Mogelijkheden tot legale situatie

Het doel van het legalisatieprogramma is te zorgen dat alle PAS-melders die voldoen aan de legalisatievoorwaarden, in een legale situatie komen voor wat betreft de Natuurbeschermingswet. Komen tot een legale situatie kan via twee hoofdsporen:

- A. Het vinden van een oplossing waarin voorzien wordt dat de depositietoename die de basis vormde van de melding in de periode van het PAS niet meer optreedt.
- B. Het legaliseren van de PAS-melder door te zorgen dat het betreffende bedrijf een natuurvergunning kan krijgen.

Voor beide situaties geldt dat er een PAS-melder gelegaliseerd is, maar alleen via spoor B is dat door middel van een vergunningsprocedure. Ter uitwerking hiervan is een ladder van legalisatie ontwikkeld via twee sporen.

Spoor A: geen depositietoename meer

Bedrijven die in de periode van het PAS een melding deden veroorzaakte met de gemelde activiteit een beperkte depositie van stikstof. Wanneer deze depositietoename niet meer optreedt is er niet meer sprake van een illegale situatie en hoeft de PAS-melder niet het spoor in te gaan om een natuurvergunning te krijgen. Soms is deze situatie door veranderingen van het bedrijf in de achterliggende jaren nu al aan de orde en soms moet een PAS melder hiervoor extra acties ondernemen. Waar dit mogelijk is heeft dit spoor de voorkeur, omdat er minder stikstofdepositie plaatsvindt, de illegale situatie mogelijk sneller legaal is dan via spoor B en dit spoor minder administratieve lasten met zich meebrengt voor ondernemer en overheid. De PAS-melder gaat binnen dit spoor zelf aan de slag, al dan niet met steun / advies van de overheid of adviseurs, en heeft hierbij onder andere de volgende mogelijkheden:

- I. Emissie beëindigen door het vrijwillig beëindigen van het bedrijf. Wellicht kan ter compensatie gebruik worden gemaakt van een (landelijke) beëindigingsregeling.
- II. Emissie beperken door het beëindigen van de activiteit waarvoor een melding is gedaan. Voor de landbouwsector kan dat bijvoorbeeld inhouden het houden van minder vee. Wellicht kan ter compensatie gebruik worden gemaakt van een (landelijke) opkoopregeling.
- III. Depositie beperken door het toepassen van maatregelen of innovaties. Aandachtspunt hierbij is de juridische houdbaarheid van de maatregel. Een eventuele (landelijke) subsidieregeling kan hiervoor opgesteld worden.

Spoor B: natuurvergunning

Bij het tweede spoor is er altijd sprake van een door de PAS-melder aan te vragen en door het bevoegd gezag af te geven natuurvergunning. Hierbij zijn de reguliere procedures en afspraken

omtrent vergunningentraject van toepassing. Daarbij dient opgemerkt te worden dat PAS-melders prioriteit hebben, maar geen voorrang op reguliere vergunningaanvragen. Binnen dit spoor zien we de volgende stappen:

- I. Emissie beperken door verplaatsing van het bedrijf, waarbij voor de nieuwe locatie een vergunningaanvraag noodzakelijk is. Wellicht kan ter tegemoetkoming gebruik worden gemaakt van een (landelijke) verplaatsingsregeling.
- II. Nog resterende extra emissie compenseren door extern te salderen met vrijvallende stikstofruimte bij een bedrijf in de buurt, een nieuwe Wnb vergunning is nodig.
- III. Nog resterende extra emissie compenseren door extern te salderen met vrijvallende stikstofruimte van meerdere bedrijven in de buurt, een nieuwe Wnb-vergunning is nodig.
- IV. Nog resterende extra emissie compenseren door extern te salderen met stikstofruimte beschikbaar in een (landelijke) stikstofbank, nieuwe Wnb-vergunning is nodig.

Indien voor één van deze maatregelen wordt gekozen is feitelijke legalisatie door middel van een Wnb vergunning noodzakelijk. Beide sporen maken inzichtelijk dat de maatregelen onder spoor A nog relatief eenvoudig en het meest duurzaam zijn en de maatregelen onder spoor B steeds complexer en minder duurzaam zijn.

Aanpak

Naast de uitgangspunten en de twee hoofdsporen om te komen tot een legale situatie hanteren we de volgende processtappen:

1. Inzicht verkrijgen in de omvang PAS-melders

Op basis van de huidige afspraken dienen PAS-melders zich met de benodigde gegevens te melden voor 1 december 2022. De Omgevingsdienst Haaglanden is reeds bezig met de verificatie van de dossiers. Het streven is om in het eerste kwartaal van 2023 alle dossiers geverifieerd te hebben, waardoor er inzicht is in de geografische ligging, de aard van de (doorgevoerde) wijzigingen en voor hoeveel bedrijven (wellicht) legalisatie daadwerkelijk noodzakelijk is. Het is daarvoor wel noodzakelijk dat de aangeleverde dossiers volledig zijn. Ingeval van onvolledige dossiers wordt actief aanvullende informatie opgevraagd bij de melders.

2. Inzicht bieden in de complexiteit PAS-melders

Op basis van de inzichten in de omvang van de PAS-melders zal daarna per individueel geval worden bepaald op welke wijze deze te legaliseren. Op basis van de huidige inzichten is de inschatting dat ongeveer de helft van deze bedrijven voor legalisering afvalt (spoor A of omdat zij niet aan de voorwaarden voldoen) en dat de andere helft overblijft voor daadwerkelijke legalisering door middel van een natuurvergunning (spoor B).

3. Bepalen hoe gezamenlijke aanpak PAS-melders kan helpen

Op sommige plekken liggen relatief veel PAS-melders geclusterd bij elkaar. Onder meer de gemeenten Alphen aan de Rijn en Midden-Delfland hebben aangegeven mee te willen denken voor het vinden van maatwerkoplossingen. In deze gebieden liggen nadrukkelijk kansen om een deel van de PAS-melders via spoor A en/of spoor B te legaliseren. Samen met partners in het gebied en in afstemming met het proces van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied zal bepaald worden of op projectbasis met een groep PAS-melders tot oplossingen gekomen kan worden.

4. Bepalen hoe individuele PAS-melders geholpen kunnen worden

Waar een gezamenlijke aanpak van een groep PAS-melders niet mogelijk of wenselijk is zullen we bezien hoe op individuele wijze een PAS-melder naar een legale situatie kan komen. Dit kan bij voorkeur als onderdeel van het gebiedsproces van het ZH-PLG.

Het opstarten van de gesprekken hoeft niet te wachten op de uitkomsten van het verificatieproces. Het helpt echter wel indien de aard en omvang van de problematiek voor de legalisatie van PAS-melders voor de genoemde regio in kaart is gebracht. In het gehele traject met betrekking tot de PAS-melders zal geschakeld worden met de lopende gebiedsprocessen van het ZH-PLG. Het bewaken van deze samenhang is essentieel omdat er meer doelen zijn waarvoor stikstofruimte nodig is en de beschikbare middelen zo effectief mogelijk moeten worden ingezet om meerdere doelen te bereiken. Versnippering van de aanpak draagt daar niet aan bij.

Hoofdstuk 4 – proces

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op een aantal procesmatig aspecten.

Planning en mijlpalen

De hoofdproces stappen zijn in het vorige hoofdstuk beschreven en worden in het ambtelijk werkplan verder uitgewerkt. Daarbij zien we op het moment van opstellen van dit plan van aanpak de volgende mijlpalen:

- Verificatie en beoordeling reeds volledige PAS-meldingen: eerste kwartaal 2023
- Inzicht complexiteit legalisering reeds volledige PAS-meldingen: eerste kwartaal 2023
- Verificatie en beoordeling nog onvolledige PAS-meldingen: voor eind 2023
- Verificatie en beoordeling nog onvolledige PAS-meldingen: voor eind 2023
- Uitvoering legalisering PAS melders: afgerond uiterlijk februari 2025

Rapportage

Rapportages over de voortgang van de legalisatie-opgave van de PAS-melders én de provinciale inspanningen ten behoeve van de opgave omtrent PAS-melders zullen meegenomen worden in reguliere rapportagemomenten van het gehele stikstofdossier.

Financiën

De provinciale inzet wordt uitgevoerd binnen de beschikbaar gestelde middelen. Daarbij zijn er middelen voor de daadwerkelijke legalisatie en middelen ter dekking van proceskosten.

Middelen voor legalisatie

De minister voor Natuur & Stikstof heeft op 1 augustus jl. een brief gestuurd en aangegeven dat zij 250 miljoen euro aan de provincies ter beschikking stelt om maartregelen te treffen om PAS-melders te kunnen legaliseren. Daarvan is € 18,7 mln. toegezegd aan Zuid-Holland. De maatwerkoplossingen die hiervoor in aanmerking komen staan opgenomen in bijlage twee van de brief. De beschikking van deze middelen is – onder voorbehoud – december 2022. Er is nog overleg met het Rijk over hoe lang deze middelen ter beschikking worden gesteld voor de provincies, omdat inzet van het Rijk is dat deze middelen voor een impuls moeten zorgen.

Proceskosten

Daarnaast worden er proceskosten gemaakt zowel door de Omgevingsdienst Haaglanden (vergunningen) en de Omgevingsdienst Zuid-Holland (handhaving) als de provincie. De noodzakelijke middelen hiervoor komen uit het stikstofbudget waarover via de reguliere P&C-producten wordt besloten. Verder hebben we een aanvraag ingediend voor tegemoetkoming van onze proceskosten in het kader een regeling die het Rijk hiervoor heeft opengesteld vanuit een voorfinanciering voor het NPLG.

Risicoparagraaf

Vanwege de complexiteit van de problematiek met betrekking tot de legalisatieopgave van de PAS-melders, alsmede de ontwikkelingen in het gehele stikstofdossiers kunnen er een groot aantal risico's optreden die de uitvoering van dit plan van aanpak beïnvloeden. O.a. zijn dat:

- Onvoldoende stikstofruimte voor PAS-melders door het Rijk beschikbaar gesteld
- Onvoldoende financiële middelen
- Onvoldoende medewerking PAS-melders
- Onvoldoende capaciteit door “concurrentie” met prioritaire werkzaamheden in het stikstofsegment

De volgende beheermaatregelen gelden hiervoor:

- Integraal beleid ontwikkelen op welke wijze vrijkomende stikstofruimte wordt verdeeld over de verschillende provinciale opgaven. Daar zit een directe link met het inzetten van de € 18,7 mln. aan versnellingsgelden. Maar ook alle andere provinciale middelen ter ondersteuning van de gebiedsprocessen en de inzet van de provinciale grondbank (in wording).
- Gebruik gaan maken van de overlegstructuren die in het kader van de gebiedsgerichte ZH-PLG aanpak zijn of worden uitgewerkt. Goede communicatie en informatie richting PAS-melder is van belang. Zowel in gebiedsprocessen als waar mogelijk op individuele basis.
- In IPO verband worden gesprekken gevoerd met het Rijk om voldoende middelen te krijgen voor de legalisatiewerkzaamheden inclusief de (interne) apparaatskosten.
- Zowel de provincie als de Omgevingsdienst Haaglanden zijn betrokken bij veel vraagstukken en dossiers op het gebied van stikstof. Als het stikstofdossier de komende paar jaar intensief blijft of nog intensiever wordt door allerlei ontwikkelingen, dan kan het nodig zijn de beschikbare capaciteit te verdelen over verschillende onderwerpen. Inzet van beschikbare middelen en benodigde (extra) capaciteit wordt op reguliere basis besproken.

Communicatie

Heldere communicatie en goede informatievoorziening is van groot belang voor PAS-melders, die al lange tijd in onzekerheid verkeren. Tijdens de uitvoering van dit plan en de provinciale inspanningen zullen wij de communicatie richting gebieden en richting PAS-melders zorgvuldig uitwerken. Voor deze uitwerking is goede afstemming met de communicatie- en informatievoorziening vanuit het Rijk en IPO essentieel.

Via de overlegtafels van de provinciale gebiedsprocessen agenderen we het onderwerp legalisering PAS-melders om (zoveel) mogelijk te komen tot een gezamenlijke oplossing. Met daarbij aandacht voor de wijze waarop legalisering kan worden gerealiseerd en wat daarbij ter ondersteuning kan helpen.

15 september 2022

Agenda

Vergaderdatum en -tijd 15 september 2022, 15.30-17.30 uur

Locatie IPO

Genodigden art. 5.1-2e BC)
 art. 5.1-2e (Gr), art. 5.1-2e (Fr), art. 5.1-2e (Dr), art. 5.1-2e (Ov), art. 5.1-2e (Ge),
 art. 5.1-2e (Fl), art. 5.1-2e (Ut), art. 5.1-2e (NH), art. 5.1-2e (ZH), art. 5.1-2e (Ze), art. 5.1-2e
 (NB), art. 5.1-2e (Li)
 Overig art. 5.1-2e IPSN; art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (art.
 IPO), art. 5.1-2e (BIJ12), art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e
 (IPSN), art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (IPO), art. 5.1-2e (IPSN)

1. Opening

2. Vaststelling agenda BC

U wordt verzocht de agenda voor het BC-overleg van 15 september vast te stellen.

3. Ter bespreking

3.1 Terugblik en planning bestuurlijke overleggen

U blikt terug op drie bestuurlijke overleggen:

Datum			
22 augustus	Kabinet/Remkes		BC
15 september	Ontbijtsessie NPLG		Kopgroep NPLG
15 september	Informeel BO		BC

U blikt vooruit op de planning van de aanstaande bestuurlijke overleggen met het verzoek met de planning in te stemmen:

Datum	Informeel BO (fysiek) ¹	Informeel BO (digitaal) ²	Formeel BO ³
2022			
28 september 13.00-14.00	-	-	BO Kopgroep NPLG
24 november 16.00-17.00	-	-	Regulier BO
2023			
26 januari 09.00-10.00	-	Start nieuwe jaar	-
30 maart 16.00-17.00	-	-	Regulier BO

¹ In principe in aanwezigheid MNS en BC Stikstof.

² In principe in aanwezigheid MNS en BC Stikstof.

³ In aanwezigheid UvW, VNG, provincies, MNS, MLNV, MIenW, MVRO, MKE of MEZK en stas. DEF.

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Vergaderdatum en -tijd: 15 september 2022, 15.30-17.30 uur

Locatie: IPO

8 juni 16.00-17.00	-	-	Regulier BO
7 september 16.00-17.00	Start seizoen + kennismaking	-	-
30 november 16.00-17.00	-	-	Regulier BO

3.2 Voorbereiding thematisch BO Hoofdlijnenbrief NPLG 28 september

U wordt in kennis gesteld van het proces en de voortgang van de interprovinciale inzet op de hoofdlijnenbrief NPLG, de mijlpalen in het proces en de door de Kopgroep NPLG vastgestelde inzet voor de bestuurlijke werkconferentie van 15 september. U wordt verzocht de inbreng van de provincies op de hoofdlijnen-brief oriënterend te bespreken en eventuele punten voor aanscherping van de provinciale inbreng aan te geven.

Procesroute:

- 15 september: oriënterende BC-bespreking inbreng provincies op Hoofdlijnenbrief NPLG
- 22 september: besluitvormende BC-bespreking inbreng provincies
- 22 september: verzending geannoteerde BO-agenda naar de GS-en
- 27 september: bespreking geannoteerde BO-agenda in de GS-en
- 28 september: vooroverleg kopgroep NPLG en BO NPLG

3.3 Voorbereiding BO Stikstof 24 november

U wordt verzocht in te stemmen met de voor het reguliere BO Stikstof van 24 november voorlopig geagendeerde onderwerpen:

- Actualiteiten
- Tussenbalans extern salderen met dierrechten
- Uitvoeringscondities richtinggevende gebiedsdoelen
- De stand van zaken legalisatieprogramma en de stand van zaken bronmaatregelen van het tweede kwartaal van 2022 worden voor het BO ter informatie geagendeerd.

U wordt verzocht in te stemmen met de voor het BO te volgen procesroute:

- 13 oktober en 10 november: reguliere BC-overleggen
- 15 november: verzending geannoteerde BO-agenda naar de GS-en
- 22 november: bespreking geannoteerde BO-agenda in de GS-en
- 23 november: verzending geactualiseerde geannoteerde BO-agenda naar BC
- 24 november: vooroverleg BC en BO Stikstof

VTH**3.3.1 Tussenbalans extern salderen met veehouderijen**

U wordt in kennis gesteld van het onderzoeksrapport *Tussenbalans extern salderen met veehouderijen* en wordt verzocht conform AC-advies in te

stemmen met de door LNV beoogde interbestuurlijk voor te bereiden bredere evaluatie van extern salderen en afspraken over het structureel monitoren van extern salderen.

GGA

3.3.2 Uitvoeringscondities richtinggevende gebiedsdoelen

U wordt verzocht de door de IPSN opgestelde conceptbrief over uitvoeringscondities op het gebied van stikstofreductie, al dan niet met het aanbrengen van aanscherpingen, vast te stellen en met instemming van de provincies vanuit het IPO te versturen.

Niet-BO-onderwerpen

3.4 Inbreng provincies op brief Toestemmingsverlening

U wordt verzocht de inbreng van de provincies op de beoogde kabinetsbrief Toestemmingsverlening oriënterend te bespreken en eventuele punten voor aanscherping van de provinciale inbreng aan te geven.

3.5 Verdeelsleutel versnellingsbudget PAS-meldingen

U wordt in kennis gesteld van de kaders voor de besteding van het versnellingsbudget voor de legalisatie van PAS-melders met het verzoek een besluit te nemen over een voorkeursalternatief voor het verdelen van de middelen van het versnellingsbudget over de provincies.

3.6 Impact actualisatie AERIUS

U wordt verzocht de impact van de actualisatie van AERIUS op de gebiedsprogramma's en de toestemmingsverlening te bespreken en in te stemmen met de AC-adviezen ter zake van de redeneerlijn en de communicatieaanpak en het ter inzage leggen van Wnb-vergunningen.

4. Mededelingen en voortschrijdende planning

4.1 Mededelingen

4.2 Voortschrijdende planning BC-overleggen

De planning heeft betrekking op de in 2022 en 2023 beoogde AC- en BC-overleggen.

5. Vaststelling verslagen en actiepunten n.a.v. BC-overleggen 10 juni, 16 juni en 7 juli

5.1 Vaststellen verslagen BC-overleggen 10 juni, 16 juni en 7 juli

U wordt verzocht de verslagen van de BC-overleggen van 10 juni, 16 juni en 7 juli vast te stellen.

5.2 Doornemen acties n.a.v. BC-overleggen 10 juni, 16 juni en 7 juli

U wordt verzocht kennis te nemen van de stand van zaken van de tot en met het uit het BC-overleg van 7 juli voortvloeiende acties.

6. Ter informatie**6.1 Media-analyses****6.2 Kamerstukken****6.3 Politieke agenda****6.4 Stand van zaken legalisatie meldingen met Srv-ruimte**

U wordt in kennis gesteld van de stand van zaken van de legalisatie van PAS-meldingen met restruimte uit de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv).

6.5 Duurzame GWW/convenant SEB

De BAC Mobiliteit stelt u in kennis van de ambitiebepaling voor de verduurzaming van infrastructurele werken (ambitiebepaling Provinciale Klimaatneutrale en Circulaire Infrastructuur – PKCI).

7. Rondvraag en sluiting

17 maart 2022

Agenda

Vergaderdatum en -tijd	17 maart 2022, 16.00-18.30 uur
Locatie	Via Teams
Deelnemers	art. 5.1-2e BC) art. 5.1-2e (Gr), art. 5.1-2e (Fr), art. 5.1-2e (Dr), art. 5.1-2e (Ov), art. 5.1-2e (Ge), art. 5.1-2e (FI), art. 5.1-2e (Ut), art. 5.1-2e (NH), art. 5.1-2e (ZH), art. 5.1-2e (Ze), art. 5.1-2e (NB), art. 5.1-2e (Li)
Overig	art. 5.1-2e IPSN; art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e IPO), art. 5.1-2e (BIJ12), art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e IPSN), art. 5.1-2e (art. 5.1-2e (IPSN)

1. Opening

2. Vaststelling agenda BC

U wordt verzocht de agenda voor het BC-overleg van 17 maart vast te stellen.

3. Ter bespreking

3.1 Voorbereiding BO PSN 7 april (bijlagen)

art. 5.1-2e

Het thematische BO Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN) heeft de volgende besluitvormende besprekdoelen:

- Besluiten of het voorliggende conceptprogramma en de hierin opgenomen maatregelen op instemming van alle betrokken bestuursorganen kan rekenen.
- Instemmen met het doorgeleiden van het conceptprogramma door de minister voor Natuur en Stikstof naar de Raad voor de Fysieke Leefomgeving en de Ministerraad en met de start van de inspraakprocedure.
- Besluiten of en zo ja op welk moment nader overleg (op ambtelijk en/of bestuurlijk niveau) gewenst is.

In haar overleg van 10 maart heeft de AC inbreng gegeven voor het op 15 maart plaatsvindende DGO+-overleg (waarin de voorzitter van de BC en de programmadirecteur IPSN zijn vertegenwoordigd). De uitwerking van de AC-inbreng wordt bij verzending van deze agenda door de IPSN verwerkt in de u op zo kort mogelijke termijn na te zenden documenten. IPSN-programma-art. 5.1-2e geeft een terugkoppeling van de uitkomsten van het DGO+-overleg van 15 maart.

Procesroute:

Op basis van de resultaten van het BC-overleg van 17 maart stuurt de IPSN

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Vla Teams

de AC-leden op 22 maart de geannoteerde BO-agenda toe, ter bespreking in de GS-en van 29 maart en/of 5 april. Op basis van de terugkoppelingen uit de GS-en ontvangen de BC-leden op 6 april de geactualiseerde geannoteerde BO-agenda, ter bespreking in het vooroverleg van het BO in het reguliere BC-overleg van 7 april.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht, mede op basis van de uitkomsten van het DGO+-overleg van 15 maart, de BC-inbreng in het BO te bepalen en een besluit te nemen over de BC-woordvoerderschappen.

3.2 Voorbereiding BO Stikstof 7 april (bijlagen)

Voor het BO Stikstof staan de volgende onderwerpen geagendeerd:

- Actualiteiten
- Meldingsvrije activiteiten
- Mogelijkheden om het legaliseren van melders te versnellen
- Registratie intern salderen
- Verkenning latente ruimte
- Redeneerlijn intrekkingsverzoeken extern salderen
- Stikstofbank

NB:

- De BC heeft de kortetermijnaanpak meldingsvrije activiteiten reeds besproken in haar overleg van 20 januari. Hierbij heeft de BC de wens uitgesproken de kortetermijnaanpak voor het BO als hamerstuk te agenderen en bij de minister aan te dringen op het zo spoedig mogelijk realiseren van bronmaatregelen voor het kunnen realiseren van de legalisatie (zie verslag BC-overleg 20 januari). De BO-nota is bijgesloten.
- De stand van zaken legalisatie PAS-meldingen en de stand van zaken Bronmaatregelen worden voor het BO ter informatie geagendeerd. De BO-nota stand van zaken legalisatie PAS-meldingen is bijgesloten.

Procesroute:

Op basis van de resultaten van het BC-overleg van 17 maart stuurt de IPSN de AC-leden op 22 maart de geannoteerde BO-agenda toe, ter bespreking in de GS-en van 29 maart en/of 5 april. Op basis van de terugkoppelingen uit de GS-en ontvangen de BC-leden op 6 april de geactualiseerde geannoteerde BO-agenda, ter bespreking in het vooroverleg van het BO in het reguliere BC-overleg van 7 april.

Bespreekpunten:

U wordt verzocht kennis te nemen van de BO-onderwerpen en een besluit te nemen over de BC-woordvoerderschappen.

3.2.1 Actualiteiten

Dit BO-agendapunt biedt ruimte voor de inbreng van, niet separaat voor het BO geagendeerde, actualiteiten.

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Via Teams

Bespreekpunt:

U wordt verzocht de in het BO in te brengen actualiteiten te bespreken en hierbij uw inbreng(en) in het BO te bepalen.

PAS-melders en meldingsvrije activiteiten

3.2.2 Mogelijkheden om het legaliseren van PAS-melders te versnellen (bijlagen)

art. 5.1-2e

Dit onderwerp staat in het BO ter informatie geagendeerd. Inzet van de BO-bespreking is het kennisnemen en bespreken van de gezamenlijke verkenning van het Rijk en de provincies om de legalisatie van PAS-meldingen te versnellen en oplossingsrichtingen te verbreden.

In haar op 16 maart belegde strategische sessie verkent de AC samen met DGS de nader uit te werken versnellingsmogelijkheden. IPSN-programma-art. 5.1-2e geeft een terugkoppeling van de uitkomsten van de strategische sessie.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht op basis van de uitkomsten van de strategische AC-sessie van 16 maart de BC-inzet in het BO te bepalen.

Toestemmingsverlening

3.2.3 Intern salderen (bijlagen)

art. 5.1-2g

Dit onderwerp staat in het BO ter besluitvorming geagendeerd. Inzet van de BO-bespreking is het invoeren van een wettelijke vergunningplicht voor intern salderen. Hierbij worden mogelijk noodzakelijke uitzonderingen gezien, conform de toenmalige provinciale beleidsregels voor intern salderen. Deze uitzonderingen in de beleidsregels betroffen kwesties (waaronder wegen, vaarwegen, energieprojecten en militaire activiteiten) waarin mocht worden afgeweken van de feitelijk gerealiseerde capaciteit als uitgangspunt voor intern salderen.

Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 maart adviseert de AC (met uitzondering van de provincie Zuid-Holland) de GS-en te verzoeken om in het BO van 7 april:

- in te stemmen met het uitwerken van een wettelijke regeling voor intern salderen (nieuwe vergunningplicht c.q. invoering natuur-neutrale wijzigingsvergunning).
- te wijzen op de noodzaak van het daarbij uitwerken van overgangsrecht, omdat een nieuwe vergunningplicht voor intern salderen geen terugwerkende kracht kan hebben, alsmede op de noodzaak van het daarbij uitwerken van mogelijkheden om de uitvoeringslasten zo laag mogelijk te houden.
- in te stemmen om bij de uitwerking van de wettelijke regeling te bezien of en zo ja welke uitzonderingen noodzakelijk zijn (conform de

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Via Teams

toenmalige provinciale beleidsregels voor intern salderen.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht in te stemmen met de bovenstaande AC-adviezen.

3.2.4 Latente ruimte (bijlagen)

art. 5.1 2a

Dit onderwerp staat in het BO ter bespreking geagendeerd. Inzet van de BO-bespreking is het kennisnemen van de probleemschets, het beperken van de onwenselijke ingebruikname van latente ruimte en het nader uitwerken van oplossingsrichtingen en het afwegingskader voor het beperken van ongewenste ingebruikname.

Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 maart adviseert de AC de BC de GS-en te verzoeken om in het BO van 7 april 2022:

- aan te geven dat de probleemschets van ingebruikname van latente ruimte wordt herkend en hiermee in te stemmen.
- in te stemmen met het beperken van ongewenste ingebruikname van latente ruimte.
- in te stemmen met het nader uitwerken van de voorgestelde oplossingsrichtingen en het afwegingskader ter besluitvorming in het volgend BO (30 juni 2022).
- te wijzen op de urgentie van het ontwikkelen van een nieuw systeem van toestemmingsverlening ('toekomstige toestemmingsverlening'), met afgestemde stikstofruimte als uitgangspunt waarin geen plaats is voor ongewenste latente ruimte, in de context van effectieve bronmaatregelen en het behalen van stikstofreductiedoelen.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht in te stemmen met de bovenstaande AC-adviezen.

3.2.5 Redeneerlijn intrekkingsverzoeken (bijlagen)

art. 5.1 2a

Dit onderwerp staat in het BO ter conclusie geagendeerd. Inzet van de BO-bespreking is het gebruik van het stappenplan door bevoegde gezagen als basis voor hun besluitvorming over intrekkingsverzoeken, zodat sprake zal zijn van een eenduidige uitvoeringspraktijk.

Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 maart adviseert de AC de BC de GS-en te verzoeken om in het BO van 7 april 2022:

- in te stemmen met het stappenplan voor de afhandeling van intrekkingsverzoeken en de verschillende mogelijkheden die daarin worden genoemd om besluiten over intrekkingsverzoeken te onderbouwen.
- de aanpak van het stappenplan te bevestigen:
 - Bevoegde gezagen gebruiken dit stappenplan om hun besluit en/of verweer in procedures rondom intrekkingsverzoeken vorm te geven.
 - Het stappenplan wordt gebruikt als ontwikkeldocument en zal periodiek worden aangevuld en bijgesteld op basis van nieuwe (juridische) informatie en inzichten, o.a. voor wat betreft de

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Via Teams

voortgang van de bronmaatregelen die het Rijk neemt. Concrete werkafspraken worden op ambtelijk niveau gemaakt.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht in te stemmen met de bovenstaande AC-adviezen.

3.2.6 Stikstofbank (bijlagen)

in 5.1.2a

Dit onderwerp staat in het BO ter conclusie geagendeerd. Inzet van de BO-bespreking is het instemmen met het doel en de functie van de stikstofbank conform het voorliggende advies en met het verder uitwerken van de andere beleidsvragen waarbij de uitkomsten worden besproken in het BO Stikstof van 30 juni.

Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 maart adviseert de AC de BC de GS-en te verzoeken om in het BO van 7 april 2022:

- kennis te nemen van de stand van zaken van de provinciale stikstofbanken;
- in te stemmen met het doel en de functie van de stikstofbank conform het voorliggende advies;
- in te stemmen met het verder uitwerken van de andere beleidsvragen waarbij de uitkomsten worden besproken in het BO Stikstof van 30 juni.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht in te stemmen met de bovenstaande AC-adviezen.

3.2.7 Rondvraag

Dit BO-agendapunt biedt ruimte voor de inbreng van rondvragen.

Bespreekpunt:

U wordt verzocht eventueel in het BO in te brengen rondvragen te bespreken en hierbij uw inbreng(en) in het BO te bepalen.

3.3 Overige, niet-BO-onderwerpen

Algemeen

3.3.1 Verkenning generiek beleid (bijlagen)

Inhoudelijke analyses maken duidelijk dat het aanscherpen en onontkoombaar maken van generiek beleid noodzakelijk is om de stikstofopgave te realiseren.

Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 maart adviseert de AC de BC:

1. een verzoek voor te bereiden aan het Rijk om een traject te starten dat zich richt op aanscherping van het generieke beleid voor reductie van stikstofdepositie en het zeker stellen van de uitvoering.
2. verschillende momenten op kortere termijn benutten om in algemene zin een signaal af te geven dat aanscherping van generiek beleid nodig is (100-dagenbrief/BO 7 april/Commissiedebat LNV).

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Via Teams

3. in het BO van 7 april een procesafspraken te maken dat dit traject gericht op aanscherping van generiek beleid komend jaar wordt doorlopen en dat provincies daarbij actief inbreng leveren.
 - a) Samen met het Rijk uit te werken hoe dit parallel aan het proces voor opstellen van gebiedsplannen kan plaatsvinden.
 - b) Aan te bieden om in dit traject uit te werken welk instrumentarium provincies in kunnen zetten (provinciaal generiek of specifiek) en opnieuw duidelijk te maken wat de inzet is van provincies op basis van de gezamenlijke propositie Stikstof en Natuur.
 - c) Het verzoek concreet te maken door een eerste inhoudelijke aanzet te geven van punten waar provincies aan denken, zonder daarbij al interprovinciaal standpunt te bepalen (indien wenselijk kan een aanzet tijdens de BC worden toegelicht vanuit de IPSN).
4. een strategische denktank in te stellen van provincies met de opdracht om uit te werken wat volgens provincies zelf inhoudelijk nodig is met betrekking tot generiek beleid.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht in te stemmen met de bovenstaande AC-adviezen.

3.3.2 Hoofdpijnenbrief

Ter voorbereiding van het op 6 april plaatsvindende Kamercommissiedebat bereidt de minister voor Natuur en Stikstof een hoofdpijnenbrief voor. De IPSN heeft op een eerste versie van de conceptbrief een inbreng gegeven.

art. 5.1.2a

geven een toelichting op de beoogde brief. U heeft gelegenheid tot het stellen van vragen.

In vervolg op de toelichting gaat de minister voor Natuur en Stikstof graag vóór het ministerraadsoverleg van 25 maart met een afvaardiging van de BC in gesprek ter nadere bespreking van de aan de Kamer te zenden hoofdpijnenbrief.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht kennis te nemen van de toelichting van de beoogde hoofdpijnenbrief en bij instemming met het gesprek met de minister voor Natuur en Stikstof de BC-delegatie vast te stellen.

GGA

3.3.3 Scenario's gebiedsdoelen en criteria (bijlagen)

art. 5.1.2a

Om te komen van de landelijke omgevingswaarden naar gebiedsdoelen heeft het RIVM een variantentool ontwikkeld. Deze tool helpt om inzicht te krijgen in de effecten van vier ruimtelijke varianten. Uitgangspunt, naast de criteria, is het behalen van de instandhoudingsdoelen. Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 februari heeft de AC vier extra criteria toegevoegd.

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Via Teams

Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 maart adviseert de AC de BC in te stemmen met de criteria om te komen tot de uitwerking van één of twee scenario's voor de richtinggevende gebiedsdoelen.

Ter bespreking:

U wordt verzocht in te stemmen met het bovenstaande AC-advies.

3.3.4 Uitgangspunten opdracht sociaal-economische effecten (bijlagen)

art. 5.1-2e

Met het benoemen van uitgangspunten voor de sociaal-economische effectenanalyse van de PSN-maatregelen geven de samenwerkende provincies, in afstemming met DGS en Wageningen Economic Research (WEcR) en in nauwe samenspraak met de bestuurlijke partners, richting aan de methode die wordt ontwikkeld en per gebiedsplan kan worden uitgevoerd. Bespreking in het AC-overleg van 10 februari heeft geleid tot uitgangspunten ten aanzien van onder meer methode en criteria.

Op basis van de bespreking in haar overleg van 10 maart adviseert de AC de BC in te stemmen met de voorgestelde uitgangspunten voor de sociaal-economische effectanalyse voor het in kaart kunnen brengen van de effecten per gebiedsplan.

Ter bespreking:

U wordt verzocht in te stemmen met het bovenstaande AC-advies.

VTH

3.3.5 Rechtsbescherming afwijzingsbrief PAS-melders (bijlage)

art. 5.1-2e

In haar overleg van 3 februari heeft de BC ingestemd met een klantvriendelijke procedure voor de verificatie van PAS-melders, behoudens het vraagstuk met betrekking tot het al dan niet heffen van leges voor PAS-meldingen die bij aanvraag in de verificatieperiode worden afgewezen.

In vervolg op het BC-overleg van 3 februari wordt de BC gevraagd:

- Een bestuurlijke keuze te maken over het al dan niet heffen van leges in het geval van een afwijzingsbrief ter legalisatie, aan de hand van drie varianten:
 - A. Het niet heffen van leges, ervan uitgaande dat de PAS-melders te goeder trouw zijn en heffen niet passend is;
 - B. Het wel heffen van leges, aangezien niet alle PAS-melders te goeder trouw zullen zijn waardoor het heffen van leges passend is;
 - C. Provincies bepalen zelf of zij wel of geen leges willen heffen.
- Indien de BC instemt met variant B of C, adviseert de provinciale werkgroep PAS-meldingen de leges, art. 5.1-2f

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Via Teams

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht een besluit te nemen over het al dan niet varen van een gezamenlijke koers met betrekking tot het al dan niet heffen van leges en, bij een keuze voor variant B of variant C, de leges hierbij te maximeren op €1.600,00.

IPSN

3.3.6 Aanwenden saldo kassiersfunctie 2021 voor AERIUS (bijlage)

De IPSN kent voor het jaar 2021 een resterend positief financieel saldo uit de kassiersfunctie van € 0,99 miljoen.

Op basis van haar bespreking van 10 maart adviseert de AC, op voorstel van de IPSN, de BC in te stemmen met het reserveren van het resterende positieve saldo uit de kassiersfunctie van de IPSN in 2021 (ad €0,99 mln) en het saldo bij helderheid over de AERIUS-governance en de verdeling van kosten tussen het Rijk en de provincies aan te wenden voor de eenmalige kosten die in 2022 moeten worden gemaakt voor de benodigde maatregelen ten aanzien van de kwaliteitsverbetering van AERIUS (volgend uit het CIO-oordeel), zodat dit niet leidt tot een extra provinciale bijdrage bij de IPO-voorjaarsnota 2022.

Ter besluitvorming:

U wordt verzocht in te stemmen met het bovenstaande AC-advies.

4. Mededelingen en voortschrijdende planning

4.1 Mededelingen (bijlage)

- Natuurtop 17 juni 2022

4.2 Voortschrijdende planning BC-overleggen (bijlage)

De planning heeft betrekking op de in 2022 plaatsvindende AC- en BC-overleggen. De reguliere BO-data in 2022 zijn gepland op 7 april, 30 juni en 24 november.

5. Vaststelling verslag en actiepunten n.a.v. het BC-overleg van 3 februari

5.1 Vaststellen verslag BC-overleg 3 februari (bijlage)

U wordt verzocht het verslag van het BC-overleg van 3 februari vast te stellen.

5.2 Doornemen acties n.a.v. BC-overleg 3 februari (bijlage)

U wordt verzocht kennis te nemen van de stand van zaken van de tot en met het uit het BC-overleg van 3 februari voortvloeiende acties.

Agenda

Bestuurlijke Commissie Stikstof

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderdatum en -tijd: 17 maart 2022, 16.00-18.30 uur

Locatie: Via Teams

6. Ter informatie (bijlagen)

6.1 Media-analyses

6.2 Kamerstukken

6.3 Politieke agenda

6.4 Contourenschets, kwartiermakersplan en vervolgproces regieorganisatie Realisatie Transitie Landelijk Gebied

In vervolg op de instemming van de BC en de BAC VP in het BC/BAC VP-overleg van 3 februari met de start van de kwartiermakersfase hebben art. 5.1-2e (LNV) en art. 5.1-2e (provincies) art. 5.1-2a plan met een uitlijning van bestuurlijke beslismomenten voor de regieorganisatie Realisatie Transitie Landelijk Gebied opgesteld. De bestuurlijke samenvatting wordt tevens gedeeld met de BAC VP, de BAC ROWW, de KPS en de (A)AC's.

6.5 Uitvoeringskosten realisatie transitie landelijk gebied

In vervolg op het besluit van de BC en de BAC VP in het BC/BAC VP-overleg van 3 februari heeft het IPO de aan de minister van LNV en de minister voor Natuur en Stikstof gerichte brief met betrekking tot de extra uitvoeringskosten voor provincies inzake de transitie van het landelijk gebied op 25 februari verstuurd. De IPSN heeft de leden van de BC en de BAC VP op 24 februari hiervan per e-mail op de hoogte gesteld.

6.6 Communicatielijn opschorten extern salderen

In vervolg op de BC-bespreking van 3 februari en de vervolgbespreking in het AC-overleg van 10 februari heeft de IPSN een passieve woordvoeringslijn opgesteld. Deze woordvoeringslijn is onder de provinciale woordvoerders verspreid.

6.7 Meer meten en robuuster rekenen

Mede op basis van de bespreking in het BC-overleg van 25 november 2021 en bespreking in het AC-overleg van 20 januari heeft de IPSN-werkgroep Monitoring en Data een notitie opgesteld over de stand van zaken met betrekking tot de voortgang op het gebied van het meten en berekenen van stikstof en de mogelijkheden voor het versterken van de stikstofinformatiepositie van de provincies.

7. Rondvraag en sluiting

Oplegnotitie Bestuurlijk Coördinatie Overleg

Portefeuille:	NPLG		
Gedeputeerde:	Jeannette Baljeu		
Datum overleg:	23 augustus 2022		
Dossier:	NPLG		
Onderwerp:	Stand van zaken en reactie op stukken van de afgelopen recesperiode rond NPLG		
Behandelend Ambtenaar:	art. 5.1.2e	Ambtelijk Opdrachtgever:	art. 5.1.2e
Doel:	☐ Ter kennisname ☐ Ter besluitvorming ☐ (Concept) beantwoording (Staten)vragen/moties		 Participatie-Processen? ☐ Ja ☐ Nee
Agendering in GS:	☐ Conformstuk ☐ Bespreekstuk ☐ N.v.t.		

1. BESLISPUNT / ESSENTIE VAN HET VOORSTEL

- Een eerste analyse van de brieven van de minister van N+S van 15 juli en 19 juli, inclusief de stand van zaken Versnellingsgelden 2022/2023

2. KORTE VOORGESCHIEDENIS

De afgelopen periode zijn er drie brieven/notities over het onderwerp NPLG van het Rijk verschenen. Dit zijn een algemene brief van 15 juli, een brief gericht aan GS van 19 juli en een ambtelijke notitie met de betekenis van beide brieven voor de aanvraag Versnellingsgelden 2022 vanuit Zuid-Holland.

De brief van 15 juli is al doorgezet naar PS, die van 19 juli en onze reactie kunnen we na GS-standpunt sturen aan PS.

3. STAND VAN ZAKEN

Een eerste analyse van de brieven levert het volgende op.

De brief van 15 juli is een stand van zakenbrief. Deze brief, vlak voor het reces, geeft een reactie op de maatschappelijke onrust die is ontstaan en daarnaast tevens invulling van een aantal moties van de TK. De brief kent verschillende onderwerpen en daarom verscheidenheid aan aandachtspunten.

Belangrijkste aandachtspunten uit de brief zijn:

1. De invulling van de versnellingsgelden en stikstofbank. In de brief wordt aangegeven dat onderzocht wordt of vrijkomende stikstofruimte in een stikstofbank kan komen (pag. 2 onderaan). Aandachtspunt is dat daar waar er zowel rijks-geld als provinciale middelen worden ingezet, het de vraag is of de stikstof in een landelijke of provinciale bank terecht komt.
2. In de Quick Scan (pag 3 onderaan) worden 37 versnellingsmaatregelen geselecteerd voor beoordeling. Bijzonder is dat grondprojecten van Gelderland en Limburg die ook beiden op opkoop/aankoop zijn gericht wél en die van bv. PZH niet is beoordeeld. De aanvraag van ZH wacht nog op een uitspraak van over het grondfonds. Daarmee raakt het wel de vraag of de

keuzecriteria voor de 52 (37 getoetste +15 niet getoetste) projecten van de 89 evenwichtig of eenduidig zijn?

3. Voor legaliseren PAS-melders adviseert WUR in de Quick scan meer landelijke regie, in de brief wordt juist de ruimte geboden aan provincies om met maatwerk dit vraagstuk op te lossen. Aandachtspunt is dus wie nu wat doet en waar de verantwoordelijkheid voor het oplossen nu ligt cq komt te liggen (formeel en feitelijk). (pag. 4 midden)
4. WUR meldt dat voor 'bieden van perspectief door stimuleren innovaties' het verstandig is dat bij Limburg, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland ook nagegaan wordt of behoefte is aan deelname aan het programma. Daarmee is de vraag weer landsdekkend. Overigens komt er een innovatiegezant landbouw, met een regieorgaan voor versnelling innovaties mestverwerking en stallen. (pag 4 bovenaan) Aandachtspunt: goed dat dit er komt met twee kanttekeningen; niet helemaal duidelijk wat wij er in de gebiedsprocessen aan hebben en innovaties in voer- en managementmaatregelen worden niet meegenomen.
5. Bij de richtinggevende emissiereductiedoelen benoemt de minister dat zij de 'provincies ondersteunt met beschikbare data en modellen'. (pag. 5 onderaan). Aandachtspunt: willen wij als provincie serieus werk kunnen maken van stikstofreductie is het nodig om gegevens van individuele landbouwbedrijven (oa GIAP) te gebruiken. Door de AVG is dit niet mogelijk. Aandachtspunt: Om goede betrouwbare cijfers aan gebieden te presenteren is toegang tot deze data noodzakelijk. Zeker een punt van bestuurlijke aandacht.
6. In de brief gaat de minister op pag 7 bovenaan in op de rol van de KDW. Hierin geeft zij aan dat ze wil inzetten op een bredere set omgevingswaarden dan alleen de KDW. Aandachtspunt: beeld is dat hier een draai wordt gemaakt van KDW naar een bredere afweging voor de toetsing van de staat van instandhouding. Belangrijk is welke omgevingswaarden dan worden gekozen en of deze ook reëel zijn irt de gebiedsprocessen. Ons beeld is dat de ecologische autoriteit daar een rol in moet spelen.
7. Onder de kop Ecologische autoriteit (pag. 7) wordt in de eerste alinea gesproken over de brede natuurdoelstelling en klimaat- en waterdoelstellingen. In de alinea daarop staat dat de ecologische autoriteit tevens de NPLG-gebiedsprogramma's beoordeelt, die ingaan op de maatregelen die nodig zijn om de doelstellingen bereiken.
Aandachtspunten: niet duidelijk wordt of de ecologische autoriteit nu alleen de ecologie (NDA's) beoordeelt of de doelstellingen van het NPLG (en daarmee breder). Tweede aandachtspunt is dat ihkv het beleidsprogramma klimaat en energie van minister Jetten er ook een soortgelijke autoriteit komt. Aangezien het klimaatakkoord Landbouw en Landgebruik nog bij EZK (beleidsprogramma Klimaat en Energie) zit en de uitvoering daarvan bij LNV (NPLG) is de vraag hoe de waar de toetsing nu plaatsvindt. Voorkom dubbelingen.
8. Het beleidsprogramma Klimaat en Energie komt pas begin 2023 (pag 9 bovenaan). Aandachtspunt: zal slecht vallen in de gebieden en er wordt niet gesproken over de klimaatdoelen voor Landbouw en landgebruik (hopelijk komen die mee in oktober 2022, maar niet duidelijk).

In aanvulling op de eerste brief is op **19 juli een brief aan PZH gestuurd**. Hierin nog de volgende aandachtspunten:

1. De minister vraagt om in september in IPO-verband een advies op te stellen over de uitvoeringscondities die we nodig achten om de opgave stikstof te realiseren.
2. Januari 2023 ijkmoment voortgang gebiedsprogramma's. Dit past goed in zoals we besproken hebben dat het 'verhaal voor Zuid-Holland' dat de basis moet vormen voor gebiedsprogramma's dat dit in december klaar moet zijn. Aandachtspunt is dat de oktoberbrief van de minister pas de vrijdag voor het herfstreces wordt verwacht. Het wordt dan kort dag om in januari een inhoudelijk zinvol ijkmoment te hebben.
3. Brief verwijst naar onderzoek RIVM omtrent meetcorrectie.

4. Brief zegt teleurstellend weinig over generiek beleid, buitenland (Fr, Be en UK) en zeescheepvaart.

Uit de ambtelijk gedeelde uitwerking **Versnellingsgeldaanvragen voor Zuid-Holland 2022** (zie bijlage onderaan deze notitie) zijn de volgende conclusies te trekken:

1. Van de gevraagde 18 miljoen is op dit moment pas 15% toegezegd. De gevraagde gelden voor de PAS en aankopen wachten op nadere uitwerking door het Rijk voor de 250 miljoen voor PAS en het grondfonds. (Inmiddels is er in augustus ook een brief gekomen over de PAS-melders).
2. Van de gevraagde gelden voor het project Omhoog met het Veen is ong 15.000 euro niet toegezegd, omdat dit deel als 'uitvoeringskracht' is bestempeld. We gaan nog navragen wat dat is, maar voorstel is om het tekort te dekken uit de 10 miljoen NPLG budget of uit een natuurbudget.
3. Project Schoon varen Nieuwkoopse Plassen (€160.000) is wel positief beoordeeld, maar onduidelijk is waar het uit betaald wordt. We gaan het nog navragen bij LNV. Voorstel is om dit project vooruitlopend op deze uitkomst te financieren uit de 10 miljoen.
4. LNV geeft aan dat zij de openstelling Versnellingsgelden voor 2023 niet wil doen. Ambtelijk is aangegeven dat het te maken heeft met de opstelling van het ministerie van Financiën. Veel provincies hebben over dit onderwerp aangegeven dat zij nog voorstellen voor 2023 hebben liggen en die kunnen worden uitgevoerd. Vanuit de R-TLG organisatie bij LNV wordt naar de minister nu toch ingezet op 2023.
5. Als laatste is toegevoegd dat de uitvoeringskosten 2022/2023 (aanvraag gedaan via IPO) wordt vergoed vooruitlopend op artikel 2 onderzoek. (staat niet in bijlage)

Naast deze brieven is de afgelopen periode:

- de brief over de PAS-melders ontvangen. Inzet van de minister is een gelijke verdeling van de €250 miljoen over de provincies.
- is de heer Remkes zijn werkzaamheden gestart. Maandag 22 augustus om 11.30 is een gesprek met vertegenwoordigers van de provincies.
- 14 september overleg met provincies (bestuurlijk en ambtelijk) over de oktoberbrief van de minister N+S.

4. VERDERE PROCEDURE + COMMUNICATIE

- Beantwoording van de brief van de minister N+S van 19 juli aan GS.

Bijlagen:

- Brief minister N+S van 15 juli
- Brief minister N+S van 19 juli aan GS

Totaal aangevraagd

art. 5.1-2F

Zuid-Holland**Aankoop**

Aankoop 2-3 bedrijven tbv NPLG doele

KennisVoorstel Energieboeren tbv
Versnellingsgelden**KRW-maatregelen**Kwaliteitsbaggeren in Natuurgebied
Veenweiden Krimpenerwaard**Natuurmaatregelen**

Omhoog met het Veen Krimpenerwaa

PAS-meldersStappen zetten in legalisatie PAS-
melders**Stikstofmaatregel**Schoon varen op en rondom de
Nieuwkoopse Plassen en De Haeck**Eindtotaal**

Totaal toegekend

Zuid-Holland**Aankoop**

Aankoop 2-3 bedrijven tbv NPLG doele

KennisVoorstel Energieboeren tbv
Versnellingsgelden**KRW-maatregelen**Kwaliteitsbaggeren in Natuurgebied
Veenweiden Krimpenerwaard**Natuurmaatregelen**

Omhoog met het Veen Krimpenerwaa

PAS-meldersStappen zetten in legalisatie PAS-
melders**Stikstofmaatregel**Schoon varen op en rondom de
Nieuwkoopse Plassen en De Haeck**Eindtotaal**

€ 1.518.000

€ 1.255.000

€ 2.773.000

provincie
ZUID HOLLAND

Agenda

Contact

art. 5.1.2e

@pzh.nl

Datum

14 april 2022

Aan

Leden sectortafel Stikstof

Kopie aan

Onderwerp

Concept-verslag sectortafel 8 april

1. Opening (J. Baljeu)

Jeannette Baljeu start met een dankwoord voor de ontvangst in het bezoekerscentrum Tenellaplas van het Zuid-Hollands Landschap. De leden van de sectortafel zijn voor het eerst dit jaar weer bij elkaar; iedereen aan tafel stelt zich kort voor. Aanwezig zijn:

- art. 5.1-2e (Bouwend Nederland)
- art. 5.1-2e (Natuurmonumenten)
- art. 5.1-2e (LTO)
- art. 5.1-2e (HAJK)
- art. 5.1-2e Zuid-Hollands Landschap)
- art. 5.1-2e (Waterschappen)
- art. 5.1-2e (Staatsbosbeheer)
- art. 5.1-2e Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland)
- art. 5.1-2e (Havenbedrijf Rotterdam)
- art. 5.1-2e (VNO-NCW)
- art. 5.1-2e (NMV)
- Jeannette Baljeu (Gedeputeerde)

Jeannette Baljeu vervolgt dat ze naar de agenda heeft gekeken en de actualiteit naar voren wil halen om dan aandacht te besteden aan het Versnellingsakkoord en andere zaken.

2. Verslag vorige vergaderingen (J. Baljeu)

a. Concept-verslag 24 februari 2022

Geen opmerkingen. Het verslag wordt vastgesteld.

3. Mededelingen

Jeannette Baljeu begrijpt dat de LTO een mededeling wil doen en geeft art. 5.1.2e het woord, art. 5.1.2e deelt dat vanuit art. 5.2

Ook de boeren in Zuid-Holland zijn geschrokken; zij vrezen dat het gebiedsproces ondermijnd wordt door het Rijk. Het beeld van de boeren is dat het Rijk het zwaard van Damocles boven het hoofd van de gebiedsprocessen plaatst: los het op anders gaan wij ingrijpen. Ook de PAS-melders moeten in de GGA worden meegenomen. En de LTO constateert een sterke nadruk op opkoop. Jeannette Baljeu geeft aan dat het goed is om deze reactie te delen met elkaar en elkaar te blijven informeren over ontwikkelingen.

4. Hoofdpijnenbrief

Jeannette Baljeu deelt dat de boventoon van de provincies is dat er wat moet gaan gebeuren. Er moet geld vrijkomen. Dat heeft het Rijk gedaan. Er zitten zowel zorgpunten als kansen in de hoofdpijnenbrief.

Veel woorden in de brief zijn gewijd aan de provincies en gebiedsplannen. Er ligt veel op het bordje van de provincie, maar daar hebben we ook deels om gevraagd.

Op een aantal punten is meer duiding van de minister gewenst. Zoals de PAS-melders, waarvan in de hoofdpijnenbrief staat dat dat in het gebied opgelost moet worden. De provincies willen het gesprek voeren met de PAS-melders, maar de maatregelen moeten van het Rijk komen.

Daarnaast is de vraag welke generieke maatregelen het Rijk neemt. De provincies willen de ruimte krijgen om zelf instrumenten te kiezen, maar deze instrumenten dienen wel door het Rijk in de wet verankerd te worden.

De minister legt de nadruk op de onontkoombaarheid. De provincies kijken zeer nadrukkelijk ook naar innovatie; het is én én. Minister werkt juist vanuit de vrijwilligheid. Maar ze stelt er een grens aan; als een doel niet gehaald wordt dan zal er ingegrepen worden. Daarin is deze minister stelliger dan de vorige minister.

Een ander aandachtspunt is de ecologische autoriteit; het is niet duidelijk wat daarmee bedoeld wordt. En wat gaat er gebeuren met de meetcorrecties. Over het samenwerken met andere sectoren verwijst de minister veel naar collega-ministers.

De provincies stoppen niet totdat we alles duidelijk hebben.

Jeannette Baljeu vraagt de andere leden van de sectortafel welke zorgpunten en er bij hen leven naar aanleiding van het debat.

art. 5.1.2e reageert vanuit Waterschappen dat de brief voor een hoofdpijnenbrief veel woorden kent. art. 5.2

. art wil weten of het klopt dat art bij Jeannette die zorg ook hoort:

Jeannette Baljeu antwoordt dat de provincies die zorg ook hebben, maar ze zien ook mogelijkheden. Ze ziet dat er stappen gezet kunnen worden en dat er voor waterschappen

een extra uitdaging komt door de toevoeging van de Kaderrichtlijn Water in het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Daar moet meer naar gekeken worden.

art. 5.1.2e art. 5.2
[Redacted text block]

Vanuit de industrie wordt daarom gezegd; laten we iig collectief beginnen zodat de emissies dalen en we laten zien dat we resultaten kunnen bereiken. Maar de zorgen bij de industrie zijn enorm gegroeid.

Vanuit Bouwend Nederland reageert art. 5.1.2e ook dat de hoofdlijnenbrief ook tot veel reacties bij bouwbedrijven heeft geleid. De oorlog in Oekraïne zorgt al voor prijsstijgingen en dan blijkt vanuit de landelijke politiek geen versnelling in de aanpak van stikstof te komen. Bouwend Nederland concludeert dat ze beter van onderop kunnen beginnen.

art. 5.1.2e reageert dat de verbreding van de doelen, de integrale aanpak, art. 5.2. Maar naast alle donkere wolken ziet hij in de provincie Zuid-Holland ook kansen. Zo noemt hij de Veenweiden-aanpak die tot goede resultaten heeft geleid.

art. 5.1.2e art. 5.2
[Redacted text block]
Er is een kans dat het Rijk maatregelen op provinciaal niveau laat uitvoeren. Er is in de provincie hard gewerkt, maar er zijn in de afgelopen 3 jaar geen meters gemaakt. art. 5.2 We dienen onszelf aan te spreken en niet alleen naar de overheid te wijzen. De sectoren hebben een eigen verantwoordelijkheid om stappen te nemen, art. 5.1 organisatie staat open voor initiatieven.

art. 5.1.2e art. 5.2
[Redacted text block]
art. 5.1 constateert dat we een hele grote verantwoordelijkheid met elkaar delen en vraagt hoe de sectortafel hieraan kan bijdragen. art. 5.2
[Redacted text block]
art. 5.1 spoort aan om een vorm te vinden, zodat een ieder boven zijn of haar eigen stukje uit kan stijgen. Het zal niet helpen om met elkaar in gevecht te raken.

art. 5.1.2e van HAJK geeft aan dat het lastig is om hier positief in te staan als je als boer te goedertrouw gehandeld hebt. Hij noemt de situatie van de PAS-melders en vervolgt dat het vertrouwen in de overheid een grote deuk heeft opgelopen. Vanuit goede wil nemen de

boeren deel aan de GGA, maar dat vertrouwen is afgenomen. Zal het Rijk niet toch kiezen voor generieke maatregelen? De boeren willen de voorwaarden om deel te blijven nemen bevestigd hebben.

Hij voegt eraan toe dat ze nog wel aan tafel zitten, maar de vraag is gesteld of het mogelijk is om met elkaar verder te kunnen.

Jeannette Baljeu reageert dat ze dat begrijpt. Ze benoemt dat in een aantal gebieden stappen gezet kunnen worden. De natuurdoelanalyses zijn gereed. Ze wil kijken of voor een gebied als Nieuwkoop alvast geld beschikbaar kan worden gesteld door de provincie. De inzet van deze middelen moeten niet tot een lock-in leiden.

Het gebied is er aan toe om zelf aan de slag te gaan. Dit kan een voorbeeld zijn om oplossingen te vinden en ze spreekt de hoop uit dat het helpt om het vol te houden. Ze stelt dat hoe steviger we staan als gebied, provincie en sectortafel, des te beter we gesteld staan in juridische procedures.

5. Versnellingsakkoord

art. 5.1.2e start met een toelichting. Het Versnellingsakkoord stikstof was oorspronkelijk een landelijk initiatief, bedoeld om het Rijk te helpen om te versnellen, gericht op het versterken van de biodiversiteit en het leveren van een bijdrage aan de oplossing voor de vergunningencrisis.

Het nieuwe kabinet bracht een nieuw rijksbeleid; de ambities in het landelijk beleid zijn aangescherpt.

Zes organisaties nemen het initiatief op het niveau van Zuid-Holland vanuit dezelfde overtuiging; er moet iets gebeuren. De betrokken partijen stellen zichzelf de vraag waar versneld kan worden. Het is daarin belangrijk om gezamenlijk op te trekken. Deze beide overtuigingen liggen ten grondslag aan het initiatief.

art. 5.1.2e laat weten dat de deur wagenwijd open staat naar andere organisaties aan de sectortafel. De onderliggende vraag is; hoe kunnen we versnellen in Zuid Holland. Het initiatief kent twee doelen:

1. Kunnen we van onderop no regret maatregelen bedenken, waarop met de provincie snel gereageerd kan worden.
2. Het is goed aan tafel te blijven; in gesprek te blijven en te delen waar het knelt en pijn doet.

art. 5.1.2e meldt dat de initiatiefnemers zijn gekomen tot een startlijst met maatregelen. Deze lijst wordt nog aangevuld. Voorbeelden zijn:

- Onbetwiste stalsystemen die zorgen voor een scheiding mest en urine in het bedrijf. Het doel is om ruimte te geven om die innovatie te stimuleren, maar zonder lock in.
 - Bestaand technisch bouwmaterieel, kranen (haven) naar elektrisch ombouwen.
- De regelingen ontbreken; hoe kunnen we daar snel en slim in opereren in Zuid-Holland? Dat zal op de schaal Zuid-Holland moeten zijn, waarbij ze zich willen beperken tot een aantal locaties om de subsidieregeling zo concreet mogelijk te maken.

art. 5.1.2e vult aan dat de stikstofcrisis van twee kanten benaderd kan worden. Het Rijk heeft er voor gekozen om het helemaal uit te zoeken. Dit zorgt echter voor vertraging. De andere kant is het kijken naar wat je al zou kunnen doen. art. 5.2

art. 5.1.2e stelt dat het moet gaan om de juiste en faire versnelling.

art. 5.1.2e vertelt van een onderzoek van zijn organisatie naar installatiebedrijven in de stad Den Haag dat voor de zomer gepubliceerd zal worden; van de 49 aannemers in Den Haag is er één circulair aan het ondernemen. De financiële risico's die de bedrijven hierin lopen, noemt hij als één van de redenen dat het nog geen vaart loopt.

art. 5.1.2e constateert dat de landbouw een enorme opgave heeft, maar dat dit ook voor de haven geldt. Er is nog een hele wedstrijd te winnen, waarbij het goed is om met het laag hangend fruit te starten.

art. 5.1.2e vraagt aandacht voor het vasthouden aan een hoge KDW in natuurdoelanalyses. Het is niet altijd nodig om strak aan de KDW te houden als je weet dat sommige planten wel overleven. Je moet van twee kanten werken; wel reduceren, maar hierin niet de lat te hoog leggen.

art. 5.1.2e van Bouwend Nederland reageert op de opmerking van art. 5.1.2e; de bouwers willen verduurzamen, maar het is ook nodig dat de aanbestedingen bij gemeenten worden aangepakt.

Jeannette Baljeu antwoordt hierop dat die oproep is neergelegd bij de minister en dat de minister met de gemeente afspraken dient te maken over de bestemmingsplannen.

art. 5.1.2e roept op om dingen te doen en niet te veel vast te bijten. Doen wat goed is, zonder te denken dat je daarmee alles oplost.

Jeannette Baljeu stelt dat de situatie niet veel anders is dan 3 jaar geleden. We hebben hard gewerkt. Drie jaar geleden begonnen we vanuit een urgentiegevoel. Nu bestaat dat besef weer, alhoewel de urgentie dit keer anders is. De provincies maken procesafspraken met de Rijksoverheid en dat zal veel werk opleveren.

Dit nieuwe kabinet bracht hoop; de provincies stonden in de startblokken. Toch kwam niet het panache vanuit het Rijk. Om die reden is zij erg blij met dit initiatief.

Haar vraag aan de initiatiefnemers is; hoe denken jullie dit verder te brengen? Ze vraagt om concreetheid vanuit alle sectoren. Ze wil weten of de maatregelen betrekking hebben op de

hele provincie of op een sector bijvoorbeeld. Ze wil hier een (bescheiden) startbudget tegenover zetten in de hoop dat het Rijk snel met middelen komt.

art. 5.1.2e zegt dat ze recent begonnen zijn en het lijstje kort is. De vervolgactie is om ten eerste het lijstje uitbreiden en ten tweede uit te gaan werken wat er nodig is om de maatregel versneld te gaan uitvoeren. Ze willen zich laten inspireren door goede voorbeelden die er al zijn.

Jeannette Baljeu stelt voor om de volgende sectortafel goed de tijd besteden aan het Versnellingsakkoord.

art. 5.1.2e richt zich tot de LTO met de boodschap dat het belangrijk is gezamenlijk op te trekken. art. 5.1.2e stelt hen de vraag of zij deel willen nemen aan de zoektocht naar een oplossing. art. 5.1.2e voegt toe dat de pijn niet weg te poetsen is, maar dat een oplossing op een evenredige manier gevonden moet worden.

art. 5.1.2e vult aan door te stellen dat deze aanpak op basis van vrijwilligheid is en gericht op het bieden van perspectief.

LTO/art. 5.1.2e reageert dat onteigen geen perspectief biedt. art. 5.1.2e heeft een stap terug gezet en er is een brief met voorwaarden, die nodig zijn om als boeren aangehaakt te blijven, in de maak.

art. 5.1.2e voegt daaraan toe dat er veel angst en met name juridische onzekerheid is; worden de boeren alsnog voor de rechter gedaagd als zij innovatie maatregelen nemen? Die onzekerheid biedt niet veel perspectief.

Jeannette Baljeu stelt de vraag aan de sectortafel of er een redenering is die juridisch stand houdt. Ze geeft aan dat het goed is dit punt mee te nemen in het Versnellingsakkoord. Wel met boeren; no regret, maar geen lock in.

Ze geeft aan dat als het verstandig is om in de plannen zo concreet en gebiedsgericht uit te werken, omdat dat juridische risico's zoveel mogelijk uitsluit.

Ze deelt dat de provincies met het Rijk de discussie voeren welke generieke maatregelen het Rijk gaat nemen. En als in een natura2000 gebied het besluit valt in licht van de natuur naar verplaatsingen te gaan, dan is dat de zoektocht die in de gebieden gedaan moet worden. De discussie over het stoppen en verplaatsen kunnen we niet ontlopen.

art. 5.1.2e vraagt zich af in hoeverre met de provincie gesproken kan worden. En wanneer en op wat gaat het Rijk ingrijpen?

Jeannette Baljeu antwoordt hierop dat als het Rijk gaat ingrijpen dat waarschijnlijk pas over 2 à 3 jaar zal gebeuren. De vraag is of regelingen als de MGA-2 het verschil maken of dat het Rijk met andere maatregelen komt. De provincies hebben als voorwaarde gesteld dat de maatregelen toegepast moeten kunnen worden en dat het instrumentarium daarvoor beschikbaar is. Ze constateert dat het Rijk niet goed in de discussie zit, waar het gaat om een houdbaar perspectief voor het gebied.

art. 5.1.2e

art. 5.2

Jeannette Baljeu antwoordt hierop dat de minister als hoofdlijn de natuur in goede staat van instandhouding aanhoudt en dan naar vergunningen kijkt. Daar zit de zorg van art. 5.1.2e

art. 5.1 deelt dat er sectoren zijn die stappen hebben gezet; bijvoorbeeld waar het de bouw van schepen betreft. Het Rijk heeft gezegd dat de sectoren het niet in hun eentje kunnen oplossen en stelt middelen beschikbaar. Om die reden is gestart met een no-regret lijst aan maatregelen. art. 5.1 pakt die handschoen graag op.

Jeannette Baljeu geeft aan dat ze de boeren graag aan het versnellingsakkoord ziet deelnemen, waarbij ze stelt dat wederkerigheid centraal staat. Ze concludeert dat de tijd rijp is voor het Versnellingsakkoord en dat ze er blij mee is.

art. 5.1.2e

art. 5.2

6. Rondvraag en sluiting (J. Baljeu)

a. Actuele ontwikkelingen: o.a. vergunningverlening en PSN.

Jeannette Baljeu deelt mee dat er een discussie met het Rijk gevoerd wordt over de indicatieve gebiedsdoelen en over wat het Rijk aan generieke maatregelen wil gaan nemen. Ten tijde van de volgende bijeenkomst zijn de indicatieve gebiedsdoelen waarschijnlijk bekend.

art. 5.1.2e vraagt of er een onderzoeksprogramma is om meer grip te krijgen op de ammoniak die uit zee komt. Welk perspectief biedt dit voor de duinen?

art. 5.1.2e antwoordt dat er een serieus programma is en dat de provincies vragen om versnelling. De meetcorrectie moet duidelijk zijn voordat de verplichtende gebiedsdoelen worden vastgesteld. Dit is een kwestie die alleen in de Duinen speelt en niet voor Nieuwkoop geldt. Het is een vraagstuk van de Randstad die zich wil ontwikkelen. De vraag is of er vervuiling in de metingen zit of dat de oorzaak in de verspreidingsmodellen ligt. De oorzaak van de afwijkingen is niet eenduidig te achterhalen.

art. 5.1.2e

deelt dat er in de duinen een meetnet ontmanteld is art. 5.2

art. 5.1.2e vraagt art. 5.1.2e of de uitspoeling van ammoniak naar de kust nog een rol speelt en wil weten of de waterschappen hierbij zijn aangesloten. art. 5.1.2e bespreken de vraag over de uitspoeling op een ander moment bilateraal. art. 5.1.2e antwoordt dat de waterschappen inderdaad via onderzoekinstellingen zijn aangesloten.

art. 5.1.2e

van HAJK roept op om duidelijkheid te krijgen over de verdeling van rollen en taken tussen het Rijk en de provincies. Jeannette antwoordt dat hij daar helemaal gelijk in heeft.

art. 5.1.2e spreekt begrip uit voor de onontkoombare pijn die bij de landbouw zit. Het is de taak en de plicht van de overheid om naast de ondernemers te gaan staan. art. 5.1 vraagt de LTO om aan tafel te blijven zitten en voegt daaraan toe dat de partijen elkaar nodig hebben.

Jeannette Baljeu sluit de vergadering.

Oplegnotitie portefeuille-overleg

Portefeuille:	ZH-PLG		
Gedeputeerde:	Baljeu		
Datum overleg:	10-10-2022		
Dossier:	ZH-PLG		
Onderwerp:	Contact Tweede Kamer: rondetafelgesprek gebiedsgerichte aanpak.		
Behandelend Ambtenaar:	art. 5.1.2	Ambtelijk Opdrachtgever:	art. 5.1.2e
Doel:	☐ Ter kennisname ☐ Ter besluitvorming ☐ (Concept) beantwoording (Staten)vragen/moties		 Participatie-Proces? ☐ Ja ☐ Nee
Agendering in GS:	☐ Conformstuk	☐ Bespreekstuk	☐ N.v.t.

1. BESLISPUNT / ESSENTIE VAN HET VOORSTEL

- Afstemmen /overleg over contact Tweede Kamer stikstofdossier in brede zin en rondetafelgesprek gebiedsgerichte aanpak.
- Opmerking: idealiter was er intern een langere aanlooptijd voor overleg voorafgaand aan het PO, maar na 10 oktober is er 3 weken lang geen PO stikstof / coördinatie NPLG (7 november is het eerstvolgende PO).

2. KORTE VOORGESCHIEDENIS

Op 16 november organiseert de Tweede Kamer een rondetafelgesprek over de gebiedsgerichte aanpak. Vanuit de Kamer komt het signaal dat het gevoel bestaat dat provincies te weinig doen en alleen maar tegensputteren. Er is ook onduidelijkheid (onbekendheid) bij Kamerleden over gebiedsprocessen. De wens kwam naar voren om mensen uit de praktijk te spreken.

Via het IPO wordt voorgesteld om uit drie verschillende provincies mensen af te vaardigen. Vanuit de kustprovincies kan Zuid-Holland, mede namens de Noord-Holland afvaardigen. Idee is om verschillende stakeholders vertegenwoordigd te krijgen bij de rondtafel, zowel bestuurlijk als uitvoerend. In overleg met Noord-Holland kan er iemand uit Zuid-Holland worden afgevaardigd die vanuit de praktijk over de complexiteit, maar ook het succes van gebiedsprocessen kan vertellen (met specifiek aandacht voor stikstof uit zee).

Aan het IPO is gecommuniceerd dat Zuid-Holland iemand namens de kustprovincies kan leveren. Dit geeft ons sturing op de boodschappen.

Er speelt echter meer dan dit rondetafelgesprek, namelijk de vraag hoe provincie Zuid-Holland de eigen positie richting de Tweede Kamer veilig stelt als de provinciale specifieke karakteristieken niet gelijk zijn binnen het IPO.

3. AANDACHTSPUNTEN GS

nvt

4. CONSEQUENTIES

-

5. BIJGAAND(E) STUK(KEN)

Memo rondetafelgesprek gebiedsgerichte aanpak.

6. VERDERE PROCEDURE + COMMUNICATIE

Na behandeling in PO wordt het verder ambtelijk uitgewerkt

7. INTEGRALITEIT

Via het BCO worden de betrokken gedeputeerden meegenomen.

16 juni 2022

Verslag

Vergaderdatum en -tijd 16 juni 2022, 15.00-17.30 uur

Locatie Via Teams

Deelnemers art. 5.1-2e BC)
 art. 5.1-2e (Gr), art. 5.1-2e (Fr), art. 5.1-2e (Dr), art. 5.1-2e (Ov), art. 5.1-2e (Ge),
 art. 5.1-2e (Fl), art. 5.1-2e (Ut), art. 5.1-2e (NH), art. 5.1-2e (ZH), art. 5.1-2e (Ze), art. 5.1-2e
 (NB), art. 5.1-2e (Li)
 Overig art. 5.1-2e IPSN; art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e
 art. 5.1-2e RTLG; art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (IPSN),
 art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (IPSN), art. 5.1-2e (IPO), art. 5.1-2e
 (IPSN)
 Afwezig art. 5.1-2e IPO), art. 5.1-2e (BIJ12)

1. Opening

De voorzitter opent het overleg om 15.00 uur en heet de aanwezigen welkom.

2. Vaststelling agenda BC

De BC stelt de agenda voor het reguliere BC-overleg van 16 juni ongewijzigd vast.

3. Ter bespreking

3.1 Terugblik informele bestuurlijke overleggen, kabinetsbrieven en vooruitblik bestuurlijke overleggen

De BC constateert ten aanzien van de op 10 juni verschenen kabinetsbrief met betrekking tot de startnotie NPLG (inclusief de richtinggevende gebiedsdoelen) dat de brief voor de provincies verrassingen en onduidelijkheden bevat. De publicatie van de bij de kabinetsbrief opgenomen kaart van Nederland met de globale ruimtelijke weergave van de condities van water, bodem, natuur en stikstof in relatie tot landbouw acht de BC ongelukkig.

In reflectie op het op 16 juni plaatsgevonden informele bestuurlijke overleg met de minister voor Natuur en Stikstof – waarin de BC haar appreciatie van de startnotie NPLG met de minister in eerste aanleg heeft overlegd – bevestigt de BC haar in het BC-overleg van 10 juni ingenomen standpunt (elke schijn van) pseudobesluitvorming in informele bestuurlijke overleggen te willen uitsluiten.

3.2 Voorbereiding BO Stikstof 30 juni

De BC stemt in met de voor het BO Stikstof van 30 juni geagendeerde onderwerpen:

- Actualiteiten
- Vergunningplicht intern salderen
- Aanpak latente ruimte
- Opties voor uitbreiden legalisatieprogramma
- Rondvraag

3.2.1 Actualiteiten

De BC wenst in het BO met de minister terug te kijken op het totstandkomingsproces van de op 10 juni door de minister voor Natuur en Stikstof aan de Eerste en Tweede Kamer verzonden startnotitie NPLG. Ter reductie van het aantal bij de provincies en stakeholders tot onrust leidende onduidelikheden en foutmarges wensen de provincies door de minister nadrukkelijker en vroegtijdiger bij en in het vervolgproces te worden betrokken.

Voorts wenst de BC met de minister in het BO terug te kijken op de uitkomsten van op 23 juni geplande plenaire Kamerdebat over het stikstofbeleid en de hieruit voortvloeiende betekenis voor de planning en inhoud van de door de provincies op te stellen gebiedsplannen.

VTH

3.2.2 Houdbaarheid toestemmingsverlening

De BC constateert dat voor het structureel houdbaar maken van toestemmingsverlening en het realiseren van de legalisatie van PAS-melders een snel zichtbare daling van stikstofemissie en -depositie randvoorwaardelijk is. Hoewel het Rijk hierbij primair verantwoordelijk is voor effectief generiek beleid, zien de provincies op het vlak van opkoop, innovatie en extensivering provinciale mogelijkheden die op dit moment nog niet (kunnen) worden benut.

3.2.3 Vergunningplicht intern salderen

De BC neemt kennis van de stand van zaken voor het wettelijk vergunningplichtig maken van intern salderen.

3.2.4 Aanpak latente ruimte

De BC stemt in met het opstellen van een interbestuurlijke handreiking waarmee bevoegde gezagen onderscheid tussen latente en bedrijfsmatige ruimte kunnen maken. Ook stemt de BC in met het maken van interbestuurlijke afspraken over de beleidsmatige beperkingen aan (intern en extern) salderen met latente ruimte.

3.2.5 Tussenbalans extern salderen met dierrechten

De BC stemt in met het afvoeren van dit onderwerp van de BO-agenda resp. de tussenbalans extern salderen met dierrechten te agenderen voor het eerstvolgende, op 24 november voorziene, reguliere BO.

Rondvraag BO

3.2.6 Vaststellen uitgangspunten stikstofbank

De BC stemt in met het afvoeren van dit onderwerp van de BO-agenda resp. het vaststellen van de uitgangspunten van de stikstofbank te agenderen voor het eerstvolgende, op 24 november voorziene, reguliere BO.

3.2.7 Consultatiereactie instellingswet Transitiefonds

De BC wenst in het BO aandacht te vragen voor een heldere afbakening van het Transitiefonds ten opzichte van andere fondsen, het bieden van inzicht in de financieringswijze van het fonds. Bij het opstellen van een stelsel van

kaders en afspraken dient rekening te worden gehouden met de financiering van provinciale voorbereidings- en uitvoeringskosten.

Niet-BO-onderwerpen

3.3 MGA/LBV

De BC neemt kennis van de stand van zaken van de eerste en tweede maatregel gerichte opkoop (MGA-1 en MGA-2) resp. de landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (LBV) en stemt in met de ambtelijke provinciale inbreng ten aanzien van het mogelijk verlengen van de termijn van de MGA-1 resp. het integreren van de MGA-1 in de MGA-2 en de LBV en het versterken van de aantrekkelijkheid en de uitvoerbaarheid van de MGA-2.

3.4 Aanvullende dekking doorontwikkeling AERIUS

De BC stemt in met het AC-advies in de najaarsnota van het IPO een aanvraag tot aanvullende dekking van de kosten voor doorontwikkeling AERIUS 2022 op te nemen voor een bedrag van € 0,15 mln.

3.5 Governance RTLG

De BC stemt in met de notitie over de instelling van de regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied (RTLG) en daarmee met de rol van mede-opdrachtgever voor de RTLG. Voorts stemt de BC in met het benutten van de periode zomer-1 oktober 2022 voor het inregelen en het doorleven van en het oefenen met de governance en het daarover, zo mogelijk in september 2022, terugkoppelen aan de kopgroep NPLG om te bepalen of bijstelling of precisering van de governance nodig is. De BC verleent mandaat aan de BC-voorzitter en de voorzitter van de kopgroep NPLG welke gedeputeerden, op aanwijzingen van de BC, vanuit de provincies worden aangewezen om deel te nemen aan het in te stellen opdrachtgeversoverleg en deze tevens de opdracht te geven zorg te dragen voor de terugkoppeling aan de kopgroep.

3.6 Strategische agenda IPSN

De BC stemt in met de strategische IPSN-agenda met betrekking tot de periode tot het eind van 2022. Waar nodig maakt de BC aanvullende afspraken over de portefeuillehoudersschappen per onderwerp.

4. Mededelingen en voortschrijdende planning

4.1 Mededelingen

- De IPSN informeert de BC over de stand van zaken van de actualisatie van AERIUS en belegt nog vóór het zomerreces voor de BC een technische briefing over de impact van de actualisatie.
- De IPSN stuurt de BC vóór het zomerreces een zomerverlofschema van de BC-leden en de IPSN-medewerkers.

4.2 Voortschrijdende planning BC-overleggen

De BC neemt kennis van de planning van de in 2022 plaatsvindende AC- en BC-overleggen.

5. Vaststelling verslagen en actiepunten n.a.v. BC-overleggen 19 en 31 mei**5.1 Vaststellen verslagen BC-overleggen 19 en 31 mei**

De BC stelt de verslagen van de BC-overleggen van 19 en 31 mei ongewijzigd vast.

5.2 Doornemen acties n.a.v. BC-overleggen 19 en 31 mei

De BC neemt kennis van de stand van zaken van de tot en met het uit het BC-overleg van 31 mei voortvloeiende acties.

6. Ter informatie**6.1 Media-analyses**

De BC neemt kennis van de media-analyses.

6.2 Kamerstukken

De BC neemt kennis van de Kamerstukken.

6.3 Politieke agenda

De BC neemt kennis van de politieke agenda.

7. Rondvraag en sluiting

De voorzitter bedankt de deelnemers voor hun inbreng en sluit het overleg om 17.38 uur.

Memo

Aan

Jeannette Baljeu

Kopie aan

Contact

art.

5.1.2

e

@pzh.nl

Onderwerp

Contact Tweede Kamer: rondetafelgesprek
gebiedsgerichte aanpak.

Datum

6 oktober 2022

Aanleiding

Op 16 november organiseert de Tweede Kamer een rondetafelgesprek over de gebiedsgerichte aanpak. Vanuit de Kamer komt het signaal dat het gevoel bestaat dat provincies te weinig doen en alleen maar tegensputteren. Er is ook onduidelijkheid (onbekendheid) bij Kamerleden over gebiedsprocessen. De wens kwam naar voren om mensen uit de praktijk te spreken.

Via het IPO wordt voorgesteld om uit drie verschillende provincies mensen af te vaardigen. Vanuit de kustprovincies kan Zuid-Holland, mede namens de Noord-Holland afvaardigen. Idee is om verschillende stakeholders vertegenwoordigd te krijgen bij de rondtafel, zowel bestuurlijk als uitvoerend. In overleg met Noord-Holland kan er iemand uit Zuid-Holland worden afgevaardigd die vanuit de praktijk over de complexiteit, maar ook het succes van gebiedsprocessen kan vertellen (met specifiek aandacht voor stikstof uit zee). Het heeft de voorkeur van het IPO dat ook betrokken waterschappen e/o gemeenten worden uitgenodigd.

Er speelt echter meer dan dit rondetafelgesprek, namelijk de vraag hoe provincie Zuid-Holland de eigen positie richting de Tweede Kamer veilig stelt als de provinciale specifieke karakteristieken niet gelijk zijn binnen het IPO.

Opties

A. Veenweiden

In Veenweiden hebben we eigenlijk drie voorbeelden met ieder een andere aard:

1. Midden Delfland: daar wordt al jaren gewerkt met de kringloopwijzer en staan ze klaar om de NPLG doelen mee te nemen, maar wachten af.
2. Nieuwkoop: daar zien we dat we opgave goed kunnen duiden en de gevolgen. Daar starten we nu bodem en water sturend en dat levert ook weer vraagstukken op. Daar zitten we met alle partijen aan tafel, weerbarstig, maar ook nog wel zoekende naar de duidelijkheid van de opgave en het verdienmodel.
3. Alblasserwaard: daar hebben 300 boeren bij elkaar gezeten, ze willen graag aan de slag, hebben wat zaken die ze vooraf helder willen hebben, maar wachten ook op de definitieve opgave. Ze hebben een eerste plan gemaakt (Veenweideaanpak) waar ze een aantal lijnen hebben uitgezet.

B. Duinen / Delta

Datum

6 oktober 2022

Problematiek vanuit de Noordzee voorziet op drie punten:

- De depositie van bronnen vanaf de Noordzee zoals scheepvaart.
- De depositie van bronnen uit buitenland (en voor ZH dan naast België ook met name UK en Frankrijk)
- De meetcorrectie.

Alle drie zijn ze vooral voor de natuurgebieden in de duinen en delta maatgevend.

Vragen

4. Met welk gebiedsproces kunnen we zowel een mooi geheel proces tonen en tegelijkertijd ook de eigenheid van de problematiek van kustprovincies naar voren brengen?
5. Hoe kan de provincie Zuid-Holland de eigen positie richting de Tweede Kamer veilig stellen als de provinciale specifieke karakteristieken niet gelijk zijn binnen het IPO?

Concept-boodschappen IPO

Gebiedsprocessen lopen al jaren, kosten tijd, maar leveren wel veel op: successtory. Provincies zijn aangewezen om deze uit te voeren: kennis, netwerken, schaalniveau, instrumenten.

Wees welkom op werkbezoek binnenkort waarbij we alle deelnemers aan het woord willen laten.

Vorbereiding

De lobbyisten zullen de deelnemers voorbereiden op boodschappen, wat te verwachten in de Kamer.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EC Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Programma DG Stikstof

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

Ons kenmerk

DGS / 22300439

Uw kenmerk

2022Z14127

Datum 15 juli 2022
Betreft Stand van zaken stikstof en landelijk gebied

Geachte Voorzitter,

Ik realiseer me dat de stikstofaanpak grote gevolgen heeft voor het landelijk gebied en voor de levens van mensen, zeker voor boeren. Het kabinet heeft overweldigend veel reacties gekregen op wat nu voorligt, ook van mensen die zich grote zorgen maken. Ik ben me goed bewust dat dit impact heeft op bedrijfsniveau en op persoonlijk niveau. Ik heb de pijn geproefd in de vele reacties van de afgelopen weken. Iets wat ik niet onderschat. Tegelijkertijd verkeren vele ondernemers al te lang in onzekerheid over de precieze opgave waar zij voor staan. Het is noodzakelijk dat we duidelijkheid bieden en stappen zetten, juist om het landelijk gebied toekomstbestendig te maken en leefbaar en werkbaar te houden. Dit is ook cruciaal voor de agrarische sector zelf.

Verder heb ik er vertrouwen in dat de agrarische sector deze stap ook kan maken. We hebben de agrarische kennis in huis, met innovatieve bedrijven, kennisinstellingen van wereldformaat en goed opgeleide ondernemende agrariërs. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gaat de sector helpen om deze transitie te maken zodat we ook de komende decennia een landbouwland blijven met bedrijven die horen tot de beste van de wereld in balans met de natuur. Want ook in de toekomst is er volop ruimte voor en noodzaak van agrarisch ondernemerschap in Nederland.

In deze brief informeert het kabinet de Tweede Kamer over kansen en samenwerking in het stikstofdossier. Hierbij draait het om herstel en versterking van de natuur: de basis van ons bestaan. Die gezondere en sterkere natuur is pas te realiseren als Nederland de stikstofneerslag terugbrengt. Zo kan ons land ook economisch en maatschappelijk weer verder. Bedrijvigheid en natuurontwikkeling moeten elkaar gaan versterken. Het is in ieders belang dat hier ook ruimte voor is. Het kabinet wil deze trend nu, dat wil zeggen dit jaar en volgend jaar, een impuls geven.

Ik schets in deze brief, mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de samenwerking met medeoverheden en de te nemen stappen en de kansen en mogelijkheden die zich voordoen om in 2022 en 2023 resultaten te boeken.

In het eerste deel van deze brief licht ik de voorstellen toe die provincies hebben ingediend om de integrale gebiedsgerichte aanpak voor natuur (inclusief stikstof), water en klimaat, versneld van start te laten gaan. Verder ga ik in op de situatie van de PAS-melders en geef ik aan wat ik doe om hen te helpen. Het kabinet wil 504 miljoen euro naar voren halen uit het Transitiefonds voor de aanvragen van provincies. Het kabinet stelt daarnaast 250 miljoen euro versneld beschikbaar om het legalisatieprogramma voor de PAS-melders te versnellen, door de middelen uit de tweede tranche van de Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (Lbv) naar voren te halen. Waar de in deze brief aangekondigde voorstellen al in 2022 tot uitgaven/verplichtingen zullen leiden, zal ik hiervoor tijdig een Incidentele Suppletoire Begroting indienen bij de Tweede Kamer. In het tweede deel van deze brief gaat het kabinet in op de wijze waarop het verder wil gaan met de aangenomen moties die zijn ingediend tijdens het plenaire debat met de Tweede Kamer op 23 juni jl. en geeft het kabinet een nadere toelichting op een aantal onderwerpen uit de startnotitie NPLG.

1. Versnellingsvoorstellen

Dit voorjaar is een uitvraag gedaan onder provincies, terreinbeheerders en waterschappen voor versnellingsvoorstellen, vooruitlopend op de nog op te leveren gebiedsprogramma's zoals aangekondigd in de recente startnotitie NPLG. Er is een ambtelijke werkconferentie georganiseerd op 22 april jl. om concrete projecten en voorstellen te inventariseren en te bespreken, in gezamenlijkheid met de provincies, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW), en terreinbeheerders zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en enkele agrarische collectieven. Diverse waterschappen hebben ook in regionale gebiedstafels op de werkconferentie meegedacht en vervolgens voorstellen ingediend voor versnelling, in goed overleg en via de provincies. Er zijn in totaal 90 voorstellen ingediend bij het Rijk.

Versnellingen moeten in de jaren 2022 en 2023 bijdragen aan de doelen in de integrale gebiedsgerichte aanpak: natuur (inclusief stikstof), water en klimaat. Bij de beoordeling van de versnellingsvoorstellen van de provincies door het Rijk zijn daarom vier criteria gehanteerd:

- De maatregelen zijn no-regret;
- De maatregelen dragen doelmatig, duurzaam bij aan één of meer van de doelen van de aanpak;
- De maatregelen leiden tot zo min mogelijk lock-in effecten;
- Draagvlak in de regio.

Beoordeeld is of bepaalde maatregelen - vooruitlopend op de gebiedsprogramma's - in 2022 en 2023 uitgevoerd kunnen worden. Of dat waar mogelijk handelingsperspectief geboden kan worden aan de landbouw, en of delen van de gebiedsprocessen naar voren gehaald kunnen worden of verbeterd kunnen worden.

Er zal in het vervolgtraject ook nader worden bekeken of ruimte die vrijkomt uit de versnellingsopties opgenomen kan worden in de stikstofbank. Hiermee wordt een start gemaakt aan de uitvoering van de motie van het lid Boswijk c.s.¹ Deze

¹ Kamerstuk 35 925, nr. 104.

Programma DG Stikstof

Ons kenmerk
DGS / 22300439

motie vraagt om een deel van de behaalde emissiereductie uit de versnellingsmaatregelen die provincies in 2022 en 2023 treffen door middel van registratie via een stikstofbank vrij te geven voor duurzame economie, bouw en landbouw en PAS-melders.

In de realisatie van de landelijke opgaven voor natuur, water en klimaat is het belangrijk om snel grondmobiliteit en -flexibiliteit te creëren om ruimte te bieden aan het gebiedsproces. Provincies hebben voorstellen voor grondaankoop en afwaardering ingediend. In een aantal van deze voorstellen zitten tevens belangrijke maatregelen om de doelstellingen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) te realiseren. Om uitvoering te kunnen geven aan de voorstellen, is het van groot belang dat de grondbank, zoals genoemd in het coalitieakkoord, operationeel wordt. Dit is overigens ook van belang voor de uitvoering van de door de Tweede Kamer aangenomen motie Dik-Faber c.s.² over het uitvoeren van een "pilot grondfonds stikstofaanpak". Ik streef er naar de uitwerking van de grondbank zo spoedig mogelijk af te ronden.

De grote transitieopgave vergt daarnaast ook gezamenlijk leren. Ook om de gewenste versnelling waar te maken. Dat is een van de redenen dat er een gezamenlijke Regieorganisatie wordt opgericht door Rijk en provincies, waarover ik de Tweede Kamer later informeer. Het gezamenlijk leren strekt zich uit naar alle betrokken partijen en het hierna genoemde advies van Wageningen Economic Research onderstreept het belang van een nationale regie hierop.

De provinciale voorstellen voor versnelling bevatten ook onderdelen die gericht zijn op het gezamenlijk leren en op de transitie en innovatie van de landbouw. De voorstellen geven hiermee een goede mix van maatregelen gericht op natuurherstel, opkoop, en innovatie onder strikte voorwaarden. Het kabinet geeft hiermee ruimte in gebieden om de transitie van de landbouw een aanzet te geven.

Beoordeling door WEcR en vervolgstappen door kabinet

Met het oog op de zorgvuldigheid heeft het kabinet een extern oordeel gevraagd over de provinciale voorstellen die het kabinet nu al voor financiering vanuit het Transitiefonds in aanmerking wil laten komen. Wageningen Economic Research (WEcR) heeft dit oordeel gegeven. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en ik zijn op 5 juli jl. geïnformeerd over hun advies *Quick scan versnellings- en perspectiefmaatregelen transitie landbouw en landelijk gebied*. Het kabinet zal deze rapportage openbaar maken op www.aanpakstikstof.nl.

WEcR beoordeelt de voorstellen op hoofdlijnen als positief. Deze beoordeling bevestigt het beeld van het kabinet dat het belangrijk en mogelijk is om te versnellen en volgende stappen te zetten. Daarom wil het kabinet nu een grote stap vooruit zetten met het starten van de integrale gebiedsprocessen op natuur, water en klimaat en de transitie van de landbouw. Ten behoeve van de provinciale aanvragen wil het kabinet een bedrag van 504 miljoen euro naar voren halen uit de middelen bestemd voor het Transitiefonds, waarbij de bedragen die doorlopen naar 2024 (met een verwacht budgettair beslag van 181 miljoen euro) beoordeeld zullen worden naar de dan geldende criteria van het Transitiefonds.

² Kamerstuk 35 600, nr. 47.

Programma DG Stikstof

Ons kenmerk
DGS / 22300439

Een deel van de voorstellen betreft innovaties op het boerenerf. Het kabinet vindt innovatie op het boerenerf een belangrijk onderwerp waarop versnelling mogelijk en nodig is. Het programma Innovatie op het Boerenerf draagt hier aan bij door het stimuleren van kennisoverdracht naar de individuele landbouwpraktijk met focus op stikstofreductie, kringlooplandbouw en verduurzaming landbouw. Ook het advies van de Kwartiermaker dat ziet op het instellen van een landelijk regieorgaan voor de versnelling van innovaties op het gebied van mestverwerking en stallen en het aanstellen van een innovatiegezant (motie-Lodders³) geeft daar invulling aan. Dit advies wordt op korte termijn afgerond en zal na het zomerreces inclusief appreciatie aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Zoals hierboven is aangegeven vindt het kabinet het bij deze voorstellen zeer van belang dat er geen lock-in effecten optreden waardoor het gebiedsprogramma later bemoeilijkt wordt. Daarnaast stelt het kabinet als voorwaarde dat deze voorstellen aantoonbaar bijdragen aan de doelstellingen van de integrale aanpak. Na de zomer wil het kabinet daarom met elke provincie individuele afspraken maken over het ter beschikking stellen van deze middelen voor innovatie.

Legalisatie PAS-meldingen

De versnellingsvoorstellen van de provincies bevatten enkele voorstellen waarmee het mogelijk is om meldingen versneld te legaliseren. Het kabinet wil de mogelijkheden daarvoor vergroten en is blij met de proactieve houding van de provincies op dit onderwerp. Dat sluit aan bij de urgentie en verantwoordelijkheid die het kabinet voelt om deze problematiek zo snel als mogelijk op te lossen. Het kabinet wil alle provincies in de gelegenheid stellen om maatwerk te leveren en te doen wat nodig is om de uitvoering van het legalisatieprogramma te versnellen. Daartoe stelt het kabinet € 250 miljoen beschikbaar door de middelen uit de tweede tranche van de Lbv naar voren te halen. Ik verwacht dat de provincies in staat zijn om de eerste versnelde effecten vanaf het begin van 2023 te kunnen realiseren. Ik zal de provincies nog nader informeren over de randvoorwaarden hierbij. Hiermee beschouwt het kabinet de motie-Bisschop⁴ als uitgevoerd.

2. Uitvoering aangenomen moties NPLG en nadere toelichting bij enkele onderwerpen uit de startnotitie NPLG

In het debat met de Tweede Kamer op donderdag 23 juni jl. is uitgebreid stilgestaan bij de startnotitie NPLG. Deze startnotitie is de basis voor de opgaven in het landelijk gebied en vormt het vetrekpunt voor Rijk en provincies om de gebiedsgerichte aanpak vorm te geven.

Het kabinet gaat voortvarend aan de slag met de uitvoering van de 22 recent aangenomen moties van de Tweede Kamer uit dit debat (stemming 28 juni jl.) en moties uit eerdere debatten in het parlement. Deze moties leveren een belangrijke bijdrage aan het vormgeven en uitvoeren van onder andere het NPLG. De Tweede Kamer heeft in meerderheid aangegeven de ingeslagen richting om de natuur te herstellen te steunen. Tegelijkertijd is er in het maatschappelijk debat onder meer een sterke behoefte aan concreetheid waar het gaat over de evenredige bijdrage van sectoren zoals industrie en mobiliteit (motie-Van Campen

³ Kamerstuk 35 570, XIV, nr. 23.

⁴ Kamerstuk 33 376, nr. 276.

c.s.⁵), de bijdrage van ketenpartijen (motie-Thijssen c.s.⁶), het economisch perspectief op en de leefbaarheid van het platteland (motie-Koekkoek-Boswijk⁷), en de mogelijkheden tot maatwerk in de gebieden (motie-Boswijk c.s.⁸). Een terechte wens die breed in de samenleving wordt gevoeld en ook door het kabinet wordt gedeeld. Over de wijze van uitvoering van de moties, ingediend tijdens het debat op 23 juni jl., zal ik de Tweede Kamer in oktober 2022 separaat informeren. In de tussentijd worden deze geïmplementeerd in het beleid en meegenomen in brieven aan de Kamer wanneer deze aan het onderwerp van de brief raken, zoals de brief over de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren.

Nadere toelichting bij enkele onderwerpen uit de startnotitie NPLG

In de maatschappij is veel gezegd en geschreven over de aanpak rondom de presentatie van het NPLG en het debat hierover. De omvang van het programma en het technisch-inhoudelijk karakter van de materie kunnen aanleiding geven tot vragen, en daarmee zorgen voor onzekerheid bij gezinnen en bedrijven. Het kabinet hecht er daarom waarde aan om misverstanden, waar mogelijk, weg te nemen en zo bij te dragen aan de nuance die dit debat nodig heeft. Daarom heeft het kabinet, mede na de oproep van de Tweede Kamer (motie-Van Campen c.s.⁹) om een publieksvriendelijk dashboard, besloten deze in te gaan richten. Het kabinet hoopt hierover zo spoedig mogelijk meer te kunnen delen. Daarnaast wil ik hieronder op enkele punten afzonderlijk ingaan.

De kaart met richtinggevende emissiereductiedoelen

De kaart is een van de hulpmiddelen voor provincies om de gebiedsprocessen vorm te geven. Deze kaart met richtinggevende emissiereductiedoelen is gebaseerd op algemene uitgangspunten en is expliciet niet een blauwdruk die provincies één-op-één moeten toepassen: provincies hebben de ruimte de stikstofreductie in deze gebieden vorm te geven.

Daarbij geeft de kaart in het NPLG geen inzicht op bedrijfsniveau en gaat het bovendien niet over de wijze *waarop* de doelen kunnen worden gehaald. De kaart is dus niet bedoeld om te kijken of te beoordelen wat dit voor een individueel bedrijf betekent. Daarvoor zal het gebiedsproces nodig zijn waarin de provincies binnen de nationale doelen alle ruimte hebben om de aanpak invulling te geven. Daarvoor worden conform de motie-Boswijk c.s.¹⁰ passende instrumenten uitgewerkt. Ik ondersteun de provincies verder om de beschikbare data en modellen te gebruiken om te kijken wat verschillende beleidskeuzes voor effect hebben op het realiseren van de natuur-, water- en klimaatdoelstellingen (ter invulling van de motie-Grinwis c.s.¹¹). Het kabinet heeft ook actief bij de bancaire sector onder de aandacht gebracht dat aan deze kaart geen inzicht op bedrijfsniveau kan worden toegerekend.

Grond

⁵ Kamerstuk 33 576, nr. 302.

⁶ Kamerstuk 33 576, nr. 292.

⁷ Kamerstuk 33 576, nr. 315.

⁸ Kamerstuk 33 576, nr. 311.

⁹ Kamerstuk 33 576, nr. 303.

¹⁰ Kamerstuk 33 576, nr. 312.

¹¹ Kamerstuk 33 576, nr. 306.

Programma DG Stikstof

Ons kenmerk
DGS / 22300439

De aanpak in het NPLG is gericht op onder meer emissiereductie voor het halen van de brede doelen op natuur, klimaat en water in de landbouw. Grond die in dit kader door de overheid wordt gekocht is bestemd voor het halen van deze doelen en voor de transitie van de landbouw waarbij, bijvoorbeeld met extensievere vormen van landbouw, meer grond nodig is. Grond kan daarnaast ook worden gebruikt voor natuurherstel of de aanleg van extra natuurareaal (niet zijnde Natura 2000). Het kabinet zal grond die in het kader van het NPLG wordt verworven niet voor woningbouw of andere vormen van bedrijvigheid gebruiken. Uiteraard staat het een eigenaar vrij om grond op eigen initiatief hier wel voor te verkopen in overeenstemming met het bestemmingsplan in een gemeente.

Kritische depositiewaarde en de relatie daarvan met (juridische) verplichtingen voor natuur

Nederland heeft zich via de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) gecommitteerd aan belangrijke verplichtingen om natuur te beschermen en te versterken. Het hoofddoel van de wet is daarom ook het te allen tijde voorkomen van verslechtering van de natuur en uiteindelijk een gezonde en veerkrachtige natuur, oftewel het in een gunstige staat van instandhouding brengen van de natuur. Stikstof is een van de belangrijkste drukfactoren waardoor de kwaliteit van de beschermde, stikstofgevoelige natuur onder druk staat.

Inzet op stikstofreductie is daarom een belangrijke pijler om te komen tot de realisatie van het bovenliggende doel: het behalen van de natuurdoelen van gebieden die volgen uit de VHR en daarmee toewerken naar een gezonde en veerkrachtige natuur. De kritische depositiewaarde (KDW), de waarde waarboven stikstofdepositie een risico kan vormen voor natuurkwaliteit, is reeds opgenomen in de wet.¹² Vergunningverlening voor (nieuwe) activiteiten, of het nu gaat om PAS-melders, energieprojecten, woningbouw of defensie, blijft vooralsnog lastig, omdat het verlenen van een vergunning niet zondermeer mogelijk is als de activiteit bijdraagt aan de verdere overschrijding van de kritische depositiewaarde op één of meer Natura 2000-gebieden.

Primair is de inzet van het kabinet het op orde brengen van de omgevingscondities van een gebied in brede zin conform motie Boswijk c.s.¹³. Dit doel wordt verankerd door op landelijk niveau resultaatsverplichtende omgevingswaarden te formuleren (mede op basis van de kritische depositiewaarde). Daarbij is per gebied maatwerk mogelijk aan de hand van de regionale stikstofdoelen. Het wettelijk vastleggen van deze omgevingswaarden, in combinatie met de daaraan gekoppelde stikstofbronmaatregelen, verzekert dat de benodigde stikstofreductie tijdig en onontkoombaar gehaald wordt. Het is belangrijk om ook in te zetten op het beperken van andere drukfactoren op de natuur, zoals verdroging en verstoring. Van belang zijn ook de maatregelen die daarvoor nodig zijn om deze drukfactoren aan te pakken en naar een gezonde natuur toe te werken, bijvoorbeeld met het Programma Natuur en maatregelen zoals het verhogen van het waterpeil. Met de natuurdoelanalyses, die worden getoetst door een onafhankelijke ecologische autoriteit, wordt breed gekeken naar

¹² Het kabinet komt zo snel mogelijk, conform motie De Groot, Van Campen (35925-XIV-106) met een wetsvoorstel om de doelstellingen in de wet stikstofreductie en natuurverbetering van 2035 naar 2030 te versnellen.

¹³ Kamerstuk 35 925-XIV, nr. 106.

wat er nodig is voor een gezonde en veerkrachtige natuur. Door in deze gebieden naast stikstofreductie in te zetten op aanvullende manieren van natuurherstel, waaronder beheermaatregelen, kan het brede doel van een gunstige staat van de instandhouding worden gehaald of dichterbij worden gebracht ondanks dat de KDW in die gebieden wordt overschreden. Dit kan met name van belang zijn in gebieden zoals het kust- en grensgebied, waar het verminderen van stikstofdepositie tot onder de KDW een enorme opgave is door bijvoorbeeld stikstofdepositie vanuit het buitenland. Het is daarom urgent dat Rijk en Provincies een forse inspanning leveren om gebiedspecifieke ecologische data op orde te brengen en de ecologische analyses voor de gebiedsplannen daarmee te onderbouwen. Dit zullen we jaarlijks monitoren om te zorgen dat dit effectief ingezet kan worden.

Het kabinet is van plan om, conform het in wetsvoorstel voor het wijziging van de omgevingswaarde van 2035 naar 2030 dat nu in voorbereiding is, ook de evaluatie van het gebruik van de omgevingswaarde naar voren te halen. Op deze manier kan gekeken worden of het sturen op bredere omgevingswaarden mogelijk is. Om dit mogelijk te maken stuurt het kabinet op het actief ontwikkelen van nieuwe indicatoren en robuuste onderbouwing hiervan. Hierbij kan de ecologische autoriteit een belangrijke rol spelen.

Wij blijven de komende tijd in gesprek met de hele keten, waaronder provincies, gemeenten, natuur- en milieuorganisaties, boeren en organisaties, marktpartijen, zoals producenten en supermarkten, banken, wetenschappelijke organisaties, PBL, VNO-NCW en Bouwend Nederland.

Ecologische autoriteit

Het kabinet toetst op de brede natuurdoelstelling (inclusief stikstofreductie), en klimaat- en waterdoelstellingen. De leefbaarheid op het platteland is daarbij essentieel. Met ecologische analyses stellen we vast wat nodig is om gebiedsgericht de opgaven te halen. Een onafhankelijke ecologische autoriteit draagt zorg voor de wetenschappelijke ecologische borging van deze analyses. Daarmee wordt dus ook geborgd dat de laatste wetenschappelijke inzichten over de kwaliteit van de natuur in Natura 2000-gebieden betrokken worden bij de gebiedsgerichte uitwerking van de aanpak. Daarbij gaat natuurherstel om meer dan alleen stikstofmaatregelen om te komen tot een goede staat van instandhouding.

De Ecologische Autoriteit beoordeelt tevens de onder regie van de provincies op te stellen NPLG-gebiedsprogramma's, die ingaan op de maatregelen die nodig zijn om de doelstellingen te bereiken.

De instelling van de Ecologische Autoriteit wordt op dit moment voorbereid. Zoals hierboven aangegeven is onafhankelijkheid van de ecologische autoriteit een belangrijk uitgangspunt en een randvoorwaarde voor het goed kunnen functioneren van die autoriteit. De Ecologische Autoriteit is verantwoordelijk voor het toetsen, met het oog op de huidige en beoogde kwaliteit van de beschermde natuur, of de essentiële ecologische informatie aanwezig is voor de besluitvorming. En is verantwoordelijk voor het op onafhankelijke wijze beoordelen van de wetenschappelijke onderbouwing op breed ecologisch vlak van

Programma DG Stikstof

Ons kenmerk
DGS / 22300439

de informatie, die benodigd is voor het vaststellen van besluiten over natuurdoelanalyses en gebiedsprogramma's. Hiermee vervult de Ecologische Autoriteit een belangrijke rol in het kader van de sturing op natuurkwaliteit in de breedte, waar het Planbureau voor de Leefomgeving ook toe opgeroepen heeft. De instelling van de Ecologische Autoriteit is vóór 1 oktober 2022 voorzien. Het kabinet treft voorbereidingen om de ecologische autoriteit direct na besluitvorming operationeel te hebben, zodat deze direct aan de slag kan. Voor de totstandkoming en beoordeling van het klimaatbeleid is de Klimaat- en Energieverkenning van het Planbureau voor de Leefomgeving voor het kabinet leidend.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Met de publicatie van de richtinggevende stikstofdoelen zijn vragen ontstaan over de status van de Natuurnetwerk Nederland-gebieden (NNN) op de kaart. Het kabinet vindt het belangrijk te onderstrepen dat de wettelijke omgevingswaarde (74% onder de KDW in 2035 met de ambitie deze te versnellen naar 2030) alleen toeziet op stikstofgevoelig areaal binnen Natura 2000-gebieden en dus niet op gebieden die alleen de status van op NNN-gebieden hebben. De NNN-gebieden zijn daarmee geen onderdeel van de omgevingswaarden opgenomen in art. 1.12a Wet Natuurbescherming. Provincies hebben wel de taak om hier de wezenlijke waarden en kenmerken van de natuur te beschermen. Bij het ontwikkelen van de uitgangspunten van de aanpak is voor NNN-gebieden gekozen voor een hoge reductiefactor vanuit het idee dat emissiereductie daar plaatsvindt waar natuur prioriteit krijgt. Dit draagt er ook aan bij dat er in andere gebieden meer ruimte voor de landbouw ontstaat. De uiteindelijke invulling van de reductieopgave in het NNN vergt echter maatwerk in het gebiedsproces van de provincies, waar per gebied gekeken zal worden wat een passende reductiedoelstelling is die aansluit bij de praktijk en de verscheidenheid aan type gebieden in het netwerk. Hierbij kunnen de provincies rekening houden met het agrarische gebruik in en rondom het NNN, op een manier die past bij het integrale karakter van de gebiedsgerichte aanpak.

Sectordoelen

In de Regeling van Werkzaamheden van 5 juli 2022 heeft het lid Eerdmans (JA21) gevraagd om een brief over de stikstofplannen waaraan wordt gewerkt voor sectoren zoals mobiliteit en industrie (verzoek met kenmerk 2022Z14127). Ook de sectoren industrie en mobiliteit staan voor een zeer grote verduurzamingsopgave, gezien de klimaat-, stikstof- en luchtkwaliteitsproblematiek. Op de verduurzaming van deze sectoren wordt flink ingezet via onder andere het beleidsprogramma Klimaat en Energie. Denk hierbij aan aangescherpte emissienormen, de nieuwe personenauto's die in 2030 emissievrij moeten zijn, en de maatwerkafspraken met de 10-20 grootste industriële CO₂-uitstoters waarover de Tweede Kamer separaat door collega-bewindspersonen wordt geïnformeerd. Via deze en andere maatregelen wordt ook de uitstoot van stikstof gereduceerd. Besluitvorming over maatregelen voor deze sectoren loopt voornamelijk mee met de timing van het klimaatbeleid. Voor besluitvorming over sectordoelen op het vlak van stikstof zullen de geactualiseerde prognoses uit de klimaat- en energieverkenning (KEV) 2022 worden benut, waartoe door de Kamer verzocht is in motie-Grinwis c.s.¹⁴.

¹⁴ Kamerstuk 33 576, nr. 307.

Voorzien is om de sectordoelen voor de industrie en de mobiliteit richtinggevend vast te stellen begin 2023, en conform de motie-Van Campen c.s.¹⁵ definitief op 1 juli 2023, wanneer ook de gebiedsdoelen definitief worden.

Ons kenmerk
DGS / 22300439

Conform mijn toezegging in het plenaire debat stikstof van 23 juni 2022 zal ik na de zomer 2022 in afstemming met de betrokken bewindspersonen een brief sturen over de uitgangspunten en het proces van totstandkoming van de sectordoelen, zoals toegezegd aan het lid Klaver (GroenLinks).

Koplopers

Agrarische ondernemers die biologisch of natuurinclusief boeren of die anderszins koploper zijn bij de reductie van stikstof, leveren op dit moment een positieve bijdrage aan de gebiedsdoelen voor stikstof, natuur en water. Hun werkwijze draagt bij aan de vermindering van stikstofuitstoot, verbetert de waterkwaliteit door verminderd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en mest en leidt tot meer biodiversiteit en een betere bodemkwaliteit. De uitwerking van de opgaven in de gebiedsprocessen biedt de ruimte om rekening te houden met agrarische ondernemers die al forse inspanningen op dit vlak geleverd hebben. Hier zal het kabinet conform motie-De Groot c.s.¹⁶ zoveel mogelijk ruimte aan bieden.

3. Afsluitend

Met deze brief hoopt het kabinet samen met de provincies een stap voorwaarts te zetten, onderweg naar het vormgeven van de gebiedsprogramma's en met ruimte voor maatwerk in gebieden, en daarbij rekening te houden met de richtinggevende doelen die het kabinet onlangs heeft gepubliceerd. Dit doet het kabinet onder meer door:

- 504 miljoen euro uit het Transitiefonds naar voren te halen voor de aanvragen van de provincies;
- Het versnellen van het legalisatieprogramma voor de PAS-melders;
- Aan de slag te gaan met de aangenomen moties van de Tweede Kamer.

Tegelijkertijd hecht het kabinet er groot belang aan om in het gesprek met de provincies, de sectoren en de ondernemers de nuances in dit complexe dossier toe te lichten en onjuistheden weg te nemen. Na de zomer zal ik bij elke provincie op bezoek gaan om in gesprek te gaan over manieren om de provincies te ondersteunen bij het zetten van de stappen die nodig zijn om ons landelijk gebied toekomstbestendig te maken en hun regierol op zo'n goed mogelijke wijze te kunnen invullen.

In augustus 2022 zullen de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en ik, conform de motie Omtzigt c.s.¹⁷, een aantal bedrijven bezoeken tegen de Duitse grens, en mogelijk ook in Duitsland. Het is onze ambitie om ook tijdens die bezoeken met veel partijen in gesprek te gaan. De mogelijkheden om de verschillen tussen grensgebieden zo klein mogelijk te maken zullen vervolgens met provinciale bestuurders en met de buurlanden worden besproken.

¹⁵ Kamerstuk 33 576, nr. 302.

¹⁶ Kamerstuk 33 576, nr. 290.

¹⁷ Kamerstuk 33 576, nr. 273.

Tot slot wil ik nogmaals benadrukken dat ik heel goed besef hoe enorm de impact van deze opgaven is en dat ik de bijbehorende emoties begrijp. Ik hoop dat we ondanks de verschillende belangen en standpunten met elkaar het gesprek kunnen blijven voeren over de oplossingen die nodig zijn om deze opgaven te realiseren.

Ons kenmerk
DGS / 22300439

Toelichting kader "beleidskeuzes uitgelegd".

De Tweede Kamer is geïnformeerd over een nieuwe werkwijze met betrekking tot onderbouwing van beleidsvoorstellen met ingang van november 2021 (Kamerstuk 31 865, nr. 198). In deze brief is aangegeven dat over beleidsvoorstellen met significante financiële gevolgen (20 mln. euro of meer in enig jaar) in een apart kader wordt ingegaan op onder andere instrumenten, doelen, financiële gevolgen en de verwachte doeltreffendheid en doelmatigheid. Om invulling te geven aan deze werkwijze is tot slot van deze brief hieronder dit kader ingevuld.

Beleidskeuzes uitgelegd

Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (Art 3.1 Comptabiliteitswet)

1. Doel(en)

Welke doelen worden nagestreefd met het voorstel in termen van beoogde prestaties en effecten?

Nederland heeft zich via de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) gecommitteerd aan belangrijke verplichtingen ten aanzien van de staat van de natuur. Het hoofddoel van de wet is daarom ook het te allen tijde voorkomen van verslechtering van de natuur en het uiteindelijk in een gunstige staat van instandhouding brengen van de natuur. Stikstof is een van de belangrijkste drukfactoren waardoor de kwaliteit van stikstofgevoelig Natura 2000-gebied onder druk staat.

Inzet op stikstofreductie en het brengen van grote delen van het Natura 2000-gebied onder de kritische depositiewaarde is daarom een belangrijke pijler om te komen tot de realisatie van het bovenliggende doel: de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen volgens uit de VHR en het in een gunstige staat van instandhouding brengen van de natuur. De kritische depositiewaarde (KDW) is op dit moment reeds opgenomen in de wet.¹⁸ Vergunningverlening voor (nieuwe) activiteiten, of het nu gaat om PAS-melders, energieprojecten, woningbouw of defensie, blijft voornamelijk lastig, omdat het verlenen van een vergunning niet zondermeer mogelijk is als de activiteit bijdraagt aan de verdere overschrijding van de kritische depositiewaarde op één of meer Natura 2000-

¹⁸ Het kabinet komt zo snel mogelijk, conform motie De Groot, Van Campen (35925-XIV-106) met een wetsvoorstel om de doelstellingen in de wet stikstofreductie en natuurverbetering van 2035 naar 2030 te versnellen.

Programma DG Stikstof

Ons kenmerk
DGS / 22300439

	gebieden. Versnellingen moeten in de jaren 2022 en 2023 bijdragen aan de doelen in de integrale gebiedsgerichte aanpak: natuur (inclusief stikstof), water en klimaat. Beoordeeld is of bepaalde maatregelen - vooruitlopend op de gebiedsprogramma's - in 2022 en 2023 uitgevoerd kunnen worden. Of dat waar mogelijk handelingsperspectief geboden kan worden aan de landbouw, en of delen van de gebiedsprocessen naar voren gehaald kunnen worden of verbeterd kunnen worden. Er zal ook nader worden bekeken of ruimte die vrijkomt uit de versnellingsopties opgenomen kan worden in de stikstofbank. De provinciale voorstellen voor versnelling bevatten ook onderdelen die gericht zijn op het gezamenlijk leren en op de transitie en innovatie van de landbouw. De voorstellen geven hiermee een goede mix van maatregelen gericht op natuurherstel, opkoop, en innovatie onder strikte voorwaarden. Het kabinet geeft hiermee ruimte in gebieden om de transitie van de landbouw een aanzet te geven.
2. Beleidsinstrument(en)	<i>Welke beleidsinstrumenten worden ingezet om deze doelen te realiseren?</i> Voor het grootste gedeelte zullen middelen via specifieke uitkeringen naar provincies gaan ten behoeve van de ingediende voorstellen. Enkele voorstellen zullen via natuurorganisaties lopen. In de voorstellen zijn diverse instrumenten opgevoerd. Voorbeelden zijn subsidieregelingen voor opkoop van bedrijven, investeringen in aankoop van gronden voor natuurherstel of het realiseren van extra natuurareaal of subsidies voor voorstellen die innovatie op het boerenervf tot doel hebben.
3. A. Financiële gevolgen voor het Rijk	<i>Welke financiële gevolgen heeft het voorstel voor de Rijksbegroting?</i> Vooruitlopend op de instellingswet Transitiefonds wordt voor de versnellingsvoorstellen wordt in 2022 229 mln naar voren gehaald uit de middelen bedoeld voor het transitiefonds. Voor 2023 betreft dit 275 mln. Voor de versnelde legalisering van PAS-melders wordt een bedrag van 250 mln. naar voren gehaald uit de Lbv.
B. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren	<i>Welke financiële gevolgen heeft het voorstel voor maatschappelijke sectoren (als van toepassing)?</i> De effecten voor de sectoren kunnen nog niet precies worden aangegeven. Er worden

Programma DG Stikstof

Ons kenmerk
DGS / 22300439

	verschillende projecten gestart waarbij in het geval van subsidies sprake zal zijn van een eigen bijdrage. Dit is niet precies aan te geven.
4. Nagestreefde doeltreffendheid	<i>Op welke wijze en in welke mate wordt verwacht dat het beleidsinstrumentarium gaat bijdragen aan de beoogde prestaties en effecten? (beknopte beleidstheorie)</i> In het externe oordeel van Wageningen Economic Research is aangegeven dat het merendeel van de provinciale voorstellen een duidelijke en directe bijdrage leveren aan de versnelling van het doelbereik van de transitie in het landelijke gebied. Voor een beperkt deel van de voorstellen is er een aannemelijke bijdrage aan de versnelling van het doelbereik van de transitie en is de waarschijnlijkheid van het doelbereik nog te verhogen door verdere uitwerking van de interventielogica en monitoring & evaluatie. Voor een kwart van de voorstellen geeft WecR aan dat er kansen zijn voor leren tussen provincies met een belangrijke bijdrage aan het bieden van perspectief. Voor deze voorstellen vindt het kabinet het zeer van belang dat er geen lock-in effecten optreden waardoor het gebiedsprogramma later bemoeilijkt wordt. Daarnaast stelt het kabinet als voorwaarde dat deze voorstellen aantoonbaar stikstofreductie opleveren.
5. Nagestreefde doelmatigheid	<i>Waarom is het voorgestelde instrumentarium een efficiënte manier om de beoogde prestaties en effecten te bereiken?</i> Primair is de inzet van het kabinet het op orde brengen van de omgevingscondities van een gebied in brede zin conform motie Boswijk c.s. . Dit doel wordt verankerd door op landelijk niveau resultaatsverplichtende omgevingswaarden te formuleren (mede op basis van de kritische depositiewaarde). Daarbij is per gebied maatwerk mogelijk aan de hand van de regionale stikstofdoelen. Het wettelijk vastleggen van deze omgevingswaarden, in combinatie met de daaraan gekoppelde stikstofbronmaatregelen, verzekert dat de benodigde stikstofreductie tijdig en onontkoombaar gehaald wordt. Het is belangrijk om ook in te zetten op het beperken van andere drukfactoren op de natuur, zoals verdroging en verstoring. Van belang zijn ook de maatregelen die daarvoor nodig zijn om deze drukfactoren aan te pakken en naar een gezonde natuur toe te werken, bijvoorbeeld met het Programma Natuur en maatregelen zoals het verhogen van het waterpeil. Met de natuurdoelanalyses, die worden getoetst door een onafhankelijke ecologische autoriteit,

Programma DG Stikstof

Ons kenmerk
DGS / 22300439

	wordt breed gekeken naar wat er nodig is voor een gezonde en veerkrachtige natuur. Door in deze gebieden naast stikstofreductie in te zetten op aanvullende manieren van natuurherstel, waaronder beheermaatregelen, kan het brede doel van een gunstige staat van de instandhouding worden gehaald of dichterbij worden gebracht ondanks dat de KDW in die gebieden wordt overschreden. Dit kan met name van belang zijn in gebieden zoals het kust- en grensgebied, waar het verminderen van stikstofdepositie tot onder de KDW een enorme opgave is door bijvoorbeeld stikstofdepositie vanuit het buitenland. Het is daarom urgent dat Rijk en Provincies een forse inspanning leveren om gebiedspecifieke ecologische data op orde te brengen en de ecologische analyses voor de gebiedsplannen daarmee te onderbouwen. Dit zullen we jaarlijks monitoren om te zorgen dat dit effectief ingezet kan worden.
6. Evaluatieparagraaf	<i>Hoe wordt het voorstel gemonitord en geëvalueerd?</i> Het kabinet is voornemens om conform het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel tot wijziging van de omgevingswaarde van 2035 naar 2030, ook de evaluatie van het gebruik van de omgevingswaarde naar voren te halen. Op deze manier kan gekeken worden of het sturen op bredere omgevingswaarden mogelijk is. Om dit mogelijk te maken stuurt het kabinet op het actief ontwikkelen van nieuwe indicatoren en robuuste onderbouwing hiervan, hierbij kan de ecologische autoriteit een belangrijke rol spelen. Het kabinet toetst op de brede natuurdoelstelling (inclusief stikstofreductie), en klimaat- en waterdoelstellingen. De leefbaarheid op het platteland is daarbij essentieel. De onafhankelijke ecologische autoriteit beoordeelt de doelstellingen per gebied en de onderbouwing van de maatregelen voor natuur en water om deze doelen te halen. Daarbij gaat natuurherstel om meer dan alleen stikstofmaatregelen om te komen tot een goede staat van instandhouding. De doelen, organisatie en werkwijze van de ecologische autoriteit worden op dit moment uitgewerkt.

Nota meldingsvrije activiteiten

Aanleiding

Met de inwerkingtreding van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) is de opdracht voor het legaliseren van de PAS melders en de onder het PAS meldingsvrije activiteiten wettelijk verankerd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Over het legaliseren van de PAS-meldingen zijn inmiddels sluitende afspraken gemaakt en is de verwachting dat begin 2022 de eerste PAS-meldingen gelegaliseerd kunnen worden. Voor de meldingsvrije activiteiten is in het BO van juli 2021 besloten een notificatiesysteem in te stellen om de activiteiten en hun depositie in beeld te krijgen. Bij het uitwerken hiervan blijkt het noodzakelijk om keuzes te maken. Die worden middels deze nota voorgelegd.

Advies

Geadviseerd wordt om:

- Te besluiten om op de lange termijn (in de huidige systematiek zeker 5 tot 10 jaar) in te zetten op een vrijstelling van de vergunningplicht waarmee de meldingsvrije activiteiten gelegaliseerd worden.
- Te besluiten om op de korte termijn de wettelijke verplichting in te vullen door de meldingsvrije activiteiten als gevolg van het ontbreken van een vergunning zich te laten notificeren en de meldingsvrije activiteiten met een objectiveerbaar nadeel met voorrang te legaliseren.
- Te besluiten om in te stemmen met de hoofdkeuzes van de verificatiecriteria.

Kernpunten

- In deze nota wordt eerst de scope en omvang van de wettelijke opgave verhelderd.
- Op basis van de inventarisatie die het RIVM en de provincies hebben uitgevoerd om de activiteiten beter in beeld te krijgen, is vast te stellen dat de totale opgave qua stikstofdepositie voor de landbouw en industrie te overzien is. Het gaat om heel veel kleine activiteiten.
 - o De ingewikkeldheid zit in de uitvoering: volgens vaste jurisprudentie kan alleen depositie die bekend is en waar zo nodig maatregelen tegenover staan worden gelegaliseerd.
- Het is daarmee niet werkbaar en ook niet wenselijk om alle activiteiten die onder het PAS waren vrijgesteld van de vergunningplicht tegelijk en individueel te legaliseren. Het leeuwendeel van de activiteiten ervaart op dit moment geen hinder van het ontbreken van toestemming.
- Vandaar het advies om middels een gefaseerde aanpak voor korte en lange termijn (eerst via notificatie; daarna via vrijstelling vergunningplicht) invulling te geven aan de legalisatieopgave.
 - o Voor beide legalisatiefasen is het noodzakelijk dat de aanpak van de stikstofproblematiek verder wordt verstevigd.
- Via een notificatiesysteem (zoals dat voor de meldingen operationeel is) wordt informatie uitgevraagd om toestemming (vergunning of vrijstelling op basis van een passende beoordeling) te kunnen verlenen.
- De communicatie daarover wordt gefocust op de agrarische sector, aangezien andere sectoren voor zover bekend veel minder frequent objectiveerbaar nadeel hebben van het ontbreken van een vergunning.
- Activiteiten uit andere sectoren worden niet uitgesloten als zij zich melden aangezien zij ook onderdeel zijn van de wettelijke legalisatieopgave en het niet uitgesloten is dat individuele gevallen een objectiveerbaar nadeel hebben.
- Deze nota en aanpak zijn opgesteld vanuit het huidige beleidskader en huidige pakket met maatregelen.

Scope en wettelijke opgave

Tekst amendement

- In de Wnb is opgenomen dat alle activiteiten die vielen onder de vrijstelling van het PAS drie jaar na vaststellen van het legalisatieprogramma gelegaliseerd moeten zijn.
- Onder deze vrijstelling vallen de meldingsvrije activiteiten die:
 - o Een depositie hebben van minder dan 1 mol; en
 - o Zijn begonnen of uitgebreid/gewijzigd tussen 1 juli 2015 en 29 mei 2019.
- Daartoe behoren activiteiten uit zo goed als alle sectoren. Onder meer: nieuwbouwwoningen, campings en overige recreatie, logistieke en energiesector, kantoren, winkels en overige MKB, maar ook activiteiten met minder dan 0,05 mol/ha/jr in de sectoren industrie, landbouw en infrastructuur.

- Er is geen valide argumentatie om deze sectoren buiten het legaliseringsprogramma te laten.

Termijn drie jaar

- In de wet is vastgelegd dat de maatregelen ten behoeve van de legalisering binnen drie jaar na vaststelling van het programma uitgevoerd moeten zijn.
- De politieke en maatschappelijke verwachting is zodoende dat zowel de meldingsplichtige als meldingsvrije activiteiten begin 2025 gelegaliseerd zijn.

Advies Raad van State

- De Afdeling advisering van de Raad van State heeft aangegeven dat het bij legaliseren via een vrijstelling noodzakelijk is dat de depositie van de activiteiten die onder de vrijstelling kunnen vallen precies in beeld is.
- Dat maakt het lastig om vrijstellingen, gebaseerd op ofwel een passende beoordeling van een bepaalde hoeveelheid van onder het PAS vrijgesteld activiteiten, ofwel op basis van een voortoets waarin wordt geconstateerd dat geen van de vrijgestelde activiteiten kan leiden tot significante effecten in de huidige context goed te kunnen onderbouwen.

Inventarisatie¹ RIVM en provincies

- Met de bovenstaande kaders in achtneming hebben RIVM en provincies geprobeerd de omvang van de opgave zo goed als mogelijk in kaart te brengen.
- In de landbouwsector is de inschatting dat het gaat om een aantal van ongeveer 12.000 bedrijven onder de 0,05 mol die gezamenlijk een gemiddelde depositie van gemiddeld 4,5 mol veroorzaken.
 - De ambtelijke inschatting is dat er 2400-3500 bedrijven zijn die tussen 1 juli 2015 en 29 mei 2019 zijn gestart of uitgebreid (en daarmee volgens de wettelijke definitie tot het legalisatieprogramma behoren).
- In de industriële sector is de inschatting dat het gaat om circa 25.000 activiteiten onder de 0,05 mol die samen 2,9 mol/ha/jr veroorzaken.
 - De ambtelijke inschatting is dat er 5000-7500 bedrijven zijn die tussen 1 juli 2015 en 29 mei 2019 zijn gestart of uitgebreid (en daarmee volgens de wettelijke definitie tot het legalisatieprogramma behoren).
- Het is aannemelijk dat het aantal meldingsvrije activiteiten in andere sectoren (zoals infrastructuur, recreatie, MKB etc.) bijzonder hoog is.
 - Zelfs als we ervan uitgaan dat slechts 1 tot 3% van het totaal aantal bedrijven en instellingen tot deze categorie behoort², dan kom je op circa 12.000 tot 36.000 meldingsvrije activiteiten.

Conclusie

- Met een brede interpretatie van de wet is het de verwachting dat we vele tienduizenden activiteiten moeten legaliseren in een periode van drie jaar.
- Het is niet haalbaar en wenselijk om die allemaal individueel te vergunnen.
- Zodoende is het noodzakelijk om voor een aanpak te kiezen waar dit niet nodig is.

Aanpak voor lange en korte termijn

- Met de structurele aanpak en de hiervoor benodigde vervolgstappen wordt de stikstofproblematiek systematisch en structureel opgelost. Het nu voorliggende voorstel wordt gedaan op basis van de huidige vastgestelde structurele aanpak.
- In de verdere toekomst wordt het naar verwachting mogelijk om een vrijstelling van de vergunningplicht in te stellen op basis van een generieke voortoets voor activiteiten en projecten met een kleine uitstoot die waarmee de meldingsvrije activiteiten weer vrijgesteld worden van de vergunningplicht. Er kan geen inschatting gegeven worden van de termijn hiervan. Dit kan in de huidige systematiek zeker 5 tot 10 jaar duren.
- Tot dit mogelijk is, wordt invulling gegeven aan de wettelijke verplichting met het notificatiesysteem, conform het BO-besluit van juli 2021. Daarbij krijgen activiteiten met een

¹ Resultaten inventarisatie meldingsvrije activiteiten

² Uitgaande van circa 1,2 miljoen BAG-registraties, 20 tot 30% van deze bedrijven en instellingen een ontwikkeling heeft doorgemaakt in de PAS-periode, en 5 tot 10% van deze bedrijven en instellingen een stikstofdepositie heeft van meer dan 0,00 mol/ha/jaar en minder dan 0,05 mol/ha/jaar.

objectiveerbaar nadeel in de legaliseringsopgave prioriteit op de activiteiten die dit nadeel niet hebben. Gezien de wettelijke opdracht ontkomen wij er niet aan dat de notificatie opengesteld wordt voor alle meldingsvrije activiteiten.

- De verificatie- en prioriteringscriteria moeten in ieder geval goed toetsbaar zijn en aansluiten op de toelichting van het amendement.
- De communicatie wordt gericht op de landbouwsector, aangezien in deze sector voor zover bekend de meeste activiteiten met een objectiveerbaar nadeel aanwezig zijn. De communicatie maakt duidelijk welke verificatie- en prioriteringscriteria worden gehanteerd en de gevolgen van het notificeren voor het openbaar maken van gegevens.
- De verwachting is dat een beperkt aantal activiteiten zich zal notificeren en de legalisatieopgave zodoende te overzien zal zijn. De communicatieaanpak is hierin ondersteunend. Rijk en provincies geven deze samen vorm.
- Het notificatiesysteem wordt op zo een manier ingericht dat het voor vergunningverleners makkelijk is om te beoordelen welke activiteiten prioriteit hebben. Activiteiten zonder objectiveerbaar nadeel worden door het systeem apart gehouden zodat deze eventueel later opgepakt kunnen worden.
- Bij de aanstaande herziening van het maatregelenpakket wordt gezien of de voorziene ruimte uit de maatregelen rond piekbelasters nog steeds voor dit doel inzetbaar is.
- In bijlage I staan de verificatiecriteria, in bijlage II de prioriteringscriteria. Deze zijn ambtelijk afgestemd tussen Rijk en provincies en zullen moeten worden vastgelegd in nationale regelgeving (incl. HUF-toets). De beide sets met criteria kunnen nog verder uitgewerkt worden voordat de regeling in werking treedt.

Notificatie

- In het BO van juli 2021 is besloten een notificatiesysteem in te stellen om de activiteiten en hun depositie in beeld te krijgen.
- Hierbij kan de blauwdruk gebruikt worden die is ontwikkeld voor het aanleveren van gegevens voor de meldingen. Het resultaat moet zijn dat alle gegevens worden opgevraagd die nodig zijn om een individuele toestemming te kunnen verlenen.
- Gestreefd wordt naar een openstelling van het notificatiesysteem in april 2022.
- Na de notificatie worden de gegevens geverifieerd, waarbij eenzelfde systematiek wordt gebruikt als bij de meldingen. De verificatiecriteria staan in bijlage I, deze zullen opgenomen worden in de regeling.

Toelichting

Relatie met legalisatieprogramma

De aanpak van de meldingsvrije activiteiten zal ook een plaats krijgen in het legalisatieprogramma. Om vertraging van het programma als geheel tegen te gaan, is nu gekozen voor het faseren van het legalisatieprogramma. In de eerste fase zal de aanpak van de PAS-meldingen compleet zijn en voor de meldingsvrije activiteiten een plan van aanpak worden opgenomen. Hierin wordt het notificatiesysteem verder aangevuld en geduid.

Naar aanleiding van de voorliggende besluiten zal de aanpak van de meldingsvrije activiteiten in het legalisatieprogramma worden geactualiseerd. Dit geeft ook de ruimte om eventuele bronmaatregelen aan te passen of toe te voegen. Het programma is daarmee een flexibel programma. Op dit moment staat de opbrengst uit de bronmaatregelen rond het opkopen van piekbelasters (MGO en Lbv) gepland voor het creëren van stikstofruimte voor de meldingsvrije activiteiten. Mogelijk is het nodig om extra bronmaatregelen te nemen om alle meldingsvrije activiteiten te legaliseren.

Het amendement Bisschop (Wet stikstofreductie en natuurverbetering) voegde artikel 1.13a-c toe aan de Wet natuurbescherming. Dit amendement beoogt zekerheid te bieden voor PAS-meldingen en meldingsvrije activiteiten. In de toelichting wordt een tweetal situaties beschreven waarvan initiatiefnemers last hebben:

- Handhavingsverzoeken;
- Weigering tot financiering voor bedrijfsaanpassing; en
 - o Daarmee ook bedrijfsaanpassingen die noodzakelijk zijn voor een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Bijlage I verificatiecriteria

Wijze verifiëren meldingsvrije activiteiten

Bij het verifiëren van meldingsvrije activiteiten is de onderstaande tekst het kader voor de bevoegde gezagen. Deze wijze van verifiëren geldt enkel voor meldingsvrije activiteiten zoals opgenomen in de wet Stikstofreductie en natuurverbetering. Deze meldingsvrije activiteiten worden gelegaliseerd. De hieronder toegelichte wijze van verifiëren geldt voor de meldingsvrije activiteiten.

Stappenplan

Komt de meldingsvrije activiteit in aanmerking voor legalisatie?

1. Het bevoegd gezag controleert of de meldingsvrije activiteit ten tijde van de PAS daadwerkelijk vrijgesteld was van een meldings- en/of vergunningsplicht. Hiervoor moet worden voldaan aan de volgende criteria:
 - Indien men in het bezit is van de oorspronkelijke AERIUS-berekening uit de PAS-periode:
 - De hoogst berekende stikstofdepositie in de projecteffect-berekening op een naderend overbelast stikstofgevoelig relevant hexagoon in een Natura 2000-gebied was niet hoger dan 0,05 mol/ha/jr.³ in de sectoren industrie, landbouw, infrastructuur of het gebruik van gemotoriseerde voertuigen voor wedstrijden;
 - De hoogst berekende stikstofdepositie in de projecteffect-berekening op een naderend overbelast stikstofgevoelig relevant hexagoon in een Natura 2000-gebied was niet hoger dan 1,00 mol/ha/jr¹ in de andere sectoren
 - Als op basis van een nieuwe AERIUS-berekening met de actuele versie van AERIUS Calculator en actuele invoergegevens blijkt dat de maximale depositie nu hoger is dan 0,05 mol/ha/jr. voor de sectoren industrie, landbouw, infrastructuur of het gebruik van gemotoriseerde voertuigen voor wedstrijden en nu hoger dan 1,00 mol/ha/jr. voor de andere sectoren (bijvoorbeeld omdat de PAS-referentiesituatie niet meer gebruikt kan worden en de referentiesituatie nu een oudere milieutoestemming kan zijn met minder rechten, door gebruik van nieuwe modellen of als gevolg van aanwijzen nieuwe leefgebieden in 2017), blijft het de opgave voor de overheid om de meldingsvrije activiteit legaal te houden.
 - Mocht de oorspronkelijke berekening van de meldingsvrije activiteit ontbreken, is het aan de initiatiefnemer om aannemelijk te maken dat de depositie op het moment van aanvang of uitbreiding onder geldende drempel- of grenswaarde werd berekend. Hiervoor wordt in ieder geval geaccepteerd:
 - De hoogst berekende stikstofdepositie in de projecteffect-berekening op een naderend overbelast stikstofgevoelig relevant hexagoon in een Natura 2000-gebied is op basis van een nieuwe berekening met de actuele versie van AERIUS Calculator niet hoger dan 0,05 mol/ha/jr.⁴ in de sectoren industrie, landbouw, infrastructuur of het gebruik van gemotoriseerde voertuigen voor wedstrijden;
 - De hoogst berekende stikstofdepositie in de projecteffect-berekening op een naderend overbelast stikstofgevoelig relevant hexagoon in een Natura 2000-gebied is op basis van een nieuwe berekening met de actuele versie van AERIUS Calculator niet hoger dan 1,00 mol/ha/jr³ in de andere sectoren.
2. De meldingsvrije activiteit had betrekking op:

³ Op basis van de destijds gehanteerde invoergegevens en de destijds voorgeschreven versie van AERIUS Calculator

⁴ Wanneer er voorafgaand aan de start of wijziging van de te legaliseren activiteit een Nb-wetvergunning is verleend, moet er een projecteffectberekening worden uitgevoerd van de beoogde situatie t.o.v. de eerdere Nb-wetvergunning. Is er geen Nb-wetvergunning verleend voor de start of wijziging van de te legaliseren activiteit, dan moet er een AERIUS-berekening worden uitgevoerd van de gehele beoogde situatie. De stikstofdepositie van de gehele beoogde situatie is dan het uitgangspunt voor de motivatie of de activiteit ten tijde van het PAS meldingsvrij was, in overeenstemming met de systematiek van het PAS.

- Voor het project gold een vrijstelling van het verbod uit 2.7 Wnb op grond van artikel 2.12 van het Besluit natuurbescherming zoals dat luidde op 28 mei 2019: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038662/2018-01-01>.
 - Interimmers⁵ met een meldingsvrije activiteit komen in aanmerking voor legalisatie, indien zij ten tijde van de melding een totaal projecteffect (interim-situatie + totale wijziging in de PAS-periode) hadden die niet hoger was dan de op het moment van de oprichting/wijziging/uitbreiding geldende drempel- of grenswaarde (1,00 of 0,05 mol/ha/jr., afhankelijk van de sector).
3. Het bevoegd gezag verifieert op basis van de aanleverde bewijsstukken dat de aanvraag betrekking heeft op een project/plan ten tijde van het PAS (1 juli 2015-29 mei 2019):
- Datum AERIUS-berekening die bewaard moest worden (was geen wettelijke verplichting, maar dit was wel opgenomen in de instructie van het bevoegd gezag);
 - Ander toestemmingsbesluit of -verlening relevant voor de activiteit;
 - Hieruit blijkt datum van wijziging, maar kan ook relevant zijn voor bepaling depositie wanneer berekening niet bewaard is.
 - Financiële bewijzen
 - Tijdens PAS-periode is een lijst opgesteld, die inmiddels al is bijgewerkt n.a.v. de PAS-meldingen: [link](#).
4. Het bevoegd gezag verifieert op basis van de aangeleverde bewijsstukken of één van de situaties van toepassing was op 29 mei 2019⁶:
- 1) Het project was volledig gerealiseerd, installaties, gebouwen en infrastructuur e.d. waren opgericht.
 - 2) Het project was weliswaar nog niet volledig gerealiseerd, maar de initiatiefnemer had aantoonbaar stappen gezet met het oog op volledige realisatie.
 - 3) Het project was weliswaar nog niet aangevangen, maar daarvoor waren wel al aantoonbaar onomkeerbare, significante investeringsverplichtingen aangegaan.
5. In bezit van de AERIUS-berekening ten tijde van de PAS-periode:
- Het bevoegd gezag controleert of de gerealiseerde activiteit⁷ overeenkomt met de activiteit die ten tijde van het PAS is berekend.
 - Wijzigingen worden geaccepteerd wanneer die bewezen tot evenveel of minder stikstofdepositie op alle stikstofgevoelige hexagonen leiden dan de activiteit die ten tijde van het PAS is berekend.
6. Is de AERIUS-berekening juist en – zo nodig – geactualiseerd?
- Het bevoegd gezag verifieert of de voor de legalisatie ingediende AERIUS-berekening is uitgevoerd met de op het moment van verificatie voorgeschreven versie van AERIUS Calculator, zodat de berekende depositiebijdrage gebaseerd is op de thans best beschikbare wetenschappelijke kennis. Indien nodig, wordt de aangeleverde AERIUS-berekening geactualiseerd. Die actualisatie wordt uitgevoerd door de initiatiefnemer of de vergunningverlener. Wanneer invoergegevens moeten worden aangepast, moet de actualisatie door de initiatiefnemer worden gedaan.
 - Het bevoegd gezag verifieert of de invoergegevens van de voor de legalisatie ingediende AERIUS-berekening juist zijn. De gebruikte referentiesituatie en overige uitgangspunten en aannames van de berekening zijn juist, conform de huidige inzichten of worden zo nodig geactualiseerd op basis van de nieuwste

⁵ Dit zijn initiatiefnemers die een project hebben gestart of gewijzigd na de datum waarop artikel 6, lid 3, van de Habitatrichtlijn is gaan gelden voor het betrokken Natura 2000-gebied (de zogeheten Europese referentiedatum) én voor 1 februari 2009, toen de natuurwetgeving goed in overeenstemming was gebracht met artikel 6, lid 3, van de Habitatrichtlijn, en daarvoor tot op heden geen geldende natuurtoestemming hebben ontvangen.

⁶ In sommige gevallen zal het niet mogelijk blijken om de status op deze datum vast te stellen. In die gevallen wordt uitgegaan van het eerstvolgende moment dat dit wel vastgesteld kan worden.

⁷ Of de beoogde situatie wanneer het project nog niet is gerealiseerd maar wel voldoet aan de voorwaarden die hierboven zijn genoemd t.a.v. realisatie (uit de Kamerbrief van 13 november 2019). Bij de beoogde situatie gaat het bevoegd gezag uit van de beoogde situatie in de geactualiseerde AERIUS-berekening.

modelleringsinzichten (emissiefactoren, gebouwmodule, geforceerde beluchting, etc.) door de initiatiefnemer.

- De initiatiefnemer blijft verantwoordelijk voor het indienen van een juiste aanvraag met correcte berekening als onderdeel van het vergunningtraject. Het bevoegd gezag zal de initiatiefnemer adviseren hoe dit mogelijk is en de aanvraag beoordelen. Indien de aangeleverde gegevens onvolledig zijn, informeert het bevoegd gezag initiatiefnemer hierover en wordt deze in de gelegenheid gesteld de gegevens aan te vullen.

Bijlage II prioriteringscriteria

In de aanpak voor de meldingsvrije activiteiten is vastgelegd dat we op de korte termijn alleen de meldingsvrije activiteiten willen legaliseren die daar op dit moment last van ondervinden. Om dit te kunnen toetsen zijn een aantal criteria uitgewerkt, in overleg tussen het rijk en provincies. Deze worden door het bevoegd gezag toegepast op de activiteiten die zich notificeren. Hierbij sluiten we aan bij de twee criteria uit het amendement Bisschop (handhavingsverzoek en financiering).

- Handhavingsverzoek: we zoeken naar eenzelfde systematiek als voor de PAS-melding
 - o Er moet een datum worden vastgesteld in de nationale regelgeving. We zijn voornemens dat op dezelfde manier te doen als bij de PAS-meldingen (in de regeling een datum kiezen die vlak voor de publicatie ligt).

Er wordt voorrang verleend aan genotificeerde PAS-meldingsvrije-activiteiten waarvan het vóór [PM datum] een verzoek heeft ontvangen tot handhaving van de Natura 2000-vergunningplicht.

- Financieringsweigering
 - o DGS gaat na hoe voldoende bewezen kan worden dat er daadwerkelijk sprake is van een financieringsprobleem (bij NVB). Bij voorkeur leidt dit tot document-eisen waarmee een vergunningverlener:
 - Kan zien dat er geweigerd is obv ontbreken Wnb vergunning inzake stikstof en niet op andere gronden
 - Kan zien dat er sprake is van een officieel document van een erkende financier
 - o Er moet een datum worden vastgesteld in de nationale regelgeving. We zijn voornemens dat op dezelfde manier te doen als bij de PAS-meldingen (in de regeling een datum kiezen die vlak voor de publicatie ligt).

Er wordt voorrang verleend aan genotificeerde PAS-meldingsvrije-activiteiten die kunnen bewijzen dat zij een financieringsweigering hebben van vóór [PM datum].

Deze projecten vormen samen één groep prioritaire meldingsvrije activiteiten.

provincie
ZUID

Memo

Contact
art.5.1-2e

Datum
14 maart 2022

Bijlagen:

Aan
Gedeputeerden BCO-stikstof

Onderwerp
Onderwerpen BC-stikstof 17 maart 2022

I Inleiding

Op 17 maart 2022 vergaderd de BC-stikstof over een groot aantal onderwerpen. Gedeputeerde Baljeu neemt hieraan deel en zal ambtelijk een annotatie ontvangen. Vanwege de grote hoeveelheid van de stukken lijkt het verstandiger om gedeputeerden te informeren over de belangrijkste onderdelen. Dit memo voorziet daarin.

Omtrent drie onderwerpen zijn wel stukken toegestuurd aan de BCO-leden, het betreft:

1. De concept agenda van het thematisch Bestuurlijk Overleg tussen Rijk en provincies over het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN).
2. De concept agenda van het Bestuurlijk Overleg Stikstof tussen Rijk en provincies van 7 april aanstaande.
3. De notities omtrent redeneerlijn intrekingsverzoeken. Dit onderwerp staat ook op het BO geagendeerd en zal daardoor tzt voor besluitvorming aan GS worden voorgelegd.

De overige onderwerpen zijn hieronder toegelicht.

3.2.2. Mogelijkheden om het legaliseren van PAS-melders te versnellen

Het Rijk heeft een notitie opgesteld over verbreding en versnelling van legalisatie PAS-meldingen. De notitie geeft inzicht in huidige stand van de bronmaatregelen. Ook worden twee trajecten beschreven: pilot in Groningen (opkoop [art.5.1-2e](#)) en mogelijkheden die verduurzaming biedt. De AC bespreekt dit punt nog op woensdag 16 maart 2022.

3.2.3. Intern salderen

De inzet van BC is om de minister te vragen met een wettelijke regeling te komen om intern salderen weer vergunningplichtig te maken. Zuid-Holland heeft eerder het standpunt ingenomen daar geen voorstander van te zijn. Omstandigheden en argumenten zijn niet veranderd, waardoor wij geen reden zien om dit standpunt te heroverwegen

3.2.4. Latente ruimte

Het inperken van latente ruimte in vergunningen is eerder onderwerp van gesprek geweest. Daarbij was standpunt van PZH dat het gesprek over het geheel van toestemmingsverlening

gevoerd moet worden. Door IPO is het onderwerp op agenda gezet en liggen notities voor. Ambtelijk worden de volgende punten meegegeven:

- Voorstel om een hoofdlijn op te stellen. Deze kan zijn het actualiseren van natuurvergunningen, waardoor logische koppeling gemaakt kan worden met BBT.
- Voordat keuzes worden gemaakt bespreek met de sector zelf (met name haven en consequenties voor inzet transitie).
- Bezie of onderscheid gemaakt kan worden in sectoren (agrarisch vs internationaal opererende sectoren)

Wat is het standpunt van de BCO-leden als het gaat om latente ruimte?

3.2.5. Redeneerlijn intrekkingverzoeken

Deze stukken zijn bijgevoegd. BC wordt gevraagd in te stemmen met een stappenplan. Op zich is het stappenplan overzichtelijk en bruikbaar. Aan de bouwblokken lijkt de lijn van ZH te zijn toegevoegd dat ook moet worden beoordeeld of intrekken (bij een geringe depositiedaling) wel kwalificeert als passende maatregel. In Zuid-Holland is die beoordeling de eerste stap die bij intrekkingverzoeken wordt genomen en als intrekken niet kwalificeert zijn de andere stappen overbodig. De wens om niet sterk af te wijken van het stappenplan is begrijpelijk, maar bevoegde gezagen moeten de ruimte behouden om een eigen afwegingen te maken (mits die niet strijdig zijn met het stappenplan).

3.2.6. Stikstofbank

Provincies hebben reeds 10 banken ingesteld en 17 gepland. In december is in het BO gesproken over het opstellen van een nadere onderbouwing met voor- en nadelen van de juridische verankering van het stelsel van banken. Het resultaat is nog niet zoals provincies dit wensen, daarom is een werkgroep gestart en wordt een proces voorgesteld om in juni dit agendapunt op het BO te bespreken. Advies vanuit PZH is om hiermee akkoord te gaan en toe te voegen dat de minister wordt gevraagd in het BO van 7 april 2022 te bevestigen dat Aerius Register 2021 open is gesteld, dan wel vooraf een brief van deze strekking wordt toegezonden

3.3.1. verkenning generiek beleid

De BC wordt gevraagd in te stemmen met het starten van een traject dat zich richt op aanscherping van het generieke beleid voor reductie van stikstofdepositie en het zeker stellen van de uitvoering. Hiervoor onder meer een strategische denktank in te stellen van provincies. Ambtelijk wat ons betreft een goed voorstel.

3.3.2. Hoofdlijnenbrief

Op 6 april vindt een Kamercommissiedebat plaats met de minister voor Natuur en Stikstof. De minister zal in de week van 27 maart een brief naar de Kamer sturen. De inhoud is nog in ontwikkeling en zal op hoofdlijnen in de BC worden toegelicht door het ministerie. Ook wordt nog gekeken of hierover een bestuurlijk gesprek gepland kan worden tussen enkele gedeputeerden en de minister.

3.3.3. scenario's gebiedsdoelen en criteria

Voor de discussie over gebiedsdoelen is een apart memo opgesteld voor nazending BCO. Voor de BC zal hierover nog een nazending komen, omdat de AC tot dusdanige discussies leidde dat stukken niet tijdig gereed waren voor verzending aan BC-leden.

3.3.4. Uitgangspunten opdracht sociaaleconomische effecten

BC wordt gevraagd in te stemmen met de uitgangspunten voor het onderzoek van de WUR naar de sociaaleconomische effecten van de gebiedsplannen. Akkoord wat ons betreft.

3.3.5. Afwijzingsbrief PAS-melders

De eerste stap in het legalisatieproces is de verificatie van de gegevens van de PAS-melders door het bevoegd gezag. Er zijn hierbij drie mogelijke uitkomsten. Het bevoegd gezag stelt de PAS-melder per brief op de hoogte van de uitkomst. De drie uitkomsten zijn:

- I. De PAS-melding komt niet voor legalisatie in aanmerking;
- II. De PAS-melding komt voor legalisatie in aanmerking en wacht op ruimte;
- III. De PAS-melding is uiteindelijk niet vergunningplichtig omdat de PAS-melder intern kan salderen of uit de toetsing met de vigerende versie van AERIUS blijkt dat deze niet meer vergunningplichtig is.

Discussie gaat over wat te doen met leges voor de PAS-melder die niet in aanmerking komt voor legalisatie. De BC heeft in haar overleg van 3 februari ingestemd met een klantvriendelijke procedure voor de verificatie van PAS-melders én met het voorstel van de BC-portefeuillehouders VTH om de inhoudelijke bespreking van het al dan niet varen van een gezamenlijke koers resp. het al dan niet heffen van leges voor de PAS-meldingen die bij aanvraag in de verificatieprocedure worden afgewezen, te agenderen voor het BC-overleg van 17 maart. BC wordt gevraagd een bestuurlijke keuze te maken uit:

- A. Niet heffen leges
- B. Heffen van leges
- C. Als provincie zelf te bepalen.

Ambtelijk adviseren wij C.

3.3.6. AERIUS

BC wordt gevraagd in te stemmen met het reserveren van vrijvallende middelen IPO-stikstof 2021 voor kwaliteitsverbetering AERIUS. Advies is akkoord met reserveren, maar aanwending pas na besluitvorming over AERIUS governance en helderheid verdeling van kosten tussen Rijk en provincies.

6.4. Contourenschets kwartiermakersplan en vervolgproces regie-organisatie

Realisatie Transitie Landelijk Gebied

Notitie omtrent dit proces staat geagendeerd in de BC. In het BCO zal een mondelinge toelichting worden gegeven door [art.5.1-2e](#)

Bijlage 2: Advies over uitvoeringscondities voor stikstofreductie

Concept 09-09-2022

tbv vaststelling in BC 15 september 2022

0. Opbouw notitie

In hoofdstuk 1 zijn de aanleiding en context van de uitvoeringscondities beschreven, inclusief de voorwaarden die de provincies reeds stelden in de brief d.d. 29 april 2022 'Denkrichting en voorwaarden van provincies aan het Rijk'.

Hoofdstuk 2 is een advies aan de minister voor vervolgstappen bij uitvoeringscondities.

In hoofdstuk 3 zijn de uitvoeringscondities in het kort weergegeven en geduid.

In hoofdstuk 4 volgt een verdiepende toelichting op de in hoofdstuk 3 benoemde uitvoeringscondities.

1. Aanleiding en context

Het Rijk heeft op 10 juni 2022 de richtinggevende stikstof emissiereductie doelen bekend gemaakt. Vooruitlopend op deze bekendmaking is in de brief van 29 april 2022 met de 'Denklijn voor richtinggevende stikstof emissie reductiedoelen' vanuit de BC-Stikstof aan de Minister voor Nens reeds een aantal cruciale voorwaarden genoemd. In deze brief is ook aangegeven dat provincies na vaststelling van de richtinggevende doelen door het Rijk zullen reageren met een reflectie op de uitvoerbaarheid en daarbij een visie geven op nadere uitvoeringscondities.

De Minister voor Nens heeft de provincies gevraagd om voor eind september 2022 in IPO-verband te reageren met uitvoeringscondities voor deze richtinggevende doelen.

Onderstaand in het kader de eerdergenoemde voorwaarden uit de brief van de BC-Stikstof aan het Rijk:

Voorwaarden genoemd in de brief van 29 april 2022 met de denklijn:

- Wederkerigheid: het Rijk neemt de verantwoording voor maximale generieke landbouwmaatregelen, aantoonbare reductie voor stikstof bij zeescheepvaart, binnenvaart, meetcorrectie, buitenland en in de industrie.
- Het scenario moet op maat kunnen worden uitgewerkt door provincies, waarbij er geen standaard scenario over het hele land voor alle gebieden kan en moet gelden vanwege de diversiteit van de stikstofproblematiek per gebied per provincie.
- Er is zowel een totaalbeeld nodig, als inzicht in welke bijdrage per gebied wordt geleverd aan de landelijke opgave. Ook is inzicht nodig in welk gedeelte van de reductie door genomen bronmaatregelen de ruimte biedt voor legalisatie van de PAS-melders én vulling van de stikstofbanken.
- De budgetten moeten toereikend zijn voor de totale opgave. Dit gaat om zowel de landelijke opgave als om wat daar bovenop nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen VHR daar waar stikstof niet de grootste drukfactor is. Daarnaast is budget nodig voor capaciteitsondersteuning bij provincies.
- Met het aangeven van de denkrichting van deze maatwerkbenadering binden provincies zich niet aan de richtinggevende doelen. Die doelen willen we graag, met het oog op de deadline voor het maken van het gebiedsplan, spoedig ontvangen. Waarna wij die doelen kunnen beoordelen op uitvoerbaarheid.
- De ABCD-zonering kan als hulpmiddel gebruikt worden, maar maatwerk per provincie of gebied is nodig. Als gebiedsautoriteit moeten de provincies via een bottom up-benadering in de gebiedsprocessen kunnen sturen. Hierbij kan op basis van gebiedskennis door de provincies maatwerk nodig zijn op de ABCD-zonering. Geen van bovenaf (door Rijk) opgelegde ABCD-zonering, de zonering moet van onderaf vanuit het gebiedsproces tot stand komen.
- Perspectief voor de landbouw/agrarische sector is onmisbaar in de gebiedsprocessen en voor de uitwerking van het scenario en richtinggevende doelen in de gebiedsplannen door de provincies. Op korte termijn duidelijkheid vanuit LNV over dit perspectief is noodzakelijk.

Het proces om de randvoorwaarden en uitvoeringscondities op orde te brengen staat sinds het bekend maken van de richtinggevende stikstof emissiereductiedoelen niet stil.

De provincies herkennen dat de minister het initiatief neemt om aan veel van de voorwaarden te voldoen. Delen van voorwaarden zijn inmiddels gehonoreerd en bekend gemaakt in zowel een brief aan de Tweede Kamer (15 juli 2022) als in brieven aan de provincies (17 juli 2022).

Ook vinden gesprekken plaats tussen de medeoverheden over wederzijdse taak- en rolverdeling, instrumentarium, financiering en uitvoering van maatregelen. Zo worden in het kader van het traject om te komen tot toekomst voor de landbouw ook condities opgesteld.

Daarnaast worden, zoals aangekondigd in de startnota NPLG, in oktober nog aanvullende doelen bekend gemaakt voor natuur, water en klimaat.

Deze doelen kunnen leiden tot aanvullende uitvoeringscondities. Provincies benadrukken daarom dat de uitvoeringscondities in dit advies met name betrekking hebben op de richtinggevende stikstof emissiereductiedoelen.

Wel benoemt dit advies al een aantal aspecten, die ook in het kader van de bredere NPLG-ontwikkeling van belang zullen zijn.

Het eenduidig benoemen en vervolgens het maken van afspraken over het uitwerken van al deze randvoorwaarden en condities is nodig. Daarom is hieronder een, niet uitputtende, lijst van nader uit te werken uitvoeringscondities en voorwaarden meegegeven als advies aan de minister voor Nens en minister van LNV.

2. Advies aan de minister voor vervolgstappen bij uitvoeringscondities

Het is voor de gebiedsprocessen van belang zo snel mogelijk duidelijkheid te kunnen bieden aan alle deelnemers, onder meer over de randvoorwaarden en uitvoeringscondities. Provincies willen hun verantwoordelijkheid nemen om te helpen de reductie van stikstofemissie te realiseren. Provincies stellen Gebiedsplan 1.0 in juli 2023 pas vast als er duidelijkheid is over doelen, generieke maatregelen en instrumentarium voor uitvoering, waaronder budget. In deze adviesnota zijn randvoorwaarden en uitvoeringscondities benoemd, die volgens provincies nodig zijn voor de realisatie van de doelen. Op verzoek van de minister bieden wij deze uitvoeringscondities, afgestemd tussen de provincies, aan met als dringende oproep de voortvarendheid waarmee op dit moment aan de condities wordt gewerkt voort te zetten.

Wij zien dit advies over de uitvoeringscondities voor de stikstofopgave als een tussenstap. Vanuit het perspectief op de landbouw, zullen ook voorwaarden worden gesteld. Binnenkort maakt u ook de doelen bekend voor het bredere perspectief voor klimaat, water en natuur. Wij voorzien dat de meer integrale opgave nieuwe eisen stelt aan de uitvoering.

Graag gaan wij het gesprek met u aan over hoe wij als overheden, zowel vanuit onze gezamenlijke verantwoordelijkheid als ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, deze condities kunnen scheppen.

Provincies realiseren zich dat deze voorwaarden omvangrijk zijn en niet zonder gesprek met elkaar als overheden, en met de maatschappelijke belanghebbenden, kunnen worden ontwikkeld. En dat elke partij hierin een verantwoordelijkheid heeft te nemen. Wij zullen dan ook gesprekspartner zijn bij de ontwikkeling van deze uitvoeringscondities.

Ons voorstel voor een vervolg is:

- Organiseer, na kennisname van dit advies, een inhoudelijke ambtelijke start bijeenkomst medio oktober tussen Rijk en provincies om de randvoorwaarden en uitvoeringscondities samen te duiden.
- Inventariseer welke initiatieven inmiddels opgepakt worden en welke voor de korte, middellange of lange termijn (nader) moeten worden uitgewerkt. De korte termijncondities moeten direct worden opgepakt.
- Toets in welke mate de overige randvoorwaarden en uitvoeringscondities geprioriteerd moeten worden en benoem wie welke rol heeft bij de nadere uitwerking.
- Toets vervolgens uiterlijk begin november met relevante actoren (medeoverheden en gebiedspartijen) of alle aandachtspunten zijn meegegeven voor de nadere uitwerkingen.
- Stel tijdens het BO van 24 november bestuurlijk vast welke randvoorwaarden op orde zijn, welke voorafgaand aan het indienen van het Gebiedsplan/-programma 1.0 op orde moeten zijn en welke nog na juli 2023 nader kunnen worden ontwikkeld.

3. ***Uitvoeringscondities in het kort***

Onder uitvoeringscondities verstaan wij die randvoorwaarden/kaders en instrumenten die het mogelijk maken om maatregelen te realiseren en de doelen te behalen.

We onderscheiden de volgende categorieën uitvoeringscondities:

- Randvoorwaarden/kaders.
- Instrumentarium.

3.a **Randvoorwaarden op sturing, inhoud en proces**

Om vanaf het najaar 2023 te kunnen starten met de uitvoering van de maatregelen uit de dan vastgestelde gebiedsprogramma's is een aantal randvoorwaarden van cruciaal belang:

Sturingsprincipes

- *Gedeelde verantwoordelijkheid voor de doelen:* Hierbij is het Rijk verantwoordelijk voor het behalen van de omgevingswaarden voor stikstof zoals deze in de wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) staan en zijn provincies verantwoordelijk voor de regie op de gebiedsgerichte maatregelen waarmee de doelen realiseerbaar zijn en waarmee uiteindelijk de omgevingswaarde wordt gehaald. Waterschappen en gemeenten zijn hierin nadrukkelijk partner.
- *Wederkerigheid:* Zowel provincies als Rijk hebben een aandeel in het nemen van maatregelen en nemen daarbij ieder de verantwoordelijkheid voor onderdelen.
- *Juridische Status en borging:* Duidelijkheid dit najaar is nodig over de juridische status van het gebiedsplan onder de Wsn en PSN en het Gebiedsprogramma NPLG onder het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Inhoudelijke randvoorwaarden

- *Maatwerk bij een integrale opgave:* maatwerk blijft nodig, zoals ook is aangegeven in de startnotitie NPLG en de brieven aan de Tweede Kamer dat de doelen op maat en vanuit een bottom up proces moeten kunnen worden uitgewerkt door provincies.
- *Alle sectoren doen mee:* Zowel in de verantwoordelijkheid voor de totale opgave als in de communicatie bij het besluit vinden wij het cruciaal het Rijk erop stuit dat alle sectoren, inclusief landbouw, industrie, scheepvaart en buitenland, bijdragen aan stikstofemissiereductie en dat duidelijk is wat die bijdrage concreet is per sector.
- *Toekomst landbouw:* Provincies vinden een kabinetsvisie op de Toekomst van de Landbouw voorwaardelijk voor de transitieopgave. Provincies misten in de brieven van het kabinet tot nu toe een duidelijk perspectief en vinden het essentieel dat het kabinet meer duidelijkheid en houvast voor de sector biedt. Provincies vinden dit toekomstperspectief zo essentieel dat zij ook zelf een visie op Toekomst van de Landbouw ontwikkelen. De provincies stellen hierin graag hun gebiedskennis en ervaring ter beschikking om tot een gedeeld toekomstbeeld te komen.
- *Betrek de hele keten:* Het is cruciaal om de hele landbouwketen betrekken, zoals banken, leveranciers, veevoederbedrijven, supermarkten/verladere, kunstmest en uiteindelijk de consument die een realistische prijs betaalt.
- *Legalisatie PAS-melders:* Voor PAS-melders moet het Rijk met voorrang bronmaatregelen effectief dusdanig inzetten dat, conform de WsN, toezeggingen naar deze groep uitgevoerd worden. Het initiatief in de brief van 15 juli aan de Tweede Kamer om hier een budget van € 250 mln. voor vrij te maken wordt herkend, evenals de toezegging dat het rijk zich verantwoordelijk blijft stellen.

- *Leefbaarheid*: Rijk en provincie werken op dit moment samen aan een analyse naar sociaaleconomische effecten, zowel op landelijk als op gebiedsniveau. Als uit deze analyse naar sociaaleconomische effecten op gebiedsniveau blijkt dat de leefbaarheid onder druk staat vanwege snelle verandering als gevolg van stikstofmaatregelen, is ruimte nodig voor initiatieven die de leefbaarheid in het gebied borgen.

Procesmatige randvoorwaarden

- *Kennis en kunde*: De transitie vereist een enorme inzet. Aandacht en middelen zijn nodig voor capaciteitsopbouw om de opgave te kunnen realiseren.
- *Doorlooptijd*: Voldoende tijd en een helder tijdpad, dat momenteel wordt opgesteld, is nodig om tot gedragen gebiedsplannen te komen. Wettelijke eisen in het kader van de Wsn zijn goed te halen, maar verwachtingen zijn, mede door NPLG, groter geworden en daarmee qua planning erg uitdagend.
- *Toereikend budget*: De budgetten moeten toereikend zijn voor de totale opgave. Dit gaat om zowel de landelijke opgave als om wat daar bovenop nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen VHR daar waar stikstof niet de grootste drukfactor is. Daarnaast is ook meer budget nodig voor toezicht & handhaving (en mogelijke uitbreiding van de opdracht) en middelen voor bovenwettelijke generieke maatregelen (BBT+), met name voor industrie.
- *Transitiefonds*: Goed werkend transitiefonds (onder andere ontschotten van budgetten) en beschikbaarheid van inzet middelen ook voor andere sectoren dan alleen landbouw.

3b. Instrumentarium

Juridisch/planologisch instrumentarium

- Aanvullend concreet juridisch instrumentarium is nodig, waarbij Rijk en provincies beiden hun verantwoordelijkheid hebben. Daarbij moet extra aandacht zijn voor bedrijven die al helemaal natuurinclusief zijn/veel hebben geïnvesteerd recentelijk om de transitie in gang te zetten.
- Wij vragen het Rijk om te zorgen voor wettelijke kaders, normeringen en generieke maatregelen.

Fiscaal/financieel instrumentarium

- Denk hierbij aan een scala van voorstellen die landelijk, soms deels provinciaal ingezet kunnen worden, zoals het wegnemen van fiscale belemmeringen voor boerenbedrijven, het stimuleren van koplopers via specifieke fiscale en/of financiële voordelen, *Stimulering van consumenten* van biologisch of circulair en lokaal geproduceerd voedsel, aanpassingen van *Fiscale wetgeving* gericht op een circulair systeem en stimulering van aanleg & onderhoud van landschapselementen, erfbeplanting, singels, via subsidie (bijv. via SNL/GLB).
- *Een krachtige en omvangrijke beëindigingsregeling* die niet concurreert met de huidige opkoopregeling.
- *Mogelijkheid stikstofactiviteiten op te kopen*, zonder een heel bedrijf te moeten kopen, gericht op bijvoorbeeld verandering van bedrijfsvoering bedrijf; Oplossing voor *issue staatssteun*.
- *Helderheid over de juridische grondslag voor de provinciale stikstofbanken*.
- *Stimulering BBT+* (boven Best Beschikbare Techniek) in industrie en andere sectoren.

Weten en meten, data en cijfers

- *Toegankelijkheid RVO data*: RVO heeft gedetailleerde data over stikstofbronnen. Deze data zijn nodig op een zo laag mogelijk abstractieniveau om in de gebiedsprogramma's ook gerichte maatregelen te kunnen opnemen én om in de gebiedsprocessen goed beslagen ten ijs te komen.
- *Meetcorrectie*: Duidelijkheid over meetcorrectie bij cijfers over stikstofherkomst
- *Validatie en meten*: Er moet meer duidelijkheid zijn over meten en validatie van de modellen.

4. **Verdiepende toelichting op de uitvoeringscondities.**

In dit hoofdstuk zijn de randvoorwaarden en uitvoeringscondities uit het vorige hoofdstuk, nader uitgewerkt.

4.a **Randvoorwaarden: procedure, inhoud en proces**

Procedure: Sturingsprincipes en afspraken

- *Gedeelde verantwoordelijkheid voor de doelen:*
 - Het Rijk is verantwoordelijk voor het behalen van de omgevingswaarden voor stikstof zoals deze in de wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) staan.
 - Provincies zijn verantwoordelijk voor de gebiedsgerichte maatregelen waarmee de doelen realiseerbaar zijn en waarmee uiteindelijk de omgevingswaarde wordt gehaald.

Deze taakverdeling is inmiddels in diverse Kamerbrieven bevestigd. Het is van belang hier aandacht voor te blijven houden in alle formele afspraken.
- *Wederkerigheid:* Dit betekent wat ons betreft dat zowel provincies als Rijk een aandeel hebben in het nemen van maatregelen en daarbij de verantwoordelijkheid nemen voor onderdelen. Van belang hierbij is dat rijk verantwoordelijkheid neemt voor aanvullend landelijk generiek beleid om de doelen voor vermindering van stikstofemissie te halen. Met alleen gebiedsgerichte maatregelen redden we het niet.
- *Juridische Status en borging:* Duidelijkheid dit najaar is nodig over de juridische status van het gebiedsplan onder de Wsn en PSN en het Gebiedsprogramma NPLG onder het Nationaal Programma Landelijk Gebied i.r.t. de uitwerking in gebiedsprocessen van de doelen in maatregelen en de juridische doorwerking hiervan via de Omgevingswet of bestaande wet- en regelgeving.

Inhoudelijke randvoorwaarden

- *Maatwerk bij integrale opgave:* Ook de doelen uit de startnotitie NPLG moeten op maat kunnen worden uitgewerkt door provincies, vanwege de diversiteit van de stikstofproblematiek en opgave voor KRW, natuur en klimaat per provincie en per gebied. In de gebiedsprocessen zullen vanuit een bottom up proces de verschillende doelen met elkaar in verband worden gebracht. Daarbij is extra aandacht voor het optimaliseren van maatregelen die meerdere doelen dienen en moet geprioriteerd worden wanneer maatregelen elkaar tegenwerken. Dit vergt van het Rijk dat zo duidelijk mogelijk aangegeven wordt welke doelen nagestreefd moeten worden (%onder KDW, Mton CO2 reductie etc.).
- *Klimaatdoelen:* de klimaatdoelen (CO2) hebben voor landgebruik en landbouw een belangrijk raakvlak met de stikstofopgave en ook hierbij moet rekening gehouden worden met een evenredige verdeling over alle sectoren van de opgave. Dat vergt een sterkere sturing op BBT (Best Beschikbare Techniek) toepassing in alle sectoren en een energietransitie gericht op kansrijke innovaties.
- *Legalisatie PAS-melders:* Voor PAS-melders moet het Rijk met voorrang bronmaatregelen effectief dusdanig inzetten dat, conform de WsN, toezeggingen naar deze groep uitgevoerd worden. Het initiatief in de brief van 15 juli aan de Tweede Kamer om hier een budget van € 250 mln. voor vrij te maken wordt herkend, evenals de toezegging dat het rijk zich verantwoordelijk blijft stellen.
- *Alle sectoren doen mee:* Zowel in de verantwoordelijkheid voor de totale opgave als in de communicatie bij het besluit vinden wij het cruciaal dat alle sectoren, inclusief

industrie, scheepvaart en buitenland, bijdragen aan stikstofemissiereductie en dat het Rijk aangeeft wat die bijdrage concreet is per sector.

- *Toekomst landbouw*: Provincies vinden een kabinetsvisie op de Toekomst van de Landbouw voorwaardelijk voor de transitieopgave. Provincies misten in de brieven van het kabinet tot nu toe een duidelijk perspectief en vinden het essentieel dat het kabinet meer duidelijkheid en houvast voor de sector biedt. Provincies vinden dit toekomstperspectief zo essentieel dat zij ook zelf een visie op Toekomst van de Landbouw ontwikkelen. De provincies stellen hierin graag hun gebiedskennis en ervaring ter beschikking om tot een gedeeld toekomstbeeld te komen. Van belang om daarbij goed onderscheid te maken tussen de verschillende soorten landbouwbedrijven. Wij verwachten dat het kabinet komt met duidelijke doelen en randvoorwaarden voor de landbouw, die toont dat de sector belangrijk is en dat we niet pas aan de achterkant van een gebiedsproces kijken 'wat er over blijft' van de sector. Ondernemers hebben duidelijkheid, een perspectief en scherpheid nodig om goede keuzes te maken. Daarnaast moet met spoed gewerkt worden aan zicht op nieuwe verdienmodellen voor rendabele bedrijfsvoering en een redelijk inkomen voor een duurzame landbouw. Daarbij is het in een coproductie tussen overheden en het werkveld nodig om op meerdere schaalniveaus instrumenten te ontwikkelen. Denk hierbij aan instrumentarium gericht op een goede transitie naar grondgebondenheid en extensivering.
- *Betrek de hele keten*: Het is cruciaal om de hele landbouwketen betrekken, zoals banken, leveranciers, veevoederbedrijven, supermarkten/verladers, kunstmest en uiteindelijk de consument die een realistische prijs betaalt.
- *Leefbaarheid*: Rijk en provincie werken op dit moment samen aan een analyse naar sociaaleconomische effecten, zowel op landelijk als op gebiedsniveau. Als uit deze analyse naar sociaaleconomische effecten op gebiedsniveau blijkt dat de leefbaarheid onder druk staat vanwege snelle verandering als gevolg van stikstofmaatregelen, is compensatie nodig voor initiatieven die de leefbaarheid in het gebied borgen.

Procesmatige randvoorwaarden

- *Kennis en kunde*: Aandacht en middelen voor capaciteitsopbouw om de opgave te kunnen realiseren. Daarbij moet niet alleen aandacht zijn voor capaciteit bij overheden, maar in gehele keten. De capaciteit moet worden uitgebreid, maar beschikbare capaciteit kan ook meer gezamenlijk worden ingezet. Hiertoe wordt in het kader van het RTLG als initiatief genomen tot een gezamenlijke talentenpool. Dit is een begin, dat nader moet worden uitgebouwd. Het budget dat vanuit het Rijk voor 2022 en 2023 is toegezegd is ook een goede start en zal gecontinueerd moeten worden.
- *Doorlooptijd*: Voldoende tijd is nodig om tot gedragen gebiedsplannen te komen. Wettelijke eisen in het kader van de Wsn zijn goed te halen, maar verwachtingen zijn, mede door NPLG, groter geworden en daarmee qua planning erg uitdagend. Een helder tijdspad is nodig, waarbij ook rekenschap gehouden moet worden dat gebiedsprocessen ook na juli 2023 door zullen lopen. Daarmee is in onze ogen het Gebiedsprogramma van juli 2023 een startpunt voor een jarenlange transitie.
- *Toereikend budget*: De budgetten moeten toereikend zijn voor de totale opgave. Dit gaat om zowel de landelijke opgave als om wat daar bovenop nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen VHR daar waar stikstof niet de grootste drukfactor is. Daarnaast is ook meer budget nodig voor toezicht & handhaving (en mogelijke uitbreiding van de opdracht) en middelen voor bovenwettelijke generieke maatregelen (BBT+), met name voor industrie.

- *Transitiefonds*: Het transitiefonds waartoe besloten is, is een belangrijke motor voor de transitie. Heb hierbij aandacht voor een goed werkend transitiefonds (onder andere ontschotten van budgetten) en beschikbaarheid van inzet middelen ook voor andere sectoren dan alleen landbouw.

4b. Instrumenten

Als provincies hebben we al een aantal instrumenten tot onze beschikking om maatregelen te kunnen nemen. Er zijn echter ook vele voorbeelden van bestaande regelgeving die juist knellen met de beoogde transitie en voortgang in de gebiedsprocessen in de weg staat.

Praktijkvoorbeelden van knellende regels in gebiedsprocessen

- De juridische borging van maatregelen die bijdragen aan (stikstof)emissiereductie.
- Het fiscaal afrekenen op bestemmingswijzigingen c.q. de stakingswinst (woonhuis, grond) zorgt ervoor dat vervuilende bedrijven door blijven gaan.
- Het gebruik van kunstmestvervangers op basis van dierlijke mest is niet mogelijk boven op de gebruiksruimte dierlijke mest, terwijl hiervoor veel interesse is en de emissies van NH3 en CO2 fors gereduceerd kunnen worden.
- Het beroepsverbod in de Lbv staat het omschakelen naar zeer extensieve veehouderijconcepten in de weg. Ook de andere aankoopregelingen (MGA1 en 2) zijn moeilijk hanteerbaar vanwege de strakke voorwaarden die gesteld worden.
- Er is vaak weinig flexibiliteit bij de verpachting van gronden in handen van overheden. In sommige gebieden is dit een knelpunt.

Voor de uitvoeringscondities maken we onderscheid in benodigd en wenselijk juridisch/planologisch, fiscaal & financieel instrumentarium en organisatorische en/of praktische condities. Van sommige zaken weten we dat daaraan door collega's bij het Rijk al wordt gewerkt of op voorgesorteerd, andere zijn nieuw en wenselijk voor een goede uitvoering en het behalen van de doelen.

Juridisch/planologisch instrumentarium

Aanvullend concreet juridisch instrumentarium is nodig, waarbij Rijk en provincies beiden hun verantwoordelijkheid hebben. Daarbij moet extra aandacht zijn voor bedrijven die al helemaal natuurinclusief zijn/veel hebben geïnvesteerd recentelijk om de transitie in gang te zetten.

Wij vragen het Rijk om te zorgen voor wettelijke kaders, normeringen en generieke maatregelen. Hierbij denken wij concreet aan de volgende instrumenten/regelingen:

Normering

- Het landelijk instellen van een doelstelling om in 2030 te voldoen aan het Besluit Emissiearme Huisvesting (BEH).
- Strengere generieke bemestingsnormen (zowel met het oog op ammoniakverliezen naar de lucht als nitraatverliezen naar bodem/grondwater).
- Een (geleidelijke) inperking van de aanvoer van veevoer van buiten de EU. Daarbij pleiten wij voor aansluiten bij de inzet van de Europese Commissie, die wil dat in 2030 alle import van soja/krachtvoer van buiten Europa is gestopt. Daarnaast zijn ook Nederland zelf wettelijke beperkende eisen voor invoer van veevoer nodig.
- Een beperking op het eiwitgehalte in veevoer. Dit kan via de Wsn worden geoperationaliseerd.
- De herinvoering van een Afrekenbare Stoffenbalans. Dit biedt voor de melkveehouderij opties om te kunnen sturen op de dagelijkse bedrijfsvoering, zoals de samenstelling van het veevoer, beweiden en het beheer van grasland. Dit sluit ook aan bij de wens om meer kringloop-landbouw te stimuleren.
- Extern salderen -> additionele vereiste. Dat maakt dat vergunningverlening met extern salderen juridisch kwetsbaar is. Duidelijkheid over welke reductie met welke generieke regelgeving bereikt wordt kan dat juridische risico beperken.
- Beperken van aantallen huis- en hobbydieren en de daarmee toenemende stikstofemissie. Ook van belang om te benadrukken dat alle sectoren een bijdrage moeten leveren. Dit kan wellicht via twee sporen: Voor de hobbydieren zijn via het milieuspoor en huidige regelgeving in de Wet Natuurbescherming aanpassingen mogelijk om aantallen dieren te beperken na een bedrijfsbeëindiging/vergunningbeëindiging. Voor huisdieren en ontmoedigingsbeleid via bijv. hogere belasting (of andere prikkels).

Vergunningen

- Herzieningsplicht op vergunningen (eventueel in combinatie met een emissiereductie doelstelling) gekoppeld aan een termijn (bijvoorbeeld eens per tien jaar). Daarnaast kan worden overwogen of behalve het aantal dieren ook een stikstofplafond in vergunning opgenomen moet worden. Dit betekent ook dat gemeenten en provincies geen vergunningen voor onbepaalde tijd meer mogen afgeven.
- Vergunningplicht op intern salderen.
- Inperken van latente ruimte, geldend voor alle sectoren, dus ook buiten de landbouw. Dit om het risico op toename van stikstofemissie te verkleinen. Hier wordt al aan gewerkt (in samenhang met de Omgevingswet).
- Eén rechtsgang: Onderzoek of het mogelijk is dat er één landelijke inspraakprocedure komt en niet 12 afzonderlijke per provincie.

Kader/wetgeving/regels over teelt- en grondgebruik van vrijvallende gronden;

- Aankoop van bedrijven en het in overheidshanden krijgen van gronden kan een impuls leveren als via een grondbank (bij de provincie) gronden met voorwaarden en tegen een gereduceerde pacht uitgegeven kunnen worden. Dan kun je als overheid sturen op zaken als bemesting, intensiviteit, gewaskeuze, gewasbeschermingsmiddelengebruik etc. Zo kunnen de gronden in agrarisch eigendom en beheer blijven, worden de emissies gereduceerd door het veranderende beheer en hebben de boeren een andere grond van inkomsten uit de SNL-pakketten. De pakketten dienen aan te sluiten bij de N2000 doelen van het betreffende gebied waaraan ze gelegen zijn en kunnen zo een bijdrage leveren aan de instandhoudingsdoelen.
- *Wet voorkeursrecht* op NNN-gronden van toepassing verklaren (dat kan zowel op nationaal als provinciaal niveau) en geen PAS-melders legaliseren op die plekken waarvan je weet dat ze straks weer aan de beurt zijn (zoals binnen NNN).
- Duiding en juridische borging van *landschapsgronden*. Landschapsgrond kan een mooie manier zijn om extra buffer te vormen rondom N2000 gebieden en fors stikstofemissie reducerend werken. Het kan mogelijk een extra impuls geven voor de opkoopregeling rondom de N2000 gebieden als blijkt dat de landschapsgronden (zoals NNN) begrensd worden.
- Het SKNL-spoor is geschikt voor de *afwaardering van Landschapsgrond*. Met die afwaardering moeten dan eisen samenhangen voor het gebruik en beheer van die gronden in de toekomst. Door Landschapsgrond als bestemming te erkennen zouden grondbezitters via het SKNL-spoor b.v. 50% van de waarde van de grond uitgekeerd kunnen krijgen als ze de bestemming omzetten naar Landschapsgrond. Via de SNL kunnen dan beheerpakketten aangegaan worden voor het beheer van het landschapselementen van die gronden. Daarnaast is herstel van landschapselementen vaak ook zinvol op deze landschapsgronden. Dit kan provinciaal vormgegeven worden nadat het Rijk duidelijkheid verschaft over de inzet op landschapsgronden en het instrumentarium wettelijk borgt.
- *Extensiveringspad*: eisen en faciliteren
Een instrument van afwaardering (herwaardering) van gronden specifiek voor de bodemdalingsdoelen is op dit moment nog niet voorhanden maar wel wenselijk. Binnen een kavelruil, en mét tussenkomst van de provincie als grondeigenaar, liggen er in bepaalde situaties nu al wel mogelijkheden. Als de provincie in een gebiedsproces de mogelijkheid krijgt gronden aan te kopen (altijd op vrijwillige basis), dan kan de provincie via een proces van kavelruil deze gronden weer verkopen met kwalitatieve verplichtingen aan agrariërs in de omgeving. Bijv. met verplichtingen ten aanzien van de veedichtheid/ha en verplichtingen om de grondwaterstanden in percelen te verhogen. Afwaardering is op deze wijze een instrument om in gebiedsprocessen maatschappelijke doelen te realiseren, waaronder de doelen voor bodemdaling.
- *Pachtwet aanpassen*: In de huidige pachtwet staan regels die de transitie naar een duurzamer landbouw in de weg staan. Twee voorbeelden: De huidige regels die gelden bij reguliere pacht ('pacht voor 't leven') maken dat stoppende landbouwbedrijven de gronden toch nog kunnen door verpachten aan anderen. Dit kan zorgen voor ongewenst gebruik van de grond. De huidige regels die gelden bij liberale pacht (1 tot 2-jarige pacht, vaak o.b.v. de hoogste bieder in prijs) stimuleren op geen enkele manier investeringen in bodembeheer en/of duurzame bedrijfsvoering. In het huidige systeem kan een boer alleen een SNL-aanvraag doen bij pacht van 6 jaar. Een check en aanvulling is nodig op de betekenis van deze wet voor uitvoering Gebiedsplan en op issues die belemmerend zijn.

- In het kader van natuuropgaven is er een *onteigeningstitel*. Onderzoek of dit ook geldt voor opgaven buiten natuurgebieden en of dit kan worden aangepast.

Fiscaal/financieel instrumentarium

Onderstaande voorstellen kunnen landelijk, soms deels provinciaal ingezet worden.

- *Fiscale belemmeringen wegnemen* voor boerenbedrijven:
 - Om naar een andere business te switchen of grond te verkopen.
 - m.b.t. stakingswinst. Het fiscaal afrekenen op bestemmingswijzigingen c.q. de stakingswinst (woonhuis, grond) zorgt ervoor dat vervuilende bedrijven door blijven gaan.
 - Bezie het nut en mogelijkheid van de afkoopsom uitsmeren in de tijd. Een systematiek zoals de SKNL, zou gecheckt kunnen worden waarbij een boer ervoor kan kiezen om de afkoopsom over 30 jaar uitgesmeerd uitbetaald te krijgen of ineens.
- *Koplopers stimuleren* via specifieke fiscale en/of financiële voordelen.
- *Stimulering consumeren* van biologisch of circulair en lokaal geproduceerd voedsel door btw-reductie op dergelijke producten.
- *Fiscale wetgeving aanpassen*: systeem keren naar circulair systeem.
- Stimulering aanleg & onderhoud landschapselementen, erfbeplanting, singels, via subsidie (bijv. via SNL/GLB).
- *Een krachtige en omvangrijke beëindigingsregeling* die niet concurreert met de huidige opkoopregeling; huidige regeling is heel rigide, waardoor bijv. aankoop van bedrijven verder weg gelegen van N2000 gebied niet mogelijk is, terwijl dit toch zinvol/nodig kan zijn voor ruilgrond of voor bedrijven die dichterbij gelegen zijn voor verminderen deposities en NNN of landschapsgrond. De ervaring tot nu toe is dat voor deelname aan huidige regeling de lat hoog ligt en veel ondernemers die zich hiervoor aangemeld hebben niet aan de voorwaarden kunnen of willen voldoen.
- *Mogelijkheid stikstofactiviteiten op te kopen*, zonder een heel bedrijf te moeten kopen, gericht op bijvoorbeeld verandering van bedrijfsvoering bedrijf.
- *Oplossing voor issue staatssteun*: dit heeft te maken met positie van overheden om een bedrijf aan te kopen (i.r.t. marktprijs, onkosten); Een andere optie is (op vrijwillige basis) intrekken van de vergunning waarna schadeloosstelling betaald moet worden. Ook dan moet de waarde van de stikstofruimte meegenomen worden waarschijnlijk. Dit moet nader worden uitgewerkt.
- *Stikstofbanken*: Vanuit de provincies zijn meerdere banken en opgericht c.q. in ontwikkeling. Instellingsbesluiten en beleidsregels liggen hieraan ten grondslag. Momenteel zijn 9 doelenbanken officieel waar bij 3 banken ook daadwerkelijk vulling heeft plaatsgevonden. Daarnaast is ook de micro-depositiebank operationeel (voor alle provincies) en inmiddels ook de eerste vulling plaatsgevonden. Er heeft nog geen uitgifte uit de banken plaatsgevonden. Provincies willen dat er een beter juridische grondslag komt voor de provinciale banken. Duidelijkheid hierover is nodig.
- *Stimulering BBT+* (boven Best Beschikbare Techniek) in industrie en andere sectoren: het gaat dan om innovaties die nog uitgetest moeten worden. Stimulering vergaande emissiereductie (BBT+) agrarische sector zoals mestvergisting, stikstofkrakers etc. en een goede juridische borging daarvan.
- Met *Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's)* brengen agrarische bedrijven in beeld hoe ze scoren op bepaalde maatschappelijke opgaven, zoals stikstof, waterkwaliteit en klimaat. KPI's worden via de Kringloopwijzer gebruikt als beloningsinstrument voor agrarische ondernemers door marktpartijen. In aanvulling op afspraken vanuit

de markt kunnen ook afspraken worden gemaakt tussen overheid en agrarische ondernemers over het bereiken van specifieke doelen en de beloning daarvan.

Weten en meten, data en cijfers

- *Toegankelijkheid RVO data*: RVO heeft gedetailleerde data over stikstofbronnen. Deze data zijn nodig op een zo laag mogelijk abstractieniveau om in de gebiedsprogramma's ook gerichte maatregelen te kunnen opnemen én om in de gebiedsprocessen goed beslagen ten ijs te komen. Deze data mogen vanwege de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) niet ontsloten worden voor provincies op het detailniveau (emitter-niveau) dat nodig is voor goede, passende gebiedsprogramma's. Er wordt gewerkt aan een wetswijziging maar die komt te laat. Voorstel is om dit via een convenant te regelen en dat heeft komende tijd aandacht nodig.
- *Meetcorrectie*: Duidelijkheid is nodig over de meetcorrectie bij cijfers over stikstofherkomst.
- *Validatie en meten*: Er moet meer duidelijkheid zijn over meten en validatie van de modellen.

Opzet brief toestemmingverlening
Versie 7 september 2022

Geachte Voorzitter,

We hebben in Nederland te lang teveel stikstof uitgestoten waardoor veel natuur momenteel onder grote druk staat. In de meest kwetsbare gebieden zal snel een flinke vermindering van de stikstofdepositie gerealiseerd moeten worden. Dit voor het behoud van onze natuur en omdat alleen zó meer ruimte voor maatschappelijke en economische activiteiten ontstaat.

Na de PAS-uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) van 29 mei 2019 is in Nederland de vergunningverlening op basis van de Wet natuurbescherming (Wnb) voor het aspect stikstof nagenoeg stil komen te liggen. Als gevolg van deze uitspraak moeten nieuwe activiteiten die (ook zeer geringe) stikstof uitstoten veelal weer (individueel) passend beoordeeld worden. Op dit moment zijn de instrumenten voor toestemmingverlening de ecologische onderbouwing, mitigatie zoals extern salderen, de zogenoemde ADC toets en de bouwvrijstelling. Intern salderen is op dit moment vergunningvrij. Extern salderen kan ook via een stikstofbank. Echter, deze instrumenten bieden slechts beperkt mogelijkheden voor het ontplooiën van activiteiten vanwege de staat van de natuur. Hierdoor staan urgente maatschappelijke opgaven als de woningbouw en de energietransitie onder druk.

Het is dus van cruciaal belang dat de goede staat van de natuur in Nederland snel en onontkoombaar geborgd wordt. Met de integrale gebiedsgerichte aanpak uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zetten Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke partners, grondeigenaren en grondgebruikers een belangrijke stap om met elkaar uit de huidige impasse te komen.¹ Met deze integrale, gebiedsgerichte aanpak van de problematiek ten aanzien van natuur, bodem, water en de klimaatopgave kunnen we een betere balans bereiken tussen wat de natuur kan dragen en wat we als samenleving van haar vragen. Een vitaal landelijk gebied, met een gezonde natuur, een robuust watersysteem, lage impact op het klimaat en met perspectief voor de landbouw. Dit levert ook perspectief op het verder op gang brengen van vergunningverlening voor maatschappelijke en economische ontwikkeling, zoals de bouw van huizen, vergunningen in de agrarische sector en verduurzaming van de industrie. Met het NPLG werken wij voor de langere termijn toe naar meer mogelijkheden voor de ontwikkeling van activiteiten en vergunningverlening. De termijn waarop dit mogelijk wordt zal per gebied verschillen, afhankelijk van hoe snel de goede staat van Natura-2000 gebieden wordt hersteld en geborgd. Hierdoor zijn ook de mogelijkheden voor toestemmingverlening per gebied verschillend. De integrale, gebiedsgerichte aanpak vergt ook dat er op korte termijn reeds stappen worden gezet ten aanzien van toestemmingverlening om (weer) voldoende zicht te krijgen op de ontwikkeling van activiteiten in gebieden en om te voorkomen dat door ingebruikname van latente ruimte de stikstofdepositie toeneemt. Daarom wordt intern salderen weer vergunningplichtig en kom ik met een aanpak voor latente ruimte. Op die manier krijgt het bevoegd gezag mogelijkheden om, indien nodig, langs de route van toestemmingverlening bij te sturen.

Deze stappen leveren op de korte termijn niet direct meer ruimte op. Voor de korte termijn hebben wij met elkaar door een hele zure appel te bijten en is de bittere realiteit dat er ten aanzien van toestemmingverlening vrij weinig kan. Niet alleen gezien de staat van de natuur, maar ook omdat er op dit moment over vrijwel alle instrumenten van toestemmingsverlening-juridische procedures worden gevoerd. Dit leidt tot een grote mate van onzekerheid bij ondernemers, maar ook bij bevoegd gezagen, die zich regelmatig afvragen of vergunningverlening in het kader van de Wnb nog wel doorgang kan vinden. In een aantal provincies is een deel van de toestemmingverlening zelfs tijdelijk opgeschort geweest om te kunnen onderbouwen dat vergunningverlening door kan gaan. Daarnaast is toezicht en handhaving moeilijker geworden door het vervallen van de vergunningplicht intern salderen, omdat het voor een initiatiefnemer lastiger is geworden om aan te tonen en voor een toezichthouder lastiger is om vast te stellen de Wnb wordt nageleefd.

¹ Verwijzing startnotitie NPLG

Ik ben mij bewust van de impact die deze onzekerheid over vergunningverlening en gebrek aan ontwikkelruimte heeft op alle betrokkenen. Voor wat betreft ontwikkelruimte, daar zal op de korte termijn in beperkte mate sprake van zijn. Maar waar wij wel stappen op zetten is om de houdbaarheid van het systeem van toestemmingsverlening te borgen en te versterken. Op 1 april jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd² dat ik daarbij drie leidende principes hanteer:

- De houdbaarheid van het systeem, en daarmee zekerheid en duidelijkheid voor initiatiefnemers en bevoegd gezag, wordt verkozen boven meer, maar onzekere ontwikkelruimte;
- Toekomstige vergunningverlening op basis van salderen in principe niet leidt tot een feitelijke toename van stikstofdepositie. Daarbij heb ik het dilemma gemarkeerd dat dit, los van salderen, soms op gespannen voet staat wanneer (tijdelijk) beperkte uitstoot volgt uit de noodzakelijke verduurzaming van processen en sectoren;
- Door de keuzes die gemaakt worden in het systeem komt meer nadruk op de controleerbaarheid van activiteiten, vergunningen en uitstoot door bevoegde instanties, toezichthouders en handhavers.

Ik heb de afgelopen periode met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Defensie, Economische Zaken en Klimaat en Infrastructuur en Waterstaat, de provincies en sectoren verkend hoe het beleid en het instrumentarium van toestemmingverlening op de korte termijn aangescherpt en verduidelijkt moet en kan worden. Dit heeft erin geresulteerd dat er een vergunningplicht komt voor intern salderen en een aanpak voor latente ruimte. Verder in deze brief ga ik daar uitgebreider op in. Daarnaast sta ik stil bij de ontwikkelingen rondom het stikstofregistratiesysteem en stikstofbanken, de uitkomsten van onderzoeken naar extern salderen en toezicht en handhaving. Daarna ga ik in op de ontwikkelingen ten aanzien van de emissiefactoren uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) en tot slot sta ik kort stil bij de belangrijke rechterlijke uitspraken inzake toestemmingsverlening die dit najaar nog worden verwacht.

In deze brief ga ik, anders dan ik eerder had aangekondigd, niet in op de onderwerpen bemesten, beweiden en de bouwvrijstelling. Voor deze onderwerpen alsmede voor het onderwerp rekenafstand ben ik nog in afwachting van uitspraken van de Afdeling. Of, en zo ja welke, besluitvorming nodig is op deze onderwerpen wil ik mede bepalen aan de hand van die uitspraken en onderzoeken. Uw Kamer wordt hier zo spoedig als mogelijk over geïnformeerd.

Stappen intern salderen en aanpak latente ruimte

Intern salderen

Als bij een wijziging of uitbreiding van een bestaande activiteit, verzekerd is dat de wijziging of uitbreiding inclusief de bestaande activiteit geen grotere of andere effecten vanwege stikstofdeposities op Natura 2000-gebieden veroorzaakt dan is de wijziging of uitbreiding toegestaan op grond van de vergunning voor de bestaande activiteit en kan er gebruik gemaakt worden van intern salderen. Dus een ondernemer die zijn bedrijf wil uitbreiden, mag dat doen mits die uitbreiding niet meer depositie veroorzaakt op stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden. Dit kan op dit moment bijvoorbeeld door het bedrijf zo aan te passen dat de stikstofuitstoot niet toeneemt door het installeren en toepassen van emissiearme technieken.

Intern salderen op dit moment niet vergunningplichtig

Uit de uitspraak van de Afdeling van 20 januari 2021 (Logtsebaan) volgt dat intern salderen niet vergunningplichtig is als gevolg van de wijziging van de Wet natuurbescherming (Wnb) per 1 januari 2020 (het vervallen van de verslechteringsvergunningplicht).³ Door de wetswijziging worden in de praktijk een aantal knelpunten ervaren door een deel van de initiatiefnemers, vergunningverleners en toezichthouders en handhavers. Initiatiefnemers ervaren onzekerheid, omdat zij niet zwart op wit hebben staan dat zij mogen doen wat ze doen. Dit kan tot knelpunten bij de financiering en investeringsbeslissingen leiden. Om toch een bepaalde mate van zekerheid te

² Verwijzing hoofdlijnenbrief

³ ECLI:NL:RVS:2021:71

verkrijgen, kunnen initiatiefnemers via een vergunningaanvraag bij het bevoegd gezag een zogenoemde positieve afwijzing krijgen. Omdat intern salderen vergunningvrij is, is het niet verplicht om een vergunningaanvraag in te dienen en niet alle initiatiefnemers doen dit. De positieve afwijzing van de aanvraag om een natuurvergunning is, net als een vergunning, een besluit dat vatbaar is voor bezwaar en beroep en zodoende in rechte vast kan komen te staan. Echter, anders dan een vergunning, legt een positieve afwijzing niet de nieuwe (lagere) referentiesituatie vast. Daardoor wordt het voor initiatiefnemers, bevoegd gezagen en toezichthouders lastig om te bepalen of de Wnb wordt nageleefd.

Voor toezichthouders is toezicht en handhaving ingewikkelder geworden omdat zij onvoldoende zicht hebben of de feitelijke situatie overeenkomt met de referentiesituatie. Voor toezichthouders is het lastiger geworden om vast te stellen of een initiatiefnemer activiteiten conform de wet uitoefent. Daarnaast biedt de positieve afwijzing geen houvast als de initiatiefnemer zijn activiteiten weer wil wijzigen, omdat de feitelijke situatie door de positieve afwijzing feitelijk gewijzigd is, maar niet is vastgelegd.

Aanvullend heeft het bevoegd gezag door het ontbreken van een vergunningplicht ook geen aangrijpingspunt meer om via beleidsregels voorwaarden en beperkingen te verbinden aan de toepassing van intern salderen.

Vergunningplicht intern salderen

Om de zekerheid voor initiatiefnemers en het zicht op ontwikkelingen in activiteiten en de daarmee gepaard gaande stikstofemissies voor bevoegd gezagen in hun gebied te vergroten en om de mogelijkheid te herstellen om beleidsmatige voorwaarden en beperkingen aan de toepassing van intern salderen te verbinden zal ik een vergunningplicht voor intern salderen introduceren.

De vergunningplicht zal in beginsel gelden voor een wijziging van een reeds toegestane activiteit die stikstofdepositie kan veroorzaken op daarvoor gevoelige natuurwaarden in een Natura 2000-gebied, althans als ook die wijziging zelf relevant is voor de omvang van de stikstofdepositie omdat die betrekking heeft op voor de stikstofemissie vanuit de betrokken locatie bepalende factoren van de inrichting of installaties van het bedrijf of van de bedrijfsvoering. Dat is ook het geval als door intern salderen geen toename van de stikstofdepositie plaatsvindt ten opzichte van de reeds voor die locatie vergunde activiteit en volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling significant negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. De vergunningplicht maakt het voor het bevoegd gezag mogelijk om de wijziging van een bestaande situatie te beoordelen op de effecten van in het bijzonder de stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied. Zodoende houdt het bevoegd gezag zicht op deze activiteiten en heeft het bevoegd gezag de mogelijkheid om beleidsregels vast te stellen over de voorwaarden voor vergunningverlening. De reikwijdte van de vergunningplicht wordt beperkt tot wijzigingen van activiteiten die al stikstofdepositie veroorzaken. Het voornemen is om bij algemene maatregel van bestuur vergunningvrije activiteiten aan te wijzen om de reikwijdte van de vergunningplicht niet onnodig groot te maken. De voorgenomen inperking betreft de volgende punten. Het opnemen van een ondergrens waarbij wijzigingen van activiteiten die niet meer dan 0,05 mol depositie veroorzaken op in het besluit met name te noemen Natura 2000-gebieden waarvan de kritische depositiewaarde is overschreden of dreigt te worden overschreden en die ook na wijziging de grens van 0,05 mol niet zullen overschrijden zijn uitgezonderd, het vergunningvrij houden van beweiden en bemesten en van wijzigingen van activiteiten waarbij alleen in de bouw- of aanlegfase stikstofemissie wordt veroorzaakt.

Voor de beoordeling van de categorie activiteiten die onder de uitbreiding van de vergunningplicht komt te vallen, zal weer de voorheen geldende belangenafweging plaatsvinden zoals voor 1 januari 2020. Dat betekent dat het bevoegd gezag bij het verlenen van een vergunning rekening houdt met de gevolgen die een activiteit waarop de vergunningaanvraag betrekking kan hebben, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied. Dit is dus een andere toets dan plaatsvindt bij de vergunningplicht op grond van artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn voor projecten met mogelijk significant negatieve effecten.

Wetsvoorstel

De vergunningplicht moet wettelijk worden vastgelegd. Deze wetswijziging loopt mee in het in de hoofdlijnenbrief aangekondigde wetsvoorstel waarin de omgevingswaarde wordt aangepast. Het

wetsvoorstel zal ook moeten voorzien in overgangsrecht om duidelijk te maken wat de vergunningplicht betekent voor wijzigingen die al waren aangevangen voordat de wetswijziging in werking treedt. Mijn streven is het wetsvoorstel per 1 januari 2024 in werking te laten treden.

Latente ruimte

De ingebruikname van latente ruimte in een natuurvergunning vormt een kwetsbaarheid in het systeem, omdat dit kan leiden tot feitelijke depositiestijging op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Dat vormt een risico voor de natuur en daarmee ook voor de juridische houdbaarheid van vergunningen en toekomstige vergunningverlening. Daarom wordt samen met de betrokken Rijkspartijen en de provincies een aanpak langs twee sporen ontwikkeld. Het ene spoor ziet op het beperken van het ontstaan van latente ruimte, het andere spoor is gericht op het beperken van de ingebruikname van latente ruimte.

Wat is latente ruimte

Als een initiatiefnemer minder activiteiten uitvoert dan volgens zijn vergunning mogelijk is, is er sprake van ongebruikte ruimte in de vergunning. In bepaalde gevallen is dit inherent aan de bedrijfsvoering van een bedrijf. De ruimte wordt dan niet structureel in gebruik genomen, maar fluctueert in de tijd, bijvoorbeeld wanneer een bedrijf een onregelmatige bedrijfscyclus heeft, inspeelt op seizoenseffecten of in opbouw is. Hierbij valt te denken aan een stal die tijdelijk leeg staat omdat hij na de slacht wordt gedesinfecteerd of een energiecentrale die op piekbelasting moet kunnen produceren wanneer een andere energiecentrale defect is. Voor bedrijven is deze ademruimte in de vergunning noodzakelijk. Ik definieer deze ruimte als bedrijfsmatige ruimte. De ongebruikte ruimte in een vergunning die geen inherent onderdeel van de bedrijfsvoering vormt, is latente ruimte.

De aanpak voor latente ruimte in deze brief ziet op latente ruimte en niet op bedrijfsmatige ruimte. Samen met bevoegde gezagen werk ik de komende tijd aan het opstellen van een interbestuurlijke handreiking, zodat zij dit onderscheid in de praktijk kunnen toepassen.

Hoe ontstaat latente ruimte

Latente ruimte kan op verschillende manieren ontstaan, bijvoorbeeld wanneer een bedrijf emissiebeperkende innovaties doorvoert of door regelgeving in z'n uitstoot wordt beperkt. Ook komt het voor dat , isbedrijfsplannen in de loop van de tijd veranderen. Een agrarische ondernemer kan bijvoorbeeld besluiten om een stal niet te bouwen of een fabrikant heeft de vergunde productiecapaciteit niet volledig gerealiseerd. In al deze gevallen verschilt de vergunning met wat er in de praktijk op een bedrijf gebeurt. Latente ruimte kent dus een grote variatie in de praktijk. Daarom is er niet één oplossing voor het hele vraagstuk, maar werk ik aan verschillende oplossingen.

Hoe kan latente ruimte in gebruik worden genomen

Latente ruimte in een natuurvergunning kan op een aantal manieren in gebruik worden genomen. Zo kunnen binnen een bestaande vergunning structureel (extra) activiteiten worden ontwikkeld. Hiervan is bijvoorbeeld sprake wanneer de productiecapaciteit van een fabriek structureel wordt verhoogd. Binnen een bestaande vergunning kan een initiatiefnemer ook nieuwe activiteiten ontwikkelen door middel van intern salderen. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer een agrarische ondernemer een stikstofreducerende innovatie doorvoert en tegelijkertijd zijn veestapel uitbreidt. Doordat intern salderen niet vergunningplichtig is, zijn hier geen nadere eisen aan gesteld.

Extern salderen is wel vergunningplichtig. Op basis daarvan is in beleidsregels geregeld dat de ingebruikname van latente ruimte voor nieuwe projecten door middel van extern salderen wordt beperkt. Er mag alleen gesaldeerde worden met de feitelijk gerealiseerde capaciteit en daarvan wordt 30% afgeroomd. Dit afomingspercentage is gebaseerd op een inschatting van de gemiddelde latente ruimte in vergunningen. De deskresearch die Sweco in mijn opdracht heeft uitgevoerd laat zien dat de omvang van latente ruimte in de agrarische sector tussen de 21% en 40% bedraagt. In de industrie is die variatie veel groter. U treft dit in de bijlage aan. Door de provincies en in de 'Tussenbalans extern salderen met veehouderijen' (verderop in deze brief) is

geconstateerd dat met deze eisen het risico op feitelijke depositiestijging op stikstofgevoelige N2000-gebieden op lokaal niveau niet is uitgesloten.

Beperken van het ontstaan van latente ruimte

Het eerste spoor van de aanpak ziet op het beperken van het ontstaan van latente ruimte. Ten eerste draagt de voornoemde uitbreiding van de vergunningplicht voor intern salderen bij aan de actualisatie van natuurvergunningen. Met de vergunningplicht voor intern salderen wordt geregeld dat de activiteiten die feitelijk plaatsvinden ook daadwerkelijk in vergunningen worden beschreven. Daardoor leiden aanpassingen van activiteiten veel vaker tot een aanpassing van de vergunning. Het bevoegd gezag beoordeelt dan de aanpassing en brengt de natuurvergunning in lijn met de feitelijke situatie van het bedrijf, waarbij het gebruik kan maken van de bevoegdheid om een teveel aan vergunde of niet meer benodigde ruimte in te trekken. Dit heeft niet alleen effect op activiteiten die opereren op basis van een natuurtoestemming. Ook bedrijven die opereren op basis van een milieutoestemming van voor de referentiedatum zullen bij aanpassingen aan hun bedrijf sneller een natuurvergunning nodig hebben.

De vergunningplicht voor intern salderen zorgt er ook voor dat aanpassingen in de milieuvergunning, die leiden tot minder stikstofuitstoot en -depositie, worden doorgevoerd in de natuurvergunning. Op dit moment komt het voor dat een bedrijf volgens zijn natuurvergunning ruimte heeft om meer stikstof uit te stoten, maar dat niet in praktijk zal brengen vanwege beperkingen in zijn milieuvergunning. Door de natuurvergunning in lijn te brengen met de milieuvergunning wordt het ontstaan van latente ruimte beperkt.

Daarnaast hebben provincies een realisatietermijn van drie jaar in de beleidsregels voor extern salderen opgenomen. Ik ben van mening dat een bedrijf een redelijke termijn moet krijgen om zijn activiteiten op te bouwen, maar niet ongelimiteerd van deze ruimte gebruik mag blijven maken. Voor bepaalde type projecten ligt die redelijke termijn hoger dan voor andere. Wanneer de vergunde ruimte lange tijd zonder aanwijsbare reden ongebruikt blijft, moet deze ingetrokken kunnen worden ten behoeve van de natuur. Daarbij vindt een belangenafweging door het bevoegd gezag plaats. Met provincies en stakeholders ga ik in gesprek hoe de realisatietermijn in de praktijk kan worden ingezet.

Effect van het beperken van het ontstaan van latente ruimte

Met deze aanpak zorg ik ervoor dat de vergunde situatie meer in lijn wordt gebracht met de werkelijke situatie. Zo wordt geborgd dat vergunningen worden aangepast wanneer initiatiefnemers aanpassingen aan hun bedrijf doorvoeren. De ruimte die daarmee ontstaat kan dan niet meer (geheel of gedeeltelijk) worden opgevuld door het uitbreiden van de activiteit of door extern te salderen met de vrijgekomen ruimte.

Een voorbeeld dat laat zien hoe deze aanpak werkt is een aanscherping van de generieke emissie-eisen voor stallen of installaties. Om aan deze eisen te voldoen, moet een agrarische ondernemer een nieuw stalsysteem of een industrieel bedrijf een andere ketel aanschaffen. Door de vergunningplicht voor intern salderen is het nodig een nieuwe natuurvergunning aan te vragen, waarin het schonere stalsysteem of de andere ketel en eventuele andere aanpassingen worden beschreven. Zo wordt de basis waarop de verlaagde stikstofuitstoot en -depositie wordt bepaald vastgelegd. [PM Voor dit onderdeel wordt gewerkt aan een separate notitie, die samen met de brief in het DO en met provincies wordt besproken.]

Beperken van de ingebruikname van latente ruimte

Op de lange termijn zullen op bovenbeschreven wijze de latente ruimte in nieuwe en bestaande natuurvergunningen worden beperkt. Omdat dit een aantal jaren duurt, ziet het tweede spoor van de aanpak op het verder beperken van de ingebruikname van latente ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

De huidige afspraken en regels voor salderen voorzien hier gedeeltelijk in. Om die reden bekijk ik samen met de Rijkspartijen en provincies hoe de beleidsregels voor extern salderen kunnen worden aangescherpt, bijvoorbeeld door middel van een verbijzondering van het afroompercentage. Zodra de vergunningplicht voor intern salderen in werking treedt kunnen

hiervoor ook beleidsmatige beperkingen in beleidsregels worden vastgelegd. Speciale aandacht behoeft het voorkomen van salderen met zogenaamde slapende vergunningen. Het moet niet mogelijk zijn om te salderen met vergunningen waarvan de activiteit al geruime tijd niet meer aanwezig is, of geen redelijk zich op hernieuwde ingebruikname is. Ik verwacht de Kamer bij inwerkingtreding van de vergunningplicht voor intern salderen te kunnen informeren over de wijze waarop bij zowel extern salderen als intern salderen invulling wordt gegeven aan de beleidsmatige beperkingen.

Gevolgen voor innovatie en verduurzaming

Door beperkingen op te leggen aan de ongewenste ingebruikname van latente ruimte, zorg ik ervoor dat het risico op feitelijke depositiestijging op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden verder wordt beperkt. Dat is gunstig voor de natuur en daarmee verwacht ik dat op termijn meer zekerheid aan vergunningen kan worden ontleend.

Ik realiseer mij dat de verdere beperkingen aan de ingebruikname van latente ruimte ertoe kunnen leiden dat innovaties minder snel economisch rendabel zijn. Daarom onderzoek ik samen met de Rijkspartijen en provincies hoe positieve prikkels voor innovatie kunnen blijven bestaan. **[PM Dit wordt betrokken in de separate notitie zoals hierboven genoemd.]**

Ik wil daarnaast voorkomen dat deze aanpassingen toekomstig beleid ten aanzien van verduurzaming in de weg staan. Daarom verken ik of het ook mogelijk is om, geen of minder beperkingen op te leggen aan projecten die noodzakelijk zijn in de energietransitie, met name waarbij op de korte termijn een toename van stikstofuitstoot en -depositie ontstaat maar op de langere termijn een substantiële afname wordt gerealiseerd, en die daarmee bijdragen aan natuurherstel. Een voorbeeld daarvan zijn de projecten in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (MIEK). Daarover is ook overleg met de EC, in het kader van Repower EU. Ik verwacht uw Kamer voor de kerst te informeren over deze nadere verkenning.

Ontwikkelingen Stikstofregistratiesysteem (SSRS) en stikstofbanken

Er is een register van stikstofbanken ingericht om extern salderen beter te faciliteren, met zowel het landelijke stikstofregistratiesysteem (SSRS), als doelenbanken en een landsdekkende, provinciale microdepositiebank. Dit register is deels in werking. Het doel hierbij is om depositiereductie dankzij een bronmaatregel of stikstofruimte die vrijvalt bij extern salderen te registreren om deze later in de tijd te kunnen toedelen aan een bepaalde ontwikkeling. Hierbij wordt vooraf aangegeven waar de stikstofruimte voor gebruikt wordt. Depositiebanken maken een vorm van extern salderen mogelijk, namelijk met stikstofruimte uit een bank. Stikstofruimte wordt alleen toegevoegd aan banken als de ruimte niet nodig is voor behoud en herstel van de natuur, zodat wordt voldaan aan het additionaliteitsvereiste. Bronmaatregelen zijn de komende jaren voornamelijk nodig voor het bereiken van de stikstofreductie- en natuurdoelen. Op dit moment is een beperkt aantal (9 in totaal) provinciale doelenbanken ingesteld en een provinciale microdepositiebank. Provincies streven ernaar dat deze, voor zover stikstofruimte beschikbaar is uit provinciale maatregelen of vrijvallende ruimte uit extern salderen, al kunnen worden ingezet voor toestemmingverlening.

Het landelijke SSRS is ingesteld voor bepaalde doelen, namelijk voor (clusters van) woningbouwprojecten, 7 MIRT projecten en voor de legalisatie van PAS meldingen. Deze bank maakt hiervoor op dit moment gebruik van stikstofruimte afkomstig van de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv). Volgend jaar wordt, met een wijziging van regelgeving de Maatregel Gerichte Aankoop (MGA-1) als nieuwe bronmaatregel opgenomen in het SSRS. Naar verwachting komt daarmee extra ruimte beschikbaar als aanvulling op de Srv, die in 2023 als vulling van het SSRS kan dienen.

De komende tijd zet ik samen met andere Rijkspartijen en de provincies in op het doorontwikkelen van het stelsel. Zo wordt gewerkt aan het instellen van (extra) rijksdoelenbanken. Hierbij gaat het om het toevoegen van extra stikstofbronnen voor extra doelen die liggen op het terrein van specifieke rijksprojecten en projecten van nationaal belang. Deze rijksdoelenbanken krijgen een eigen 'bankrekening' binnen AERIUS Register. Ik streef ernaar dat er medio 2023 ruimte

geregistreerd kan worden in deze specifieke rijksdoelenbanken. Daarna kan ook toestemmingverlening met ruimte uit deze banken starten.

In de brief van 15 juli 2022 is aangegeven dat wordt onderzocht of een deel van de stikstofruimte die vrijkomt uit de versnellingsopties opgenomen kan worden in een bank, in lijn met de motie van het lid Boswijk c.s. Hierbij wordt o.m. bekeken of met de voorstellen stikstofruimte vrijkomt en of deze nodig is voor de natuur of ingezet kan worden als mitigerende maatregel voor ontwikkelingen. Het is aan provincies om het beschikbaar stellen van deze ruimte beleidsmatig uit te werken, binnen de randvoorwaarde van additionaliteit. Het blijft een Rijksverantwoordelijkheid om de bronmaatregelen te realiseren.

Ontwikkelingen ten aanzien van de Rav-factoren

Het gebruik van emissiefactoren uit de Regeling ammoniak en veehouderij bijdepositieberekening
Rav-factoren zijn primair bedoeld om te kunnen toetsen aan de emissiegrenswaarden in het Besluit emissiearme huisvesting (Beh). De emissiegrenswaarde heeft tot doel om landelijke emissies uit stallen te reguleren. Deze factoren worden bij de vergunningverlening Wet natuurbescherming gebruikt voor het berekenen van de emissie en depositie vanuit de stallen.

In de afgelopen jaren zijn diverse juridische procedures aangespannen bij rechtbanken tegen Wnb-vergunningen van bedrijven die gebruik maken van een emissiereducerend stalsysteem. Daarin werd ter discussie gesteld of de Rav-factoren – waarmee stalemissies en deposities worden berekend in AERIUS-calculator – gebruikt kunnen worden bij de vergunningverlening op grond van de Wet natuurbescherming. De rechtbankprocedures hebben geleid tot hoger beroep waarin de Afdeling op 7 september 2022 ⁴ uitspraken heeft gedaan over het gebruik van de Rav-factoren bij de vergunningverlening.

Uitspraken hoger beroep en gevolgen voor vergunningverlening

De Afdeling heeft geoordeeld dat de Rav-factoren voor de stalsystemen voor melkvee die in de hoger beroepszaken ter discussie stonden, te weten A1.13 en A1.28, niet zonder meer gebruikt kunnen worden in een voortoets of passende beoordeling voor een vergunning in het kader van de Wnb. De Rav-factoren voor de emissiearme stallen van voornoemde staltypen in de melkveehouderij onderschatten de werkelijke emissie. Zolang de oorzaken van de twijfel over de juistheid niet duidelijk zijn, kan de emissie van het emissiearme staltype niet met behulp van de Rav-factoren met de vereiste zekerheid in kaart worden gebracht. Een berekening van de emissie m.b.v. de Rav-factoren kan daarom niet zonder meer gebruikt worden in een voortoets of passende beoordeling. Het voorzorgsbeginsel dat aan artikel 6, lid 3, Habitatrichtlijn ten grondslag ligt en de strikte uitleg die het Hof van Justitie daaraan geeft in een voortoets of passende beoordeling, laten volgens de Afdeling geen andere uitkomst toe.

Ten aanzien van het toezicht en handhaving van het stalmanagement concludeert de Afdeling dat uitgegaan mag worden van de naleving en handhaving van de vereisten die bij het betreffende stalsysteem horen, maar dat daarmee niet verzekerd is dat de Rav-emissiefactor voor emissiearme stallen kan worden gehaald.

Ik ben mij ervan bewust dat deze uitspraken gevolgen hebben voor toestemmingverlening. De uitspraken van de Afdeling zien op twee typen stalsystemen, waarvan geen gebruik meer mag worden gemaakt van de bijbehorende emissiefactoren bij vergunningverlening. De uitspraken gaan niet over andere emissiearme stalsystemen in de melkveesector en ook niet over emissiearme stallen in de pluimvee- en varkenssector. Voor zover daarvoor evenwel dezelfde gebreken gelden, mag worden verwacht dat de Afdeling in toekomstige uitspraken tot dezelfde conclusie komt.

Bij nieuwe vergunningaanvragen voor staltypen A1.13 en A1.28 zal nu per individueel geval de emissie bepaald moeten worden om significant negatieve effecten uit te kunnen sluiten. Bij lopende aanvragen, waarop nog een besluit moet worden genomen, zullen de stalemissies herberekend moeten worden.

Maatregelen naar aanleiding van de uitspraken

⁴ Raad van State, 7 september 2022, ECLI:NL:RVS:2022:2557/2624/2622

Ik heb de WUR onderzoek laten doen naar de mogelijkheid om op basis van de huidige Rav-factoren te onderzoeken hoe met meer zekerheid de emissie (en vervolgens de depositie) van emissiereducerende systemen kan worden berekend in individuele gevallen ten behoeve van vergunningverlening Wnb.

Dit rapport wordt in oktober definitief opgeleverd. De resultaten van dit onderzoek worden meegenomen in de door mij te nemen maatregelen om onzekerheden in het gebruik van de Rav-factoren bij vergunningverlening weg te nemen, zodat in de toekomst gebruik kan blijven gemaakt van de Rav-factoren bij vergunningverlening.

Uit het onderzoek van de WUR dat is uitgevoerd in opdracht van IenW *Effectiviteit emissiearme stalsystemen in de praktijk: inventarisatie, analyse kritische factoren en advies voor verbetering* (in voetnoot nog vermelden de definitieve datum van het rapport)), blijkt dat naast de hiervoor genoemde onzekerheid van de Rav-factoren bij Wnb-vergunningverlening in – met name in- de melkveehouderijsector de emissiearme stalsystemen niet altijd effectief benut worden. Om te verzekeren dat de verwachte effecten van emissiereducerende systemen kunnen worden behaald, is het van belang dat de systemen in de praktijk op de juiste wijze worden gerealiseerd en gebruikt. Uit het onderzoek blijkt dat dit nog niet het geval is. Scherpe maatregelen op naleving en handhaving kunnen bijdragen aan een goede werking van de emissiearme stalsystemen en daarmee een emissiereducerend resultaat bewerkstelligen. Ik bekijk op dit moment welke kaders ontwikkeld kunnen worden die zowel de agrariërs als de bevoegde gezagen handvatten bieden om deze maatregelen te treffen.

PM Toekomstige ontwikkelingen.

Ik vind het belangrijk dat agrariërs blijven investeren in innovatieve technieken en dat zij zekerheid kunnen ontnemen aan de Wnb-vergunning. Innovatie is een belangrijk middel om de gestelde doelen per gebied te behalen.

De komende tijd zal ik (samen met Ienw) inzetten op het verbeteren van meetprotocollen en het uitbreiden van de gegevensverzameling in praktijk. Zodat er op termijn (en dat is een kwestie van jaren) meer informatie beschikbaar komt om een inschatting te kunnen maken van effecten van innovaties ten behoeve van vergunningverlening Wnb.

Onderzoeken met betrekking tot salderen

De afgelopen tijd zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd met betrekking tot salderen. De uitkomsten hiervan zijn als bijlage bij deze brief gevoegd. Hieronder reageer ik op de uitkomsten.

Tussenbalans extern salderen met veehouderijen

Bij het openstellen van de mogelijkheid voor extern salderen met veehouderijen na het vervallen van de PAS bestonden zorgen over het risico op ongewenste neveneffecten, zoals het ontstaan van leegstand en verrommeling op het platteland, het speculatief opkopen van stikstofruimte, een onevenredige overheveling van stikstofruimte uit de agrarische sector naar andere sectoren en het optreden van feitelijke depositiestijging op stikstofgevoelige N2000-gebieden. Daarom hebben Rijk en provincies afgesproken om extern salderen met veehouderijen maandelijks te monitoren en een half jaar na de gefaseerde openstelling een tussenbalans uit te voeren naar eventuele neveneffecten en mogelijkheden voor bevoegde gezagen om in te grijpen⁵. De afgelopen twee jaar hebben bevoegde gezagen extern salderen met veehouderijen op verschillende momenten opengesteld, de afgelopen maanden is de tussenbalans opgemaakt (PM bijlage xx).

De tussenbalans laat zien dat sinds de openstelling ca. 50 vergunningen zijn afgegeven op basis van extern salderen met een veehouderij. Daarbij heeft geen structurele monitoring van neveneffecten plaatsgevonden door de bevoegde gezagen en geen structurele informatie-uitwisseling tussen bevoegde gezagen, zoals eerder werd afgesproken tussen Rijk en provincies. Het geringe aantal transacties en het ontbreken van structurele monitoring leiden ertoe dat de conclusies over neveneffecten met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

In de tussenbalans zijn geen indicaties voor het structureel optreden van ongewenste neveneffecten waargenomen. Uit de tussenbalans blijkt daarnaast dat het grootste deel van de

Commentaar [TB(1)]: Afstemmen met AGRObrief en IenW beleidsreactie op rapport WUR.

⁵ Kamerstukken II 2019-2020, 35 334, nr. 82

aangevraagde vergunningen en ook het grootste deel verleende vergunningen (meer dan 70%) binnen de agrarische sector blijft. Om die redenen is er op dit moment geen aanleiding om in te grijpen. Wel wordt in de tussenbalans een risico op feitelijke depositiestijging als gevolg van de ingebruikname van latente ruimte geconstateerd. Met dit risico ben ik bekend. De aanpak voor latente ruimte in deze brief ziet op het verder beperken van dit risico.

Ik acht het van groot belang dat op korte termijn invulling wordt gegeven aan de structurele monitoring van neveneffecten bij extern salderen met veehouderijen, zodat hier meer zicht op verkregen kan worden. Hierover ga ik met de provincies in gesprek. Dit najaar start ik met de evaluatie van het instrument extern salderen. Ik heb besloten om niet alleen extern salderen met veehouderijen te evalueren, maar het beleidsinstrument extern salderen in brede zin. In die evaluatie zullen de conclusies uit de tussenbalans worden getoetst. Ik verwacht uw Kamer rond de zomer van 2023 de resultaten van de evaluatie toe te kunnen sturen.

Frauderisico's bij gebruik van intern en extern salderen

Duidelijkheid en controleerbaarheid zijn niet alleen voor de kaders van het systeem van toestemmingverlening van belang, maar ook voor het gebruik van de instrumenten binnen het systeem. Op 2 maart 2021 is de Eerste Kamer toegezegd om een analyse te laten uitvoeren van mogelijke frauderisico's bij toepassing van intern en extern salderen.⁶ Op verzoek van mijn voorganger is deze frauderisicoanalyse uitgevoerd door de Strategische Milieukamer (SMK). In de bijlage treft u het analyserapport aan, dat juni 2022 door SMK is afgerond. Hieronder ga ik in op de belangrijkste bevindingen en de stappen die ik met andere bevoegde gezagen zet om de beschreven frauderisico's zo veel mogelijk weg te nemen.

Analyse SMK

In de analyse heeft SMK de gevoeligheid van salderen voor fraude en andere vormen van bewuste niet-naleving geanalyseerd door middel van een bureaustudie van beschikbare beschrijvingen van het instrument salderen en openbare informatie daarover. Ik wijs u er hierbij op dat SMK in haar analyse niet heeft onderzocht of, en zo ja in welke mate, fraude en andere vormen van bewuste niet-naleving zich daadwerkelijk voordoen. SMK signaleert meerdere risico's die aan fraudegevoeligheid bijdragen. Samengenomen zijn hierin drie thema's die aandacht behoeven te herkennen. Deze hebben betrekking op: de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer en het bevoegd gezag, de complexiteit van en kennis over het instrument salderen, en het gebruik van AERIUS bij salderen. Mijn inzet is dan ook gericht op deze drie thema's.

Verantwoordelijkheid initiatiefnemers en bevoegd gezagen

Bij intern en extern salderen zijn verschillende verantwoordelijkheden te onderscheiden voor zowel initiatiefnemers, als bevoegd gezagen. De initiatiefnemer bepaalt zelf op basis van een voortoets voor zijn initiatief of sprake is van mogelijke significant negatieve effecten op alle relevante stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Indien hiervan sprake is, bestaat een vergunningplicht en moet de initiatiefnemer met een passende beoordeling een aanvraag indienen. SMK signaleert een frauderisico in het feit dat het uitvoeren van een voortoets en de toepassing van intern salderen plaatsvindt door de initiatiefnemer zelf en het bevoegd gezag geen zicht hierop heeft. Daarnaast signaleert SMK bij extern salderen een frauderisico in de eigen verantwoordelijkheid die initiatiefnemers hebben voor de kwaliteit van de aan te leveren gegevens en bewijsstukken voor een vergunning. Het bevoegd gezag is op zijn beurt verantwoordelijk voor zorgvuldige toetsing. In dit kader signaleert SMK een gefragmenteerde verantwoordelijkheid voor de toepassing van het instrument extern salderen, dat in algemene zin overzicht vermindert van (gelijke) toepassing.

Een (eigen) verantwoordelijkheid voor correcte aanvragen, die overigens niet is voorbehouden aan de Wnb-vergunning, onderstreept het belang van zorgvuldige toetsing door het bevoegd gezag. Dit heeft mijn aandacht en bij provincies. Daarnaast werk ik aan de voorgestelde uitbreiding van de vergunningplicht voor intern salderen, zoals ik eerder in deze brief heb aangekondigd.

Ten slotte is bij extern salderen de saldogever verantwoordelijk voor het tijdig beëindigen van de saldogevende activiteit. Als de saldogevende activiteit niet of niet tijdig wordt beëindigd na het

⁶ Handelingen I 2020-2021, T03110, nr. 27, item 3, blz. 8

overdragen van vergunde ruimte aan de saldonemer via extern salderen, kan dit leiden tot extra stikstofemissie en -depositie wanneer de saldonemer met de activiteit start. Dit risico kan (eenvoudig) via toezicht en handhaving geadresseerd worden en vergt het intrekken of actualiseren van de vergunning nadat de activiteit daadwerkelijk beëindigd of gewijzigd is.

Complexiteit van en kennis over het instrument salderen

SMK signaleert dat het instrument salderen complex is. De werking van het instrument, alsmede de terminologie hiervoor, zijn niet op een centrale plek (in regelgeving) volledig en consistent uitgewerkt. Aanvullend geeft SMK aan dat de kennisbehoefte over het instrument groot is en dat praktijkgerichte centrale opleidingen ontbreken. Zoals ik eerder in deze brief heb toegelicht vind ik het belangrijk dat het systeem van toestemmingverlening duidelijk is. Daarom ga ik met de medeoverheden in gesprek over kennisversterking.

Gebruik van AERIUS bij salderen

AERIUS Calculator is het wettelijk voorgeschreven instrument voor het berekenen van de stikstofdepositie op natuurgebieden als gevolg van een plan of project⁷. Hiermee kunnen initiatiefnemers zelf de stikstofdepositie als gevolg – van het voorgenomen plan of project berekenen. Bij intern salderen voert de initiatiefnemer alle emissiebronnen in voor zowel de referentie- als de beoogde situatie. AERIUS Calculator berekent dan de stikstofdepositie van beide situaties op alle stikstofgevoelige natuur binnen 25 kilometer van de bronnen. AERIUS Calculator is een beslisondersteunend systeem voor het bevoegd gezag, die de uitkomsten van berekeningen altijd nog beoordeelt en toetst aan de werkelijke situatie. SMK signaleert dat het zelfstandig gebruik van AERIUS Calculator als ingewikkeld wordt ervaren voor zowel initiatiefnemers als voor (het toetsende) bevoegd gezag.

Dit neem ik mee in de doorontwikkeling van AERIUS Calculator. In AERIUS Calculator wordt een balans gezocht tussen de gebruiksvriendelijkheid en het faciliteren van zo veel mogelijk verschillende projecten. De deskundigheid om met AERIUS calculator te werken is bij provincies en rijk op peil. Omdat bij toestemmingverlening getoetst moet worden aan de beste (wetenschappelijke) kennis ter zake is regelmatig actualiseren van het model vereist (met veranderende uitkomsten tot gevolg). Op dit moment kies ik voor jaarlijks actualiseren. Op deze manier wordt frequent geactualiseerd naar nieuwe gegevens, maar blijft er voldoende tijd tussen actualisaties om een vergunningsprocedure te doorlopen. De eerstvolgende actualisatie van AERIUS Calculator staat dit najaar gepland. De uitvoeringspraktijk voor vergunningverlening is hierop ingesteld, maar aandachtspunt blijft om gebruikers tijdig te informeren, zodat zij zich hierop (ook) kunnen instellen.

Toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving zijn een essentieel onderdeel van het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op grond van de Wnb. De effectiviteit van beleid staat of valt met naleving van dit beleid zoals dat is verwoord in wet- en regelgeving en vergunningen. Via toezicht wordt de naleving van het beleid gecontroleerd. Wanneer uit het toezicht blijkt dat de regels niet worden nageleefd, wordt gehandhaafd.

In samenspraak met vertegenwoordigers van de bevoegde gezagen wil ik bezien hoe toezicht en handhaving op het beleid en de regelgeving voor van toestemmingsverlening op grond van de Wnb kan worden versterkt. Hierbij kijk ik niet alleen naar het verstevigen van informatieposities en de zichtbaarheid van toezicht en handhaving, maar ook naar zaken als prioriteitstelling en bijbehorende capaciteit. Tevens ga ik na hoe toezicht en handhaving voor de Natura 2000-gebieden kan worden versterkt. Hierbij betrek ik de aanbevelingen van de commissie-Van Aartsen⁸. De opvolging van deze aanbevelingen gebeurt in het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel. Ik heb uw kamer hierover het meest recent op 8 juli jl. geïnformeerd (referentie is toegevoegd bij voetnoot 10).

⁷ Zie artikel 2.1 Regeling natuurbescherming

⁸ Kamerstukken II, 2021-2022, 22 343, nr. 295 en Kamerstuk 22 343/28 663, nr. 336

Sterke stelsels vormen de randvoorwaarden voor een schoon en leefbaar land met een rijke natuur en een gezonde, schone en veilige leefomgeving met een goede waterkwaliteit. Door voldoende wettelijke borging van de verschillende stelsels kan het Rijk binnen haar bestaande bevoegdheden stimuleren en faciliteren waar mogelijk en aanspreken en ingrijpen waar nodig.

Tot slot
PM

CONCEPT

Notitie BC Stikstof

15-9-2022

Bestemd voor	BC
Datum vergadering	15-9-2022
Type notitie	☒ Ter besluitvorming ☒ Ter bespreking ☐ Ter informatie
Herkomst/ status	IPSN/BIJ12 Legalisatie PAS-meldingen en meldingsvrije activiteiten
Opsteller(s)	art.5.1-2e
Afgestemd met	art.5.1-2e (22 -8)
Onderwerp	Versnellingsbudget PAS melders van 250 miljoen – kaders en verdeling

Gevraagd aan de BC

De BC wordt gevraagd:

1. Kennis te nemen van de kaders voor de besteding van het versnellingsbudget van 250 miljoen;
2. Een keuze te maken omtrent de navolgende opties voor de verdeling van de middelen van het versnellingsbudget:
 - a. Gelijke verdeling middelen over aantal provincies dat wil deelnemen (cfm voorstel Rijk);
 - b. Verdeling € 200 miljoen over aantal meldingen per provincie en € 50 miljoen als buffer bedrag voor aanvulling;

De AC heeft niet tot een unanieme keuze kunnen komen. Er bestond een meerderheid voor optie b, waarbij het bufferbedrag kan worden benut voor provincies die te beperkt aanspraak maken op een deel van de verdeling van de € 200 miljoen. Ook rekening houdend met de uiteenlopende complexiteit. Of en hoe invulling kan worden gegeven aan het werken met een bufferbedrag vergt nadere afstemming met het Rijk en wordt tijdens de BC toegelicht.

3. Bij het kenbaar maken van onze keuze aan het Rijk de navolgende punten uit de AC bespreking op te nemen:
 - verantwoordelijkheid van het Rijk voor legalisatie blijft vertrekpunt en provincies pakken vanuit het belang om tot een oplossing te komen deze handschoen op om legalisatie te kunnen versnellen;
 - hebben daarbij inzet van en samenwerking met het Rijk nodig zodat er geen risico is op ongeoorloofde staatssteun;
 - het succes van de legalisatie zal afhankelijk zijn van de mogelijkheden tot onderbouwing additionaliteit;

15-9-2022

Korte samenvatting**Aanleiding**

Zoals aangekondigd in de Kamerbrief van 15 juli jl. stelt het kabinet € 250 miljoen beschikbaar zodat provincies, naast de (aanvullende) maatregelen die het Rijk treft, op korte termijn ook maatregelen kunnen treffen waarmee de legalisatie PAS-melders versneld kan worden. Dit naar aanleiding van de oproep van provincies in het BO van 30 juni jl. daartoe en ook naar aanleiding van het verzoek van de Tweede Kamer om voorrang te geven aan knelgevallen en om extra middelen te reserveren. Het Rijk heeft hier gehoor aan gegeven door het budget van de tweede tranche Lbv naar voren te halen. De effecten van de maatregel tweede tranche Lbv komen immers te laat beschikbaar om te kunnen inzetten binnen het legalisatieprogramma.

Voorstel en kaders Rijk

Het Rijk stelt 250 miljoen beschikbaar welke ter beschikking wordt gesteld aan de provincies. De middelen zullen in principe in twaalf gelijke delen voor de provincies beschikbaar zijn, tenzij provincies uiterlijk 19 september 2022 gezamenlijk een alternatieve verdeelsleutel voorstellen.

In deze notitie is een korte opsomming opgenomen van de kaders voor het gebruik maken van de middelen die uitgewerkt worden in een SPUK die eind dit jaar in werking treedt.

Kaders voor het gebruik maken van de middelen

- De besteding van de middelen dient te worden ingezet voor het versnellen van de oplossingen voor de PAS-melders;
- De besteding van de middelen voldoet aan de staatssteunregelgeving;
- Er wordt gekozen voor de meest kostenefficiënte besteding per PAS-melder welke gemaximaliseerd is op [art.5.1-2i](#) per PAS-melder;
- De maatregelen voldoen aan de op het moment van besteding geldende kaders van het Rijk en uw provincie over toestemmingsverlening;
- Vergoedingen worden vastgesteld op basis van ten hoogste de marktconforme waarde;
- De uitvoeringskosten worden niet vergoed uit de middelen;
- De baten van de provincies worden in mindering gebracht;
- Afspraken over besteding middelen worden uiterlijk 31 augustus 2023 vastgelegd met bijv. een koopovereenkomst of subsidiebesluit;
- Bij de aanvraag tot subsidieverlening wordt toegelicht op welke wijze de middelen worden uitgegeven (één aanvraag per provincie).

Besproken en gekozen verdeelsleutels AC

Het Rijk wil in principe in twaalf gelijke delen de middelen verdelen, echter de provincies krijgen de gelegenheid om een alternatieve verdeelsleutel voor te stellen uiterlijk 19 september 2022.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de middelen te verdelen. Navolgend een korte opsomming van mogelijke alternatieven die tijdens de AC zijn besproken:

1. Verdeling middelen over aantal provincies dat wil deelnemen;
2. Verdeling middelen over aantal meldingen per provincie;
3. Verdeling € 200 miljoen over aantal meldingen per provincie en € 50 miljoen als buffer bedrag voor aanvulling;
4. Verdeling middelen op volgorde van binnenkomst;

Notitie BC Stikstof

15-9-2022

5. Voorstellen aanleveren uiterlijk 31-10-2022 zodat de maatregelen in de SPUK komen;
6. Verdeling middelen in twaalf gelijke delen;
7. Alternatief voorstel provincies.

Deze opsomming van alternatieve verdeelsleutels is zeker niet uitputtend. Daarbij blijken optie 4 en 5 lastig uitvoerbaar te zijn via de SPUK. Het Rijk wenst bij een alternatief een verdeelsleutel waarbij kristalhelder is wat welke provincie ontvangt.

Bespreking AC

De AC is niet tot een uniform advies gekomen en vraagt de BC te komen tot overeenstemming over een alternatieve verdeelsleutel. Op basis van de bespreking in de AC zijn de alternatieven 1 en 3 wel als voorkeur naar voren gekomen, met een meerderheid voor variant 3. Daarbij wil de AC de volgende overwegingen meegeven ten aanzien van de verdeling:

- De provincies kijken positief aan tegen het reserveren van een bedrag van € 50 miljoen die niet op voorhand wordt verdeeld zodat geanticipeerd kan worden op specifieke versnellingsopties waarvoor budget te kort komt.
- Waarmee er bovendien de mogelijkheid is om provincies die niet of nauwelijks baat hebben bij de verdeling van de 200 miljoen, van budget ter legalisatie te voorzien;
- Er wordt aandacht gevraagd voor de complexiteit van de opgave per provincie, enerzijds vanwege de benodigde ruimte en anderzijds vanwege provincie specifieke omstandigheden zoals bijvoorbeeld hoge grondprijzen.
- Er wordt aandacht gevraagd voor de grote van de opgave per provincie in aantallen meldingen en de hoogte van de reductieopgave in molen.

Belangrijkste punten die de AC wil meegeven aan de BC richting het Rijk:

- De AC is blij met het krijgen van de rijksmiddelen voor het versnellen van de legalisatie van de PAS-melders, maar benadrukt dat de legalisatie een Rijksverantwoordelijkheid is en blijft.
- De AC verzoekt het Rijk uitvoering te geven aan de toegezegde 11 mol voor de PAS-melders zoals opgenomen in het Schouten pakket van april 2020. Voorstel is deze oproep te koppelen aan de reactie op de Tweede Kamerbrief toestemmingsverlening.
- Provincies zijn bereid mee te werken aan het versnellen van de legalisatie maar daarvoor is inzet en nauwe samenwerking van het rijk noodzakelijk zodat er geen risico is op ongeoorloofde staatssteun. Ook leeft de vraag of het niet makkelijker kan.
- Tot slot wordt aandacht gevraagd voor het voldoen aan additionaliteit van de bronmaatregelen, anders kan er geen één PAS-melder gelegaliseerd worden.

Consequenties

Financieel

Versnellingsbudget van 250 miljoen euro.

Planning

Notitie BC Stikstof

15-9-2022

De besteding dient uiterlijk eind augustus 2023 contractueel worden vastgelegd; anders gaan de middelen alsnog naar de Lbv.

Juridisch

Zie notitie – kaders staatssteunregelgeving.

Communicatie

Nog nader te bepalen.

8-9-2022

Bijlage Communicatieaanpak actualisatie AERIUS 2022 (concept)
Aanleiding

AERIUS Calculator en Monitor worden op 22 november 2022 geactualiseerd van versie 2021 naar versie 2022. De prerelease heeft zoals gebruikelijk drie maanden van te voren plaatsgevonden, op 9 augustus 2022. Met deze actualisatie worden actuele datasets en nieuwe (wetenschappelijke) inzichten in AERIUS opgenomen. Het doel hiervan is het verbeteren van het model en de berekeningen. Naast enkele functionele wijzigingen worden ook nieuwe gegevens van de totale (landelijke) depositie verwerkt in AERIUS. Het gaat hierbij om zowel actuele totale deposities als om prognoses richting 2030. Doel van de communicatie is om belanghebbenden te informeren en om draagvlak te creëren voor AERIUS Calculator door:

- Belanghebbenden in aanloop van de nieuwe release AERIUS 2022 voor te bereiden en te informeren over de veranderingen in de release AERIUS 2022, en de gevolgen die dat voor hen heeft in algemene zin en waar mogelijk ook specifiek.
- Na de AERIUS release belanghebbenden informeren over de ondersteuning die beschikbaar is, zodat de toestemmingverlening zo goed mogelijk plaats kan vinden.
- Belanghebbenden en publiek uitleg te geven over de toepassing van AERIUS als rekeninstrument die behulpzaam is bij vergunningverlening en als informatie tool die gebruikt wordt bij beleidsvoorbereiding- en uitvoering

Goed om de actualisatie in het bredere continue proces van nieuwe inzichten te plaatsen die los staan van AERIUS maar via het instrument aerijs tot impact leiden. Zoals nieuwe informatie over de omvang van bronnen, de ruimtelijke verdeling van bronnen, nieuwe en betere data over emissies in het buitenland, modelverbeteringen en dergelijke.

Verder werken we aan meer structuur in de termijn waarop bepaalde data wordt geactualiseerd waardoor de voorspelbaarheid toeneemt. Bijvoorbeeld delen jaarlijks, andere delen 1 maal per 3 jaar etc.

Organisatie van de communicatie

Communicatie over AERIUS 2022 is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen DG Stikstof, RIVM, BIJ12 en IPO. Coördinatie valt onder DGS.

Rolverdeling

- DGS: communicatie algemeen en bestuurlijk
- RIVM: wetenschappelijk, techniek, gebruikers
- IPO: communicatie naar provincies als bevoegd gezag
- BIJ12: technisch, richting gebruikers
- IenW/RWS: interne communicatie voor de rol als initiatiefnemer en bevoegd gezag

Communicatie over AERIUS is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen: DG Landelijk Gebied en Stikstof, RIVM, BIJ12 en IPO. Coördinatie valt onder DG LG&S. Afstemming vindt plaats in een AERIUS communicatiewerkgroep en de brede werkgroep Communicatie en Omgevingsmanagement (komt elke twee weken bij elkaar).

Belanghebbenden/doelgroepen zijn:

1. Rijk/bestuurlijk provincies: LNV (DGS), LNV (NVLGS), IPO (provincies), BIJ12 (helpdesk), IenW
2. Gebruikers van AERIUS: vergunning aanvragers, initiatiefnemers en adviseurs
3. Vergunningverleners
4. Algemeen publiek, media en politiek

8-9-2022

Stakeholdermanagement

AERIUS is het essentieel voor het maatschappelijk draagvlak en de transparantie om te zorgen voor betrokkenheid van (maatschappelijke) stakeholders bij de verdere beleidsontwikkeling en implementatie van AERIUS. Daarom wordt een specifieke stakeholderaanpak voor AERIUS algemeen ontwikkeld. De communicatieaanpak van de AERIUS release richt zich specifiek op de jaarlijkse actualisatie.

Communicatielijijn (hoofdpijn)

De hoofdboodschap van de actualisatie dit jaar is:

- AERIUS is een rekeninstrument die aan de hand van actuele gegevens en de laatste wetenschappelijke inzichten over stikstofdepositie ondersteuning biedt bij vergunningverlening. Daarnaast geeft het relevante informatie en inzichten die behulpzaam kunnen zijn bij het opstellen van gebiedsplannen.
- Ieder jaar vindt een actualisatie van het instrument AERIUS plaats waarin de nieuwste gegevens en actuele wetenschappelijke standaarden verwerkt worden
- Nieuwe cijfers van de totale (landelijke) stikstofdepositie zijn hier ook onderdeel van
- Met de jaarlijkse actualisatie wordt een actueel beeld verkregen van de totale stikstofdepositie op de natuurgebieden
- Door de actualisatie kunnen er lokaal verschillen in stikstofdepositie te zien zijn tov van de eerdere berekeningen
- De actualisatie van dit jaar geeft lagere cijfers te zien van stikstofdepositie in de kustgebieden, dit komt door verbetering van het model. Er zijn hogere cijfers van stikstofdepositie langs de grens. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe cijfers over buitenlandse emissies
- De actuele cijfers van de totale depositie toont dezelfde benodigde landelijke stikstofreductie. De totale emissiereductieopgave verandert dus niet
- Daarmee blijft na de actualisatie overeind staan dat de natuur zwaar te lijden heeft onder de effecten van overmatige stikstofdepositie.

Planning

Datum	Inhoud	Aktie	Communicatiemid delen	Concept gereed
9 augustus 2022	Nieuwe cijfers totale depositie beschikbaar gesteld door RIVM aan DGS.	DGS deelt de nieuwe cijfers met provincies tbv de gebiedsplannen en de impactbepaling op toestemmingsverlening. Pre-release Connect beschikbaar voor specifieke gebruikers, op aanvraag.		

Notitie AC Stikstof

8-9-2022

		RIVM verleent toegang na afstemming met DGS		
15 september 2022	Presentatie grootste veranderingen en wat dit mogelijk betekent voor totale opgave van depositie reductie en op de opgave voor de gebiedsplannen en toestemmingsverlening: IPO ism DGS Adviseren om geen ontwerp-Wnb-vergunningen meer te publiceren, in aanloop naar de AERIUS actualisatie Ruimte houden voor afronden lopende vergunningprocedures		Nieuwsbericht Q&A's	1 september DGS/IPO
27 september (8 weken voor de actualisatie)	Nieuwsbericht aankondiging actualisatie	Optimaliseren Q&A's en webpagina's.	Nieuwsbericht QA's	Medio september DGS/IPO
Half oktober	Monitoringsrapportage stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden door RIVM gepubliceerd. Nadere toelichting van precieze inhoud is te vinden in Hoofdstuk 5 van deze publicatie: https://www.pbl.nl/publicaties/verkenning-werkprogramma-monitoring-en-evaluatie-stikstofstofreductie-en-natuurverbetering	Nieuwe cijfers totale depositie openbaar	Nieuwsbericht	
	PM: - GAT (gebruikersacceptatietest) test op functionaliteiten, samenvattende presentatie impactanalyse. Informatiedag Calculator 'nieuwe stijl' Informatiedag impactanalyse (verschillen t.g.v. actualisatie) op 16 november Gebruikersinstructies, input voor Q&A's helpdesk moeten nog opgesteld worden			

Notitie AC Stikstof

8-9-2022

	- De bespreking van de impactanalyses inclusief afstandsgrens vormen de basis. Zodra daar duidelijke lijnen zijn afgesproken kunnen ook dergelijke documentatie worden opgesteld. Deze worden komende weken opgesteld.			
PM	Publicatie procesbericht 'tijdelijke sluiting' calculator.		Nieuwsbericht, QA	
22 november 2022	Actualisatie Release AERIUS Calculator en Monitor 22 Actieve communicatie met volledige impactanalyse door RIVM en DGS Nieuwe inzichten gebruikt voor toestemmingverlening	Ondersteunende sessies en presentaties voor de gebruiker		Websites, social media, nieuwsbrieven, sessie/webinar.

Middelen

Media:

- Nieuwsberichten over de actualisatie.
- Woordvoeringslijn wordt gedeeld met relevante organisaties
- Q&A's: er wordt een set media-Q&A's gemaakt.

Online:

- De pagina's over AERIUS op de websites (aanpakstikstof.nl, AERIUS.nl, BIJ12) worden geactualiseerd.
- Nieuwsberichten: op aanpakstikstof.nl, aerius.nl, BIJ12 en social media plaatsen we conform de tijdlijn
- Q&A's voor algemeen publiek (aanpakstikstof.nl).
- Q&A's Gebruikers van AERIUS (RIVM, BIJ12): vergunning aanvragers/ initiatiefnemers en adviseurs
- Op social media wordt het sentiment gemonitord incl. webcare (DGS, BIJ12, RIVM).
- Fact to face: presentaties in gebruikersbijeenkomsten / aerius-campus / webinars/ visual of video nieuwe interface (RIVM/BIJ12)

Verantwoordelijk om de Q&A's te verzorgen:

- DGS: bestuurlijk/maatschappelijk
- BIJ12: technisch, via release notes, gericht op gebruikers
- RIVM: inhoudelijk en technisch
- IPO: bestuurlijk/provinciaal

Verantwoordelijk om sessies te verzorgen:

- Richting bestuur/algemeen: DGS
- Richting bestuur/provinciaal: IPO
- Richting gebruikers: BIJ12/RIVM

8-9-2022

Redeneerlijnen

Bruikbaar voor informatieve sessies, QenA's en nieuwsberichten

AERIUS actualisatie

- Om vergunningen te kunnen afgeven voor de Natuurbeschermingswet is het belangrijk om te weten hoe groot de depositie van stikstof in N2000 gebieden is en of deze zal stijgen of dalen als gevolg van een nieuwe activiteit.
- Verder is het belangrijk om te weten hoe groot de depositie van stikstof in die gebieden is om het grote maatschappelijke probleem van te veel stikstofdepositie aan te kunnen pakken en te weten wanneer onze inspanningen genoeg zullen zijn.
- Stikstof is doorgaans ruik- en geurloos.
- We weten hoeveel stikstof er op een natuurgebied neerslaat door op veel plaatsen te meten en daar vervolgens in een modelberekening een betrouwbare inschatting van te maken. Dat doen we met AERIUS
- Een belangrijk onderdeel van de stikstofaanpak is daarom het goed kunnen berekenen van de deposities met AERIUS.
- Om betrouwbaar te blijven maken we gebruik van recente gegevens en de recente wetenschappelijke inzichten.
- Continu verschijnen er nieuwe gegevens zoals emissiefactoren, gegevens over stikstofuitstoot in binnen- en buitenland, updates van habitatkaarten, etc.
- Eén keer per jaar worden al deze nieuwe gegevens tegelijk verwerkt in AERIUS-Calculator. Het gaat daarbij om ongeveer 85 gegevens- en datasets die we zo actueel houden
- Op deze manier blijven we betrouwbare informatie gebruiken én is er ook voldoende tijd tussen actualisaties om een vergunningsproces te doorlopen.

Actualisatie totale depositie

- De totale (landelijk) depositie op de natuur is één van de datasets die jaarlijks wordt geactualiseerd. Recent heeft het RIVM hiervan nieuwe gegevens opgeleverd.
- Dit betreft de depositie op stikstofgevoelige natuur van alle bronnen samen, zowel binnen- als buitenland, berekend op hectare-niveau. Het gaat hierbij om zowel actuele totale deposities als om prognoses richting 2030.
- Deze nieuwe totale gegevens van de depositie worden meegenomen in de actualisatie van AERIUS-Calculator die dit najaar gepland staat
- Vanaf dat moment worden deze nieuwe cijfers dus ook gebruikt voor toestemmingverlening.

Impact nieuwe cijfers totale depositie

- In gegevens de totale depositie bevat na actualisatie nieuwe emissiegegevens en zijn updates doorgevoerd in het model.
- De landelijke gemiddelde totale depositie is lager ten opzichte van vorig jaar. Dit komt doordat de dalende trend in de landelijke emissies door reeds genomen maatregelen wordt voortgezet.
- In de prognose richting 2030 is de daling van de totale depositie iets minder sterk dan vorig jaar berekend. Dit komt vooral doordat de buitenlandse emissies anders verdeeld zijn in de nieuwe datasets.
- Door de actualisatie en verbeteringen kunnen er lokaal verschillen zijn ten opzichte van vorige edities van AERIUS.
- Door de huidige actualisatie is bijvoorbeeld een daling te zien in de kustgebieden, veroorzaakt door een modelverbetering, en een stijging langs de grens, veroorzaakt door de actualisatie van buitenlandse emissies.
- De berekende totale depositie is door de actualisatie meer in overeenstemming met de werkelijkheid. Dit is bijvoorbeeld terug te zien aan de meetcorrectie, die op veel plekken

8-9-2022

kleiner is geworden is. De berekende waarde komt dichterbij de gemeten waarde, waardoor minder gecorrigeerd hoeft te worden.

- Door deze nieuwe gegevens en modelverbeteringen verandert de werkelijke ecologische situatie in de natuur niet. Het gaat hierbij om de berekende totale depositie.
- De geactualiseerde totale depositie toont dezelfde benodigde landelijke stikstofreductie. De totale emissiereductieopgave verandert dus niet.

Gebiedsprogramma's

- Provincies werken samen met regionale en lokale partijen aan gebiedsprogramma's, waarin maatregelen worden opgenomen voor natuur, water, klimaat, en stikstofopgave. Deze plannen worden in juli 2023 opgeleverd.
- Veranderingen in de totale berekende depositie na actualisatie, en daardoor een verandering in de mate van overbelasting van natuurgebieden, worden daar in de loop van komende maanden in meegenomen.
- De provincies werken komend jaar aan robuuste gebiedsprogramma's die niet kwetsbaar zijn voor lokale veranderingen in de berekende totale depositie. De robuuste gebiedsprogramma's dragen zorg om de instandhoudingsdoelen voor natuur, water en klimaat te halen.
- De nieuwe cijfers zijn op 9 augustus met de provincies gedeeld, zodat deze direct betrokken konden worden bij de uitwerking van de gebiedsprogramma's.
- Ook in de Natuurdoelanalyses wordt ook rekening gehouden met deze nieuwe cijfers.
- Het proces richting juli 2023 bevat reeds verschillende ijkmomenten om rekening te houden met nieuwe inzichten (zoals ook KEV 2022).

Richtinggevende doelen

- De reductiepercentages voor stikstof die zijn weergegeven in de NPLG-startnotitie, zijn emissiedoelen. Deze doelen zijn opgesteld om de natuurkwaliteit te verbeteren, waarbij de bodem- en waterkwaliteit leidend zijn.
- De verdeling van de reductiepercentages is gericht op het halen van de landelijke doelstelling. Die emissie-reductieopgave verandert niet door de actualisatie van AERIUS.
- Een herberekening van de kaart met reductiepercentages is niet aan de orde.
- Wel kunnen er lokaal verschillen zijn in de uitwerking. De doelen blijven richtinggevend voor de gebiedsprocessen. Er blijft voor de provincies de mogelijkheid om lokaal af te wijken van de reductiepercentages, mits de landelijke doelstellingen gehaald worden.

Buitenland

- De nieuwe cijfers van de totale depositie tonen langs de Duitse grens lokaal een toegenomen depositie, vooral in de prognose van 2030. Dit komt doordat de Duitse emissies nu bij de actualisatie specifiek en meer ruimtelijk verdeeld meegenomen konden worden.
- Deze verandering laat zien hoe belangrijk het is om ook grensoverschrijdend maatregelen te nemen. Een groot deel van de depositie in de natuurgebieden wordt veroorzaakt door buitenlandse emissies, vooral langs de grens.
- Met Vlaanderen is reeds intensief contact. Dit proces zal worden voortgezet.
- De gesprekken met Duitsland worden op korte termijn geïntensiveerd. Zo staat eind september een expertsessie gepland met de Duitse ministeries van Landbouw, Milieu en het Umweltbundesamt. Ook zullen gesprekken worden gepland met overheden in deelstaten Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen.
- Met deze gesprekken wordt een eerste stap gezet om meer inzicht te krijgen in relevante Duitse regelgeving, beleidsaspecten, en uitvoering. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden om de verschillen langs de grens zo klein mogelijk te maken.

Meetcorrectie

8-9-2022

- Door de verbeteringen in de cijfers en de modellen is de meetcorrectie kleiner geworden. De berekende waarde uit het AERIUS model komt dichterbij de gemeten concentraties bij de meetpunten.
- Vooral in de kustgebieden is de meetcorrectie lokaal groot en daardoor een belangrijk deel van de totale depositie.
- Het duinengat, voorheen bestempeld als 'ammoniak van zee', is onderdeel van meetcorrectie. Hierover is op 19 juli 2022 een brief aan de Tweede Kamer gezonden met daarin een nadere toelichting.¹
- In de nu aanstaande actualisatie zijn geen nieuwe inzichten omtrent het duinengat betrokken. Dit onderzoek loopt nog. Mogelijk worden de uitkomsten van dit onderzoek betrokken bij de volgende actualisatie in het najaar van 2023.

Onzekerheid van berekeningen

- Het modelleren van deposities is noodzakelijk. Het is immers niet mogelijk om op iedere hectare een meetpaal te plaatsen. Ook willen we inzicht hebben in depositie van nieuwe projecten of prognosejaren berekenen. Daarvoor is het noodzakelijk de toekomstige depositie te berekenen die nu nog niet meetbaar is.
- Modellen geven geen 100% zekerheid, net zoals dat we niet voor 100% zeker weten of er morgen ergens een bui valt ook al voorspelt het weermodel die wel. Maar je weet dan vaak wel of het handig is om een paraplu mee te nemen. Onzekerheden zijn inherent aan het rekenen met modellen.
- De veranderingen in de totale berekende depositie komen niet alleen door deze inherente onzekerheden. Doordat jaarlijks nieuwe gegevens over emissies of ramingen uit binnen- en buitenland beschikbaar komen, zijn de berekende uitkomsten ook ieder jaar anders. Dat hoort bij de methode en is onderdeel van de continue verbetering van het model.
- Met de aanstaande actualisatie worden meerdere updates doorgevoerd, waardoor een beter en actueler inzicht is in de stikstofdepositie.
- Met het RIVM wordt gewerkt aan een regelmatig en voorspelbaar actualisatieproces, zodat de komende jaren updates op voorspelbare momenten worden uitgevoerd en hierop geanticipeerd kan worden.

Toestemmingverlening

Impact AERIUS actualisatie

- Vergunningverleners zijn bekend met het proces van jaarlijks actualiseren en kunnen hier adequaat op inspelen. Het proces is dit jaar voor hen niet anders dan afgelopen jaren.
- Zodra de nieuwe versie van AERIUS Calculator beschikbaar is, wordt deze ook voorgeschreven in de Regeling Natuurbescherming. Dit betekent dat de nieuwe versie gebruikt moet worden voor toestemmingverlening.
- De berekeningen van lopende aanvragen waarbij op het moment van de AERIUS actualisatie nog geen definitief besluit is genomen, moeten met de nieuwe versie van AERIUS geactualiseerd worden.
- De bevoegde gezagen en initiatiefnemers zullen tijdig geïnformeerd worden over de planning van actualisatie, zodat hiermee rekening gehouden kan worden voor de planning van lopende aanvragen.

Impact nieuwe totale deposities

- Bij toestemmingverlening wordt de depositiebijdrage van projecten op (bijna) overbelaste natuur beoordeeld. Een verandering in de mate van overbelasting kan daarom invloed hebben op de beoordeling.

¹ [Kamerbrief met reactie op notitie 'Grote onjuistheid in stikstofmodel van het RIVM bouw, boeren en vissers in het kustgebied de dupe' | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Notitie AC Stikstof

8-9-2022

- De impact is het grootst op gebieden waar de totale depositie dicht bij een naderende overschrijding van de KDW ligt. Die gebieden zijn gevoelig voor veranderingen in de totale depositie, omdat hierdoor een gebied juist wel of juist niet een overbelasting kan tonen.
- Totdat de nieuwe cijfers zijn verwerkt in AERIUS, wordt voor toestemmingverlening gebruik gemaakt van de actuele versie van AERIUS Calculator en Monitor (versie 2021).

provincie **ZUID**-HOLLAND

Memo

Contact

art. 5.1.2e

[@pzh.nl](mailto:info@pzh.nl)

Datum

4 februari 2022

Bijlagen:

-

Aan

PO stikstof

Onderwerp

Bod transitiefonds (incl. stikstof) en klimaatfonds i.r.t.
stikstof

Inleiding

In Zuid-Holland hechten wij waarde aan een gevarieerde en gezonde natuur én aan een gezond vestigingsklimaat. Sterker: we zien een gezonde natuur als basis voor een gezonde economie en een gezonde leefomgeving. De invulling van het landelijk gebied staat hier aan de basis van. Tevens komen hier in de nieuwe kabinetsperiode aangescherpte doelen en verplichtingen bij op het gebied van biodiversiteit (VHR), waterkwaliteit (KRW) en het tegengaan van broeikasemissies vanuit de landbouw (Klimaatakkoord). Ook is er een nieuw Nationaal Strategisch Plan in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB-NSP). Provincie Zuid-Holland doet daarom integrale claim voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Er is extra ingezoomd op het terugdringen van de stikstofuitstoot. Dit kan echter alleen op een duurzame manier door maatregelen te treffen waarbij ook andere opgaves betrokken worden.

Voor zowel de aanpak van het landelijk gebied, als het terugdringen van de stikstofuitstoot, heeft Zuid-Holland een transitie in de landbouw nodig. Voorkomen moet worden dat het budget voor het transitiefonds alleen naar de intensieve veehouderij gaat naar andere delen van het land. Daarbij is het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de N2000 gebieden een belangrijke opgave in Zuid-Holland. Het is van belang rekening te houden met wat er provinciaal al aan voorbereidingen rondom de totstandkoming van gebiedsplannen loopt en wordt doorgezet.

Deze propositie is geschreven in beeld te krijgen wat we kunnen doen met het budget van het rijk en om richting te geven aan de uitwerking van onze actielijnen en gebiedsplannen, door middel van een integrale aanpak in het landelijk gebied.

N.a.v. het regeerakkoord is afgesproken dat gekeken wordt naar een mogelijk integraal bod vanuit Zuid-Holland voor het transitiefonds. Dit memo geeft daartoe een eerste inzicht op de inhoud en geeft een advies over hoe onze omgeving te betrekken. Het memo bestaat uit de volgende onderdelen:

- A. Eerste proeve van bod (financieel)
- B. Eerste proeve van bod (randvoorwaarden en condities)
- C. RIVM-tool – exercitie stikstofreductie
- D. Betrekken partners

Daarnaast is een bijlage opgenomen met mogelijke verdeelsleutels die voor een eerste verdeling als startkapitaal nuttig kunnen zijn.

Vanuit transitie landelijk gebied en Nationaal Programma Landelijk Gebied is een memo 'uitgangspunten landbouw voor propositie landelijk gebied PZH' opgesteld voor bespreking in gezamenlijk PO Stolk/Baljeu. Memo's kennen overlap en aanvulling en zijn vanuit snelheid proces parallel geschreven. We integreren deze in een volgende versie.

A. Eerste proeve van bod transitiefonds (incl. stikstof) (financieel)

Via twee aanvliegroutes geven we een eerste proeve van een financieel bod: de eerste is opgebouwd vanuit inhoudelijke onderbouwing die een inschatting geeft wat vanuit de gebiedsprocessen en beleidsthema's nodig is. De tweede aanvliegroute is kijken naar mogelijke verdeelsleutels.

Aanvliegroute Gebiedsprocessen en beleidsthema's

Provincie Zuid-Holland werkt aan drie doelen die plaats vinden in het landelijk gebied:

1. Het veiligstellen van een goede staat van de natuur
2. Een leefbare landbouw en vitaal platteland
3. Groene longen van de randstad

Om deze drie doelen mogelijk te maken is 3 miljard euro uit het transitiefonds van 25 miljard nodig.

1. Het veiligstellen van goede staat van de natuur

Voor het veiligstellen van een goede staat van de natuur is extra natuuraanleg nodig. Naast het Natuur Netwerk Nederland waarvoor we nog 1300 ha natuur zullen realiseren ([bron](#)), is een indicatie gemaakt van een extra 1000 ha. Dit versterkt de natuur, zowel binnen als buiten NNN en Natura 2000. Dit kan onder andere door:

- Vergroten oppervlak natuur, aansluitend op de biodiversiteitsstrategie van de EU;
- Vergroten biodiversiteit landelijk gebied (koppelkansen met KRW, aanleg landschapselementen of biodiversiteitsstrategie EU);
- Verbeteren kwaliteit en versterken ecologische verbindingzones.
- Bijvoorbeeld door middel van aankoop van het defensieterrein bij Meijndel
- Robuustere natuur draagt bij aan het behalen van de doelen KRW

Voor het verwerven van 1000 ha grond is 80 miljoen euro nodig. De bedrijvigheden op deze gronden komen daarbij opgeteld. De kosten van het inrichten van losse natuur is erg afhankelijk van het natuurtipe. Daarbij komen de aanpassingen die in het gebied moeten worden gedaan; het kan zijn dat er bijvoorbeeld aanvullend aan het watersysteem gewerkt moet worden. Alles bij elkaar is een grove inschatting van 1 miljard euro gemaakt.

2. Een leefbare landbouw en vitaal platteland

De landbouw is een belangrijk onderdeel en bijdrage aan het landelijk gebied. Daarnaast is de reductiepotentie van de stikstofdepositie vanuit de landbouw groter dan van andere sectoren. De stikstofdepositie is één van de verstoorers van de instandhoudingsdoelen van N2000 gebieden en een gezonde leefomgeving. En daarmee reden voor integrale aanpak van de landbouw nodig en breder het landelijk gebied. Deze aanpak bestaat uit zowel verschoning van de landbouw door innovatie en transitie, als opkoop en verplaatsing waar nodig.

De aanpak van de landbouw draagt bij aan:

- Reduceren stikstofdepositie
- Klimaatdoelstellingen, door het verminderen van CO2-uitstoot uit veenbodems
- Behalen van de doelen KRW
- Bijdragen aan biodiversiteit
- Op orde maken van bodemvitaliteit
- Tegengaan van ondermijning

Voor de aanpak van Nieuwkoop is een eerste financieel beeld gemaakt, dit komt neer op een raming van 400 miljoen. Voor opkoop is dit op basis van de grond, aankoop woonhuis, aankoop

bedrijfsopstallen, fosfaatrechten en de opbrengst van de restwaarde. Daarnaast zijn er geschatte kosten voor de innovatieve middelen en omschakeling naar andere landbouwwormen. Door deze raming door te trekken voor heel Zuid-Holland, komt dit neer op een inschatting van 1 miljard euro (inclusief de 400 miljoen voor de ringenaanpak van Nieuwkoop).

In het memo dat voor het PO Stolk / Baljeu is geschreven, wordt verder ingegaan op de aanpak van de landbouw in samenwerking met het landelijk gebied. Wanneer gekeken wordt naar de stikstofuitstoot is een beschreven voorkeurscenario: 40% generieke reductie in Zuid-Holland en 100% reductie in 1km in en rondom de Nieuwkoopse Plassen. Het resultaat op het stikstofgevoelige areaal onder de KDW is te zien bij onderdeel C.

3. Groene longen van de randstad

Voor een leefbaar en gezond landelijk gebied is het terugdringen van de stikstofuitstoot noodzakelijk. Onderdeel hiervan is de aanleg van extra areaal, voor onder andere duurzame recreatie. Aanbevolen wordt 500-1000 ha, in en rondom steden. We werken hierbij aan:

- Gebiedsgerichte maatregelen. Met partners in de gebieden is hierover gesproken en deze staan in de gebiedsagenda's. Een voorbeeld is een versnelling van milieuzones, binnen of buiten de stad.
- Het verschonen van de voertuigen van terreinbeherende organisaties. Met name de boten die gebruikt worden zullen extra kosten vragen en bijdragen aan het verlagen van stikstofdepositie in de natuurgebieden.
- Aanpak van "overige sectoren"; een bron in AERIUS waar de stikstofgevoelige N2000 gebieden tot 25% van hun stikstofdepositie vandaan komt. Onderdelen van deze categorie zijn: paarden van particulieren, uitlaten op natuurterreinen, mest van huisdieren.
- Aanleggen recreatie- en toerismegebieden rondom de stad (minder recreatiedruk op Natura 2000-gebieden);
- Duurzame recreatie en toerisme, inclusief bezoekersstromen, stimuleren.

De verwerving van 500-1000 ha grond, zeker nabij stedelijk gebied, wordt ingeschat op 50.000-100.000 euro. De kosten voor de gebiedsgerichte maatregelen zijn sterk afhankelijk van wat er uiteindelijk met de gebiedspartners wordt afgesproken. Samen met de voorgestellen om terreinbeherende voertuigen te verschonen en duurzame recreatie te verwezenlijken, wordt een kosteninschatting van 500 miljoen euro gemaakt.

Voor de drie doelen is een grote uitvoeringskracht nodig. Het verwerven van grond kost veel menskracht, om gesprekken te voeren en de onderhandelingen rond te maken. Daarnaast is kost het veel proceskracht om de drie doelen vorm te geven: het inrichten van natuur, een transitie in de landbouw en een gebiedsgerichte aanpak kost veel mensenwerk. Daarom is er ook een raming van 500 miljoen euro voor proceskosten gemaakt.

Categorie	Invulling	Miljoen €	Toelichting
Goede staat van instandhouding natuur	• Verwerving grond • Aanleg en inrichting natuur	1000	
Leefbare landbouw en vitaal platteland	• Innovatie en transitie landbouw • Verplaatsing • Opkoop	1000	Kostenraming aanpak Nieuwkoop is in een verder ontwikkeld stadium, wordt geraamd op 400 miljoen
Groene longen van de randstad	• Gebiedsgerichte maatregelen • Aanleg en inrichting duurzame recreatie en	500	

	toerisme		
Proceskosten		500	
Totaal		3000	

Bovengenoemde is een invulling voor de verandering van het landelijk gebied en vormt daarmee eerste gedachte over een bod/claim op het transitiefonds (vanuit regeerakkoord onderdeel Natuur en Stikstof). Dit is echter niet breed genoeg voor de aanpak van de stikstofopgave, zeker niet in Zuid-Holland vanwege de hoeveelheid woningbouw en industrie/haven. Daarvoor zal er ook een claim moeten zijn op het klimaatfonds van 35 miljard euro.

Bod klimaatfonds in relatie tot stikstof

Het regeerakkoord heeft het klimaatfonds van 35 miljard benoemd. Daarover zijn afspraken gemaakt vanuit de vijf klimaattafels. We gaan nog na in hoeverre vanuit haven/industrie en vanuit actielijn VSNM nog aanvullend een claim/propositie noodzakelijk is om een goede koppeling te maken met het stikstofdossier.

Voor de inzet op industrie/het Havengebied vanuit het klimaatfonds van € 35 miljard is rekenkundig uitgegaan van een aandeel evenredig met het aandeel in het BNP.

De inhoudelijke benadering is nog onderwerp van uitwerking. Deze uitwerking doen we in goed overleg met de trekkers van de energieopgave en de transitie van de Rotterdamse haven. De stand van zaken van dit proces is de volgende:

- Vanuit de (trekkers van) de energieopgave voor de industrie en de transitieopgave van de haven is aangegeven dat er geen reden is voor een specifiek traject vanuit het bestuursorgaan provincie Zuid-Holland. De situatie is dat het provinciale lobby-traject ten aanzien van dit fonds is ingebed in het IPO-traject dat Zuid-Hollandse partners als het Havenbedrijf en de gemeente Rotterdam rechtstreekse contacten hebben met de relevante ministers (voor Klimaat en Energie, EZ en I&W (NOVI)). Van het Havenbedrijf hebben wij begrepen dat op 10 maart een werkbezoek aan de haven is gepland met in ieder geval de minister voor Klimaat. Dit zou een moment kunnen zijn om de effectiviteit van deze lobby te ervaren, alsmede de kansen om vanuit het stikstofdossier hierop mee te koppelen
- Vooruitlopende op deze duiding zien wij vanuit de stikstofopgave de volgende mogelijke concrete kansen tot meekoppelen op dit fonds:
 - € 150 miljoen (van in totaal € 214 miljoen) voor walstroom in alle zeehavens in Nederland
 - € 212 miljoen t.b.v. sluiting van kolencentrale
 - Een niet geduid deelbedrag ten behoeve van maatwerkafspraken met 10 tot 20 bedrijven landelijk (waarvan naar inschatting 5 in de Rotterdamse haven)
 - Een niet eenduidig bedrag voor de realisatie van de waterstofeconomie

De feitelijke betekenis van deze meekoppelkansen is nog onzeker. Kijkende naar:

- De totale omvang van het meekoppelende stikstofeffect
- De verdeling tussen afdracht naar de natuur (30% tot 100%) en ontstaan van ontwikkelruimte (0% – 70%)
- Verdeling over private zeggenschap en publieke zeggenschap (binnen publieke zeggenschap: SSRS (= Rijk) of provincie (doelenbank HIC))
 - De provincie is vooruitlopend op het nieuwe kabinetsbeleid ook zelf actief op gebied van energie en haven.

Deze maand (februari 2022) kunnen naar verwachting twee subsidietrajecten worden afgerond

1. DFDS walstroom door middel van een provinciale subsidie van € 700.000. Effect is 51 ton stikstof/jr.
2. Stoomnetwerk (Netverderr) door middel van een provinciale subsidie van € 2 miljoen. Effect is 58 tot 124 ton stikstof/jr (nog nagaan)

In het eerste traject is de verbinding tussen te verstrekken subsidie en de -deels door te halen-vergunning gelegd en gecommuniceerd met intermediairs en investeerder/vergunninghouder. Dit leidt tot voeding van de provinciale stikstofbank HIC conform de regels van extern salderen (30% afdracht natuur en 70% ontwikkeling voor het aandeel dat nu extern wordt gesaldeerd). In het tweede traject ligt deze relatie gecompliceerder en dient de wijze van verbinden zowel intern als extern nog gevonden.

Het is leerzaam dat de stikstofmedewerkers bij het Havenbedrijf dezelfde leerervaring meemaken als het stikstofteam. Het is nog een forse inspanning om:

- Klimaat/energie en stikstof op beleidsniveau vanuit afzonderlijke probleemstellingen te leiden naar integrale oplossingen
- Subsidietrajecten en vergunning/salderingstrajecten te koppelen ten dienste van de beoogde transitie van de haven

Vanuit deze situaties onderkennen we dat er mogelijke kansen liggen (binnen de stimuleringspakketten van Europa, Rijk, gemeente en provincie) gericht op reductie van CO2 die meekoppelkansen bieden voor stikstof die nu nog niet voldoende worden onderkend en/of aanvullend instrumenten voor worden ontwikkeld. De huidige, praktische benadering is dat goede (kleine) voorbeelden ertoe zullen leiden dat er een "hernieuwde inregeling van organisaties" ontstaat, gericht op effectief en efficiënt zien en pakken van (meekoppel)kansen.

Aanvliegroute verdeelsleutels

De tweede aanvliegroute is te kijken naar mogelijke verdeelsleutels en hoe dat uitpakt. Met name voor een eerste tranche of eerste verdeling als startkapitaal kan dat inzicht geven.

Categorie	Verdeelsleutel	%	€ (mln)	toelichting
Vanuit transitiefonds / stikstofonds van 25 miljard				
Algemeen	IPO-verdeelsleutel (2020)	11,47%	2.868	
Natura 2000 en natuur	Ontwikkelopgave	7,29%	1.823	
	Programma Natuur (gebiedsgerichte maatregelen)	5%	1.250	
	Agrarisch natuurbeheer	10,44%	2.610	
Landbouw	% oppervlak landbouwgrond (excl glas)	7 %	1.750	
	Landbouwbedrijven (% in ZH)	8,5%	2.125	
Stikstof	Aantal piekbelasters (MGO – tweede tranche) *	3,1%	775	
Vanuit Klimaatfonds van 35 miljard				
Haven en industrie	Zuid-Hollands aandeel in BNP	21%	7.350	
Woningbouw	Zuid-Hollands aandeel in woningbouwopgave	25%	pm	240.000 woningen

** MGO – tweede tranche / aantal piekbelasters*

Rijk en provincies zijn in afrondende gesprekken over de condities en voorwaarden van MGO tweede tranche. In februari zal hierover in de BC gesproken worden. Eén van de afspraken is dat elke provincie een startkapitaal (50%) krijgt en daarboven op een verdeling naar rato van de opgave (50%). Er komen 153 bedrijven in aanmerking voor deze MGO. Voor Zuid-Holland leidt dat tot 10 miljoen euro. In de eerste tranche MGO-1 is 6 miljoen beschikbaar maar die zal niet besteed worden. Het is nog niet duidelijk of dit bedrag kan blijven staan of herverdeeld wordt tussen provincies die wel de eerste tranche kunnen besteden.

Verduurzaming stedelijk gebied

Voor woningbouw zal nog één en ander nader bekeken worden. Vanuit het klimaatfonds zijn veel middelen reeds bestemd voor onderdelen, waaronder 2 tot 3 miljard voor warmtenetten. Inschatting is nu dat er geen bod zal komen per provincie.

B. Eerste proeve van bod (randvoorwaarden en condities)

Bij een bod voor het transitiefonds, dan wel klimaatfonds gaat het niet alleen om een financieel plaatje. Er zijn randvoorwaarden en condities die wij aan onszelf stellen én die we aan het Rijk stellen (al dan niet via lobby). Indachtig dat er nog veel in ontwikkeling is, dat nog veel zaken verfijnd moeten worden en dat er nog veel vragen leven zijn hieronder een aantal randvoorwaarden benoemd.

Randvoorwaarden richting Rijk

Een aantal randvoorwaarden die wij richting het Rijk stellen zijn:

- Er zullen (ook voor de lange termijn) voldoende middelen moeten zijn voor het beheer van het landelijk gebied.
- In het transitiefonds heeft het Rijk een indicatie gegeven van bedragen voor spoor 1 (opkoop, financiële afwaardering grond en KRW) en spoor 2 (perspectief blijvers: verder met ingezette route naar verduurzaming). Wij beschouwen dit als indicatie. Het blijft van belang dat middelen ontschot en gebiedsgericht ingezet kunnen worden.
- Er moeten voldoende middelen zijn voor proces (uitvoeringsorganisatie) en het moet helder zijn wat verantwoordingsverplichtingen zijn. Ook moet helder zijn wat de taken en verantwoordelijkheden zijn van de op te richten regie-organisatie.
- Het Rijk moet haar verantwoordelijkheid pakken voor onderdelen waar zij bevoegd gezag voor zijn of reeds afspraken over gemaakt zijn, denk aan: stikstofdepositie vanuit buitenland, zeescheepvaart, maar ook de PAS-melders.
- Het is noodzakelijk dat provincies door het Rijk gefaciliteerd worden met instrumenten (wetgeving en middelen) die de uitvoering vooruithelpt. Daarbij zal ook gesproken moeten worden in welke mate Rijk en provincies verplichtingen willen opleggen.

Randvoorwaarden/condities/aandachtspunten richting provincie

Een propositie zal ook randvoorwaarden moeten stellen aan de eigen provinciale organisatie. Een eerste paar aandachtspunten daarbij zijn:

- De provinciale organisatie zal zich moeten organiseren op de grote opgave die op provincies afkomt.
- De provincie zal ook zelf een beeld moeten vormen welke eigen instrumenten ontwikkeld moeten worden of moeten worden ingezet.
- Provincie zal moeten zorgen voor goed datamanagement, mede in het licht van verantwoordingsverplichtingen.

C. RIVM-tool – exercitie stikstofreductie

Vanuit stikstof-opgave bezien is in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering wettelijk vastgelegd wat de landelijke doelstellingen zijn ten behoeve van het aantal ha onder de KDW. Een van de scenario's die wij onderzoeken binnen de aanpak van een leefbare landbouw (onderdeel A) die gericht is op stikstofreductie is: 40% generieke emissiereductie en 100% emissiereductie in een straal van 1 km in en rondom de Nieuwkoopse Plassen.

Dit resulteert in stikstofgevoelig areaal onder de KDW, per N2000 gebied in Zuid-Holland zien in dit plaatje:

Uitleg en disclaimer bij kaartje

- Grid overgang kaartbeeld. De berekeningen zijn uitgevoerd met een grid van 1 bij 1 km in plaats van 100 bij 100 meter. Voor berekeningen met betrekking op afzonderlijke bronnen binnen de 1 km zone kan dit leiden tot voor die afzonderlijke bron zeer aanzienlijke afwijkingen (zeker factor 10). In deze berekeningen kan dit per gebied tot een afwijking van enkele procenten leiden tot naar schatting max. 5 % per gebied. ‘
- De tool laat niet de depositievermindering zien waardoor het niet volledig helder is hoever de gebieden onder de KDW komen of nog boven de KDW blijven.
- Dit scenario gaat ook uit van emissievermindering (ong. 40%) via depositiepotentie methode van andere provincies. Dit kan leiden tot afwijkingen wanneer andere provincies anders kiezen.

Meetcorrectie

De meetcorrectie bedraagt voor de stikstofgevoelige gebieden langs de gehele Nederlandse kust naar orde 20 tot 25%. Deze meetcorrectie bestaat in hoofdzaak uit de toevoeging van de factor ammoniak vanuit zee aan de meetcorrectie bij de recente actualisatie van Aerius calculator. Voor dit aandeel van de totale stikstofdepositie is er nog geen verklaring voor de veroorzakende bronnen. Daarmee is ook zeer de vraag of de meetcorrectie evenredig terugzakt met de veronderstelde reductie van bronnen als gevolg van de maatregelenpakketten. Het lijkt verstandig om rekening te houden met een sterk verminderde effectiviteit (tussen 0% en 20% afwijking).

Buitenland en zeescheepvaart

AERIUS Monitor laar zien dat het aandeel van het buitenlandse bronnen in de totale stikstofdepositie sneller daalt dan het aandeel van de binnenlandse bronnen. Ook de daling

van de zeescheepvaart is relevant. Daar deze bronnen samen ongeveer de helft bijdragen aan de totale depositie in de stikstofgevoelige gebieden in de duinen is de gevoeligheid van aannamen t.a.v. deze bronnen relevant. Gelet op eerdere correcties (zoals de bijstelling met een factor 2,7 van de uitstoot van mobiele werktuigen) is er reden de gevoeligheid van de totale berekening voor deze aannamen te onderkennen. Een afwijking van orde 10 tot 50% voor deze bronnen en daarmee tot 25% over het totaal van de bronnen is zeer mogelijk.

D. Betrekken partners

Of en zo ja wanneer wij een indicatief bod inbrengen bij het Rijk, dan wel openbaar maken is nog onderwerp van gesprek met het college. Deze eerste proeve is nog geen definitief bod, waarbij je je kunt afvragen of het in deze fase nodig is om de externe partijen hier breed bij te betrekken. Onze inschatting is dat dit verstandig is. Ten eerste, het indicatieve bod omvat alle sectoren die betrokken zijn bij het stikstofdossier. Ten tweede, afstemming met de stakeholders zal nodig zijn om uiteindelijk tot een definitief bod te komen. Als we hen hier vroegtijdig bij betrekken, kunnen we sneller schakelen en input vragen op het moment dat dat nodig is en lopen we geen vertraging op in het bijpraten en aanhaken van stakeholders.

Een bijkomende omstandigheid is dat in andere provincies al met verschillende sectoren gesproken wordt over de vorming van een indicatief bod en we vroeg of laat vanuit de sectoren de vraag kunnen verwachten hoe zij aansluiting kunnen vinden bij dit proces in Zuid-Holland. Als de sectoren achteraf vernemen dat er een indicatief bod in de maak is, zonder dat daar toelichting bij gegeven is of input bij gevraagd is, kan een verkeerd beeld ontstaan over de 'status' van dit bod (vooralsnog een communicatiemiddel in contact met provincies en het Rijk). En dat komt de relatie met de stakeholders niet ten goede. Het is beter met hen dan over hen te praten en zo een gevoel van uitsluiting te voorkomen.

Ook dienen onze partners in de gebiedsgerichte aanpak op de hoogte te worden gebracht van de ontwikkelingen. Dat kan ambtelijk via de gebiedstafels of er zou desgewenst een extra bestuurlijk overleg ingepland kunnen worden.

Daarnaast blijkt uit de ambtelijke gesprekken met de sectortafelleden een grote behoefte aan duidelijkheid, richting en beweging te bestaan. Het betrekken bij het indicatieve bod levert een goede kans om de sectoren in de actiestand te krijgen en gericht hun bijdrage te laten leveren.

De boodschap die we daarbij uitdragen aan externe partners is dat we in een versnelling zijn geraakt en er nu haast is met dit bod, om te voorkomen dat onvoldoende middelen landen in de provincie Zuid-Holland ten opzichte van de andere provincies. Deze middelen zijn nodig voor de transformatie in de landbouw en een versterking van natuur rondom de Natura 2000 gebieden. Omdat de verandering in het landelijk gebied niet voldoende is voor de aanpak van de stikstofopgave, richten we het bod daarnaast op het verlagen van de NOx-uitstoot. Op deze manier geven we aan dat de stikstofreductie een gezamenlijke opgave is, waaraan vanuit alle sectoren een bijdrage geleverd wordt.

Het verder uitwerken van dit bod zal in de actielijnen en in de gebiedsprocessen plaats vinden, aangezien de gebiedsgerichte aanpak, zoals ook in het regeerakkoord is opgenomen, richtinggevend is.

In Mei 2021 is vanuit verschillende sectoren (o.a. LTO, Bouwend Nederland, Natuur&Milieu, VNO NCW) landelijk het Versnellingsakkoord stikstofreductie opgesteld gericht op het versterken van robuuste natuur in en om Natura 2000 gebieden. Tijdens het ingelaste sectortafeloverleg en/of in de ambtelijke gesprekken per sector (zie de voorgestelde acties hieronder) over een bijdrage aan dit bod kan het Versnellingsakkoord worden ingebracht met de vraag hoe de sectoren naar dit Versnellingsakkoord kijken of zij willen meewerken aan een uitwerking op provinciaal gebied.

Wij stellen de volgende acties voor:

1. Het ambtelijk overleg met de landbouwsector van 9 februari aanstaande te benutten om het gesprek te voeren met de sector, hen mee te nemen in het proces en eerste gedachtewisselingen over een bod.
2. Een ingelast sectortafeloverleg over twee weken (14,15 of 16 februari) om de sectoren op hoofdlijnen bij te praten over het proces waarin we nu zitten en de route te schetsen hoe te komen tot een indicatief bod. Vervolgens vragen we hoe de stakeholders naar dit proces kijken en hoe zij een bijdrage kunnen leveren. En aan te kondigen dat ambtelijk per sector het gesprek verder gevoerd zal worden.
3. Ambtelijke gesprekken per sector over bijdrage aan het indicatieve bod (17 tm 22 februari)
4. Al geplande Sectortafel stikstof van 24 februari: inhoudelijk het indicatieve bod bespreken met de sectoren.

Update aan de partners die betrokken zijn bij de verschillende gebiedsgerichte aanpakken. Hierin lichten we het bod toe en schetsen we de route om te komen tot een indicatief en definitief bod. We geven aan in gesprek te gaan met de sectoren over het indicatieve bod.

Vragen aan gedeputeerde:

- a. Hoe kijkt gedeputeerde naar de eerste proeve van het financieel bod, de aanzet tot verdere verfijning en de randvoorwaarden/condities?
- b. Hoe ziet gedeputeerde een vervolgproces? Zowel binnen het college en in samenhang met andere onderdelen alsmede de voorgestelde acties?

provincie
ZUID

Memo

Contact

art. 5.1.2e

@pzh.nl

Datum

15 februari 2022

Bijlagen:

-

Aan

BCO stikstof

Onderwerp

Memo voorbereiding op transitiefonds (incl. stikstof) en
klimaatfonds i.r.t. stikstof

Inleiding

In Zuid-Holland hechten wij waarde aan een gevarieerde en gezonde natuur én aan een gezond vestigingsklimaat. Sterker: we zien een gezonde natuur als basis voor een gezonde economie en een gezonde leefomgeving. De invulling van het landelijk gebied staat hier aan de basis van. Tevens komen hier in de nieuwe kabinetsperiode aangescherpte doelen en verplichtingen bij op het gebied van biodiversiteit (VHR), waterkwaliteit (KRW) en het tegengaan van broeikasemissies vanuit de landbouw (Klimaatakkoord). Ook is er een nieuw Nationaal Strategisch Plan in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB-NSP). Provincie Zuid-Holland wil zich daarom voorbereiden op een integrale claim voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Er is extra nadruk gelegd op het terugdringen van de stikstofuitstoot. Dit kan echter alleen op een toekomstbestendige manier door maatregelen te treffen waarbij ook andere opgaves betrokken worden.

Het is van belang rekening te houden met wat er provinciaal al aan voorbereidingen rondom de totstandkoming van gebiedsplannen loopt en wordt doorgezet. Voor zowel de aanpak van het landelijk gebied, als het terugdringen van de stikstofuitstoot, is een integrale aanpak nodig die in het gebiedsplan Zuid-Holland wordt voorbereid.

Als onderdeel hiervan is transitie in de landbouw nodig. Voorkomen moet worden dat het budget voor het transitiefonds alleen naar de intensieve veehouderij gaat naar andere delen van het land. Daarbij is het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de N2000 gebieden een belangrijke opgave in Zuid-Holland.

Dit memo is geschreven om in beeld te krijgen wat we kunnen doen met het budget van het rijk en om richting te geven aan de uitwerking van onze actielijnen en gebiedsplannen, door middel van een integrale aanpak in het landelijk gebied.

Door afdeling bestuur wordt verder gewerkt aan provinciale proposities voor verschillende fondsen. Dit memo is ook de input voor dat traject, voor wat betreft opgaves in het landelijk gebied en stikstof.

Het memo bestaat uit de volgende onderdelen:

- A. Eerste proeve van bod (financieel)
- B. Eerste proeve van bod (randvoorwaarden en condities)
- C. RIVM-tool – exercitie stikstofreductie
- D. Betrekken partners

A. Eerste proeve van bod transitiefonds (incl. stikstof) (financieel)

Via twee aanvliegroutes geven we een eerste proeve van een financieel bod: de eerste is opgebouwd vanuit inhoudelijke onderbouwing die een inschatting geeft wat vanuit de

gebiedsprocessen en beleidsthema's nodig is. De tweede aanvliegroute is kijken naar mogelijke verdeelsleutels.

Aanvliegroute Gebiedsprocessen en beleidsthema's

Provincie Zuid-Holland werkt aan drie doelen die plaats vinden in het landelijk gebied:

1. Het veiligstellen van een goede staat van de natuur
2. Een leefbare landbouw en vitaal platteland
3. Groene longen van de randstad

Om deze drie doelen mogelijk te maken is 3 miljard euro uit het transitiefonds van 25 miljard nodig.

1. Het veiligstellen van goede staat van de natuur

Voor het oppakken van meerdere opgaves in het landelijk gebied, is een invulling van meer groen nodig (zie kader). Naast het Natuur Netwerk Nederland waarvoor we 1300 ha natuur zullen realiseren ([bron](#)), is een indicatie gemaakt van een extra 1000 ha groen. Deze groene invulling van het landelijk gebied zal door heel Zuid-Holland liggen. Waar het bijdraagt als buffer voor N2000-gebieden is het nuttig om het dicht bij deze gebieden aan te leggen. Voor andere doelen kan het op andere plekken nuttig zijn. Voorbeelden van de verschillende doelen:

- Vergroten oppervlak natuur, aansluitend op de biodiversiteitsstrategie van de EU;
- Vergroten biodiversiteit landelijk gebied (koppelkansen met KRW, aanleg landschapselementen cf biodiversiteitsstrategie EU);
- Verbeteren kwaliteit en versterken ecologische verbindingzones.
- Bijdragen aan veiligstellen van een goede staat van N2000-gebieden.
- Bijvoorbeeld door middel van aankoop van het defensie terrein bij Meijndel
- Robuustere natuur draagt bij aan het behalen van de doelen KRW
- Het aanleggen van groen gaat samen met de oplossing voor de bodemdalingproblematiek.

Groen

Met 'groen' wordt de groen-blauwe leefomgeving bedoeld. Dit omvat verschillende functies: Groene recreatie rondom steden, vitaal platteland, leefbare kernen, toekomstbestendige landbouw, de samenwerking van landbouw en openbaar groen.

De invulling van het landelijk gebied door middel van groen omvat meer dan de aanleg van natuur met een mogelijke status.

Op dit moment wordt een inventarisatie gedaan van waar in de provincie Zuid-Holland welke opgave speelt. Er is al veel informatie op kaarten beschikbaar, we werken er nu aan deze bij elkaar te brengen. Het bundelen van opgaves op de kaart kan leiden tot verschillende opdrachten, onder te brengen bij de GS-leden. Uitgangspunt zijn de doelen voor klimaat, KRW en stikstof, omdat deze nadrukkelijk in het NPLG worden genoemd. De Zuid-Hollandse doelen vullen we hier bij aan.

Voor het verwerven van 1000 ha grond is 80 miljoen euro nodig. De kosten van het inrichten van groen is erg afhankelijk van het natuurstype of welke invulling het gebied krijgt. Daarbij komen de aanpassingen die in het gebied moeten worden gedaan; het kan zijn dat er bijvoorbeeld aanvullend aan het watersysteem gewerkt moet worden. Gebaseerd op de normbedragen per hectare voor natuurinrichting, is een inschatting van 60.000 euro per hectare gemaakt. Dit komt neer op 60 miljoen euro voor 1000 hectare. De bedrijvigheden op deze gronden komen daarbij opgeteld. Alles bij elkaar is een grove inschatting van 300 miljoen euro gemaakt.

Notie: het verwerven van de bedrijvigheden in het landelijk gebied kan de opkoop van een landbouwbedrijf inhouden. De kosten hiervoor zijn ook geteld bij een raming van de kosten voor een leefbare landbouw (onderdeel 2). Wij zijn ons bewust van eventuele dubbele ingeschatte kosten en zullen dit nader uitwerken.

2. Een leefbare landbouw en vitaal platteland

De landbouw is een belangrijk onderdeel en bijdrage aan het landelijk gebied. Daarnaast is de reductiepotentie van de stikstofdepositie vanuit de landbouw groter dan van andere sectoren. De stikstofdepositie is één van de verstoorders van de instandhoudingsdoelen van N2000 gebieden en een gezonde leefomgeving. Er zijn meer opgaves in het landelijk gebied waar landbouwpraktijken invloed op hebben. Voor een toekomstbestendige landbouw is het belangrijk om een integrale aanpak en kansen te bieden, door middel van coaching en innovatie. Op sommige, met betrekking tot stikstofdepositie, cruciale plekken zal onderzocht worden hoe verplaatsing of opkoop van het landbouwbedrijf kan helpen. Een verdere uitwerking van de landbouwaanpak staat beschreven in de memo landbouw van PO Stolk / Baljeu van 7 februari

De aanpak van de landbouw draagt bij aan:

- Reduceren stikstofdepositie
- Klimaatdoelstellingen, door het verminderen van CO₂-uitstoot uit veenbodems
- Behalen van de doelen KRW
- Bijdragen aan biodiversiteit
- Op orde maken van bodemvitaliteit
- Tegengaan van ondermijning

Voor de aanpak van Nieuwkoop is een eerste financieel beeld gemaakt, dit komt neer op een raming van 400 miljoen. Dit gaat om innovatieve middelen en omschakeling naar andere landbouwwormen. Met betrekking tot opkoopkosten is dit op basis van de grond, aankoop woonhuis, aankoop bedrijfsopstallen, fosfaatrechten en de opbrengst van de restwaarde. Door deze raming door te trekken voor heel Zuid-Holland, komt dit neer op een inschatting van 1 miljard euro (inclusief de 400 miljoen voor de ringenaanpak van Nieuwkoop).

In het memo dat voor het PO Stolk / Baljeu is geschreven, wordt verder ingegaan op de aanpak van de landbouw in samenwerking met het landelijk gebied.

Wanneer gekeken wordt naar de stikstofuitstoot is een beschreven voorkeurscenario: 40% generieke reductie in Zuid-Holland en 100% reductie in 1km in en rondom de Nieuwkoopse Plassen. Het resultaat op het stikstofgevoelige areaal onder de KDW is te zien bij onderdeel C.

3. Groene longen van de randstad

Voor een leefbaar en gezond landelijk gebied is het terugdringen van de stikstofuitstoot noodzakelijk. Onderdeel hiervan is de aanleg van extra areaal, voor onder andere duurzame recreatie. Aanbevolen wordt 500-1000 ha, in en rondom steden. We werken hierbij aan:

- Gebiedsgerichte maatregelen. Met partners in de gebieden is hierover gesproken en deze staan in de gebiedsagenda's. Een voorbeeld is een versnelling van milieuzones, binnen of buiten de stad.
- Aanpak van "overige sectoren"; een bron in AERIUS waar de stikstofgevoelige N2000 gebieden tot 25% van hun stikstofdepositie vandaan komt. Onderdelen van deze categorie zijn: paarden van particulieren, uitlaten op natuurterreinen, mest van huisdieren.
- Aanleggen recreatie- en toerismegebieden rondom de stad (minder recreatiedruk op Natura 2000-gebieden);
- Duurzame recreatie en toerisme, inclusief bezoekersstromen, stimuleren.

De verwerving van 500-1000 ha grond, zeker nabij stedelijk gebied, wordt ingeschat op 50.000-100.000 euro. De kosten voor de gebiedsgerichte maatregelen zijn sterk afhankelijk van wat er uiteindelijk met de gebiedspartners wordt afgesproken. Samen met de

voorgestellen om terreinbeherende voertuigen te verschonen en duurzame recreatie te verwezenlijken, wordt een kosteninschatting van 200 miljoen euro gemaakt.

Voor de drie doelen is een grote uitvoeringskracht nodig. Het verwerven van grond kost veel menskracht, om gesprekken te voeren en de onderhandelingen rond te maken. Daarnaast kost het veel proceskracht om de drie doelen vorm te geven: het inrichten van natuur, een transitie in de landbouw en een gebiedsgerichte aanpak kost veel mensenwerk. Er is een raming van 15% van de totale kosten gemaakt, dit komt uit op ongeveer 200 miljoen euro voor proceskosten.

Categorie	Invulling	Miljoen €	Toelichting
Goede staat van instandhouding natuur	• Verwerving grond • Aanleg en inrichting natuur	300	
Leefbare landbouw en vitaal platteland	• Innovatie en transitie landbouw • Verplaatsing • Opkoop	1000	Kostenraming aanpak Nieuwkoop is in een verder ontwikkeld stadium, wordt geraamd op 400 miljoen
Groene longen van de randstad	• Gebiedsgerichte maatregelen • Aanleg en inrichting duurzame recreatie en toerisme	200	
Proceskosten		200	
Totaal		1700	

Bovengenoemde is een invulling voor de verandering van het landelijk gebied en vormt daarmee eerste gedachte over een bod/claim op het transitiefonds (vanuit regeerakkoord onderdeel Natuur en Stikstof). Dit is echter niet breed genoeg voor de aanpak van de stikstofopgave, zeker niet in Zuid-Holland vanwege de hoeveelheid woningbouw en industrie/haven. Daarom willen wij ook ons huiswerk op orde hebben voor een claim op het klimaatfonds van 35 miljard euro.

Bod klimaatfonds in relatie tot stikstof

In het regeerakkoord is het volgende terug te vinden over de inzet van de €35mld klimaatfonds gelden (bron: overzicht financieringsstromen coalitieakkoord zoals intern gedeeld):

1. Subsidie vroege fase opschaling: dit betreft een programmatische aanpak voor technologieën voor – in eerste instantie – productie van hoogwaardige hernieuwbare energiedragers die pas kosteneffectieve CO₂-reductie kunnen faciliteren bij substantiële opschaling. Een indicatieve reservering hiervoor is cumulatief € 15 miljard.
2. Investeringsinfrastructuur (waterstof, warmte, laadinfra etc.): het gaat hier om subsidies voor de duurzame energie-infrastructuur die noodzakelijk zijn voor de energietransitie. Er wordt ex ante geen selectie gemaakt voor bepaalde technologieën of sectoren. Een indicatieve reservering hiervoor is cumulatief € 4 miljard.
3. Bindende maatwerkafspraken industrie (groene industriepolitiek); incl. stimuleren innovatie mkb. Om via bindende afspraken te komen tot CO₂-reductie bij grote (industriële) uitstoters wordt indicatief cumulatief €3 miljard gereserveerd. Het moet hier gaan om daadwerkelijk additionele reductie t.o.v. bestaand beleid/andere instrumenten. Dit is inclusief middelen voor CO₂-reducerende innovatie bij het mkb. Hier is sprake van samenloop met infrastructuur en opschaling energiedragers.

Alle drie de genoemde thema's hebben een relatie met de haven.

1. Subsidie vroege fase opschaling

De ontwikkeling van de waterstofeconomie vraagt om inzet op (grootschalige) productie, conversie en transport. Realisatie van elektrolysecapaciteit, import/export faciliteiten, conversiepark(en) en infrastructuur vormt de hoofdmoot. Belangrijke doelgroepen zijn de luchtvaart (hernieuwbare brandstoffen), staalindustrie en chemie. De ontwikkeling van waterstoftoepassingen is sterk gekoppeld aan elektrificatie van de industrie en (daarmee ook) aan de ontwikkeling en aanlanding van (elektriciteit uit) wind op zee.

In het HIC wordt aan diverse projecten gewerkt: Conversiepark MVII, elektrolyser capaciteit bij BP en door Shell (op MVII), H-Vision, import- en doorvoervoorzieningen.

Deze ontwikkelingen leiden naar verwachting tot een forse CO₂ emissiereductie, omdat bij de verbranding van waterstof geen CO₂ wordt gegenereerd. Het effect op NO_x reductie vraagt om nader onderzoek. Elektrificatie levert NO_x winst op. Bij de inzet van waterstof als brandstof waarbij de waterstof aan de lucht wordt verbrand, bestaat de kans dat door de hoge temperatuur (hoger dan bij verbranding van aardgas) meer NO_x ontstaat dan bij verbranding van aardgas. Echter is hier onderzoek naar gedaan waaruit blijkt dat dit niet zo hoeft te zijn. Er zijn voldoende technieken die een Low-NO_x verbranding van waterstof bewerkstelligen. Het gebruik van waterstof voor elektrificatie, wat de functie van aardgas vervangt, draagt dus bij aan reductie van NO_x uitstoot.

2. Investeringsinfrastructuur (waterstof, warmte, laadinfra etc.)

Inmiddels is er een systematiek in opbouw om (nationaal) beslissingen te nemen over investeringen in energie infrastructuur ten behoeve van de energietransitie (CES-PIDI-MIEK). De eerste ronde MIEK (2021) heeft het volgende rijtje projecten opgeleverd:

- Verzwaring van het elektriciteitsnet in 5 industriële regio's;
- ontwikkeling van een landelijk transportnet (incl. opslagcapaciteit) voor waterstof;
- opslag van CO₂;
- multimodale buisleidingencorridor;

Met name (directe) elektrificatie (=verbranding vervangen door elektriciteit) levert NO_x reductie op. Het beoogde NO_x effect hierbij is nog onduidelijk en moet nog worden onderzocht. Waterstof infra en multimodale corridor zijn essentiële randvoorwaarden voor de energie- en grondstoffentransitie, zie ook hierboven bij waterstofeconomie. Walstream is niet specifiek benoemd in (deze) klimaatgelden. Walstream draagt bij aan vier (maatschappelijke) doelen, tevens doelen van de provincie: Verbetering luchtkwaliteit (fijnstof en NO_x) voor gezondheid van mensen, minder stikstof emissie voor gunstige staat van de natuur, reductie geluid voor de gezondheid van mensen, en vermindering CO₂ emissie voor het tegengaan van klimaatverandering.

3. Bindende maatwerkafspraken industrie (groene industriepolitiek); incl. stimuleren innovatie mkb.

Het rijk heeft aangegeven bindende afspraken te gaan maken met de 10-20 grootste (CO₂) uitstoters in de industrie. Circa vijf tot tien van de grootste uitstoters bevinden zich in het HIC. Deze bedrijven vallen onder het emissiehandel systeem (ETS), wat er op Europees niveau voor zorgt dat de emissies worden gereduceerd. Het ligt voor de hand om uit te gaan van wederzijdse afspraken tussen overheid en bedrijven, waarbij vanuit overheidszijde randvoorwaarden zullen worden ingevuld zodat de bedrijven hun emissies terug kunnen brengen. Denk daarbij aan infrastructuur (CO₂ afvang, verzwaring elektriciteitsnet, waterstof) en aan subsidies/financiering voor projecten die onder het ETS (nog) niet rendabel zijn.

Zoals hierboven aangegeven lopen CO₂ reductie en NO_x reductie niet altijd synchroon. NO_x (meekoppel) winst hangt sterk af van de gebruikte technologie, het is van belang om in te zetten op elektrificatie (ergo: verbrandingsprocessen vervangen door andere technieken).

Verduurzaming stedelijk gebied

Voor woningbouw zal nog één en ander nader bekeken worden. Vanuit het klimaatfonds zijn veel middelen reeds bestemd voor onderdelen, waaronder 2 tot 3 miljard voor warmtenetten. Inschatting is nu dat er geen bod zal komen per provincie.

Aanvliegroute verdeelsleutels

De tweede aanvliegroute is te kijken naar mogelijke verdeelsleutels en hoe dat uitpakt. Met name voor een eerste tranche of eerste verdeling als startkapitaal kan dat inzicht geven.

Categorie	Verdeelsleutel	%	€ (mln)	toelichting
Vanuit transitiefonds / stikstoffonds van 25 miljard				
Algemeen	IPO-verdeelsleutel (2020)	11,47%	2.868	
Natura 2000 en natuur	Ontwikkelopgave	7,29%	1.823	
	Programma Natuur (gebiedsgerichte maatregelen)	5%	1.250	
	Agrarisch natuurbeheer	10,44%	2.610	
Landbouw	% oppervlak landbouwgrond	7 %	1.750	

	(excl glas)			
	Landbouwbedrijven (% in ZH)	8,5%	2.125	
Stikstof	Aantal piekbelasters (MGO – tweede tranche) *	3,1%	775	
Vanuit Klimaatfonds van 35 miljard				
Haven en industrie	Zuid-Hollands aandeel in BNP	21%	7.350	
Woningbouw	Zuid-Hollands aandeel in woningbouwopgave	25%	pm	240.000 woningen

** MGO – tweede tranche / aantal piekbelasters*

Rijk en provincies zijn in afrondende gesprekken over de condities en voorwaarden van MGO tweede tranche. In februari zal hierover in de BC gesproken worden. Eén van de afspraken is dat elke provincie een startkapitaal (50%) krijgt en daarboven op een verdeling naar rato van de opgave (50%). Er komen 153 bedrijven in aanmerking voor deze MGO. Voor Zuid-Holland leidt dat tot 10 miljoen euro. In de eerste tranche MGO-1 is 6 miljoen beschikbaar maar die zal niet besteed worden. Het is nog niet duidelijk of dit bedrag kan blijven staan of herverdeeld wordt tussen provincies die wel de eerste tranche kunnen besteden.

Noties

- De verdeelsleutels zijn nu direct op de beschikbare 25 miljard toegepast. De uitkomsten hiervan zullen mogelijk lager uitvallen, als de 25 miljard niet direct onder de twaalf provincies wordt verdeeld en daarvoor het Rijk een som van de 25 miljard gebruikt.
- Het transitiefonds in het regeerakkoord is geduid door middel van twee sporen. Spoor 1 is gericht op opkoop en spoor 2 is gericht op de blijvers in het landelijk gebied. We zullen bovenstaande tabel met verdeelsleutels nog verder uitwerken, gericht op de twee indicatieve sporen.

B. Eerste proeve van bod (randvoorwaarden en condities)

Bij een bod voor het transitiefonds, dan wel klimaatfonds gaat het niet alleen om een financieel plaatje. Er zijn randvoorwaarden en condities die wij aan onszelf stellen én die we aan het Rijk stellen (al dan niet via lobby). Indachtig dat er nog veel in ontwikkeling is, dat nog veel zaken verfijnd moeten worden en dat er nog veel vragen leven zijn hieronder een aantal randvoorwaarden benoemd.

Randvoorwaarden richting Rijk

Een aantal randvoorwaarden die wij richting het Rijk stellen zijn:

- Er zullen (ook voor de lange termijn) voldoende middelen moeten zijn voor het beheer van het landelijk gebied.
- In het transitiefonds heeft het Rijk een indicatie gegeven van bedragen voor spoor 1 (opkoop, financiële afwaardering grond en KRW) en spoor 2 (perspectief blijvers: verder met ingezette route naar verduurzaming). Wij beschouwen dit als indicatie. Het blijft van belang dat middelen ontschot en gebiedsgericht ingezet kunnen worden.
- Er moeten voldoende middelen zijn voor proces (uitvoeringsorganisatie) en het moet helder zijn wat verantwoordingsverplichtingen zijn. Ook moet helder zijn wat de taken en verantwoordelijkheden zijn van de op te richten regie-organisatie.
- Het Rijk moet haar verantwoordelijkheid pakken voor onderdelen waar zij bevoegd gezag voor zijn of reeds afspraken over gemaakt zijn, denk aan: stikstofdepositie vanuit buitenland, zeescheepvaart, maar ook de PAS-melders.
- Het is noodzakelijk dat provincies door het Rijk gefaciliteerd worden met instrumenten (wetgeving en middelen) die de uitvoering vooruithelpt. Daarbij zal ook gesproken moeten worden in welke mate Rijk en provincies verplichtingen willen opleggen.

Randvoorwaarden/condities/aandachtspunten richting provincie

Een propositie zal ook randvoorwaarden moeten stellen aan de eigen provinciale organisatie. Een eerste paar aandachtspunten daarbij zijn:

- De provinciale organisatie zal zich moeten organiseren op de grote opgave die op provincies afkomt.
- De provincie zal ook zelf een beeld moeten vormen welke eigen instrumenten ontwikkeld moeten worden of moeten worden ingezet.
- Provincie zal moeten zorgen voor goed datamanagement, mede in het licht van verantwoordingsverplichtingen.

C. RIVM-tool – exercitie stikstofreductie

Vanuit stikstof-opgave bezien is in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering wettelijk vastgelegd wat de landelijke doelstellingen zijn ten behoeve van het aantal ha onder de KDW. Een van de scenario's die wij onderzoeken binnen de aanpak van een leefbare landbouw (onderdeel A) die gericht is op stikstofreductie is: 40% generieke emissiereductie en 100% emissiereductie in een straal van 1 km in en rondom de Nieuwkoopse Plassen.

Dit resulteert in stikstofgevoelig areaal onder de KDW, per N2000 gebied in Zuid-Holland zien in dit plaatje:

Uitleg en disclaimer bij kaartje

- Grid overgang kaartbeeld. De berekeningen zijn uitgevoerd met een grid van 1 bij 1 km in plaats van 100 bij 100 meter. Voor berekeningen met betrekking op afzonderlijke bronnen binnen de 1 km zone kan dit leiden tot voor die afzonderlijke bron zeer aanzienlijke afwijkingen (zeker factor 10). In deze berekeningen kan dit per gebied tot een afwijking van enkele procenten leiden tot naar schatting max. 5 % per gebied.
- De tool laat niet volledig helder zien hoever de gebieden onder de KDW komen of nog boven de KDW blijven.
- Dit scenario gaat ook uit van emissievermindering (ong. 40%) via depositiepotentie methode van andere provincies. Dit kan leiden tot afwijkingen wanneer andere provincies anders kiezen.

Meetcorrectie

De meetcorrectie bedraagt voor de stikstofgevoelige gebieden langs de gehele Nederlandse kust naar orde 20 tot 25%. Deze meetcorrectie bestaat in hoofdzaak uit de toevoeging van de factor ammoniak vanuit zee aan de meetcorrectie bij de recente actualisatie van Aeries calculator. Voor dit aandeel van de totale stikstofdepositie is er nog geen verklaring voor de veroorzakende bronnen. Daarmee is ook zeer de vraag of de meetcorrectie evenredig terugzakt met de veronderstelde reductie van bronnen als gevolg van de maatregelenpakketten. Het lijkt verstandig om rekening te houden met een sterk verminderde effectiviteit (tussen 0% en 20% afwijking).

Buitenland en zeescheepvaart

AERIUS Monitor laat zien dat het aandeel van het buitenlandse bronnen in de totale stikstofdepositie sneller daalt dan het aandeel van de binnenlandse bronnen. Ook de daling van de zeescheepvaart is relevant. Daar deze bronnen samen ongeveer de helft bijdragen aan de totale depositie in de stikstofgevoelige gebieden in de duinen is de gevoeligheid van aannamen t.a.v. deze bronnen relevant. Gelet op eerdere correcties (zoals de bijstelling met een factor 2,7 van de uitstoot van mobiele werktuigen) is er reden de gevoeligheid van de totale berekening voor deze aannamen te onderkennen. Een afwijking van orde 10 tot 50% voor deze bronnen en daarmee tot 25% over het totaal van de bronnen is zeer mogelijk.

D. Betrekken partners

Of en zo ja wanneer wij een indicatief bod inbrengen bij het Rijk, dan wel openbaar maken is nog onderwerp van gesprek met het college. Deze eerste proeve is nog geen definitief bod, waarbij je je kunt afvragen of het in deze fase nodig is om de externe partijen hier breed bij te betrekken. Onze inschatting is dat dit verstandig is. Ten eerste, het indicatieve bod omvat alle sectoren die betrokken zijn bij het stikstofdossier. Ten tweede, afstemming met de stakeholders zal nodig zijn om uiteindelijk tot een definitief bod te komen. Als we hen hier vroegtijdig bij betrekken, kunnen we sneller schakelen en input vragen op het moment dat dat nodig is en lopen we geen vertraging op in het bijpraten en aanhaken van stakeholders.

Een bijkomende omstandigheid is dat in andere provincies al met verschillende sectoren gesproken wordt over de vorming van een indicatief bod en we vroeg of laat vanuit de sectoren de vraag kunnen verwachten hoe zij aansluiting kunnen vinden bij dit proces in Zuid-Holland. Als de sectoren achteraf vernemen dat er een indicatief bod in de maak is, zonder dat daar toelichting bij gegeven is of input bij gevraagd is, kan een verkeerd beeld ontstaan over de 'status' van dit bod (vooralsnog een communicatiemiddel in contact met provincies en het Rijk). En dat komt de relatie met de stakeholders niet ten goede. Het is beter met hen dan over hen te praten en zo een gevoel van uitsluiting te voorkomen. Ook dienen onze partners in de gebiedsgerichte aanpak op de hoogte te worden gebracht van de ontwikkelingen. Dat kan ambtelijk via de gebiedstafels of er zou desgewenst een extra bestuurlijk overleg ingepland kunnen worden.

Daarnaast blijkt uit de ambtelijke gesprekken met de sectortafelleden een grote behoefte aan duidelijkheid, richting en beweging te bestaan. Het betrekken bij het indicatieve bod levert een goede kans om de sectoren in de actiestand te krijgen en gericht hun bijdrage te laten leveren.

De boodschap die we daarbij uitdragen aan externe partners is dat we in een versnelling zijn geraakt en er nu haast is met dit bod, om te voorkomen dat onvoldoende middelen landen in de provincie Zuid-Holland ten opzichte van de andere provincies. Deze middelen zijn nodig voor de transformatie in de landbouw en een versterking van natuur rondom de Natura 2000 gebieden. Omdat de verandering in het landelijk gebied niet voldoende is voor de aanpak van de stikstofopgave, richten we het bod daarnaast op het verlagen van de NOx-uitstoot. Op deze manier geven we aan dat de stikstofreductie een gezamenlijke opgave is, waaraan vanuit alle sectoren een bijdrage geleverd wordt.

Het verder uitwerken van dit bod zal in de actielijnen en in de gebiedsprocessen plaats vinden, aangezien de gebiedsgerichte aanpak, zoals ook in het regeerakkoord is opgenomen, richtinggevend is.

In Mei 2021 is vanuit verschillende sectoren (o.a. LTO, Bouwend Nederland, Natuur&Milieu, VNO NCW) landelijk het Versnellingsakkoord stikstofreductie opgesteld gericht op het versterken van robuuste natuur in en om Natura 2000 gebieden. Tijdens het ingelaste sectortafeloverleg en/of in de ambtelijke gesprekken per sector (zie de voorgestelde acties hieronder) over een bijdrage aan dit bod kan het Versnellingsakkoord worden ingebracht met de vraag hoe de sectoren naar dit Versnellingsakkoord kijken of zij willen meewerken aan een uitwerking op provinciaal gebied.

Wij werken nu langs de volgende lijn:

1. Het ambtelijk overleg met de landbouwsector van 9 februari 2022 is benut om het gesprek te voeren met de sector. Wij hebben hen meegenomen in het proces en eerste gedachtes gewisseld. Het was een constructief gesprek, de sector wordt graag door het proces heen op de hoogte gehouden.
1. Ambtelijke gesprekken per sector over bijdrage aan het indicatieve bod (17 tm 22 februari)
2. Al geplande Sectortafel stikstof van 24 februari: inhoudelijk het indicatieve bod bespreken met de sectoren.
3. Update aan de partners die betrokken zijn bij de verschillende gebiedsgerichte aanpakken. Hierin lichten we het bod toe en schetsen we de route om te komen tot een indicatief en definitief bod. We geven aan in gesprek te gaan met de sectoren over het indicatieve bod.

Vragen aan gedeputeerden:

- a. Hoe kijken gedeputeerden naar de eerste proeve van het financieel bod, de aanzet tot verdere verfijning en de randvoorwaarden/condities?
- b. Hoe zien gedeputeerden een vervolgproces? Zowel binnen het college en in samenhang met andere onderdelen alsmede de voorgestelde acties?

Contact

art.5.1-2e

T

art.5.1-2e

@pzh.nl

Postadres Provinciehuis

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

T 070 - 441 66 11

www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2022-807261963

DOS-2019-0005750

Uw kenmerk

brief dd 12 april 2022

Agrarisch Stikstof Collectief Zuid-Holland

t.a.v. art.5.1-2e

Onderwerp

Reactie op aandachtspunten deelname aan stikstofafspraken op
provinciaal en gebiedsniveau

Geachte heer art.5.1-2e

Met uw brief van 12 april 2022 spreekt u uw zorgen uit over het toekomstperspectief voor de Zuid-Hollandse boeren en tuinders gezien de ontwikkelingen in het stikstofdossier en de onderwerpen van het toekomstig Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). We waarderen dat het Agrarisch Stikstof Collectief Zuid-Holland ondanks de omstandigheden en de voortdurende onzekerheid waarin de sector zich bevindt actief wil blijven in de gebiedsprocessen in Zuid-Holland.

Op woensdag 20 april 2022 heeft u een eerste gesprek gevoerd met gedeputeerden Baljeu en Stolk. En op uw verzoek heeft vervolgens op dinsdag 24 mei 2022 een bijeenkomst met een brede vertegenwoordiging van het Agrarisch Stikstof Collectief

Bezoekadres

Zuid-Hollandplein 1

2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen

90, 385 en 386 stoppen

dichtbij het

provinciehuis. Vanaf

station Den Haag CS is

het tien minuten lopen.

De parkeerruimte voor

auto's is beperkt.

Zuid-Holland plaats gevonden. Tijdens deze bijeenkomst hebben de leden van het Agrarisch Collectief hun zorgen gedeeld met beide gedeputeerden. Dat betrof onder andere het vasthouden aan de Kritische Depositie Waarde (KDW) en de noodzaak van een oplossing voor de situatie waarin de PAS-melders zich bevinden. Ook kwam de communicatie ter sprake, zowel in de gebiedsprocessen als bij gebiedsproces overstijgende thema's en werd aandacht gevraagd voor de menselijke maat. De gedeputeerden hechtten veel waarde aan deze bijeenkomst en spraken uit dat het belangrijk is om ook in de nabije toekomst de lijnen kort te houden; de oplossing in de gebieden dienen we in overleg met elkaar te vinden.

Wij begrijpen de onrust en de zorgen die er bij de boeren en tuinders leven. Wij onderschrijven het belang van een vitaal platteland en vinden het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven over de uitdagingen waar we in de gebiedsprocessen voor staan. De provincie zal haar verantwoordelijkheid nemen, maar is tegelijkertijd ook afhankelijk van het Rijksbeleid, dat nog in ontwikkeling is. Tijdens de bijeenkomst op 24 mei is afgesproken elkaar over en weer goed te blijven informeren over ontwikkelingen.

Zo heeft de minister van LNV op 10 juni 2022 de startnota Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) met daarin de richtinggevende gebiedsdoelen naar de Tweede Kamer gestuurd. De gebiedsdoelen hebben een grote invloed op de gebiedsprocessen, die we met jullie en andere gebiedspartners doorlopen. Wij zijn de gevolgen van deze doelen voor Zuid-Holland nog aan het bestuderen. De volgende stap is om daar met u en de andere gebiedspartners over in overleg te treden.

Voorwaarden voor gesprek.

In uw brief noemt u 9 voorwaarden, die voor het Agrarisch Stikstof Collectief Zuid-Holland belangrijk zijn om in gesprek te blijven in de gebiedsprocessen en aan de sectortafel Stikstof. Bijgaand onze reactie op de genoemde punten, aansluitend op wat nu bekend is van het Rijksbeleid.

- 1. Er wordt gekeken naar de staat van instandhouding in de natuur in plaats van de kritische depositiewaarde (KDW) als leidend in de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA).***

De KDW en het percentage van de Natura 2000 gebieden dat onder deze kritische depositiewaarde moet komen te liggen is opgenomen in de wet Stikstofreductie en Natuurverbetering en we hebben ons aan de wet te houden. De minister ziet echter wel mogelijkheden om niet alleen naar de KDW te kijken, maar ook naar de instandhouding van de natuur. Daarvoor is eerst een forse daling van de stikstofneerslag noodzakelijk. Waar we mogelijkheden zien om binnen de landelijke normen de instandhoudingsdoelen te halen met een lager percentage KDW is dat bespreekbaar.

- 2. Een duidelijke tijdlijn en proces voor het legaliseren van PAS-melders, interimers en andere knelgevallen.***

We delen uw zorg over de lastige positie waarin PAS-melders zich bevinden. De verantwoordelijkheid voor het beschikbaar stellen van de stikstofruimte voor de PAS-melders ligt bij het Rijk, maar wij willen als provincie nadrukkelijk meehelpen om tot een oplossing te komen. Niet alleen Gedeputeerde Staten, maar ook Provinciale Staten van Zuid-Holland hebben hier hun zorg over uitgesproken.¹

We benoemen een projectleider voor legalisatie van PAS-melders, die als taak krijgt om te kijken hoe en waar PAS-melders gelegaliseerd kunnen worden. Daarvoor is het noodzakelijk dat de dossiers compleet zijn en door de omgevingsdienst geverifieerd worden. Wij spreken blijvend het Rijk aan op hun verantwoordelijkheid.

3. *Nieuwe innovaties en managementmaatregelen moeten juridisch houdbaar zijn, boeren willen niet te goeder trouw handelen om vervolgens voor een rechter gedaagd te worden.*

De provincie is voorstander van innovatie en passende maatregelen. Maar daarbij is het van belang dat deze maatregelen voor de boer en de overheid juridisch houdbaar zijn. De houdbaarheid van wettelijke maatregelen is echter een verantwoordelijkheid van het Rijk. We hebben meerdere keren bij het Rijk aangedrongen op het belang van de juridische houdbaarheid en blijven dat ook doen.

4. *Inventariseren middels een gedegen gebiedsanalyse van de:*

- a. *Situatie natuur***
- b. *Situatie uitstoot***
- c. *Situatie vergunningen***
- d. *Situatie monitoring***

In de wet Stikstofreductie en Natuurverbetering is opgenomen dat de provincies natuurdoelanalyses moeten opstellen voor de Natura2000-gebieden. Deze natuurdoelanalyses geven een goed beeld van de staat van de natuur. De provincie Zuid-Holland heeft voor 9 van de 12 stikstofgevoelige gebieden de natuurdoelanalyse afgerond. De natuurdoelanalyses zijn in dit voorjaar besproken met de gebiedspartners aan de gebiedstafels. De volgende stap is dat de onafhankelijke ecologische autoriteit, die door het ministerie van LNV wordt opgericht, de natuurdoelanalyses toetst.

Om een goed beeld te krijgen van de uitstoot en voor monitoring wordt het meetinstrument Aerius gebruikt. Dit is een instrument van het Rijk en wordt jaarlijks geactualiseerd met de meest actuele wetenschappelijke inzichten. De gegevens over vergunningen zijn deels in beheer bij de Omgevingsdienst Haaglanden en deels bij de gemeenten in de betreffende gebieden.

5. *Duidelijkheid over wat er nodig is voor:*

- a. *Het met spoed legaliseren van PAS-melders, interimmers, andere kleine uitstoters en knelgevallen.***
- b. *Nieuwe ontwikkelingen landbouw wonen, bedrijvigheid, mobiliteit.***

¹ Motie 1079 versnelde legalisering PAS-melders (Kastelein, CDA). Aangenomen tijdens de vergadering van Provinciale Staten op 9 maart 2022.

c. *Voorkomen achteruitgang staat van instandhouding N-gevoelige natuur, zo mogelijk verbeteren.*

Minister Christianne van der Wal heeft in haar brief van 10 juni jl per provincie de richtinggevende gebiedsdoelen opgenomen. Deze doelen geven aan hoeveel stikstof gereduceerd zou moeten worden om de KDW of goede instandhouding van de natuur te kunnen halen.

Voor nieuwe ontwikkelingen in landbouw, wonen, bedrijvigheid en mobiliteit is met name de reductie van de stikstofuitstoot van groot belang. Pas bij reductie zijn nieuwe ontwikkelingen mogelijk.

Het antwoord over de PAS-melders is onder voorwaarde 2 beantwoord. De situatie van interimmers en overige knelgevallen vanuit de PAS is nog onderwerp van gesprek tussen het Rijk en de provincies.

6. Zowel bedrijven met een Wnb-vergunning als bedrijven die zonder Wnb-vergunning zitten kunnen meedoen aan reductieprogramma's en innovaties.

We hebben begrip voor de situatie waarin bedrijven zonder een Wnb-vergunning zich bevinden. Maar we hebben ons wel aan de wet te houden. Het is van belang dat een boer legaal aanwezig is om deel te kunnen nemen aan reductieprogramma's en innovaties; hetzij door een referentie van voor de PAS, hetzij met een juiste vergunning vanaf de PAS-periode tot en met nu.

Wij zijn van mening dat PAS-melders zouden moeten kunnen deelnemen aan reductieprogramma's. Maar uiteindelijk gaat het Rijk over de bepalingen bij deze regels.

7. *Heldere en open communicatie van de provincie richting de sector/gebied. De leden van een gebiedstafel worden niet de boodschappers van de provincie.*

Tijdens de bijeenkomst van 24 mei hebben de gedeputeerden tijdens de bijeenkomst op 24 mei met u en de andere leden van het Agrarisch Stikstof Collectief afgesproken om de communicatie in de gebiedsprocessen en met betrekking tot de gebiedsproces overstijgende thema's te versterken.

Tijdens de bijeenkomst hebben de gedeputeerden tevens met u afgesproken dat als in een gebiedsproces over mogelijke maatregelen of een lastig aan de achterban uit te leggen thema gesproken wordt, niet de vertegenwoordiger van het agrarisch stikstof collectief Zuid-Holland maar de provincie de communicatie hierover op zich neemt.

8. *Evenredige reductie, iedere sector doet mee.*

De verantwoordelijkheid van alle sectoren in het verminderen van de uitstoot is het uitgangspunt van zowel provincie als Rijk. We merken dat niet altijd duidelijk is hoe de andere sectoren die bijdrage leveren. De provincie zal hierover duidelijker communiceren. Wij benadrukken, via de overleggen die we in IPO-verband met het Rijk voeren, deze breedte van het stikstofdossier en de helderheid hierover. Zo is

vermindering van stikstofuitstoot voor industrie en wonen vooral gekoppeld aan het klimaatakkoord.

9. Onteigening voor emissiereductie is voor ons niet acceptabel.

Er zijn verschillende mogelijkheden om in afstemming met elkaar te werken aan stikstofreductie, waaronder innovatie en verplaatsing. Het valt niet te ontkennen dat onteigenen een van de middelen is om tot reductie in een gebied te komen. Het is een uiterste maatregel, die we bij voorkeur niet inzetten. Maar dat hangt ook af van de gesprekken en de oplossingen die vanuit de gebiedsprocessen worden aangedragen. We benadrukken daarom het belang om met elkaar in de gebieden te blijven zoeken naar oplossingen.

Wij danken u voor uw brief en betrokkenheid bij het stikstofdossier. We vertrouwen erop dat we in goed overleg met elkaar kunnen komen tot een aanpak die het landelijk gebied toekomstbestendig kan maken en houden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Contact

art. 5.1.2e

@pzh.nl

Postadres Provinciehuis

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

T 070 - 441 66 11

www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

-

Uw kenmerk

Bijlagen

Provinciale Staten

Onderwerp

Stand van zaken stikstofdossier

Geachte Statenleden,

PROCES

- 7 juni in BCO bespreken, samen met:
 - o Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.5 incl gebiedsagenda's
 - o Aanbiedingsbrief aan minister
- 13-16 juni informatie van rijksbrieven toevoegen
- 21 juni in GS

Geachte Statenleden,

Bezoekadres

Zuid-Hollandplein 1

2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen

90, 385 en 386 stoppen

dichtbij het

provinciehuis. Vanaf

station Den Haag CS is

het tien minuten lopen.

De parkeerruimte voor

auto's is beperkt.

In deze brief rapporteren wij over de voortgang van het stikstofdossier. Gelijktijdig sturen wij u Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.5, een verdere uitwerking van het in december 2021 naar u gestuurde [Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.1](#). Over overige onderwerpen binnen het stikstofdossier die niet in het gebiedsplan staan, informeren wij u in deze brief. Dat zijn:

- Actielijnen stikstofaankpak
- Vergunningverlening
- Sectortafel en omgeving
- Richtinggevende gebiedsdoelen
- Ammoniak uit zee
- Wet voorkeursrechten gemeenten

Om de natuur, het milieu en onze leefomgeving te herstellen werkt Nederland ook aan andere doelen dan stikstof. Binnen het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zijn vier opgaves (natuur en biodiversiteit, water, stikstof en klimaat) bij elkaar gevoegd. Dit zijn geen nieuwe opgaves voor Zuid-Holland. Het NPLG beoogt een samenhang van deze oplossingen voor deze opgaves te brengen. In de brief van 21 juni 2022 gaan we in op hoe provincie Zuid-Holland dit programma oppakt.

Actielijnen: natuurherstel, bronnenreductie en mogelijk maken ontwikkeling

Zoals in onze [Uitvoeringsagenda Stikstof](#) staat, focust de Zuid-Hollandse stikstof aanpak zich op drie pijlers: 1) Natuurherstel, 2) Bronmaatregelen en 3) Mogelijk maken van ontwikkeling. De eerste twee pijlers, het herstellen van de natuur en de te treffen bronmaatregelen, staan beschreven in het Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.5. Hieronder gaan we in op onze inzet op het mogelijk maken van ontwikkelingen.

Natuur

De actielijn natuur staat beschreven in het Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.5 en uitvoeriger in de Gebiedsagenda's 0.5 van Biesbosch, Duinen, Duinen-Eilanden en Nieuwkoop. In het gebiedsplan wordt uitgelegd wat er op dit moment in Programma Natuur speelt. In de gebiedsagenda's staan de uitkomsten van de natuurdoelanalyses beschreven. We hebben de natuurdoelanalyses op 6 november 2021 en op [29 maart 2022](#) aan u aangeboden. De natuurdoelanalyses van Meijendel & Berkheide en Biesbosch worden in het tweede kwartaal van 2022 opgeleverd. In de gebiedsagenda's is de huidige staat van de natuur opgenomen en staat er welke maatregelen nodig zijn om de natuur te herstellen.

Landbouw

De actielijn landbouw wordt in het Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.5 beschreven. De actielijn is onderdeel van een grotere transitie om meer opgaven dan stikstof in op te pakken. Het reduceren van stikstofuitstoot is namelijk verbonden met oplossingen voor andere opgaves in het landelijk gebied. We werken met de gebieden samen om niet alleen de doelen te behalen, maar ook samen een perspectief te ontwikkelen.

(Op 10 juni publiceert de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een brief met perspectief voor de landbouw, we zullen relevante informatie hieruit ook in deze brief noemen.)

Verduurzaming stedelijk netwerk en mobiliteit

In Zuid-Holland hebben we in relatie tot stikstof diverse issues, zoals een grote woningbouwopgave in de NOVI-verstedelijkingsgebieden bij de Oude Lijn, regionale wegenprojecten, een schaa sprong OV in relatie tot verstedelijking en duurzame mobiliteit. Hieronder noemen we de ontwikkelingen die voor deze knelpunten zorgen en onze aanpak daarin.

- In de vorige voortgangsbrief hebben wij al de invoering van een vaste 25 km rekengrens voor alle stikstofbronnen benoemd. Dit geldt voor alle emissiebronnen voor wat betreft vergunningverlening. Dit heeft inderdaad de verwachte impact gehad voor de mobiliteitsprojecten en de woningbouw (vanwege de bijbehorende mobiliteit). Momenteel worden (maximale) gevolgen van de nieuwe rekengrens op de woningbouw in Zuid-Holland onderzocht.
- Recent heeft de consultatie plaatsgevonden voor de wijziging van de Regeling natuurbescherming en Omgevingsregeling. Deze wijzigingsregeling maakt een einde aan het gebruik van de begin 2020 ingevoerde landelijke verlaging van de maximumsnelheid op snelwegen als bronmaatregel om de stikstofdepositie te laten dalen en daarmee in eerste instantie de natuur te herstellen, maar ook om de vergunningverlening mogelijk te maken door het creëren van stikstofruimte. In de provincie Zuid-Holland heeft de snelheidsmaatregel tot nu toe stikstofruimte opgeleverd voor de bouw van circa 5900 nieuwe woningen. De maatregel heeft hiermee een belangrijke bijdrage geleverd aan het invullen van de woningbouwopgave. Op het vervallen van de snelheidsverlaging als bronmaatregelen hebben we als provincie Zuid-Holland een zienswijze ingediend. Wij hebben daarbij het belang van een gezamenlijke aanpak van alle betrokken partijen en wederkerigheid van afspraken benadrukt om de opgave op te kunnen lossen. Wij hebben het Rijk opgeroepen om de toegezegde verantwoordelijkheid te nemen op het zo snel mogelijk treffen van adequate bronmaatregelen, om daarmee de benodigde stikstofruimte beschikbaar te stellen voor woningen, (infra)bouw in het algemeen, industrie en overige economische ontwikkelingen.
- Woningbouw heeft relatief weinig stikstofruimte nodig, maar die ruimte moet er wel zijn. De mogelijkheden om in Zuid-Holland stikstofruimte te verkrijgen vanuit lokale bronnen zijn overigens beperkt. Het zal vooral moeten komen van de toegezegde landelijke bronmaatregelen om de stikstofruimte beschikbaar te krijgen. In de gesprekken met het Rijk over de nationale woningbouwopgave en de aandelen per provincie daarin, voeren we nadrukkelijk het gesprek over de randvoorwaardelijkheid van deze stikstofruimte om de woningbouwopgave mogelijk te maken.
- Voor de ontwikkellocatie Valkenhorst is de problematiek vanuit de stikstofopgave inmiddels opgelost. Voor andere projecten zien we dat de gesprekken over het vinden dan de oplossingen intensiveren. Om oplossingen te

kunnen faciliteren wordt momenteel nadrukkelijk gewerkt aan het opzetten van een aparte depositiebank voor stedelijke ontwikkelingen.

- Qua mobiliteitsopgave zijn wij recent geïnformeerd over prioritering van de MIRT wegprojecten in het kader van een beperkte capaciteit om stikstofberekeningen uit te voeren. Samen met de diverse partners binnen het landsdeel Zuidwest, hebben wij de Minister van Infrastructuur en Waterstaat opgeroepen tot een proces waarbij integrale keuzes worden gemaakt. Het komen tot een juiste verdeling van de schaarse stikstofruimte binnen landsdeel Zuidwest, ook in relatie tot de overige landsdelen, is een complexe, integrale opgave, waarvoor we gezamenlijk aan de lat staan. Het is belangrijk dat Rijk en regio zich in hechte samenwerking maximaal inspannen om de stikstofdepositie te beperken en de beschikbare stikstofruimte zo effectief mogelijk benutten.

Haven-industrie complex

Binnen het HIC wordt ingezet op stikstofreductie en transitie naar een duurzame haven. De stikstofreductie moet bijdragen aan de ruimte die nodig is voor de economische ontwikkeling en realisatie van projecten uit het klimaatakkoord. Juist ook voor de energietransitie is het van belang dat de vergunningverlening weer op gang komt. En tegelijkertijd zorgt de energietransitie voor een verdere reductie van de stikstof emissies en daarmee depositie. Samen met de regionale partners geven we invulling aan de gebiedsgerichte aanpak voor het HIC.

Hieronder geven we aan welke resultaten in de 1^e helft van 2022 zijn behaald. Ook geven we een korte vooruitblik. Bij de uitvoering zijn onder andere betrokken: gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Deltalinqs, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, de DCMR en ODH en de provincie Zuid-Holland.

- Via een gevalideerde analyse is de behoefte aan stikstof ontwikkelruimte op de Tweede Maasvlakte in kaart gebracht. Ook is een inschatting gemaakt van de generieke reductie van de stikstofdepositie door het HIC, als resultante van landelijke, generieke, maatregelen. Deze analyses zijn verwerkt in het gebiedsplan.
- Voor 1 juli zal een kader worden ontwikkeld dat beoogt ruimte te bieden voor het stapsgewijs en onontkoombaar realiseren van een toekomstbestendige Rotterdamse haven die evenwichtig bijdraagt aan sociaaleconomische, en klimaat- en stikstofdoelen. Dit kader zal moeten worden bekrachtigd door o.a. gemeente Rotterdam (uitwerking havenvisie) en het Rijk (wederkerige verplichtingen bij vaststelling gebiedsdoelen).
- De realisatie van walstroom kan een bijdrage leveren aan zowel de stikstof opgave als de klimaatopgave. In de provinciale begroting 2022 is een bedrag van €0,7mln vrijgemaakt voor een walstroomproject in Vlaardingen. Het bedrijf is voornemens om dit project te gaan realiseren en werkt aan een aanvraag voor de provinciale bijdrage.
- De subsidieregeling walstroom van het Rijk is recent opengesteld. De eerste tranche is inmiddels open voor aanvragers.

Versnellingsbudget transitie landelijk gebied

De Gedeputeerde Staten hebben voorgesteld om een budget van € 20 mln beschikbaar te stellen voor de jaren 2022 en 2023 ten behoeve van en in aanvulling op de opgaven van het toekomstig Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De opgaven uit het NPLG betreffen naast stikstof ook water (Kaderrichtlijn Water), klimaat en biodiversiteit. Daarnaast biedt het budget de mogelijkheid om koppelingen met eigen provinciale beleidsdoelen te maken en uitvoering te versnellen. Het college stelt voor de middelen reeds in 2022 beschikbaar te stellen, omdat het Rijk en de provincies nog nadere afspraken moeten maken over de beoogde rijksmiddelen vanuit het transitiefonds (NPLG) en middelen vanuit het stikstof- en het veenweidedossier.

Het budget van € 20 mln is bedoeld om kansen te benutten die zich nu voordoen en kan benut worden voor onder meer strategische grondverwerving, bijdragen aan verplaatsingskosten van agrariërs, bijdragen aan technische en managementinnovatie in het boerenbedrijf, voorkoming ondermijnende activiteiten door vrijkomende agrarische bebouwing ten behoeve van de genoemde opgaven. De inzet van de reserve is gericht op directe stikstofdepositievermindering in de Natura 2000 gebieden, directe vermindering milieubelasting, van CO2 uit veenbodem en bedrijfsvoering agrariër en verdere verduurzaming en transitie van de landbouwsector. Het integrale karakter van de aanpak NPLG geldt ook voor dit budget.

Het budget wordt ingezet in die gebieden waar transitie van de landbouw en het landelijk gebied prioriteit heeft. Ook kan het budget voorzien in ruil en verplaatsing van agrarische bedrijven waarmee verduurzaming van de agrarische sector en transitie in het landelijk gebied worden ondersteund. Het betreft in alle gevallen van aankoop vrijwillige verwerving. De gronden die opgekocht worden zullen betrokken en ingebracht worden bij gebiedsprocessen. Het budget richt zich op versnellen van de transitie van het landelijk gebied. In beginsel zien wij (een deel van) dit budget als bevoorschotting van rijksmiddelen. Voor daadwerkelijke besteding van deze middelen worden voorwaarden verbonden op basis daadwerkelijke bijdrage aan de vermindering van de milieubelasting.

Vergunningverlening

Gezien alle ontwikkelingen omtrent vergunningverlening volgt hier later nog een tekst met stand van zaken, overeenkomstig met de memo over vergunningverlening die 7 juni 2022 in het BCO ligt.

Sectortafel en omgeving

- Sinds januari 2022 is de sectortafel Stikstof drie keer bijeengeweeest. Onderwerpen van gesprek waren het regeerakkoord, de beleidsplannen van de minister en welke invloed deze hebben op de sectoren die aangesloten zijn bij de sectortafel. Onder de boeren zorgde de hoofdlijnenbrief en de daarin genoemde plannen van de minister voor veel onrust.
- Het Agrarisch Stikstof Collectief Zuid-Holland stuurde op 12 april 2022 een brief gericht aan GS en PS. Vervolgens hebben gedeputeerden Baljeu en Stolk op 20 april jl. met de voorzitter en op 24 mei jl. met een bredere delegatie van het

agrarisch stikstof collectief Zuid-Holland gesproken over de zorgen over een gebrek aan perspectief voor de agrarische sector. U bent middels een GS-brief medio juni geïnformeerd over deze gesprekken en de uitkomst daarvan.

- Verder worden in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen Roadshows georganiseerd, waarin de provincie in de maanden juni en juli op zes locaties 'voorstellingen' geeft waarin inhoudelijke opgaves en de samenwerking tussen de gemeenten en provincie centraal staan. Vanuit de opgave stikstof en het NPLG zijn we bij deze zes bijeenkomsten van de Roadshows aanwezig om raadsleden te informeren.

Richtinggevende gebiedsdoelen

Op 19 mei 2022 hebben we u geïnformeerd over het proces rondom de richtinggevende gebiedsdoelen gericht op reductie van stikstofemissies. Op 10 juni worden¹ deze doelen gepubliceerd. Alhoewel het 'gebiedsdoelen' worden genoemd, gaat het alleen om emissiereductiedoelstellingen in de landbouw. Wij hebben aangegeven dat alle sectoren bijdragen aan het stikstofprobleem.

Wordt verder aangevuld aan de hand van de brief op 10 juni (startnota NPLG)

Wordt eventueel aangevuld als er vragen komen op het NRC artikel, verschenen op 2 juni 2022.

Toezeggingen Statenvergadering 9 maart 2022

Naar aanleiding van de beraadslagingen zegt gedeputeerde Baljeu toe:

- De verkenning van het inzetten van de WVG als instrument mee te nemen in de eerstvolgende stikstofrapportage die gepland staat in Q2, als er op dat moment duidelijkheid over bestaat;
- Om Provinciale Staten in een volgende stikstofrapportage te informeren wanneer in samenwerking met het RIVM meer kennis is vergaard over de mate waarin stikstofdepositie van zee afkomt en wat bronnen hiervan zijn

Hieronder gaan wij op beide verzoeken in. We gaan er hiermee van uit aan de toezeggingen te voldoen.

Wet voorkeursrechten gemeenten

Een mogelijk onderdeel van de complexe oplossing voor de stikstofopgave is het verplaatsen of opkopen van bedrijven. Het 'voorkeursrecht' is een mogelijk instrument om het opkopen van gronden te bewerkstelligen. Het voorkeursrecht kan, conform de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg), alleen worden toegepast indien de bestemming 'landschapsgrond' kan worden aangemerkt als 'niet-agrarisch'. Bij het vestigen van voorkeursrecht geldt hetzelfde als bij normale minnelijke verwerving, zij het dat er geen concurrentie op de grondmarkt bestaat van andere kopers. De verkoper is dan verplicht de grond eerst aan te bieden aan de overheid. Voor het vestigen van voorkeursrecht is een bestemmingswijziging nodig van de grond naar 'landschapsgrond' of 'natuur met extensief agrarisch medegebruik'. Voorkeursrecht wordt meestal toegepast om grondspeculatie en prijsopdrijving tegen te gaan, wanneer een bestemmingswijziging

¹ op 7 juni 2022 nog toekomstige tijd, wordt aangepast.

van 'groen' naar 'rood' in de pen zit². Bij een wijziging van 'groen' naar 'groen' is daar meestal geen sprake van en voegt een gevestigd voorkeursrecht onvoldoende voordeel toe aan het verweringsproces. Rond Nieuwkoop is dat het geval.

Met het instrument 'voorkeursrecht' kan tot op zekere hoogte voorkomen worden dat gronden overgaan naar een derde die het stikstofveroorzakend gebruik voortzetten. Omdat grond eerst aan de provincie te koop moet worden aangeboden, kunnen we iets meer sturing op de gebiedsontwikkeling hebben met het oog op de stikstofopgave.

Ammoniak vanuit zee

De meetcorrectie in de duingebieden is ca. 20% van de totale stikstofdepositie in de duinen; deze correctie wordt voor circa 17% bepaald door – voorheen – ammoniak vanuit zee. R.I.V.M heeft ondanks herhaald verzoek nog geen eenduidige verklaring voor deze factor gegeven. Verheldering van deze factor is niet alleen van belang voor natuurherstel maar ook voor ontwikkelingen van nationaal belang in de omgeving van de duinen, zoals de woningbouwopgave in de Randstad en de energietransitie van de Rotterdamse haven. Bij een meetcorrectie van deze omvang lijkt het ons niet goed mogelijk onomkeerbare gebiedsdoelen voor de duinen vast te stellen. Wij hebben de minister persoonlijk op dit aandachtspunt gewezen en gevraagd een actieve onderzoeksstrategie te bevorderen die binnen een jaar tot resultaat leidt.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlagen:

~~– Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.5~~

² 'Groen' betekent hier een bestemming bos, natuur of een vergelijkbare bestemming en 'rood' is wanneer er géén sprake is van een dergelijke bestemming.

Ambtelijke reactie Provincie Zuid-Holland op concepttekst Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering

Dit memo geeft de ambtelijke reactie (aanvullingen, aanscherpingen en vragen) op het concept van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering 2022-2035 (versie 2.1, 8 februari).

Algemeen

Het programma benoemt vergunningverlening zijdelings. art. 5.2

Daarnaast vragen we ook nadrukkelijk aandacht voor de bespreking van het PSN op bestuurlijk niveau. Daar moet voldoende tijd en ruimte voor zijn.

Hoofdstuk 1

In paragraaf 1.3 is opgenomen dat de komende weken uitgewerkt wordt hoe het programma SN integraal op moet gaan in het NPLG. Wij wachten deze uitwerking af, maar het PSN gaat nadrukkelijk ook over onderdelen die mogelijk niet in het NPLG een plek krijgen (zoals woningbouwopgave en haven/industrie).

Hoofdstuk 2

Reductiepercentages binnenland

Pag 11, 2.3: De reductiepercentages voor de binnenlandse bronnen zijn niet transparant onderbouwd (ondanks verzoeken hiertoe sinds april 2020). Hierdoor is onduidelijk wanneer zich mee- of tegenvallers voordoen in de autonome (generieke) ontwikkelingen en is evenmin duidelijk welke maatregelen al tot de diverse ontwikkelingen worden gerekend en welke als extra mogen worden gekwalificeerd. Dit geldt voor alle reductiepercentages die in het document genoemd worden.

Hoofdstuk 3

- Er moet in dit hoofdstuk helder gemaakt worden of het gaat over een gebiedsdoel per gebied of gebiedsdoel op provincieniveau en of het gaat over de emissiereductie uit alle soorten stikstofbronnen of over de emissiereductie uit de landbouw.
- Gebiedsdoel, regionaal emissiedoel en emissiedoel wordt allemaal door elkaar gebruikt. Als het allemaal om hetzelfde begrip gaat, is het verstandig één begrip te gebruiken.
- Bij 3.3 staat dat de emissiereductiedoelstelling voor een groter gebied dan N2000 gebieden gaan. Hoe te bepalen? De tekst wijkt af van de afspraak dat het een emissiereductiedoel voor de provincie is die vervolgens een uitwerking doet per gebied.
- 3.5 heet vervolgstappen maar beschrijft uitgangspunten.
- 3.5 RIVM onderzoek wordt genoemd maar niet dat dit alleen over landbouw gaat.
- Bovenaan de tabel op p.15 staat: 'Rijk kiest scenario voor verdere uitwerking in Gebiedsplannen'. Hoe wordt dat bedoeld? art. 5.2

).

Hoofdstuk 4

Onontkoombaar

Pag 20, boven 4.4.3: Het programma spreekt van optimale samenwerking tussen Rijk en Provincie bij het realiseren van onontkoombare doelen. Deze optimale samenwerking kan niet doorgaan zonder dat het Rijk de inspanningen op diens niveau nakomt.

Voor de duingebieden zijn de belangrijkste bronnen afkomstig uit het buitenland. Deze bron, met de varende zeescheepvaart en de onverklaarde factor “ammoniak vanuit zee” die nu verwerkt is in de meetcorrectie, zijn samen goed voor 60 tot meer dan 80% van de stikstofdepositie op de stikstofgevoelige duinen. Wanneer het Rijk t.a.v. deze bronnen geen resultaatsverplichting aangaat, zal er geen sprake zijn van optimale samenwerking met de provincie. Daarnaast kan het gebiedsproces dan stuk lopen op het feit dat gebiedspartijen met recht kunnen argumenteren dat van hen disproportionele inspanningen worden gevraagd.

Buitenlandstrategie

Pag 21 en 22:

- In de buitenlandstrategie is de internationale zeescheepvaart volledig buiten beeld. De bijdrage van de zeescheepvaart aan de stikstofbelasting op duingebieden is groter dan bijvoorbeeld de belasting vanuit de internationale industrie. Zowel wereldwijd als in Europees verband is intensivering van inspanningen nodig en op deze inhoudelijke gronden gerechtvaardigd.
- De buitenlandstrategie geeft prioriteit aan Vlaanderen en Duitsland. Er staat “samenwerking met Verenigd Koninkrijk en Frankrijk wordt op een later moment verkend”. Voor Zuid-Holland en Noord-Holland hebben juist deze landen, vooral Frankrijk, een groter aandeel in de stikstofdepositie dan België en Duitsland, waar nu de focus op genoemd wordt. Zowel het natuurherstel van de duinen als de woningbouwontwikkeling in de Randstad dreigen hiermee de dupe te worden van de geringe feitelijke onderbouwing van de buitenlandstrategie en de eenzijdige aandacht voor kwantiteit bij het terugbrengen van de KDW.
- De aannames t.a.v. de reductie die in het buitenland zal worden gerealiseerd lijken zeer optimistisch; het buitenland reduceert herkenbaar sneller dan het Nederlandse basispad volgens de prognoses van het RIVM. De feitelijke grondslag voor deze aannames is niet transparant en daarmee niet te controleren.

Ervaring, effectiviteit, right to challenge

Het is positief dat het Rijk een opening biedt tot heroverweging van de inzet van middelen en deze ook niet uit lijkt te sluiten tussen spoor 1 (opkoop/vertrekkers) en spoor 2 (blijvers innovatie). Dit sluit aan bij de door de provincie gewenste verantwoordelijkheid voor gebiedsregie en het eerder benoemde beginsel van “right to challenge”: als een individu of partij het slimmer/beter weet, is de mogelijkheid open om dat te doen

Integraliteit en vitaliteit

Op rijksniveau is een duidelijke scheiding gemaakt tussen een integrale benadering voor het landelijke gebied en de landbouw enerzijds in het kader van het transitiefonds en de aanpak van andere sectoren via o.a. het klimaatfonds. In het kader van het klimaatfonds is van belang te onderkennen dat stikstof ten principale een meekoppelkans krijgt, natuurlijk wanneer het geen struikelblok vormt voor de (hoofd)ontwikkeling van het klimaatbeleid.

Hoofdstuk 5

- Vanaf 2024 moet er een gezamenlijk uitvoeringsprogramma komen voor stikstof en natuur (pag. 25 onder 2e fase): integraal en gebiedspecifiek. Dat is heel anders dan het programma natuur nu en lijkt meer op de in de Wsn gevraagde gebiedsplannen. 'Gebiedsplannen' worden echter pas in 5.5.2 genoemd).
- Als het betekent dat er in 2024 een eindplan voor de gebieden moet liggen, geldt dit ook voor de niet-stikstofgevoelige gebieden?

- In par. 5.5.1 staat dat er generieke maatregelen worden genomen om de basiskwaliteit van de natuur te verbeteren. Er staat niet bij hoe dat georganiseerd wordt, en het lijkt erop dat het rijk daarvoor verantwoordelijk is. Kan hier uitleg over worden gegeven?
- In 5.5.2 valt op dat nergens wordt gesproken over stikstofgevoelige gebieden of N2000. Dat suggereert dat het ook zou kunnen gaan om NNN, niet stikstofgevoelig N2000 of overige natuurgebieden. **art. 5.2**

Hoofdstuk 6

Dit hoofdstuk kent nog vele PM-posten. We zien graag een volgend concept om hierop te kunnen reageren.

Hoofdstuk 7

- Niet juist dat de natuurdoelanalyses geframed worden als de opvolger van de PAS-gebiedsanalyses. art. 5.2
- Belangrijk punt is dat Zuid-Holland in principe niets anders gaat doen dan de natuurdoelanalyses zoals we die nu gemaakt hebben. Punt 3 op pag. 31 zit daar nog niet expliciet in. Dit sluit aan bij het advies in het punt hierboven: de analyse van de stikstofdepositie buiten de natuurdoelanalyses te houden. De natuurdoelanalyses gaan over natuur, niet over een verwachte daling van stikstofdepositie.
- In 7.2.1 wordt gesproken over een 'onafhankelijke beoordeling' van de natuurdoelanalyses. Dat is bij de PAS-gebiedsanalyses ook gedaan, en dat heeft heel veel tijd en moeite gekost, en de stukken zijn er niet per definitie beter van art. 5.2
- art. 5.2
- Pag 33, 1e punt boven tabel xx: in de natuurdoelanalyses moet een geheel nieuwe conclusie worden getrokken op basis van beschikbare data, en niet op basis van de PAS-gebiedsanalyses.

Hoofdstuk 8

Geen opmerkingen

Hoofdstuk 9

Op pagina 41 wordt de bijsturingssladder gepresenteerd en aangegeven dat besluitvorming ligt bij DO/DGO en Ministerraad. Hoe worden provincies betrokken? In voorbereiding van het PSN worden provincies betrokken, we verwachten dat ook als keuzes over bijstelling gemaakt moeten worden. Datzelfde geldt ook bij actualisatie.

Hoofdstuk 10

Een aantal opmerkingen:

- Met betrekking tot NPLG zie eerdere opmerking over woningbouw en haven / industrie.
- Met betrekking tot landbouwbeleid staat er nu nog weinig tekst en een PM. Wanneer is deze tekst gereed? Verzoek deze met provincies af te stemmen.
- De tekst bij klimaatakkoord is nog heel algemeen. Hoe zorgen partijen dat er goede koppeling plaats vindt tussen uitvoering klimaatakkoord en CO2-reductie enerzijds en reductie stikstof anderzijds?

Hoofdstuk 11

- H11.2.1 De tussenevaluatie is voorzien in Q3 2022 én H11.3: 1e bullit GS gaan akkoord met het overleggen van het conceptgebiedsplan aan de partij die de tussenevaluatie gaat uitvoeren. Het plan wordt in Q3 2022 overlegd! Dat gaat niet samen. Bestuurlijke afspraak is aanleveren in de zomer van 2022.
- H11.2.1: 1e bullit: Het plan bevat informatie die bestuurlijk is afgesproken (conform de inhoudsopgave die is besproken in het Bestuurlijk Overleg Stikstof op 1 juli 2021) --> Deze zin moet weg, is geen wettelijke eis. De inhoudsopgave is besproken en niet vastgesteld.
- H11.3: 4e bullit: GS gaan, na raadpleging PS, akkoord met het overleggen van het gebiedsplan aan de Minister. Het plan wordt uiterlijk 1 juli 2023 overlegd. --> Hier komt opeens PS om de hoek duiken. Staat niet in de wet. PS moet weg. Is aan GS.

Hoofdstuk 12

Voor het onderdeel sturing en overleg is de passage nog niet helder. Voor wat betreft financiële aspecten wordt hier alleen verwezen naar de 5 miljard euro. In hoofdstuk 4.4 wordt een doorkijk gegeven naar het transitiefonds. Graag heldere en eenduidige tekst hierover.

Oplegnotitie PO PAS

Portefeuille:	Stikstof		
Gedeputeerde:	Baljeu		
Datum overleg:	4 april 2022		
Dossier:	Stikstof		
Onderwerp:	Impact stikstofreductie buitenland / meetcorrectie		
Behandelend Ambtenaar:	art. 5.1.2e	Ambtelijk Opdrachtgever:	
Doel:	☐ Ter kennisname ☐ Ter besluitvorming ☐ (Concept) beantwoording (Staten)vragen/moties		 Participatie-Proces? ☐ Ja ☐ Nee
Agendering in GS:	☐ Conformstuk ☐ Bespreekstuk ☐ N.v.t.		

BESLISPUNT/ ESSENTIE VAN HET VOORSTEL

- Kennisnemen van het memo 'Analyse afhankelijkheid buitenland, meetcorrectie en Nederland voor reductie stikstofdeposities op Zuid-Hollandse natuur' en de korte conclusies van de analyse nieuwe stikstof-factsheets Zuid-Holland.
- Inzichten betrekken bij positionering t.a.v. brief op hoofdlijnen en PSN.

AANLEIDING

Gedeputeerde Baljeu gaf in het PO van maandag 28 maart en het BCO van dinsdag 29 maart aan dat het belangrijk is om in beeld te krijgen in hoeverre 'we' als Zuid-Holland afhankelijk zijn van het gevoerde beleid van anderen en welke impact we zelf (redelijkerwijs) kunnen maken (gebiedsgericht).

AANDACHTSPUNTEN

Aan de berekeningen in het memo kan geen grote waarde worden gehangen; het zijn berekeningen om de orde grootte aan te geven.

DE BIJLAGEN

Memo 'Analyse afhankelijkheid buitenland, meetcorrectie en Nederland voor reductie stikstofdeposities op Zuid-Hollandse natuur'

CONCLUSIES MEMO

- Als Provincie Zuid-Holland zijn we voor het overgrootste deel afhankelijk van reductie van stikstofemissies buiten Zuid-Holland. Vooral in de kustgebieden is de mate van impact van gebiedsgerichte maatregelen relatief klein en de afhankelijkheid van buitenland beleid groot.
- De aanwezigheid van een zeer grote mate van meetcorrectie in de duingebieden zorgt voor een grootte onzekerheid met betrekking tot mogelijke depositie reductie. Ongeveer een kwart van de stikstofdepositie in deze gebieden komt uit onbekende bron en het is dus onduidelijk of dit aandeel met het huidige of toekomstige beleid ook zal dalen.

CONCLUSIES FACTSHEETS

- Door het percentage areaal dat onder de KDW is niet meer per hexagoon te bepalen maar per habitattype is het percentage onder de KDW sterk gestegen. Echter is deze stijging het resultaat

van deze nieuwe methode en is er dus geen (of nauwelijks) echte verandering ten opzichte van vorig jaar.

- De sector 'ammoniak uit zee' (meetcorrectie) is nu niet meer opgenomen als losse sector in het overzicht, de bijdrage is nu uitgesmeerd over de andere sectoren waardoor de procentuele bijdrage van deze sectoren groter is geworden. Dit leidt tot schijnzekerheid, aangezien het niet aannemelijk is dat de meetcorrectie evenredig verdeeld is over de andere sectoren.

Oplegnotitie portefeuille-overleg

Portefeuille:	Stikstof		
Gedeputeerde:	Jeannette Baljeu		
Datum overleg:	20 juni 2022		
Dossier:	-		
Onderwerp:	Gezamenlijk persbericht wonen en stikstof met provincie Noord-Holland n.a.v GS-ontmoeting		
Behandelend Ambtenaar:	art. 5.1.2e	Ambtelijk Opdrachtgever:	
Doel:	☐ Ter kennisname ☐ Ter besluitvorming ☐ (Concept) beantwoording (Staten)vragen/moties		 Participatie-Proces? ☐ Ja ☐ Nee
Agendering in GS:	☐ Conformstuk ☐ Bespreekstuk ☐ N.v.t.		

1. BESLISPUNT / ESSENTIE VAN HET VOORSTEL

- Ter kennisname het verslag van de GS-ontmoeting met Noord-Holland
- Graag het persbericht bespreken.

2. KORTE VOORGESCHIEDENIS

Op dinsdag 14 juni jl. vond de ontmoeting en het gesprek plaats tussen de colleges van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en Noord-Holland. Afgesproken is o.a. om met een gezamenlijk communicatieboodschap naar buiten te treden over de samenwerking tussen beide provincies en het versterken van elkaar t.a.v. woningbouw en stikstof. Gekozen is in afstemming met communicatie en de woordvoering van zowel ZH als NH om een gezamenlijk persbericht op te stellen.

Dit is een eerste voorzet voor een gezamenlijk persbericht. Graag bespreken we met jou of je nog opmerkingen en/of toevoegingen hebt. Na bespreking in de PO's (ook met Anne Koning t.a.v. woningbouw en in de PO's van de provincie Noord-Holland) wordt het persbericht verder ambtelijk afgestemd. Aanstaaende dinsdag wordt dit tevens besproken in de GS-vergaderingen van Noord-Holland en Zuid-Holland.

t.a.v. een gezamenlijk onderzoek met NH:

Ter ondersteuning van de gezamenlijke positionering van beide provincies op woningbouw is tijdens de GS-ontmoeting de intentie uitgesproken om een gezamenlijk onderzoek te gaan doen. Een onderzoek naar de mogelijke bron van 'stikstof uit zee' kan wenselijk zijn. Deze stikstofbron heeft veel effect op de opgaven in de gebiedsprocessen en helderheid over de oorsprong is gewenst. Zeeland zal hierbij ook willen aansluiten. Ook hier geldt dat intern en gezamenlijk nog moet worden gekeken wat er loopt aan onderzoeken en wat hierin kan helpen. Aangegeven is ook dat hiervoor nog een nader onderzoeksvoorstel komt.

3. AANDACHTSPUNTEN GS

n.v.t.

4. CONSEQUENTIES

n.v.t.

5. BIJGAAND(E) STUK(KEN)

- Verslag GS-ontmoeting Noord-Holland en Zuid-Holland 14 juni
- Persbericht

6. VERDERE PROCEDURE + COMMUNICATIE

Na bespreking in het PO worden de teksten verder ambtelijk afgestemd. Dinsdag 21 juni worden het verslag en het persbericht besproken in de GS-vergaderingen van zowel Noord-Holland als Zuid-Holland.

7. INTEGRALITEIT

n.v.t.

Voor provincie medewerkers die op de hoogte willen blijven van de stikstofaanpak. Nog geen abonnee? [Meld je hier aan!](#)

[Bekijk de webversie](#)

IPSN Provinciale Nieuwsbrief Stikstof & Natuur

De komende maand wordt nieuw kabinetsbeleid verwacht wat betreft stikstofreductie en natuurherstel. Hoe die plannen eruit zien, is nog even afwachten. Evengoed brengen we je hier weer op de hoogte van allerlei nieuws over wat er speelt rond het stikstofdossier.

Deze nieuwsbrief is niet bedoeld voor externe verspreiding maar stuur hem gerust door naar een collega. Vragen over stikstof en Natura 2000 kun je stellen aan de [Helpdesk](#) van het Bij12 Informatie-punt. Voor niet-abonnees: wil je deze Nieuwsbrief ontvangen, meld je dan [hier](#) aan.

In deze Nieuwsbrief:

- Ontwerpprogramma Stikstofreductie & Natuurverbetering ligt ter inzage
- Helpdesk BIJ12 verwerkt bijna 2100 vragen per jaar
- Provinciale stikstofbanken verwachten eerste transacties
- Bijgewerkte habitatkaarten geven duidelijkheid over reguliere landbouwgrond
- Campus: nieuwe leermodules geven je stikstofkennis vleugels!
- Clickstof (tot nadenken)
- Agenda

Nieuws

Ontwerpprogramma Stikstofreductie & Natuurverbetering ligt ter inzage

Met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering heeft het vorige kabinet een basis gelegd voor de structurele stikstofaanpak. Deze wet schrijft voor dat de minister voor Natuur en Stikstof een programma vaststelt om de

doelen voor stikstofreductie te bereiken en de natuur te verbeteren. Het ontwerp van dit programma, het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering, ligt sinds 25 mei ter inzage. Reageren kan nog tot 5 juli 2022 [via rvo.nl](https://rvo.nl).

Gebiedsgerichte aanpak

Om de doelen voor stikstofreductie en natuurverbetering te halen, is een groot deel van de maatregelen al in ontwikkeling of in uitvoering. Naast landelijke maatregelen wordt ook per gebied gekeken wat nodig is om de natuur te herstellen. De sociaaleconomische context, de stikstofneerslag en de staat van de natuur verschillen immers per gebied. Er is maatwerk nodig per gebied. Alle sectoren – industrie, landbouw, verkeer,

zee- en luchtvaart – leveren een bijdrage en nemen maatregelen om de stikstofuitstoot te verlagen. Provincies werken in een gebiedsgerichte aanpak samen met gemeenten, waterschappen, ondernemers en terreinbeheerders. Uiteindelijk stellen de provincies per gebied een gebiedsplan op, deze zijn in juli 2023 gereed.

- Lees meer op aanpakstikstof.nl.

Provinciale stikstofbanken verwachten deze zomer eerste transacties

Acht provincies openen komende maand één of meerdere stikstofbanken. Deze moeten bouw- en andere projecten mogelijk maken die anders zouden vastlopen op

stikstofwetgeving. De betreffende banken worden momenteel gevuld met stikstofrechten. Ook is men achter de schermen druk doende alle benodigde technologie te testen en medewerkers te scholen om de banken goed te laten functioneren.

Een stikstofbank is een administratief systeem. Als ergens stikstofruimte is vrijgemaakt (bijvoorbeeld door een bedrijf uit te kopen) of vrijgevallen (er blijft ruimte over na [extern salderen](#)), dan slaat de provincie dit op in de bank. De provincie Drenthe opende in 2021 al een stikstofbank, die overigens tot nog toe geen vergunningen faciliteerde. Twee provincies melden dat ze inmiddels voldoende saldo hebben opgebouwd om daadwerkelijk stikstofrechten uit te geven. Omdat de systematiek in alle opzichten nieuw is en nog in de voorbereidende fase zit, wordt pas later bekendgemaakt om welke provincies het gaat.

Doelenbanken

Duidelijk is al wel dat in juni tien zogeheten 'doelenbanken' operationeel worden, elk gericht op een specifiek provinciaal doel. Enkele provincies openen dus meer dan één bank, gevuld met vrijgemaakte stikstofruimte. Later dit jaar komen er nog minimaal 17 doelenbanken bij, meldt Marco van der Pol, projectleider stikstofbanken IPSN.

Naast de doelenbanken start ook een algemene microbank ~~d~~voor alle provincies samen. Hierin worden stikstofrechten vastgelegd die voortvloeien uit extern salderen. De doelenbanken en de microbank geven alleen rechten uit als een aanvraag aan alle voorwaarden voldoet om in aanmerking te komen voor een vergunning. <<

Meer informatie over de stikstofbanken vind je op ipo.nl.

Interview

Helpdesk BIJ12 verwerkt bijna 2100 vragen per jaar

Vorig jaar gaf de Helpdesk Stikstof en Natura 2000 antwoord op 1273 schriftelijke en 819 telefonische vragen. De desk is onderdeel van het Informatiepunt van BIJ12. We vroegen consulent Wendy Claassen (foto) om te vertellen over de werkzaamheden van het jonge team. En wat doen ze met boze bellers?

Wat is de tendens: komen er meer of minder vragen op jullie af?

'Het aantal vragen over 2021 ligt iets lager dan in het jaar daarvoor. Dat komt onder meer door de actualisatie van AERIUS begin 2020 en de eerste en tweede uitvraag voor het legalisatietraject PAS-meldingen, in juli en november 2020. Zodra er iets gewijzigd wordt in het beleid, zien wij dat direct terug in het aantal vragen.'

Wie mailen en bellen de Helpdesk het vaakst?

'Het merendeel van de vragen, zo rond de zeventig procent, krijgen we van adviesbureaus en initiatiefnemers, dus mensen die met een project in de weer zijn. Daarnaast werkt een kwart van de mensen die ons benaderen voor een provincie, gemeente, omgevingsdienst of het Rijk.

Verreweg de meeste vragen gaan over de concrete gevolgen van beleidskeuzes. Bijvoorbeeld

over de werking van AERIUS of het legalisatietraject van de PAS-meldingen. Voorafgaand aan deze ontwikkelingen zorgen wij dat we de informatie klaar hebben staan om antwoorden te geven. Komen we er zelf niet uit, dan kunnen we de vraag altijd doorzetten naar een van de experts binnen de unit of naar werkgroepen om input op te halen. Wanneer we zien dat we niet het juiste loket zijn, dan verwijzen we gericht door.'

[Lees meer](#)

Je vindt de [Helpdesk Stikstof en Natura 2000](#) op de website van BIJ12.

Kort nieuws

Bijgewerkte habitatkaarten geven duidelijkheid over reguliere landbouwgrond

Na zorgvuldige gebiedscontroles hebben zes provincies hun habitatkaarten bijgewerkt. Een habitatkaart geeft per gebied aan hoe de grond wordt gebruikt: bijvoorbeeld waar de kwetsbare, stikstofgevoelige natuurterreinen liggen en wat reguliere landbouwgrond is. Aanleiding voor de update was een uitspraak van toenmalig minister van LNV Schouten eind 2020. Zij gaf aan dat percelen die onder regulier agrarisch grondgebruik vallen niet als stikstofgevoelige natuur kunnen gelden. Een aantal provincies besloot daarop hun habitatkaarten te controleren en waar nodig aan te passen. Het gaat om Drenthe, Gelderland, Overijssel, Noord-Brabant, Noord-Holland en Zuid-Holland. Veel kaarten bleken te kloppen, maar her en der waren aanpassingen nodig. De meeste wijzigingen kwamen vanuit de Rijntakken. Dit Natura 2000-gebied omvat onder meer de uiterwaarden van enkele rivieren en de zogeheten Gelderse Poort.

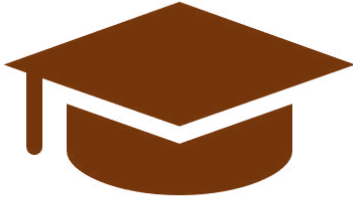
Lees meer op [BIJ12.nl](#)

Leren & weten

Nieuwe leermodules Campus geven jouw stikstofkennis direct vleugels!

De veranderingen rond het stikstofdossier volgen elkaar in een hoog tempo op. Zelfs ervaren collega's moeten hun kennis regelmatig bijspijkeren. Voor het groeiende aantal nieuwkomers die bij provincies en Rijk aan de slag gaan, is dat al helemaal het geval. Goed nieuws: de BIJ12 Campus brengt je boven het stikstoflandschap snel op de gewenste 'vlieghoogte'. Campus-medewerker Dorien

Brunt en opleidingsexpert David Davidson vertellen over de nieuwe 'lerende aanpak'.

Jaar in jaar uit stelt de Campus van BIJ12 kennis beschikbaar. Een proces dat elke dag doorgaat. 'We zijn echt een kennisknooppunt, ook op het gebied van stikstof en natuur', zegt Dorien Brunt daarover. 'Maar we moeten voorkomen dat we door de bomen het bos niet meer zien. Welke kennis is actueel en waar vind je de juiste informatie over een bepaald thema? Dat willen we duidelijker en beter gestructureerd

aanbieden. Daarvoor is nu een *Learning Management System* gebouwd. Binnen dat online systeem kunnen we goed en snel informatie op een rij zetten. Daardoor krijgen we snel de juiste kennis boven water en kunnen we scholingen doelgericht afstemmen op wat een groep cursisten nodig heeft. Denk aan medewerkers van IPO, BIJ12 en provincies die meer willen weten over bijvoorbeeld Aerius, de juridische kant van het stikstofdossier of over Natura 2000-gebieden. We hebben inmiddels de eerste leermodules klaarstaan waarmee ze aan de slag kunnen.'

Positieve feedback

Op dit moment zijn er zes leermodules-nieuwe-stijl beschikbaar, vertelt David Davidson, drijvende kracht achter het nieuwe LMS. David: 'Een module gaat bijvoorbeeld over de juridische aspecten van stikstofbeleid. We hebben per onderwerp een uitgebreid pakket klaarliggen: een reader, een video en presentatiemateriaal. Een docent/trainer en de cursisten kunnen dus meteen aan het werk. Uit een pilotproject bleek dat de modules goed werken. De feedback van een eerste groep cursisten was heel positief.'

[Lees meer](#)

Een actueel overzicht van cursussen en andere mogelijkheden voor training en scholing is te vinden op de [website van de Campus](#).

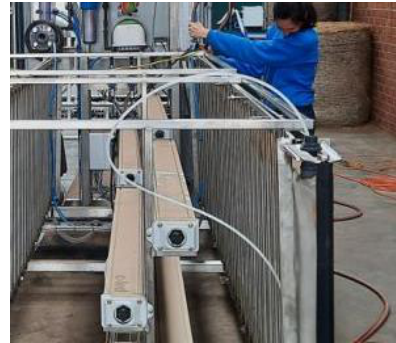
Clickstof (tot nadenken)

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) vindt dat er een concrete vertaalslag moet komen van de klimaatdoelen die worden beschreven in het Nationaal Programma Landelijk Gebied. [Op haar website](#) pleit het PBL vooral voor 'gebiedsspecifieke maatregelen'.

'Stikstofhoogleraar' Jan Willem Erisman was begin mei te gast in het tv-programma EenVandaag. Hij toont zich kritisch over de het tempo waarin maatregelen worden genomen: 'Het probleem bestaat al decennia en staat sinds drie jaar weer op ons netvlies. Teleurstellend hoe weinig er is gebeurd.' [In het programma](#) en ook op de [website van de Universiteit Leiden](#) toont de hoogleraar Milieu en Duurzaamheid niet veel vertrouwen in de tientallen overlegorganen die zich in Den Haag met stikstof bezighouden: 'Ik vraag me af of dat allemaal wel zo nuttig is.'

Het Belgische Nieuwsblad bericht dat er in het Vlaamse Geel een experiment loopt met het kweken van **microalgen in een koeienstal**. 'Algen zijn hernieuwbaar, duurzaam en onderdeel van de vernieuwde eiwitstrategie van Vlaanderen', citeert de krant een expert. Algen zouden in de toekomst te gebruiken zijn als veevoer en meststof.

- Foto: Radius/Nieuwsblad (B)

Agenda

Juni

2 juni: Ambtelijke Adviescommissie Vitaal Platteland

2 juni: Ambtelijke Commissie Stikstof

10 juni (onder voorbehoud): Ministerie van LNV presenteert startnota nationaal programma landelijk gebied (NPLG) en regionale doelen.

15/16 juni: Bestuurlijke Adviescommissie Vitaal Platteland

16 juni: Bestuurlijke Commissie Stikstof

22 juni: Koepeloverleg Directeuren

23 juni: Adviescommissie Stikstof

24 juni: Koepeloverleg Bestuurders

30 juni: Bestuurlijk Overleg Stikstof

Juli

6 juli: Adviescommissie Stikstof

6 juli: Ambtelijke Adviescommissie Vitaal Platteland

Bijna 500 collega's ontvangen 'm al: wil jij voortaan ook de Provinciale Nieuwsbrief Stikstof & Natuur in je mailbox?

Steeds vaker krijgen mensen die voor de overheid werken te maken met regels op het gebied van stikstof. Dat beperkt zich al lang niet meer tot landbouw en natuur: het raakt evengoed aan wonen, waterkwaliteit, evenementen, wegenbouw, verkeer en nog veel meer thema's. Daarom willen steeds meer provincied medewerkers en hun naaste omgeving op de hoogte blijven van wat er speelt rond stikstof.

Meld je hier aan!

Deze nieuwsbrief is afkomstig van de Interprovinciale Programmaorganisatie Stikstof & Natuur (IPSN). Onderwerp-idee of een vraag? Mail de redactie: ipsnieuwsbrief@ipo.nl.
Op de inhoud van deze Nieuwsbrief kunnen geen juridische claims worden gebaseerd.

Deze e-mail is verstuurd aan al.weertman@pzh.nl.
Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden.
U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen.
Voor een goede ontvangst voegt u ipsnieuwsbrief@ipo.nl toe aan uw adresboek.

Datum
16 mei 2022

1. Inleiding

Dinsdag 24 mei komen jullie om 15.00 uur bijeen met het agrarisch stikstof collectief Zuid-Holland in de Zee-zaal van het Provinciehuis. De aanleiding is de aan GS en PS gestuurde brief 'Voorwaarden deelname aan stikstofafels op provinciaal en gebiedsniveau' die het Collectief aan GS en PS heeft gestuurd. Op 20 april heeft een vooroverleg plaats gevonden met art. 5.1.2e, waarin onder andere is afgesproken om deze bijeenkomst te plannen.

2. Advies

Het advies is om tijdens deze bijeenkomst in te gaan op de zorgen in de agrarische achterban en voor te stellen met elkaar een aantal afspraken te maken met als doel rust te krijgen in de gebiedsprocessen. Verder wordt voorgesteld om:

- Een aantal gezamenlijk uitgangspunten te bepalen voor het vervolgproces, hierover kunnen provincie en boeren elkaar over en weer aanspreken.
- het ambtelijk issue-overleg dat vanuit landbouw, Veenweiden en stikstof werd gevoerd met het agrarisch stikstof collectief te gebruiken om de afspraken vorm te geven.

3. Reactie op voorwaarden uit brief LTO/Agrarisch stikstof collectief dd. 12 april

Bijgaand de 9 punten, die het Agrarisch stikstof collectief in hun brief hebben gezet met daarin het onderscheid voor welk deel het Rijk en welk deel de provincie (met gebiedspartners) de verantwoordelijkheid draagt. Daar waar de provincie ruimte ziet om oplossingen of verduidelijking te bieden, zijn concrete voorstellen opgenomen die tijdens het overleg met de boeren gedeeld kunnen worden.

1. Er wordt gekeken naar de staat van instandhouding in de natuur in plaats van de kritische depositiewaarde (KDW) als leidend in de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA).

De KDW is opgenomen in de wet stikstofreductie en natuurherstel. De minister ziet mogelijkheden voor instandhouding natuur, maar dan wel vertaald naar KDW. Dit mede vanwege jurisprudentie. Pas na forse daling van de stikstofneerslag ontstaan er mogelijkheden om voor toestemmingsverlening ook te kijken naar niet alleen de KDW. Het kan per N2000 gebied verschillen. Logische afspraak is: we houden ons aan de wet: 74% KDW en aan toekomstige wetgeving (die mogelijk gaat naar 100% KDW), waar we mogelijkheden zien om de instandhoudingsdoelen te halen met een lagere KDW% is dat bespreekbaar binnen de landelijke normen. O.a. de natuurdoelanalyses zijn daarvoor van belang, zodat ook het oordeel van de (nog op te richten) ecologische autoriteit daarin een plek krijgt.

2. Een duidelijke tijdlijn en proces voor het legaliseren van PAS-melders, interimmers en andere knelgevallen.

Datum
16 mei 2022

Dit is een verantwoordelijkheid van het Rijk. De provincies benadrukken bij het Rijk dat snel duidelijkheid geboden moet worden. Maar de provincie wil wel met de boeren kijken naar een pad dat moet leiden naar een oplossing voor de PAS-melders.

Er waren in Zuid-Holland 225 PAS-melders. Er hebben zich tot op heden 168 gemeld. De PAS-melders kunnen zich nog tot 1 december van dit jaar melden. Daarnaast blijkt dat een deel van de PAS-melders niet vergunning plichtig is.

Voorstel: *We maken de balans op om hoeveel PAS-melders het daadwerkelijk gaat en in hoeverre hun meldingen nog actueel zijn. Vervolgens kunnen we kijken waar in bepaalde gevallen de oplossing voor de benodigde stikstofruimte in het gebied zelf gevonden kan worden en waar de benodigde stikstofruimte door het Rijk geleverd moet worden.*

Provincie is voornemens een projectleider aan te stellen voor legalisatie van PAS-melders. Daarbij vindt Zuid-Holland dat de minister de stikstofruimte beschikbaar moet stellen, maar wij als provincie nadrukkelijk meer meehelpen om tot oplossing te komen. Deze oplossing kan ook zitten in verduurzaming van het bedrijf, waardoor de PAS-melder binnen zijn referentiesituatie komt.

Aanvullend:

- *Naast PAS-melders zijn er ook nog interimmers en de meldingsvrije activiteiten. Daarover heeft minister nog geen uitspraak gedaan. In het overleg met Arie Verhorst is gedeeld dat we dit punt voorlopig niet oppakken aangezien het Rijk hier nog niet uit is.*
- *Daarbij moeten we ook bedenken dat veel PAS-melders niet liggen in de huidige gebiedsgerichte aanpak vanuit stikstof.*

3. Nieuwe innovaties en managementmaatregelen moeten juridisch houdbaar zijn, boeren willen niet te goeder trouw handelen om vervolgens voor een rechter gedaagd te worden.

Nieuwe innovaties en managementregelen worden aan een grondige analyse onderworpen of deze juridisch houdbaar zijn in die zin dat deze leiden tot de berekende emissiereductie. Vooraf kan echter nooit zekerheid worden geboden of een onafhankelijke rechter deze innovaties en maatregelen ook juridisch houdbaar acht dat deze emissiereductie in de praktijk ook optreedt. De juridische houdbaarheid van wettelijke maatregelen is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Met betrekking tot RAV-factoren is de WUR bezig met een nadere studie.

Hierbij moet bedacht worden dat door rechtszaken de jurisprudentie over bv RAV-factoren nog in ontwikkeling is. Zo zijn er recent door rechter in Overijssel weer diverse uitspraken gedaan.

Datum
16 mei 2022

4. Inventariseren middels een gedegen gebiedsanalyse van de:

- a. Situatie natuur**
- b. Situatie uitstoot**
- c. Situatie vergunningen**
- d. Situatie monitoring**

In het vooroverleg van 20 april heeft Arie Verhorst toegelicht dat deze voorwaarde vooral een vraag is om duidelijkheid. Voorwaarde 4 gaat vooraf aan voorwaarde 5 waarin wordt gevraagd hoeveel stikstofruimte daadwerkelijk nodig is in de gebieden om de natuur te verbeteren, ontwikkelingen mogelijk te maken en een oplossing te vinden voor de PAS-melders.

Antwoord per deelvraag:

- 4a) de situatie natuur is opgenomen in natuurdoelanalyses, waarin we als provincie vooroplopen. Voor 9 van de 12 stikstofgevoelige gebieden is dan de natuurdoelanalyse afgerond. Voor 2 andere gebieden is de natuurdoelanalyse zo goed als klaar. Het laatste gebied wordt voor de zomer afgerond.
- b) Aeries is een instrument van het Rijk. In de hoofdlijnenbrief staan geen nieuwe concrete uitspraken over metingen. Onderdeel van de benadering is intensivering van feitelijke metingen van emissies van relevante emittenten (zowel agrarisch als industrieel). Het meetnet dat de Aeries berekeningen ondersteunt wordt licht uitgebreid. Jaarlijks wordt AERIUS geupdate met de meest actuele wetenschappelijke inzichten.
- c) Het collectief wil graag weten welke vergunningen er in welk gebied zijn afgegeven. Wie wat uitstoot en hoeveel latente ruimte daarbij zit. Deels zou ODH over deze informatie moeten beschikken deels de gemeenten in dat gebied. Overigens zijn dit vaak persoonlijke gegevens die wij niet zo maar vrij mogen geven.
- d) De vraag om monitoring is een vraag om duidelijkheid; er wordt veelal gewerkt met rekenmodellen, die naar inzicht van de boeren onvoldoende uitgaan van de realiteit: Wat is de feitelijke situatie?

5. Duidelijkheid over wat er nodig is voor:

- a. Het met spoed legaliseren van PAS-melders, interimmers, andere kleine uitstoters en knelgevallen.**
- b. Nieuwe ontwikkelingen landbouw wonen, bedrijvigheid, mobiliteit.**
- c. Voorkomen achteruitgang staat van instandhouding N-gevoelige natuur, zo mogelijk verbeteren.**

Vooropgesteld; duidelijkheid over de benodigde stikstofruimte voor punten b en c komt met de indicatieve gebiedsdoelen, die worden opgesteld door en een verantwoordelijkheid zijn van LNV. De verwachting is dat de gebiedsdoelen in juni met de provincies en gebiedspartners worden gedeeld.

- a. Onder voorwaarde 2 is hier al een antwoord op gegeven en een voorstel bij geformuleerd gericht op het compleet krijgen van de dossiers van PAS-melders.

Datum
16 mei 2022

- b. *Om nieuwe ontwikkelingen in de landbouw, wonen, bedrijvigheid en mobiliteit mogelijk te maken dient stikstofruimte te worden gecreëerd door de uitstoot te verminderen. En daar dragen alle sectoren naar vermogen in bij. De benodigde hoeveelheid stikstofruimte voor nieuwe ontwikkelingen is beperkt in verhouding tot de omvang van de reductieopgave.*
- c. *Zie hierboven; reduceren stikstofuitstoot en natuurherstel.*

6. Zowel bedrijven met een Wnb-vergunning als bedrijven die zonder Wnb-vergunning zitten kunnen meedoen aan reductieprogramma's en innovaties.

Bedrijven voor de referentiedatum hebben- mits ze niet zijn uitgebreid naderhand- vaak geen Wnb-vergunning. Aangezien zij wel stikstofemissies hebben zouden deze bedrijven wat ons betreft in principe voor regelingen in aanmerking moeten kunnen komen.

Maar, bij deze programma's moet wel worden voorkomen dat er sprake is van een lock-in. Zowel wij als de minister in haar brief hebben dat aangegeven (oa ihkv het Nieuwkoops Model)

Daarnaast lijkt het logisch dat PAS-melders ook moeten kunnen deelnemen aan reductieprogramma's en innovaties. Al is het maar om te verschonen en daarmee te kunnen terugvallen op de referentiesituatie (er vanuit gaande dat men die heeft).

7. Heldere en open communicatie van de provincie richting de sector/gebied. De leden van een gebiedstafel worden niet de boodschappers van de provincie.

Deze voorwaarde lijkt ingegeven door de verdeeldheid in de landbouwsector. Wat aan een gebiedstafel of sectortafel besproken wordt, is lastig te vertalen naar de achterban. Als de situatie zich voordoet dat een afspraak lastig uit te leggen is naar de achterban, bespreekt de vertegenwoordiger van het agrarisch stikstof collectief dit met de gebiedsregisseur. De provincie zal in afstemming met de vertegenwoordiger de communicatie over deze afspraak naar de achterban oppakken.

Ook kijken we naar een verbeterde generieke communicatie over maatregelen, waarin we tevens het Nationaal Programma Landelijk Gebied meenemen. Wij stellen daarnaast voor om afspraken hierover in het ambtelijk issue-overleg met landbouwpartners verder uit te werken.

8. Evenredige reductie, iedere sector doet mee.

Bij de agrariërs leeft de overtuiging dat andere sectoren onvoldoende hun bijdrage leveren, zodat de landbouw alleen aansprakelijk zou zijn voor de reductie.

De verantwoordelijkheid van alle sectoren in het verminderen van de uitstoot is het uitgangspunt van zowel provincie als Rijk. Daarbij dient helder te zijn dat industrie en woningbouw reeds reduceren (of gaan reduceren) via o.a. het spoor van het klimaat-akkoord. We willen in de communicatie duidelijker toelichten hoe deze sectoren – aan de hand van concrete voorbeelden – bijdragen aan de reductie opgave.

Datum
16 mei 2022

9. Onteigening voor emissiereductie is voor ons niet acceptabel.

Er zijn verschillende middelen om te werken aan reductie van stikstof in de gebieden; extensivering, innovatie en verplaatsing. Een aantal opmerkingen hierbij:

- *In het kader van de natuurontwikkeling kunnen en mogen GS van PS al onteigenen. Dus een afspraak hierover met de boeren zou wat uitleg vragen aan PS, cq de natuuropgave op achterstand in tijdschema kunnen brengen.*
- *Onteigenen is een zwaar middel, maar ook de minister schuwt het uiteindelijk niet. Wij dus ook niet om uiteindelijk wettelijke en democratisch gelegitimeerde doelen te halen. En provincies hebben ook van het Rijk duidelijkheid gevraagd.*

Conclusie : Onteigening is één van de maatregelen, maar we gaan er vanuit dat deze maatregel niet wordt ingezet, anders dan de bestaande bevoegdheid vanuit PS. We sluiten het ook niet uit. Inzet is dat we in gebiedsprocessen tempo maken en dat is en blijft maatwerk.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Aan Provinciale Staten

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

...

Ons kenmerk

...

DOS-2019-0005750

Onderwerp

Behandelveorstel motie 1079 – versnelde
legalisering PAS-melders

Geachte Statenleden,

Op woensdag 9 maart jl. heeft u motie 1079, getiteld 'Versnelde legalisering PAS-melders' (Kastelein, CDA) aangenomen. Deze motie roept het college op om in samenwerking met de andere provincies in IPO-verband en het Rijk voor de Provinciale Statenverkiezingen in 2023 met een voorstel te komen om de eerder geaccepteerde PAS-meldingen om te zetten in legale vergunningen op basis van de Wet natuurbescherming, opdat in deze Statenperiode hierover een besluit kan worden genomen. In deze brief gaan we nader in op uw motie en hoe wij hier invulling aan willen geven.

Stand van zaken PAS-melders

In de rapportages over het stikstofdossier hebben wij ook steeds de voortgang met betrekking tot de PAS-melders opgenomen. Onder het PAS gold voor sommige activiteiten een vrijstelling van de Natura 2000-vergunningplicht en volstond een melding. Na de uitspraak van de Raad van State over het PAS waren deze meldingen niet meer geldig en dienen deze omgezet te worden in vergunningen. Ten tijde van het PAS zijn er in Zuid-Holland ruim 230 meldingen gedaan. Het Legalisatieprogramma is op 28 februari 2022 door het Rijk vastgesteld. Rijk en provincies hebben afspraken gemaakt over het proces van legalisatie van deze PAS-melders. De huidige stand van zaken is dat er in Zuid-Holland zich 168 voormalige PAS-melders gemeld hebben bij het Rijk (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) om in aanmerking te komen voor legalisatie in het kader van de programmatische legalisatie aanpak. Dat traject verkeert in de beginfase en loopt over de jaren 2022 tot en met 2024. Er is nog geen sprake van toegewezen of geweigerde natuurvergunningen.

Uitwerking motie

Net als uw Staten vinden wij het belangrijk dat de PAS-melders zo snel mogelijk duidelijkheid hebben en gelegaliseerd kunnen worden. Over de motie en het vervolg ervan

zijn wij reeds met IPO en het Rijk in gesprek. Nieuw is dat de Minister voor Natuur en Stikstof in haar brief aan de Tweede Kamer van 1 april jl. heeft opgenomen dat de PAS-melders in de gebiedsplannen meegenomen worden. Hierover zullen wij in gesprek gaan met het Rijk, omdat de legalisatie van de PAS-melders in de Zuid-Hollandse gebiedsgerichte aanpak geen onderdeel is van het gebiedsproces. Inzet voor ons is om de legalisatie van PAS-melders te versnellen. Wij beschouwen de motie daartoe als steun in de rug en stellen voor om over de voortgang van de motie te rapporteren via de reguliere stikstofrapportages.

PM mogelijk passage opnemen nav debat Tweede Kamer.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Datum
13 mei 2022

1. Inleiding

Dinsdag 24 mei komen jullie om 15.00 uur bijeen met het agrarisch stikstof collectief Zuid-Holland in de Zee-zaal van het Provinciehuis. De aanleiding is de aan GS en PS gestuurde brief 'Voorwaarden deelname aan stikstofafels op provinciaal en gebiedsniveau' die het Collectief aan GS en PS heeft gestuurd. Op 20 april heeft een vooroverleg plaats gevonden met art. 5.1.2e, waarin onder andere is afgesproken om deze bijeenkomst te plannen.

2. Advies

Het advies is om tijdens deze bijeenkomst in te gaan op de zorgen in de agrarische achterban en voor te stellen met elkaar een aantal afspraken te maken met als doel rust te krijgen in de gebiedsprocessen. Verder wordt voorgesteld om:

- Een aantal gezamenlijk uitgangspunten te bepalen voor het vervolgproces, hierover kunnen provincie en boeren elkaar over en weer aanspreken.
- het ambtelijk issue-overleg dat vanuit landbouw, Veenweiden en stikstof werd gevoerd met het agrarisch stikstof collectief te gebruiken om de afspraken vorm te geven.

3. Reactie op voorwaarden uit brief LTO/Agrarisch stikstof collectief dd. 12 april

Bijgaand de 9 punten, die het Agrarisch stikstof collectief in hun brief hebben gezet met daarin het onderscheid voor welk deel het Rijk en welk deel de provincie (met gebiedspartners) de verantwoordelijkheid draagt. Daar waar de provincie ruimte ziet om oplossingen of verduidelijking te bieden, zijn concrete voorstellen opgenomen die tijdens het overleg met de boeren gedeeld kunnen worden.

1. Er wordt gekeken naar de staat van instandhouding in de natuur in plaats van de kritische depositiewaarde (KDW) als leidend in de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA).

De KDW is opgenomen in de wet stikstofreductie en natuurherstel. De minister ziet mogelijkheden voor instandhouding natuur, maar dan wel vertaald naar KDW. Dit mede vanwege jurisprudentie. Pas na forse daling van de stikstofneerslag ontstaan er mogelijkheden om voor toestemmingsverlening ook te kijken naar niet alleen de KDW. Het kan per N2000 gebied verschillen. Logische afspraak is: we houden ons aan de wet: 74% KDW en aan toekomstige wetgeving (die mogelijk gaat naar 100% KDW), waar we mogelijkheden zien om de instandhoudingsdoelen te halen met een lagere KDW% is dat bespreekbaar binnen de landelijke normen. O.a. de natuurdoelanalyses zijn daarvoor van belang, zodat ook het oordeel van de (nog op te richten) ecologische autoriteit daarin een plek krijgt.

2. Een duidelijke tijdlijn en proces voor het legaliseren van PAS-melders, interimmers en andere knelgevallen.

Datum
13 mei 2022

Dit is een verantwoordelijkheid van het Rijk. De provincies benadrukken bij het Rijk dat snel duidelijkheid geboden moet worden. Maar de provincie wil wel met de boeren kijken naar een pad dat moet leiden naar een oplossing voor de PAS-melders.

Er waren in Zuid-Holland 225 PAS-melders. Er hebben zich tot op heden 168 gemeld. De PAS-melders kunnen zich nog tot 1 december van dit jaar melden. Daarnaast blijkt dat de dossiers van veel PAS-melders die zich gemeld hebben niet compleet zijn (50%).

Voorstel: *samen met het agrarisch stikstof collectief en of LTO een communicatielijijn opstellen om de boeren die zich nog niet gemeld hebben en/of wiens dossier nog niet compleet is op te roepen zich alsnog te melden. Hiermee krijgen we een duidelijker beeld om hoeveel PAS-melders het daadwerkelijk gaat en in hoeverre hun meldingen nog actueel zijn. Vervolgens kunnen we kijken waar in bepaalde gevallen de oplossing voor de benodigde stikstofruimte in het gebied zelf gevonden kan worden en waar de benodigde stikstofruimte door het Rijk geleverd moet worden.*

Provincie is voornemens een projectleider aan te stellen voor legalisatie van PAS-melders. Daarbij vindt Zuid-Holland dat de minister de stikstofruimte beschikbaar moet stellen, maar wij als provincie nadrukkelijk meer meehelpen om tot oplossing te komen. Deze oplossing kan ook zitten in verduurzaming van het bedrijf, waardoor de PAS-melder binnen zijn referentiesituatie komt.

Aanvullend:

- *Naast PAS-melders zijn er ook nog interimmers en de meldingsvrije activiteiten. Daarover heeft minister nog geen uitspraak gedaan. In het overleg met Arie Verhorst is gedeeld dat we dit punt voorlopig niet oppakken aangezien het Rijk hier nog niet uit is.*
- *Daarbij moeten we ook bedenken dat veel PAS-melders niet liggen in de huidige gebiedsgerichte aanpak vanuit stikstof.*

3. Nieuwe innovaties en managementmaatregelen moeten juridisch houdbaar zijn, boeren willen niet te goeder trouw handelen om vervolgens voor een rechter gedaagd te worden.

Nieuwe innovaties en managementregelen worden aan een grondige analyse onderworpen of deze juridisch houdbaar zijn in die zin dat deze leiden tot de berekende emissiereductie. Vooraf kan echter nooit zekerheid worden geboden of een onafhankelijke rechter deze innovaties en maatregelen ook juridisch houdbaar acht dat deze emissiereductie in de praktijk ook optreedt. De juridische houdbaarheid van wettelijke maatregelen is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Met betrekking tot RAV-factoren is de WUR bezig met een nadere studie.

Hierbij moet bedacht worden dat door rechtszaken de jurisprudentie over bv RAV-factoren nog in ontwikkeling is. Zo zijn er recent door rechter in Overijssel weer diverse uitspraken gedaan.

Datum
13 mei 2022

4. Inventariseren middels een gedegen gebiedsanalyse van de:

- a. Situatie natuur**
- b. Situatie uitstoot**
- c. Situatie vergunningen**
- d. Situatie monitoring**

In het vooroverleg van 20 april heeft Arie Verhorst toegelicht dat deze voorwaarde vooral een vraag is om duidelijkheid. Voorwaarde 4 gaat vooraf aan voorwaarde 5 waarin wordt gevraagd hoeveel stikstofruimte daadwerkelijk nodig is in de gebieden om de natuur te verbeteren, ontwikkelingen mogelijk te maken en een oplossing te vinden voor de PAS-melders.

Antwoord per deelvraag:

4a) de situatie natuur is opgenomen in natuurdoelanalyses, waarin we als provincie vooroplopen. Voor 9 van de 12 stikstofgevoelige gebieden is dan de natuurdoelanalyse afgerond. Voor 2 andere gebieden is de natuurdoelanalyse zo goed als klaar. Het laatste gebied wordt voor de zomer afgerond.

b) Aeries is een instrument van het Rijk. In de hoofdlijnenbrief staan geen nieuwe concrete uitspraken over metingen. Onderdeel van de benadering is intensivering van feitelijke metingen van emissies van relevante emittenten (zowel agrarisch als industrieel). Het meetnet dat de Aeries berekeningen ondersteunt wordt licht uitgebreid. Jaarlijks wordt AERIUS geupdate met de meest actuele wetenschappelijke inzichten.

c) Het collectief wil graag weten welke vergunningen er in welk gebied zijn afgegeven. Wie wat uitstoot en hoeveel latente ruimte daarbij zit. Deels zou ODH over deze informatie moeten beschikken deels de gemeenten in dat gebied. Overigens zijn dit vaak persoonlijke gegevens die wij niet zo maar vrij mogen geven.

d) De vraag om monitoring is een vraag om duidelijkheid; er wordt veelal gewerkt met rekenmodellen, die naar inzicht van de boeren onvoldoende uitgaan van de realiteit: Wat is de feitelijke situatie?

5. Duidelijkheid over wat er nodig is voor:

- a. Het met spoed legaliseren van PAS-melders, interimmers, andere kleine uitstoters en knelgevallen.**
- b. Nieuwe ontwikkelingen landbouw wonen, bedrijvigheid, mobiliteit.**
- c. Voorkomen achteruitgang staat van instandhouding N-gevoelige natuur, zo mogelijk verbeteren.**

Vooropgesteld; duidelijkheid over de benodigde stikstofruimte voor punten b en c komt met de indicatieve gebiedsdoelen, die worden opgesteld door en een verantwoordelijkheid zijn van LNV. De verwachting is dat de gebiedsdoelen in juni met de provincies en gebiedspartners worden gedeeld.

- a. Onder voorwaarde 2 is hier al een antwoord op gegeven en een voorstel bij geformuleerd gericht op het compleet krijgen van de dossiers van PAS-melders.*

Datum
13 mei 2022

- b. *Om nieuwe ontwikkelingen in de landbouw, wonen, bedrijvigheid en mobiliteit mogelijk te maken dient stikstofruimte te worden gecreëerd door de uitstoot te verminderen. En daar dragen alle sectoren naar vermogen in bij. De benodigde hoeveelheid stikstofruimte voor nieuwe ontwikkelingen is beperkt gezien de reductieopgave.*
- c. *Zie hierboven; reduceren stikstofuitstoot en natuurherstel.*

6. Zowel bedrijven met een Wnb-vergunning als bedrijven die zonder Wnb-vergunning zitten kunnen meedoen aan reductieprogramma's en innovaties.

Bedrijven voor de referentiedatum hebben- mits ze niet zijn uitgebreid naderhand- vaak geen Wnb-vergunning. Aangezien zij wel stikstofemissies hebben zouden deze bedrijven wat ons betreft in principe voor regelingen in aanmerking moeten kunnen komen.

Maar, bij deze programma's moet wel worden voorkomen dat er sprake is van een lock-in. Zowel wij als de minister in haar brief hebben dat aangegeven (oa ihkv het Nieuwkoop Model)

Daarnaast lijkt het logisch dat PAS-melders ook moeten kunnen deelnemen aan reductieprogramma's en innovaties. Al is het maar om te verschonen en daarmee te kunnen terugvallen op de referentiesituatie (er vanuit gaande dat men die heeft).

7. Heldere en open communicatie van de provincie richting de sector/gebied. De leden van een gebiedstafel worden niet de boodschappers van de provincie.

Deze voorwaarde lijkt ingegeven door de verdeeldheid in de landbouwsector. Wat aan een gebiedstafel of sectortafel besproken wordt, is lastig te vertalen naar de achterban. In het overleg op 20 april met Arie Verhorst en Eelco Bos is afgesproken daar waar mogelijk samen op te trekken in een communicatielij. Ook kijken we naar een verbeterde generieke communicatie over maatregelen, waarin we tevens het Nationaal Programma Landelijk Gebied meenemen. Wij stellen daarnaast voor om afspraken hierover in het ambtelijk issue-overleg met landbouwpartners verder uit te werken.

8. Evenredige reductie, iedere sector doet mee.

De verantwoordelijkheid van alle sectoren in het verminderen van de uitstoot is het uitgangspunt van zowel provincie als Rijk. Daarbij dient helder te zijn dat industrie en woningbouw reeds reduceren (of gaan reduceren) via o.a. het spoor van het klimaat-akkoord.

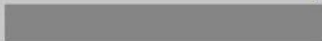
9. Onteigening voor emissiereductie is voor ons niet acceptabel.

Er zijn verschillende middelen om te werken aan reductie van stikstof in de gebieden; extensivering, innovatie en verplaatsing. Een aantal opmerkingen hierbij:

Datum
13 mei 2022

- In het kader van de natuurontwikkeling kunnen en mogen GS van PS al onteigenen. Dus een afspraak hierover met de boeren zou wat uitleg vragen aan PS, cq de natuuropgave op achterstand in tijdschema kunnen brengen.
- Onteigenen is een zwaar middel, maar ook de minister schuwt het uiteindelijk niet. Wij dus ook niet om uiteindelijk wettelijke en democratisch gelegitimeerde doelen te halen. En provincies hebben ook van het Rijk duidelijkheid gevraagd.

Conclusie : We gaan er vanuit dat onteigening niet wordt ingezet, anders dan de bestaande bevoegdheid vanuit PS. We sluiten het ook niet uit. Inzet is dat we in gebiedsprocessen tempo maken en dat is en blijft maatwerk.

Oplegnotitie portefeuilleoverleg

Portefeuille:	Natuur en ZH-PLG		
Gedeputeerde:	Berend Potjer en Mariette van Leeuwen		
Datum overleg:	27-02-2023		
Opgave:	Natuur		
Opdracht / onderwerp:	Vorbereiding commissie LG 28 februari		
Ambtelijk Opdrachtnemer / Behandelend Ambtenaar (AON / BA):	art. 5.1.2e	Ambtelijk opdrachtgever:	art. 5.1.2e
Doel:	Annotatie besluit VSS commissievergadering LG 28 feb		
Agendering in GS:	nvt		

1. BESLISPUNT / ESSENTIE VAN HET VOORSTEL

- Kennisnemen van de annotatie voor de commissie Landelijk Gebied d.d. 28 feb

2. KORTE VOORGESCHIEDENIS

Op 25 januari is middels de 5 parafenronde het besluit genomen om aan PS het voorstel te doen voor volledige schadeloosstelling voor 7 gebieden binnen het NNN. Cie. LG heeft op 14-02-2024 aangegeven het statenvoorstel "besluit volledige schadeloosstelling Natuurnetwerk Nederland" te bespreken op Cie. LG 28-02-2024.

3. AANDACHTSPUNTEN PORTEFEUILLEHOUDER

Deze annotatie is ter voorbereiding van de Cie. LG op 28-02. De annotatie bestaat o.a. uit de woordvoerderslijst, annotaties op insprekers, aanvullingen op de technische vragen en overige aandachtspunten.

In de bijlage zijn de openingsstatements (1), de Q&A (2), de technische vragen (3), de reacties in de media (5) en een samenvatting per gebied (6) te vinden. De reacties op het voorstel hebben ertoe geleid dat gedeputeerden de betreffende wethouders spreken voor 28 februari (zie bijlage 4). Die gesprekken zijn (nog) niet allen in deze annotatie verwerkt.

Samengevat, op basis van het contact met grondeigenaren, gemeenten, de reacties in de media en het debat in de Cie Landelijke gebied op 14 februari jl. kan verwacht worden dat de volgende onderwerpen een plaats krijgen in het debat:

- De huidige/feitelijke externe werking en gevreesde toekomstige externe werking. Zie hieronder en het antwoord op technische vragen van de SGP (bijlage 3);
- De 'ruimte' die PS heeft om na instemming met voorliggend besluit in een later stadium níet over te gaan tot een onteigeningsbesluit. Zie antwoord op technische vragen van de SGP;
- De consequenties wanneer een gemeente besluit om niet mee te werken aan een bestemmingswijziging. Een projectbesluit van de provincie behoort tot de mogelijkheden;
- De keuzevrijheid van particuliere grondeigenaren en hun zorg dat niet verkopen automatisch onteigening betekent. De instrumenten die de provincie reeds voor handen heeft blijven overeind. Namelijk: zelfrealisatie (particulier natuurbeheer met hulp en subsidie) en grondruil;

- Het aandeel agrarisch ondernemers vs. aantal particuliere eigenaren met 'hobby vee'. Media berichten met name over de ondernemers. Ca. de helft van de eigenaren bestaat uit mensen met hobbymatig gebruik van het land: een aantal koeien, pony's of schapen;
- Indien verenigbaar met de natuurdoelen is hobbymatig gebruik van het land mogelijk. Tijdens het maken inrichtingsplan worden wensen van de omgeving meegenomen;
- Vrijwillige verkoop met Volledige Schadeloosstelling staat niet gelijk aan uitkoop (voor stikstof). Bij uitkoop t.b.v. stikstof is continueren van de bedrijfsvoering verboden. Bij Volledige Schadeloosstelling t.b.v. Natuurnetwerk is voorzetten van het bedrijf op een andere locatie toegestaan;
- De grondeigenaren die willen verplaatsen of stoppen zien de voordelen van Volledige Schadeloosstelling (VSS). Voor eigenaren buiten deze zeven gebieden komt dit instrument niet beschikbaar bij realisatie van het NNN;
- Huidige grondprijzen en prijsopdrijvende werking wanneer de provincie gronden opkoopt. De provincie werkt altijd met een onafhankelijk taxateur. Bij volledige schadeloosstelling wordt de grondprijs niet verhoogd. Marktwaaarde van de grond wordt vergoed en bijkomende daadwerkelijk gemaakte kosten en aantoonbare schade worden vergoed;
- De redenen dat de gebieden binnen de criteria "cruciaal en niet-herlokaliseerbaar" vallen, zie daarvoor bijlage 6;
- Zie de Q&A (bijlage 2) voor andere vragen die we verwachten met bijbehorende antwoorden.

Woordvoerderslijn

In 2013 committeerden de provincies zich via het Rijk aan de doelen van het Natuurpact. In de afgelopen eeuw zijn de bestaande natuurgebieden namelijk steeds kleiner geworden en kwamen ze steeds verder van elkaar af te liggen. In het Natuurpact wordt onder andere gesteld verdere achteruitgang van de natuurgebieden te stoppen en bestaande natuur in stand te houden. Om dit te bereiken wordt onder andere nieuwe natuur aangelegd en worden bestaande natuurgebieden weer met elkaar verbonden. Door het vergroten van leefgebieden krijgen planten en dieren meer kans om te overleven. Er ontstaat zo een netwerk van bijzondere gebieden: het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Met het Rijk is afgesproken de doelen uit het Natuurpact in 2027 op te leveren. Het behalen van de doelen kan door zelfrealisatie, grondruil (indien mogelijk) en verkoop. Deze strategie heeft al tot resultaten geleid. Bij een aantal cruciale gebieden zijn de gesprekken over verwerving van gronden gestagneerd, ook omdat marktconforme verkoop geen haalbare optie is voor een aantal eigenaren. Gedeputeerde Staten willen hier daarom het instrument Volledige schadeloosstelling (VSS) aan de mogelijkheden toevoegen.

Dit betekent niet dat Zuid-Holland nu actief gaat onteigenen in deze zeven gebieden. De provincie is al langere tijd in gesprek met de betreffende grondeigenaren en blijft die dialoog ook voeren. Samen zoeken we naar de best mogelijke oplossing voor elk perceel.

We nemen als GS dit proces en de betrokkenheid van de omgeving zeer serieus. Grondeigenaren, gemeenten en belangenorganisaties in de zeven aangewezen gebieden zijn allemaal telefonisch en per brief geïnformeerd. Daarnaast zijn er bestuurlijke gesprekken met de betrokken overheden gevoerd en hebben we een team van projectleiders klaarstaan om met grondeigenaren gesprekken aan te gaan en alle vragen te beantwoorden. Algemene indruk is dat mensen de persoonlijke benadering waarderen en het vervolgproces afwachten. Er zijn weinig boze reacties, wel veel zorgen en die zullen we in de persoonlijke contacten aandacht geven.

Insprekers

Op dit moment heeft er 1 insprekers zich gemeld:

- LTO Zuid-Holland, art. 5.1.2e art. 5.2

Verdere verwachte inspreker is:

- Mogelijk inspraak door art. 5.1.2e (Gemeente Zuidplas), art. 5.1 ondersteunt het voorstel. De gemeente 'weet hoe moeilijk het is om groene natuur te realiseren. Belangrijk dat dit gebeurt. Gemeente steunt dit'.

Er volgt een nazending als er andere insprekers zich aanmelden.

Aanvulling op beantwoording Technische vragen 31-01 SGP

Naast de door SGP gestelde vragen, zijn ook de volgende opmerkingen gemaakt:

- Bij vraag 2: wat zijn de consequenties van het geven van staatssteun?
 - Antwoord: consequenties kunnen o.a. zijn: dat de provincie verplicht wordt (deels) terug te vorderen van de ontvanger, dat (koop)overeenkomsten worden vernietigd en/of dat de provincie beboet wordt.
- Bij vraag 2: wat betekent dat de provincie schadeplichtig kan worden?
 - Antwoord: dat de provincie de schade moet vergoeden als iemand schade ondervindt n.a.v. het afwijken (en dat onvoldoende gemotiveerd) van een eerder genomen besluit. Hierin is dit voorstel niet uitzonderlijk, dit is namelijk onderdeel van generiek staatsrecht. Een voorbeeld: als een eigenaar investeringen heeft gedaan die vanwege het afwijken van dit besluit als schade kunnen worden gezien, dan moet de provincie die rekening betalen.

Bestemmingen van 7 gebieden

Voor het realiseren en instandhouden van de natuurdoelen is planologische borging nodig. Drie gebieden (Slikken van Flakkee, Westplaat Buitengronden en de Groene Waterparel) hebben op dit moment al de bestemming Natuur. Voor percelen waarvan de huidige bestemming nog geen planologische borging biedt, dient de bestemming te worden gewijzigd naar natuur. Dit geldt dan voor Binnenduinrand Goeree, (een deel van) Hoge Boezem Kinderdijk, Polder Blokweer en Schapengors. We kijken voor deze wijziging vooral eerst naar gemeenten. Indien zij niet bereid zijn de bestemming aan te passen aan de uitkomst van het doorlopen gebiedsproces zullen GS dit zelf moeten vaststellen met een projectbesluit.

Externe werking

Bij de huidige wet- en regelgeving heeft de inrichting van de zeven gebieden geen externe werking, zie het antwoord op technische vraag 6 in bijlage 3 voor een verdieping. Voor externe werking moet het gebied aan 3 voorwaarden voldoen:

- Binnen N2000 begrenzing (geldt niet voor Schapengors, Binnenduinrand Goeree en Groene Waterparel);
- De (te ontwikkelen) natuurwaarde is stikstof gevoelig (geldt niet voor Slikken Flakkee en Westplaat);
- Het N2000 moet aangewezen zijn voor deze te ontwikkelen natuurwaarde (geldt niet voor Polder Blokweer, Hoge Boezem).

Geen van de zeven gebieden voldoet aan al deze criteria.

Bijlagen

- Bijlage 1 Openingsstatements Cie LG 28 februari
- Bijlage 2 QenA besluit volledige schadeloosstelling, een versie voor grondeigenaren en een versie voor PS leden.
- Bijlage 3 Beantwoording technische vragen 31-01 SGP
- Bijlage 4 Gesprekken tussen gedeputeerden Potjer en Van Leeuwen met wethouders
- Bijlage 5 Indruk volledige schadeloosstelling in de media
- Bijlage 6 Samenvatting per gebied Besluit Volledige Schadeloosstelling

Bijlage 1 Openingsstatement Cie LG 28 februari

Centrale Boodschap: We hebben al heel lang afspraken staan, die gaan we nu uitvoeren. We hebben ons best gedaan om aan iedereen te denken. Maar uiteindelijk kan niet alles overal. We maken nu keuzes om de doelen te halen.

In Bullets Berend;

- Dank voor de bijdrage en inhoudelijke kritische blikken
- We praten al lang; jaren
- De afspraken staan, die moeten uitgevoerd
- Dat is soms pijnlijk, soms ook een oplossing
- Het geeft in ieder geval duidelijkheid: dat is vooruitgang
- We willen iedereen recht doen
- Daar is de Volledige Schadeloosstelling een ONMISBAAR instrument voor
- Dit is geen pretdebat, maar een wezenlijke keuze over onze inwoners EN natuur het beste helpen

Mogelijke spreektekst Berend (dik is klemtoon):

‘Dank iedereen, voor de aanwezigheid, de **betrokkenheid** en de **inhoudelijke discussie**. Daar ben ik blij om, dat is **belangrijk** en dat is **goed**.

Al **jaren** praten we over natuur, al **decennia** maken we afspraken over deze gebieden, en minstens zo lang geeft dat **onzekerheid voor de mensen** om wiens grond het gaat.

Wat we nu doen is **belangrijk**, we geven **duidelijkheid** en dat is **soms een oplossing** en dat is **soms pijnlijk....**

Wat we nu doen is de **afspraken van PS** eindelijk **uitvoeren**.

Dat doen we niet voor de lol, dat doen we omdat het **noodzakelijk** is; voor onze natuur en voor de mensen die al zo lang in **onzekerheid** zitten.

We willen **iedereen recht doen**. Op een zo goed mogelijke manier **tegemoet komen**. Daarvoor is de mogelijkheid van een Volledige Schadeloosstelling een **onmisbaar instrument**.

Vandaag hebben we het **niet** over **onteigenen**. Vandaag spreken we over **het toevoegen** van een **onmisbaar instrument** aan onze gereedheidskist. Maar dat geeft **wel duidelijkheid** die nu **zo belangrijk** is.

Dit is dan ook geen pretdebat. Waar we vandaag over spreken is een **wezenlijke keuze** waar u **onze inwoners** en **onze natuur** verder mee helpt. **Dat** is waar het om draait vandaag.

Mariëtte:

‘Zoals Berend net al aangaf gaat het om vaststaand, provinciaal beleid en wij zijn als college aangesteld om dat uit te voeren. Net als dat u als PS bent opgesteld om ons daarop te controleren. Tegelijkertijd zien we dat het ook een moeilijk besluit is dat moet worden uitgevoerd ten behoeve van natuur. We horen de insprekers en we kunnen ons voorstellen hoe vervelend de boodschap is die we als provincie brengen. Misschien boert uw familie al honderd jaar op een plek of komt de opvolging van uw zoon of dochter in gevaar. Daarnaast heeft u te maken met wet- en regelgeving die zich al maar opstapelt. We hopen in die zin dat het aanbod van volledige schadeloosstelling dan een perspectief kan bieden dat er voorheen niet was. Want als we dit besluit gaan uitvoeren, dan op een zo’n goed mogelijke manier voor alle grondeigenaren.’

Eventueel als we merken dat er veel over onteigening wordt gezegd en de emoties oplopen:

‘We begrijpen heel goed de geladenheid rondom de term onteigening. Maar om voor de volledige schadeloosstelling in aanmerking te komen, is het juridisch gezien nodig dat we spreken van onteigening. Dat klinkt heel hard en maakt veel emotie los. Echter, als we het zo niet benoemen, wordt het door de EU gezien als staatssteun en mogen we dit niet bieden. Voor alle duidelijkheid, vanavond wordt geen besluit genomen tot onteigening. Het is ook zeker niet de eerste optie waar we als GS aan denken. Mocht het in concrete situaties toch zo ver komen, dan wordt dit te zijner tijd eerst in PS besproken en volgt er hierover eventueel een nieuw besluit bij PS.’

Bijlage 2 QenA besluit volledige schadeloosstelling

QenA Grondeigenaren

Q	A
Betekent dit dat de provincie nog niet beschikbare grond gaat onteigenen?	Nee, dit besluit betekent niet dat we alle nog niet beschikbare grond gaan onteigenen. Dit besluit heeft zelfs tot doel onteigening te voorkomen. De verwachting is dat met zelfrealisatie of VSS als opties er in de meeste gevallen voldoende grond beschikbaar zal zijn om de natuurdoelen op te realiseren. Of verdere acties noodzakelijk zijn blijkt nadat per gebied de balans wordt opgemaakt.
Wat is de samenhang met de gebiedsprocessen rondom het ZH-PLG? Hoe draagt dit eraan bij?	De uitvoering van deze natuurontwikkeling vindt plaats in nauwe afstemming met het ZH-PLG.
Wat is de samenhang met de aanpak van stikstof in Zuid-Holland	De noodzaak tot het inrichten van deze gebieden staat los van de stikstofaanpak. Een aantal van de gebieden liggen naast (stikstofgevoelige) Natura 2000. Door natuurinrichting in naastgelegen gebieden worden drukfactoren zoals stikstof depositie in stikstofgevoelige Natura 2000 verminderd.
Wat is VSS en wat betekent dat voor mij?	VSS is een volledige vergoeding van alle schade die het rechtstreekse en noodzakelijke gevolg is van het verlies van de zaak en bestaat uit drie onderdelen: vermogensschade, inkomensschade of financieringsschade en bijkomende schade. Vermogensschade bestaat uit de (markt)waarde van de zaak en eventueel de waardevermindering van het overblijvende. Inkomensschade of financieringsschade gaat over het verlies van het met de zaak behaalde inkomen en over eventuele financiering van nieuwe huisvesting. Hieronder valt ook de eventuele verplaatsing van de bedrijfsactiviteiten naar een andere locatie en/of gedeeltelijke beëindiging van de bedrijfsactiviteiten. Bij bijkomende schade moet u denken aan adviseurskosten, eventuele verhuiskosten, kosten accountant en dergelijke. Hoe de VSS er in een concreet geval uit ziet, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Hierover zal met u overleg gevoerd worden door een grondverwerver namens de provincie.
Ik ben boer, mijn land gebruik ik (intensief) agrarisch. Wat betekent dit besluit voor mij?	Grondeigenaren kunnen ervan uitgaan dat zij niet op dezelfde voet verder kunnen gaan met hun bedrijf. Zij moeten nadenken over de toekomst van hun bedrijf en de keuze tussen zelfrealisatie, verkoop of indien mogelijk grondruil. Ander gebruik van de grond en een andere inrichting van de grond is vrijwel overal aan de orde. Dit geldt voor alle grond binnen de zeven gebieden waar Provinciale Staten een besluit over neemt.
Ik wil/kan geen keuze maken tussen zelfrealisatie (particulier natuurbeheer) of verkoop. Wat zijn de gevolgen? Word ik dus onteigend?	In 2025 maakt de provincie de balans op. Als de natuurdoelen niet gehaald kunnen worden met de dan beschikbaar gekomen grond, dan kunnen andere acties volgen. Grond kan onteigend worden. Maar zo ver is het nu niet. Een eigenaar kan nooit onteigend worden zonder een specifiek besluit van Provinciale Staten. Dit wordt per perceel besloten. En dat is nu niet aan de orde. Door het bieden van VSS aan alle grondeigenaren in een gebied wil de

	provincie juist onteigening voorkomen. Want als natuurdoelen zonder onteigening gehaald kunnen worden, dan zullen we dat natuurlijk doen.
Ik ben grondeigenaar binnen het Natuurnetwerk, maar buiten één van de zeven gebieden in het besluit. Wat betekent dit voor mij? Stopt de provincie met natuurontwikkeling in andere gebieden?	Nee, de provincie stopt niet met natuurontwikkeling in overig te realiseren Natuurnetwerk Nederland. Hier zijn bijvoorbeeld ook instrumenten beschikbaar voor zelfrealisatie, verwerving op basis van marktwaarde en grondruil.
Kan ik in mijn woning blijven wonen?	Ja, bestaande bebouwing, erven, tuinen en wegen met een gesloten verharding, inclusief bermen, behoren niet tot het Natuurnetwerk Nederland en vallen dus ook niet onder dit besluit.

QenA Provinciale Staten

Q	A
Waarom wordt dit besluit ons <u>nu</u> voorgelegd?	Om de benodigde gronden beschikbaar te krijgen is spoedig een besluit nodig. De realisatieplanning (zoals opgenomen in het concept PS besluit) laat zien dat het, ook met dit besluit, al lastig wordt om deze gronden voor 2026 te verwerven en voor 31 december 2027 ingericht te hebben. Wel wordt het dan mogelijk om in 2027 de realisatie zeker gesteld te hebben en uitvoering voor grote delen in gang te hebben gezet. Uit gesprekken met grondeigenaren blijkt dat Volledige Schadeloosstelling kan tegemoetkomen aan hun behoefte. Daarmee kunnen de gesprekken een nieuwe impuls krijgen.
Ik ben het eens met VSS, maar niet met een principebesluit om eventueel te onteigenen. Kan dit los van elkaar?	Nee, zoals uitgebreider toegelicht in de besluitnota: binnen Europese regels is er dan sprake van Staatssteun. Dit is verboden.
Zitten alle “cruciale en niet-herlokaliseerbare” NNN onderdelen in dit besluit?	Nee, uitzonderingen zijn: • De gronden die al beschikbaar zijn voor natuurinrichting/ al als natuur beheerd worden; • Gronden binnen N2000 waar al een ontpachtingstraject loopt. Voor het ontpachten door TBO's bestaat binnen N2000 een aparte aanpak. Daarnaast bestaat de kans dat het traject volledige schadeloosstelling dat proces dan in de weg gaat zitten; • De nog niet beschikbare gronden in de Meijegraslanden / Westveen. ○ Voor Westveen is een soortgelijk besluit reeds door PS genomen en worden gesprekken over realisatie inmiddels gevoerd op basis van VSS. ○ De gronden in de Meije-graslanden zijn gedeeltelijk ‘cruciaal’ en ‘niet-herlokaliseerbaar’. In het bestuurlijk vastgestelde N2000-beheerplan (looptijd 2015-2021, verlengd tot 2025) zijn al afspraken gemaakt over de realisatie van de natuurdoelen in de Meijegraslanden en hierin is vastgelegd dat in deze beheerplanperiode gezocht wordt naar onder andere een locatie om rietmoeras te ontwikkelen, naast gronden in blijvend agrarisch gebruik. Hiervoor zijn nog diverse locaties mogelijk. In het beheerplan is ook vastgelegd dat samen met de gebiedspartijen tot een oplossing gekomen moet worden. Volledige schadeloosstelling kan een belangrijk middel zijn om zowel de natuurdoelen te halen als een wenselijk verdienmodel voor de betreffende agrariër(s). Indien het nodig blijkt om volledige schadeloosstelling in de Meijegraslanden te bieden zal vanuit ZHPLG een apart, gebiedspecifiek voorstel worden voorbereid. Meenemen van de Meijegraslanden in het huidige voorstel voor volledige schadeloosstelling is te vroeg. We weten namelijk nog niet de precieze locaties voor rietmoeras en het gehele gebied aanwijzen is ongewenst. Het eventuele GS-voorstel voor de Meijegraslanden om VSS te kunnen bieden zal worden opgesteld in samenhang met het gebiedsproces ihkv het ZH-PLG en de evaluatie van het oude en het opstellen van het nieuwe N2000-beheerplan.
Wat gebeurt er als PS niet akkoord gaat met dit GS voorstel?	Dan worden natuurdoelen (het afmaken van het Natuurnetwerk), vastgelegd in het Natuurpact zeer waarschijnlijk niet gehaald. Niet in

	2027, noch daarna. Gesprekken over de eventuele consequenties worden gevoerd tussen het IPO en het Rijk.
Wat vinden grondeigenaren van dit voorstel?	Men is blij met het telefoontje. Over het algemeen zijn de reacties rustig en geeft men aan de brief af te wachten. Daarnaast is er bij particulieren grondeigenaren vooralsnog interesse in zelfrealisatie. Agrariërs reageren wisselend. Een deel is zeer kritisch, anderen hebben een constructieve houding of zien hier wel mogelijkheden in.
Wat vinden onze gebiedspartners en gemeenten van dit voorstel?	Zij spreken waardering uit voor open communicatie. Zoals verwacht zijn natuurorganisaties blij met het voorgenomen besluit. Landbouworganisaties reageren kritisch maar zakelijk. De reactie van de wethouders van de betrokken gemeenten varieert van kritisch tot positief ten aanzien van de duidelijkheid die hiermee wordt gegeven. Zij geven aan te begrijpen dat dit voorstel wordt voorgelegd, maar vragen tegelijkertijd aandacht voor de lokale omstandigheden en de effecten van het voorstel voor de grondeigenaren.
In het coalitieakkoord staat dat we deze Statenperiode niet gedwongen uitkopen ten behoeve van stikstofreductie. Hoe verhoudt dit GS voorstel zich tot het akkoord?	Er is hier sprake van 'uitkoop' ten behoeve van natuur om de doelen te halen uit het Natuurpact uit 2013. Er wordt dus niet gedwongen uitgekocht ten behoeve van stikstof. Door de keuze te geven zelf natuur te realiseren hoeven grondeigenaren niet weg uit dit gebied. Het kan echter zijn dat voor sommige grondeigenaren VSS een oplossing is. Bijvoorbeeld voor stoppers en verplaatsters. Voor hen worden de keuzemogelijkheden dus breder.
Wat is het verschil tussen onteigenen en VSS?	VSS is de financiële vergoeding voor alle schade die het rechtstreekse en noodzakelijke gevolg is van het verlies van eigendom en onteigening is de procedure waarmee het eigendom wordt ontnomen.
Wat als een grondeigenaar voor geen van de geboden opties gaat?	In 2025 maakt de provincie de balans op. Als de natuurdoelen niet gehaald kunnen gaan worden met de dan beschikbaar gekomen grond, dan kunnen andere acties volgen. Dan zou het kunnen dat grond onteigend wordt. Maar zo ver is het nu niet. Een eigenaar kan nooit onteigend worden zonder een specifiek besluit van Provinciale Staten. Dit wordt per perceel besloten. En dat is nu niet aan de orde.
Hoe groot is de kans dat we met het bieden van VSS het natuurnetwerk kunnen afmaken?	Dit voorstel focust op 7 niet-herlokaliseerbare gebieden binnen het netwerk. Hiermee ronden we dus niet het hele netwerk af. Maar met de impuls die dit voorstel veroorzaakt komen we naar verwachting heel dicht in de buurt van het Natuurpact.
Wordt er in de andere gebieden en verbindingzones niets gedaan?	De provincie blijft ook in de andere gebieden en in verbindingzones werken aan het afmaken van het natuurnetwerk, met bijvoorbeeld de instrumenten zelfrealisatie, verwerving op basis van marktwaarde en grondruil.
Kan in andere gebieden en verbindingzones ook VSS worden geboden?	Nee, deze zijn wel herlokaliseerbaar.
Zijn grondeigenaren vrij om hun bedrijf voort te zetten op een andere locatie (in Nederland of buitenland) na VSS?	Ja, grondeigenaren zijn om hun bedrijf op een andere locatie voort te zetten.
Kunnen grondeigenaren bezwaar maken tegen het feit dat zij binnen dit gebied vallen/ onder dit besluit?	Nee, zij kunnen geen bezwaar maken tegen dit PS besluit, wel kan worden ingesproken bij de vergadering Commissie Landelijk gebied en bij de Provinciale Staten vergadering. Tegen een eventueel ruimtelijk besluit kunnen rechtsmiddelen

	worden ingezet. Tegen een eventuele onteigeningsbeschikking van PS kunnen rechtsmiddelen worden ingezet.
Hebben andere provincies ook VSS geboden voor de Natuurpact restantopgave?	Wisselend. • Gelderland heeft deze opgave op basis van vrijwilligheid gerealiseerd zonder VSS te bieden; • Drenthe heeft geen gebieden aangewezen voor het bieden van VSS; • Friesland biedt (nog) geen VSS. Friesland heeft wel afgesproken dat indien ze niet alles voor 2027 gerealiseerd hebben dat ze dan wel VSS zouden kunnen gaan toepassen; • Noord-Brabant biedt (nog) geen VSS. Brabant is recent gestart met zogenaamde doorbraakcases, GS heeft dan per case de keus om extra instrumenten in te zetten; • Utrecht biedt wel al VSS voor de zogenaamde prioritaire gebieden; • Noord-Holland ook in NNN binnen en nabij N2000. Daarnaast is daar een pilot gestart waarbij VSS wordt verleend bij <u>zelfrealisatie</u> (i.t.t. grondverkopers) in de gebieden met een onteigeningstitel.
Drijven we als provincie de grondprijs op rondom deze gebieden?	Ook bij volledige schadeloosstelling wordt uitgegaan van marktwaarde, die op basis van een taxatie door een gecertificeerd, onafhankelijke, taxateur wordt uitgevoerd. Hierbij wordt de markt dus gevolgd, niet gemaakt. De andere schadecomponenten zijn werkelijk geleden schades die volgens het systeem van de wet en jurisprudentie vergoed dienen te worden.

Bijlage 3 Technische vragen 31-01 SGP

1. T.a.v. de volgende zin: *“Met een besluit over dit voorstel biedt u dus de mogelijkheid om bij verwerving volledige schadeloosstelling te bieden; een besluit om daadwerkelijk te onteigenen, wordt nu niet genomen”* heb ik de volgende vraag: is er een juridische mogelijkheid dat in bepaalde gevallen door dit besluit we (GS/PS) min of meer gedwongen worden (toch) te onteigenen?

Antwoord:

Nee, dit besluit is geen onteigeningsbesluit. Met de invoering van de omgevingswet is PS het bevoegde bestuursorgaan om in geval van een provinciaal belang te onteigenen. Voor een onteigeningsbesluit dienen PS een onteigeningsbeschikking vast te stellen. PS zullen in deze onteigeningsbeschikking nut (= realiseren van de doelen), noodzaak (= op minnelijke wijze geen overeenstemming en er is ook geen zicht dat er op deze wijze tot overeenstemming wordt gekomen) en urgentie (= moet op korte termijn gerealiseerd worden) moeten aantonen.

2. Kan je juridisch volhouden dat een genomen besluit met als uiteindelijke consequentie ‘*onteigening*’ op het punt van onteigening niet wordt uitgevoerd?

Antwoord:

Ja, dat kan. Op het moment dat de natuurdoelen met hulp van dit besluit worden gehaald, hoeft er niet onteigend te worden.

Als de natuurdoelen met hulp van dit besluit niet worden gehaald, wordt een nieuw besluit, een onteigeningsbeschikking, voorgelegd aan PS. Hiermee is beoogd voldoende grond voor de natuurdoelen beschikbaar te krijgen. Als er door PS wordt besloten niet te gaan onteigenen, kan dat een aantal consequenties hebben. Ten eerste worden de benodigde gronden dan niet verworven wat ten koste gaat van het realiseren van de doelen. Ten tweede kunnen de wel geboden schadeloosstellingen bij minnelijk gesloten koopovereenkomsten als ongeoorloofde staatssteun worden gezien. Ten derde zou de provincie schadeplichtig kunnen worden, bijvoorbeeld als zij onvoldoende motiveert waarom zij afwijkt van het eerdere besluit. Ten vierde kan dat de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van PS, en in het verlengde daarvan ook die van de provincie en de overheid, aantasten en daardoor het maken van afspraken met externe partners belemmeren.

3. Kunnen andere partijen, stakeholders of belanghebbenden op basis van het voorgenomen besluit (juridisch) afdwingen dat we (GS/PS) over moeten gaan tot onteigening? Ook als ze (GS/PS) dat zelf niet willen?

Antwoord:

Nee, onder de omgevingswet kan dat niet, zie hiervoor beantwoording op vraag 1. Daarnaast bestaat er geen recht om onteigend te worden. Een eigenaar/belanghebbende kan onteigening dus niet afdwingen. Provinciale Staten is het enige bevoegde bestuursorgaan om in geval van een provinciaal belang te onteigenen.

4. Kan Gedeputeerde Staten (GS) onteigening altijd naast zich neerleggen of kunnen er (juridische) situaties ontstaan waarbij GS toch moet onteigenen?

Antwoord:

Zie ook hiervoor onder 1: GS is niet bevoegd om te onteigenen, dat is alleen PS.

5. Kan Gedeputeerde Staten (PS) onteigening altijd naast zich neerleggen of kunnen er (juridische) situaties ontstaan waarbij PS toch moet onteigenen?

Antwoord:

Zie hiervoor onder 1 en 2: ja, PS kan besluiten niet te gaan onteigenen. Daar zitten wel consequenties aan. En nee, de omgevingswet biedt geen ruimte om PS te dwingen om te onteigenen.

6. Is er onderzoek geweest naar de eventuele gevolgen voor aanpalende, omliggende, gebieden (de in de notitie genoemde gebieden) t.a.v. bijvoorbeeld bewoners en agrariërs? Zo ja, waar kunnen we dat vinden?

Antwoord:

Binnen de zeven (in het Statenvoorstel) genoemde gebieden behoren o.a. bestaande bebouwing en erven niet tot het Natuurnetwerk Nederland, en zijn dus uitgesloten van enige gevolgen van dit voorstel.

Naar aanleiding van dit voorstel zullen er binnen de zeven gebieden uiteindelijk minder percelen agrarisch worden gebruikt. Voor aanpalende en omliggende gebieden is dat niet het geval. Voor zover het de effecten op bewoners of agrariërs in omliggend gebied betreft:

- De gebieden Schapengors, Binnenduintrand Goeree en Groene Waterparel zijn dan wel onderdeel van het NNN is, maar liggen buiten N2000. Buiten N2000 heeft NNN geen externe werking, waardoor natuurontwikkeling geen invloed heeft op de bedrijfsvoering van omliggende ondernemers;
- De overige gebieden liggen wel binnen N2000. Dan is het van belang of de natuurwaarden stikstofgevoelig zijn en of de te ontwikkelen natuurwaarden aangewezen zijn voor het betreffende gebied:
 - De te ontwikkelen natuurwaarden in de Slikken van Flakkee en de Westplaat Buitengronden zijn niet stikstofgevoelig;
 - In de Hoge Boezems Kinderdijk beogen we wel stikstofgevoelige natuur te ontwikkelen. Echter, de Hoge Boezems Kinderdijk is een Vogelrichtlijngebied en niet aangewezen voor de stikstofgevoelige natuurwaarde, waardoor hier ook geen externe werking zou plaats vinden.

7. Hoe wordt het financiële bod voor volledige schadeloosstelling bepaald? Hoe komt dat proces van begin tot einde tot stand? En bij welke processtap gaat er gesproken worden over onteigening?

Antwoord:

PZH laat een onafhankelijke, externe taxateur de schadeloosstelling bepalen en vastleggen in een taxatierapport dat moet voldoen aan landelijke normen (NRVT), zoals het bevatten van een plausibiliteitsverklaring van een tweede taxateur. De taxateurs moeten gecertificeerd zijn en werkzaam in het vakgebied van het te taxeren object (wonen, agrarisch, bedrijven). Een volledige schadeloosstelling omvat vergoedingen voor vermogensschade, inkomens- of financieringsschade en

bijkomende schade (voor zover die schadeposten zich voordoen in de desbetreffende zaak); een en ander wordt berekend op basis van de wet en jurisprudentie.

Eigen verwervers van PZH voeren op basis van die taxatie de onderhandelingen. De taxateur van de eigenaar/gerechtigde en onze taxateur en verwerver delen de grondslagen waarop taxatie heeft plaatsgevonden, dus niet alle financiële gegevens, waarna eventueel bijstelling van de taxatie kan plaatsvinden.

Bij welke processtap er gesproken gaat worden over onteigening, heeft te maken met de planning per project en het stadium waarin de onderhandelingen zich bevinden. OP het moment dat er minnelijk niet tot overeenstemming wordt gekomen, en de gronden wel essentieel zijn voor het behalen van de natuurdoelen in een specifiek gebied, zal aan PS per gebied een nieuw besluit worden voorgelegd, namelijk een onteigeningsbeschikking.

8. Welke juridische criteria bepalen dat een aanbod voor volledige schadeloosstelling wat voor een van de partijen niet acceptabel is er (dus) overgegaan moet worden tot onteigening?

Antwoord:

Tot 1 januari 2024 gold de Onteigeningswet, vervolgens werd de omgevingswet vigerend. Om te mogen onteigenen was een Koninklijk Besluit nodig. De Corporate Dienst van Rijkswaterstaat was verantwoordelijk voor die administratieve onteigeningsprocedure en heeft daarvoor een Handreiking geschreven. Daarin is opgenomen dat tenminste in overleg moet zijn getreden, een schriftelijk bod moet zijn uitgebracht en daarop een redelijke reactietermijn in acht moet worden genomen, gebruikelijk is: vier weken. PZH hanteert dat tenminste tweemaal een schriftelijk bod met redelijke reactietermijn moet zijn uitgebracht. In alle gevallen wordt door PZH dezelfde wet en jurisprudentie gehanteerd bij het berekenen van een volledige schadeloosstelling en het doen van biedingen.

Hoewel de Handreiking van Rijkswaterstaat formeel geen juridische status heeft, is het wel een algemeen aanvaard protocol waar rechters, onteigeningsjuristen en -advocaten zich aan houden. Andere criteria zijn er niet. In de gerechtelijke procedure wordt de schadeloosstelling vastgesteld door de rechter aan de hand van de wet en jurisprudentie.

Bijlage 4 Gesprekken tussen gedeputeerden Potjer en Van Leeuwen met wethouders

15 februari, art. 5.1.2e

- De belronde en brief hebben geen oproer veroorzaakt en openheid wordt gewaardeerd;
- Autonomie van de boeren, het woord 'onteigening' valt lastig. Zo ook als waterschap onteigent voor dijkversterking. Eerste reactie: Waterschap zit in de projectgroep en we nemen kadeplannen mee. Eventuele knelpunten met Waterschap komen aan de orde in het traject tot voorontwerp. Dit traject zal hobbyboeren ook richting geven over wat kan wel/niet qua toekomstig gebruik;
- 2 boeren lijken agrarisch medegebruik te willen behouden in een natuurvorm. Dus boeren willen graag weten wat er mogelijk blijft.

15 februari, art. 5.1.2e

- Gebied heeft aankoop Biokaas als een positieve ervaring beleefd. Dat heeft geholpen/kan gaan helpen;
- Gemeente heeft een plannen voor een 'Project zorglint' (Biokaas, Rotardy = 2e zorgboerderij) - intentie gemeente is om een zorglint te creëren. Behoud van de zorgtaak staat hoog op de agenda daar. NNN gaat daar ergens raken. Wethouder heeft contact met PZH als goed ervaren. Zorg en natuur lijken goed samen te gaan, maar moet wel duidelijk worden - de opvang voor zorgbehoevende mensen in de regio is essentieel;
- (Hobby)boeren hebben vragen over dieren, welke moeten weg, welke kunnen blijven? Veel (hobby)boeren in Blokweer - die willen graag duidelijkheid over proces en inhoud. Hoe ziet het perspectief eruit?

Onderstaande worden op 26-02 gesproken, annotaties komen later.

- Goeree Overflakkee
- Voorne aan Zee
- Zuidplas

Bijlage 5 Indruk volledige schadeloosstelling in de media

Nieuwsberichten in print en online

Naar aanleiding van het persbericht zijn er tot nu toe 38 nieuwsberichten verschenen in print en online media. Deze gebruiken het ANP bericht als bron. Bijvoorbeeld: ad.nl, wnl.tv, omroepwest.nl, nieuws.nl. Het bericht werd ook geplaatst in regionale kranten/nieuwssites als zeeland.net, PZC (provincie Zeeland), Leidschdagblad.nl, Rijswijks Dagblad, Dagblad 010, Albrandswaards Dagblad en regionale bladen uit andere provincies zoals Haarlems Dagblad, Noord-Hollands Dagblad, Dagblad van het Noorden, Rivierenland, IJmuider Courant.

Het ANP bericht werd overgenomen in enkele vakmedia: nieuweoogst.nl, agraaf.nl

Berichten op X

Op X verschenen 23 berichten. In de meeste berichten wordt het ANP bericht gedeeld met commentaar. Een enkel bericht (vaak reacties die als rectificatie bedoeld zijn) linken door naar de provincie website. Dit piekte op vrijdag en zaterdag en lijkt daarna weg te zakken. Op maandag 29/1 verschenen tot 17.00 uur geen nieuwe berichten.

De meeste berichten focussen zich op de optie gedwongen uitkoop. Vooral BBB wordt in de berichten genoemd. Enkele bronnen noemen dit *onacceptabel* (bronnen: *De dagelijkse standaard*; *Stichting JAS*)

Hans Veentjer (fractievoorzitter BBB) reageert soms op berichten en verwijst naar eigen bericht en 'BBB zal niet instemmen met onteigening'.

Reacties op X:

- Positieve reactie: Een bericht dat de meeste reacties genereert is gericht op BBB '= 'goed dat ook BBB meegaat in deze bestuurlijke realiteit'.
- Negatieve reacties: De toon is dan vaak een aanval op BBB of 'de overheid' in het algemeen. In deze berichten wordt een directe link gemaakt met onteigening. Een bericht verwijst niet naar de bron, maar stelt direct dat er onteigend zal worden voor stikstof. Dit bericht roept veel reacties op. Opvallend bericht: oproep tot nieuw protest door boeren, met foto van tractors op snelweg.

Instagram

Niet meegenomen in dit overzicht. De woordvoerders hebben een beeld.

LinkedIn

Frank Rijkaart nuanceert 'de krantenkoppen' in een LinkedIn post dat op maandag 29/1 58 likes kreeg. Deze post levert 2 inhoudelijke reacties op:

- Wat doet de grondverwerving voor natuur met de grondprijzen in de markt? (Frank van Oorschot)
- Waarom ligt onteigening bij natuur gevoeliger dan bij wegen? (Peter van Steensel)

Interne communicatie

We hebben bij de interne communicatie het doel gehad om zo volledig mogelijk te zijn en om tegelijkertijd het risico op het extern bekend worden te beheersen.

Interne communicatie samengevat:

- ZH-PLG (AOG, AON en gebiedscoördinatoren en coördinatoren natuur): Vanaf augustus al deze collega's zijn maandelijks op programmaniveau gesproken;
- ZH-PLG projectleiders: op projectniveau is er permanent contact tussen projectleiders ZH-PLG en projectleiders NNZH;
- OGZ (AOG en team aan-en verkoop): regelmatig betrokken vanaf augustus, zijn onderdeel van het schrijfteam;

- Team landbouw, N2000 en team stikstof: op de hoogte gebracht in augustus;
- Ruimtelijke ordening: hoogte gebracht in augustus en vervolgens input geleverd;
- Gedeputeerden (Van Leeuwen, Rijkaart, Koning, Zevenbergen, inclusief woordvoerders/bestuursadviseurs) via PO's en informele bijpraat momenten in november;
- Omgevingsmanagers ZH-PLG: vanaf december input leveren op communicatiestrategie;
- FJZ: vanaf december input leveren op bestuurlijke stukken
- Deze week staat een brede informatiebijeenkomst met betrokken collega's gepland

Bijlage 6. Samenvatting per gebied Besluit Volledige Schadeloosstelling

Dit is een overzicht waarin de eerste reacties van de grondeigenaren in de belronde wordt weergegeven. Hierbij de kanttekening dat we kritisch hier interpreteren als erg negatief. Bijna alle eigenaren zijn kritisch en dat is ook te verwachten. Ook is in het overzicht aangegeven of de grondeigenaren open staan voor een verder gesprek en waarover. Dit is nadrukkelijk niet een voorspelling van de uitkomst van deze gesprekken, maar een interpretatie van het gesprek.

Daarnaast nog een verdieping op waarom het gebied binnen de criteria van cruciaal en niet-herlokaliseerbaar valt.

Groene Waterparel (Specifieke (a)biotische omstandigheden)

136,9 ha totaal, 37,5 ha nog te verwerven, 8 eigenaren

Gemeente Zuidplas. art. 5.1.2e [redacted] ziet de mogelijkheden die dit voorgenomen besluit biedt. Het gaat de gemeente helpen bij het geven van duidelijkheid bij ruimtelijke ontwikkelingen. Hij geeft ook aan eventueel positief in te willen inspreken en is blij met het telefoongesprek.

Bestemming is al natuur. Veel grond is al in bezit van provincie. Pachters hebben al natuurvriendelijke beheer voorwaarden. Grondeigenaren reageren over algemeen rustig, men wacht de brief af.

Deel eigenaren ziet VSS als oplossing, deel is zeer kritisch. 1x vergunning bouw stal, 1x wens ontwikkeling camping. In dit gebied is 1 potentiële inspreker.

Grondgebruik	Agrarisch	1
--------------	-----------	---

	Landgoed	-
	Particulier/hobbymatig	7
	(semi) overheid	-
Eerste reactie telefonisch	Open/rustig	5
	Kritisch	3
Staan open voor gesprek over	Verkoop/ruil	2
	Zelfrealisatie	1
	Niets	3
	Nog niet duidelijk	2

Cruciaal en niet herlokalisierbar. Hier zijn specifieke (a)biotische omstandigheden die leiden tot bijzondere natuurtypen op die locatie, namelijk zeldzame, zwakgebufferde watervegetaties. Verwerving van de naastliggende gronden is noodzakelijk voor behoud.

Hooge boezem Kinderdijk (N2000 Boezems Kinderdijk)

35,5 ha totaal, 17,6 ha in bezit particulieren de rest bij semi-overheden, 4 eigenaren.

Gemeente Molenlanden, gesproken met art. 5.1.2e De bestemming is al natuur. De wethouders spreken waardering uit voor het gesprek en de vooraankondiging. Uit dit gebied worden geen insprekers verwacht.

Meedenkende reactie eigenaren. Met Oasen zijn al afspraken vastgelegd over natuurontwikkeling. Waterschap heeft grond ook nodig voor dijkverbetering.

Grondgebruik	Agrarisch	1
	Landgoed	-
	Particulier/hobbymatig	1
	(semi) overheid	2
Eerste reactie gesprek	Open/rustig	4
	Kritisch	-
Staan open voor gesprek over	Verkoop/ruil	2
	Zelfrealisatie	1
	Niets	-
	Nog niet duidelijk	1

Cruciaal en niet herlokalisierbar. Hoge Boezem Kinderdijk is onderdeel van N2000-gebied Boezems Kinderdijk, dat onder andere is aangewezen voor de vogelsoorten snor, porseleinhoen, purperreiger en zwarte stern. Op dit moment worden de instandhoudingsdoelen niet gehaald; met name voor de vier genoemde de soorten zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk, zoals de realisatie van dit gebied.

Blokweer (N2000 Boezems Kinderdijk)

74,3 ha totaal, 38,3 ha nog te verwerven, 15 eigenaren

Gemeente Alblasserdam, gesproken met art. 5.1.2e spreekt zijn waardering uit voor het feit dat hij op de hoogte wordt gebracht. De gemeente is naast medeoverheid ook grondeigenaar met specifieke wensen voor het gebied. Hij vraagt nadrukkelijk aandacht voor cultuurhistorie, recreatie en de functie zorgboerderij. Hij toont begrip voor de ontwikkelingen en wil graag meedenken.

Grondgebruik: kaasboerderij, zorgboerderij, koeien, paarden, schapen, hobbyland, agrarisch verpacht.

De reacties op de belronde lopen uiteen. Een deel van hen wacht de brief af en vraagt om meer helderheid over de natuurplannen. Een enkele eigenaar wil gewoon door met (hobby)matig dieren houden. Een enkele agrarisch ondernemer wil ergens anders door kunnen.

Grondgebruik	Agrarisch. Zorgboerderij	4
	Landgoed	-
	Particulier/hobbiematiq	10
	(semi) overheid	1 (gemeente)
Eerste reactie gesprek	Open/rustiq	8
	Kritisch	7
Staan open voor gesprek over	Verkoop/ruil	2
	Zelfrealisatie	12
	Niets	1
	Nog niet duidelijk	-

Cruciaal en niet herlokalisierbar. Polder Blokweer is onderdeel van N2000-gebied Boezems Kinderdijk, dat onder andere is aangewezen voor de vogelsoorten snor, porseleinhoen, purperreiger en zwarte stern. Op dit moment worden de instandhoudingsdoelen niet gehaald; met name voor de vier genoemde de soorten zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk, zoals de realisatie van dit gebied.

Schapengors (ondersteunend aan N2000 Voornes Duin)

43,3 ha totaal, alle nog te verwerven, 11 eigenaren

Gemeente Voorne aan Zee. art. 5.1.2e geeft aan dat in het gemeentelijk coalitieakkoord is vastgelegd dat er geen agrarische gronden omgezet zullen worden naar natuur. Hij had graag eerder de mogelijkheid gehad om inbreng te leveren. Hij spreekt zorg uit over terugwinnen/behouden van het vertrouwen van agrariërs. Hij wil graag samen met ons kijken naar de mogelijkheden voor inrichting in het gebied. Telefonisch contact wordt zeer gewaardeerd.

In het gebied zit één grote eigenaar (cruciaal voor ontwikkeling), en één bedrijf met kassen en een bouwrecht voor kassen, merendeel heeft kleine percelen grasland. Grondeigenaren reageren afwachtend tot negatief. Mensen voelen zich overvallen.

Grondgebruik	Agrarisch	2
	Landgoed	-
	Particulier/hobbiematiq	9
	(semi) overheid	-
Eerste reactie telefonisch	Open/rustiq	8
	Kritisch	3
Staan (voorlopig) open voor gesprek over	Verkoop/ruil	-
	Zelfrealisatie	3
	Niets	8
	Nog niet duidelijk	-

Cruciaal en niet herlokalisierbar. Schapengors grenst aan het N2000-gebied Voornes Duin. Hier zijn specifieke abiotische omstandigheden (schoon kwelwater uit duinen en locaties met duinzand) waardoor hier de VHR-doelen van het aangrenzend N2000 gebied (vochtige duinvalleien) kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast draagt realisatie bij aan het halen van de doelen bij door een vermindering van negatieve effecten (verminderde stikstofuitstoot en voorkomen verdroging) op de al aanwezige vochtige duinvegetaties in dit N2000 gebied.

Binnenduinrand (ondersteunen aan N2000 Duinen Goeree en Kwade Hoek)

106,8 ha totaal, 104,4 ha nog te verwerven, 31 eigenaren

Gemeente Goeree-Overflakkee. art. 5.1.2e ziet de uitbreiding van mogelijkheden voor grondeigenaren, maar het blijft lastig voor wie niet weg wil. Hij vraagt naar de lokale bevoegdheid en speelruimte. Verder vraagt hij aandacht voor een veranderende wereld bij de realisatie van de NNN-afspraken. Dankt voor het bellen en de informatie, wacht brief af, neemt contact op bij verdere vragen.

In de binnenduinrand zit een combinatie van veel grondeigenaren met kleinere percelen in gebruik als 'hobbyland' (tuin, natuur) en enkele grotere agrarische bedrijven met grasland of akkerland. Ook landgoed. Overwegend constructieve houding. Enkele eigenaren zeer kritisch art. 5.1.2e

Daarnaast wordt ook positief gereageerd door agrariërs die aangeven al naar alternatieven te kijken. Bij de kleinere grondeigenaren is vooralsnog vooral interesse in zelfrealisatie. Men kijkt uit naar de brief en vervolggesprek met projectleider.

Brief aan PZH van 4 agrariërs, over vergoeding van advieskosten die zij maken irt VSS.

Grondgebruik	Agrarisch	6
	Landgoed	2
	Particulier/hobbymatig	23
	(semi) overheid	-
Eerste reactie telefonisch	Open/rustig	21
	Kritisch	10
Staan open voor gesprek over	Verkoop/ruil	14
	Zelfrealisatie	10
	Niets	7
	Nog niet duidelijk	-

Cruciaal en niet herlokaliseerbaar. De Binnenduinrand Goeree grenst aan het N2000-gebied Duinen Goeree en Kwade Hoek. Hier zijn specifieke abiotische omstandigheden (schoon kwelwater uit duinen en locaties met duinzand) waardoor hier de VHR-doelen van het aangrenzend N2000 gebied (vochtige duinvalleien) kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast draagt realisatie bij aan het halen van de doelen bij door een vermindering van negatieve effecten (verminderde stikstofuitstoot en voorkomen verdroging) op de al aanwezige vochtige duinvegetaties in dit N2000 gebied.

Westplaat Buitengronden (N2000 Haringvliet)

24,8 ha, alle nog te verwerven, 2 eigenaren

Gemeente Goeree-Overflakkee. Zie hierboven. Dit zijn de laatste percelen in het gebied die nog niet beschikbaar zijn voor natuur. De rest is in bezit SBB. Uit dit gebied worden geen insprekers verwacht.

Grondgebruik	Agrarisch	2
	Landgoed	-
	Particulier/hobbymatig	-
	(semi) overheid	-
Eerste reactie gesprek	Open/rustig	2
	Kritisch	-
Staan open voor gesprek over	Verkoop/ruil	2
	Zelfrealisatie	-
	Niets	-
	Nog niet duidelijk	-

Cruciaal en niet herlokalisierbar. Westplaat Buitengronden is onderdeel van het N2000-gebied Haringvliet, dat is aangewezen voor 3 habitattypen, 8 habitatsoorten, 10 broedende vogelrichtlijnsoorten en 24 doortrekkende en overwinterende vogelrichtlijnsoorten. Met name voor de VHR-soorten die nu een negatieve trend hebben en waarvan de instandhoudingsdoelstelling niet wordt gehaald, heeft de Westplaat een rol voor behoud en uitbreiding Noordse woelmuis, broedvogels van open, kale gronden en niet-broedvogels van open grasland (als overwinteringsgebied) profiteren van de realisatie.

Slikken van Flakkee (N2000 Grevelingen)

14,7 ha totaal, alle nog te verwerven, 1 eigenaar

Gemeente Goeree-Overflakkee. Zie hierboven.

Dit is het laatste perceel in de Slikken dat nog niet beschikbaar is voor de inrichting van natuur. De rest is in bezit SBB. Uit dit gebied worden geen insprekers verwacht.

Grondgebruik	Agrarisch	1
	Landgoed	-
	Particulier/hobbymatig	-
	(semi) overheid	-
Eerste reactie gesprek	Open/rustig	1
	Kritisch	-
Staan open voor gesprek over	Verkoop/ruil	1
	Zelfrealisatie	-
	Niets	-
	Nog niet duidelijk	-

Cruciaal en niet herlokalisierbar. De Slikken van Flakkee zijn onderdeel van het N2000-gebied Grevelingen, dat is aangewezen voor 8 habitattypen, 4 habitatsoorten, 7 broedende vogelrichtlijnsoorten en 34 doortrekkende en overwinterende vogelrichtlijnsoorten. In de huidige situatie watert dit landbouwperceel af over de slikken. Hierdoor heeft het een negatieve invloed op onder andere de doelen voor duinvalleivegetaties, zilte graslanden en zilte pioniervegetaties. Door het landbouwperceel om te vormen naar leefgebied voor de Noordse woelmuis, wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding van deze VHR-soort.

Oplegnotitie portefeuilleoverleg

Portefeuille:	ZH-PLG		
Gedeputeerden:	Mariëtte van Leeuwen		
Datum overleg:	18 maart 2024		
Opgave:	Natuur		
Opdracht / onderwerp:	Behandelplannen aangenomen moties		
Ambtelijk Opdrachtnemer / Behandelend Ambtenaar (AON / BA):	art. 5.1.2e	Ambtelijk opdrachtgever:	art. 5.1.2e
Doel:	Instemmen met de behandelplannen voor aangenomen moties		
Agendering in GS:	26 maart		

1. BESLISPUNT / ESSENTIE VAN HET VOORSTEL

- In te stemmen met de behandelplannen voor de aangenomen moties

2. KORTE VOORGESCHIEDENIS

Op 6 maart is het voorstel Besluit Volledige Schadeloosstelling NNN aangenomen in PS. Daarbij zijn ook twee moties aangenomen. Hiervoor zijn nu behandelplannen geschreven.

3. AANDACHTSPUNTEN PORTEFEUILLEHOUDER

- Voor motie 1353 – Inzet instrumentarium zelfrealisatie-grondruil, is in afstemming met programmteam NNN en grondzaken een behandelplan geschreven.
- Voor motie 1356 – Besluit herzien onteigening en staatssteun EU-regels, is in afstemming met een jurist onteigening van grondzaken en een staatssteun specialist van juridische zaken een behandelplan geschreven.

4. CONSEQUENTIES

n.v.t.

5. BIJGAAND(E) STUK(KEN)

- Motie 1353
- GS brief - Behandelplan motie 1353
- GS voorstel – Behandelplan motie 1353
- Motie 1356
- GS brief -Behandelplan motie 1356
- GS voorstel – Behandelplan motie 1356

6. VERDERE PROCEDURE + COMMUNICATIE

Deze plannen zullen op 26 maart in GS worden vastgesteld en vervolgens ter informatie worden doorgeleid naar PS.

41.

7. PARTICIPATIE

n.v.t.

8. INTEGRALITEIT EN SAMENHANG ANDERE PORTEFEUILLES

De behandelplannen worden ook in het PO grondzaken en in het PO Natuur, beide op 18 maart, geagendeerd.

Aan Provinciale Staten

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis

Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2024-850611038
DOS-2018-0001643

Bijlagen

1

Onderwerp:

Behandelplan motie 1353 (Inzet instrumentarium zelfrealisatie/grondruil)

Geachte Statenleden,

Op 6 maart 2024 heeft u de motie “Inzet instrumentarium zelfrealisatie/grondruil” (Motie nummer 1353) aangenomen.

Met Motie 1363 vraagt u ons om:

1. Bij het verwerven van gronden allereerst en zo mogelijk uitsluitend in te zetten op de instrumenten zelfrealisatie en grondruil en kom met acceptabele voorwaarden voor vervangende gronden;
2. In bovengenoemde gebieden samen met alle belanghebbenden het realisatieproces op een zorgvuldige en volledige wijze en in overeenstemming met het Handelingskader 2021 te doorlopen;
3. Gebruik te maken van de gebiedskennis die er bij belanghebbenden is.

Met deze brief informeren wij u over de voorgestelde opvolging van de motie.

Behandelveorstel

Uitgangpunt bij de realisatie van NNN is zelfrealisatie. Er wordt altijd als eerste getracht met de eigenaren van de grond de mogelijkheden voor zelfrealisatie te onderzoeken. Wanneer dit door een grondeigenaar niet mogelijk of gewenst wordt geacht, is de tweede optie grondruil. Het handelingskader roept op tot een actieve verwervingsstrategie, waarbij de provincie een goede grondpositie verwerft middels aankoop en ruil van gronden rondom het gebied waar de provincie een NNN-opgave heeft. Als een grondeigenaar aangeeft te willen ruilen betrekken we de beschikbare grondpositie van PZH en kijken we naar beschikbaar komende gronden in en rond het gebied. Het inzetten van ruilgronden gebeurt op basis van de marktconforme waarde, vastgesteld in een taxatierapport door een onafhankelijke taxateur. Dankzij uw besluit hebben we nu, ook voor grondruil, binnen de zeven cruciale en niet-herlokaliseerbare gebieden ook de ruimte om de betreffende eigenaar volledig schadeloos te stellen doordat ook aanvullende schadeposten zoals financierings- of inkomensschade voor vergoeding in aanmerking komen.

Ruilgrond is niet altijd beschikbaar en zelfrealisatie kan of wil de grondeigenaar niet altijd. Grondeigenaren kunnen hun grond ook vrijwillig verkopen en met het besluit 'volledige schadeloosstelling' kunnen in deze gevallen ook de aanvullende kosten, zoals benoemd in het besluit, vergoeden, wat het komen tot minnelijke afspraken aanzienlijk vergroot.

Er wordt veel waarde aan de gebiedskennis van eigenaren gehecht en, zoals gezegd, is de inzet dat zoveel mogelijk natuur door middel van zelfrealisatie kan worden ontwikkeld. Per gebied liggen de natuurdoelen vast, dit kunnen meerdere natuurdoelen zijn. Bij het opstellen van de inrichtingsplannen wordt onderzocht waar binnen een gebied deze natuurdoelen het best realiseerbaar zijn, waarbij de gebiedskennis van de eigenaren van belang is vanwege hun kennis van de percelen en de mogelijkheden en beperkingen die dat met zich meebrengt. Samen met de eigenaren zoeken we naar de optimale gebiedsinrichting, waarmee de natuurdoelen kunnen worden behaald en tegelijkertijd rekening wordt gehouden met de wensen van de eigenaren, zoals (agrarisch) medegebruik.

Wij hopen hiermee op adequate wijze invulling te geven aan de door u aangenomen motie.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. J. Smit

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Bijlagen

Motie 1353

GS-Voorstel

Besluitnummer

PZH-2024-850611038 DOS-2018-0001643

Status

Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

26 maart 2024

Eindtermijn

n.v.t.

Onderwerp

Behandelplan motie 1353

Advies

1. Vast te stellen de brief aan PS waarin het behandelplan voor motie 1353 'Inzet instrumentarium zelfrealisatie/grondruil' is uitgewerkt;
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting voor behandelplan motie 1356 1353 'Inzet instrumentarium zelfrealisatie/grondruil'.

Besluit GS

Wordt na de GS-vergadering ingevuld.

Bijlagen

M 1353 - Both-Verhoeven (CDA) - Inzet instrumentarium zelfrealisatie-grondruil.pdf

GS brief aan PS – Behandelplan motie 1353

1 Toelichting voor het College

Bij de behandeling van het PS-besluit “Besluit volledige schadeloosstelling 7 gebieden NatuurNetwerk Nederland” op 6 maart 2024 hebben PS de motie “Inzet instrumentarium zelfrealisatie/grondruil” (Motie nummer 1353) van het CDA, BBB, CU en SGP aangenomen.

De motie vraagt GS om:

1. Bij het verwerven van gronden allereerst en zo mogelijk uitsluitend in te zetten op de instrumenten zelfrealisatie en grondruil en kom met acceptabele voorwaarden voor vervangende gronden;
2. In bovengenoemde gebieden samen met alle belanghebbenden het realisatieproces op een zorgvuldige en volledige wijze en in overeenstemming met het Handelingskader 2021 te doorlopen;
3. Gebruik te maken van de gebiedskennis die er bij belanghebbenden is.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag exclusief BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 5 - Versterken natuur in Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

Nvt.

2 Voorafgaande besluitvorming

De motie is aangenomen na de vaststelling van het PS-besluit ‘Besluit volledige schadeloosstelling 7 gebieden NatuurNetwerk Nederland’. Dankzij dit besluit kunnen we de gesprekken met de eigenaren opnieuw aangaan en hebben nu ook de mogelijkheid om volledige schadeloos te kunnen bieden. De motie heeft betrekking op dit proces.

3 Proces

Zie de brief aan PS met het behandelvoorstel.

4 Participatie en rolneming

Nvt.

5 Communicatiestrategie

Een belangrijk onderdeel van de uitvoering van het ‘besluit volledige schadeloosstelling Natuurnetwerk Nederland’ is de communicatie naar de eigenaren en gebruikers van de grond. Voor dit onderdeel wordt verwezen naar het PS-besluit ‘Besluit volledige schadeloosstelling Natuurnetwerk Nederland..’ (https://pzh.notubiz.nl/document/13892342/1/7634_Statenbesluit_-_Besluit_volledige_schadeloosstelling_Natuurnetwerk_Nederland).

MOTIE

(artikel 54 RvO)

M -1353

In te vullen door de Statengriffier

Titel motie : Inzet instrumentarium zelfrealisatie/grondruil
Datum PS : 6 maart 2024
Agendapunt : 3b.
Voordrachtnr. :*nummer van de voordracht (indien van toepassing)*.....
Onderwerp : **Besluit volledige schadeloosstelling NNN**

Provinciale Staten van Zuid-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2024 ter behandeling van bovenvermeld agendapunt;

Constateerende dat:

- Provinciale Staten gevraagd worden zeven gebieden (Groene Waterparel, Polder Blokweer, Hoge Boezem Kinderdijk, Perceel Westplaat Buitengronden, Perceel Slikken van Flakkee, Schapengors en Binnenduintrand van Goeree) binnen het programma Natuur Netwerk Zuid-Holland als een cruciaal en niet-herlokaliseerbaar onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) vast te stellen;
- We hiermee de verwerving van gronden met volledige schadeloosheidsstelling kunnen realiseren;
- Dit al in het in 2021 door Provinciale Staten vastgestelde aangepaste handelingskader voor de realisatie van het NNN in Zuid-Holland als mogelijkheid wordt genoemd;
- Voor de grondverwerving ten behoeve van de genoemde gebieden de instrumenten zelfrealisatie, grondruil, vrijwillige uitkoop, verplaatsing en onteigening mogelijkheden zijn;
- Een aantal boeren pas in 2023 of zelfs in 2024 geïnformeerd is dat (een deel van) hun gronden in beoogd NNN gebied ligt en er (nog) geen zorgvuldig proces heeft plaatsgevonden om alle opties te bespreken en wegen.

Overwegende dat:

- Draagvlak onder en samenwerking met belanghebbenden van groot belang is om tot realisatie van de NNN gebieden te komen en dat vrijwilligheid de kans van slagen vergroot;
- Onteigening voor een aantal belanghebbenden als zeer ongewenst wordt gezien;
- Zelfrealisatie en grondruil instrumenten zijn die samenwerking in aan te wijzen gebieden bevorderen;
- De beste wijze waarop dat plaats kan vinden via een gebiedsproces is;
- Het van groot belang is dat het (gebieds)proces zorgvuldig wordt doorlopen, waarbij aan alle opties recht wordt gedaan en het Handelingskader 2021 wordt gevolgd.

Roepen het college op:

- Bij het verwerven van gronden allereerst en zo mogelijk uitsluitend in te zetten op de instrumenten zelfrealisatie en grondruil en kom met acceptabele voorwaarden voor vervangende gronden;
- In bovengenoemde gebieden samen met alle belanghebbenden het realisatieproces op een zorgvuldige en volledige wijze en in overeenstemming met het Handelingskader 2021 te doorlopen;
- Gebruik te maken van de gebiedskennis die er bij belanghebbenden is.

en gaan over tot de orde van de dag!

1. T.C. Both-Verhoeven (CDA)
2. D.L. van Woerden-Kerssen (CU)
3. C.N. de Jager (SGP)
4. E.N.P. Veldhuijzen (BBB)

Aan Provinciale Staten

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis

Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2024-850610817
DOS-2018-0001643

Bijlagen

1

Onderwerp

Behandelveorstel motie 1356 (Besluit herzien onteigening bij nieuwe staatssteunregels uit Europa)

Geachte Statenleden,

Op 6 maart 2024 heeft u de motie “Besluit herzien bij nieuwe staats steun regels uit Europa” (Motie nummer 1356) aangenomen.

Met Motie 1365 vraagt u ons om:

1. het instrument om tot volledige schadeloosstelling over te gaan te herzien zodra zich andere gelijkwaardige of betere mogelijkheden voordoen waarbij onteigening niet als ultimatum remedium hoeft te worden ingezet;
2. in de tussentijd alles in het werk te stellen om tot minnelijke oplossingen te komen.

Met deze brief informeren wij u over de voorgestelde opvolging van de motie.

Behandelveorstel

Nieuwe ontwikkelingen (wet- en regelgeving, jurisprudentie) op het terrein van staatssteun in samenhang met verwerving/ontteigening van onroerende zaken worden nauwlettend gevolgd door de staatssteunexperts binnen de provincie en besproken met andere provincies, ministeries en kenniscentra. Zodra zich nieuwe ontwikkelingen voordoen als bedoeld in uw motie 1356, zal het College de Staten hierover informeren en, indien dit tot de gewenste effecten leidt, een voorstel voorleggen aan de Staten om het besluit van 6 maart 2024 in verband daarmee te herzien.

Tot bovenstaand moment zich voordoet zet het College zich in om met de grondeigenaren tot minnelijke oplossingen te komen om de doelen te realiseren. Hierbij zijn de stappen conform het handelingskader het uitgangspunt, namelijk ontwikkeling en beheer door middel van zelfrealisatie door de grondeigenaren. Wanneer grondeigenaren niet zelf natuur willen of kunnen ontwikkelen of beheren, dan bekijken we de mogelijkheden voor grondruil. Als laatste stap komt verkoop van grond ter sprake. Dit zal gebeuren zoals vastgelegd in het besluit van 6 maart 2024.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. J. Smit

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Bijlagen

Motie 1356

GS-Voorstel

Besluitnummer

PZH-2024-850610817 DOS-2018-0001643

Status

Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

26 maart 2024

Eindtermijn

n.v.t.

Onderwerp

Behandelplan motie 1356 'Besluit herzien onteigening bij nieuwe staatssteunregels uit Europa'

Advies

1. Vast te stellen de brief aan PS waarin het behandelvoorstel voor motie 1356 'Besluit herzien bij nieuwe staatssteunregels uit Europa' is uitgewerkt.
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting voor behandelplan motie 1356 'Besluit herzien onteigening bij nieuwe staatssteunregels uit Europa'

Besluit GS

Wordt na de GS-vergadering ingevuld.

Bijlagen

Motie 1356 - Veldhuijzen (BBB) - Besluit herzien onteigening en staatssteun EU-regels.pdf

GS Brief aan PS - Behandelplan motie 1356

1 Toelichting voor het College

Bij de behandeling van het PS-besluit “Besluit volledige schadeloosstelling 7 gebieden NatuurNetwerk Nederland” op 6 maart 2024 hebben PS de motie “Besluit herzien onteigening bij nieuwe staatssteunregels Europa” (Motie nummer 1356) van de BBB aangenomen.

De motie vraagt GS om:

- Het instrument om tot volledige schadeloosstelling over te gaan te herzien zodra zich andere gelijkwaardige of betere mogelijkheden voordoen waarbij onteigening niet als ultimum remedium hoeft te worden ingezet.
- In de tussentijd alles in het werk te stellen om tot minnelijke oplossingen te komen.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag exclusief BTW : € 0,00

Programma : Ambitie 5 - Versterken natuur in Zuid-Holland

Financiële risico's : Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

Nvt.

2 Voorafgaande besluitvorming

De motie is aangenomen na de vaststelling van het PS-besluit ‘Besluit volledige schadeloosstelling 7 gebieden NatuurNetwerk Nederland’. Dankzij dit besluit kunnen we de gesprekken met de eigenaren opnieuw aangaan en hebben nu ook de mogelijkheid om volledige schadeloosstelling te kunnen bieden. Voor het bieden van volledige schadeloosstelling heeft PS ook moeten uitspreken over te gaan tot onteigening als ultimum remedium. De motie heeft betrekking op deze uitspraak.

3 Proces

Zie de brief aan PS met het behandelvoorstel.

4 Participatie en rolneming

Nvt.

5 Communicatiestrategie

Een belangrijk onderdeel van de uitvoering van het ‘besluit volledige schadeloosstelling NatuurNetwerk Nederland’ is de communicatie naar de eigenaren en gebruikers van de grond. Voor dit onderdeel wordt verwezen naar het PS-besluit ‘Volledige schadeloosstelling NatuurNetwerk Nederland’ (https://pzh.notubiz.nl/document/13892342/1/7634_Statenbesluit_-_Besluit_volledige_schadeloosstelling_NatuurNetwerk_Nederland).

MOTIE

(artikel 54 RvO)

M -1356

Titel motie : Besluit herzien bij nieuwe staats steun regels uit Europa

Datum PS : 6 maart 2024

Agendapunt : 3b

Voordrachtnr. :*nummer van de voordracht (indien van toepassing)*.....

Onderwerp : Volledige schadeloosstelling Natuurnetwerk Nederland

Provinciale Staten van Zuid-Holland, in vergadering bijeen op ter behandeling van bovenvermeld agendapunt;

Constaterende dat:

- De Europese commissie heeft een grotere algemene ontheffing van de staatsteunregels aangekondigd; te effectueren in 2024.
- Overeengekomen is dat de NNN realisatie in 2027 moet zijn afgerond.

Overwegende dat:

- Om staatsteun te voorkomen en volledige schadeloosstelling mogelijk te maken het vooralsnog noodzakelijk is om als ultimatum remedium onteigening mogelijk te maken.
- Minnelijke oplossingen te allen tijde de voorkeur hebben en ook de rechter stelt dat alles in het werk moet worden gesteld om onteigening te voorkomen.

Verzoekt het college:

- Het instrument om tot volledige schadeloosstelling over te gaan te herzien zodra zich andere gelijkwaardige of betere mogelijkheden voordoen waarbij onteigening niet als ultimatum remedium hoeft te worden ingezet.
- In de tussentijd alles in het werk te stellen om tot minnelijke oplossingen te komen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Edwin Veldhuijzen BBB

Oplegnotitie portefeuilleoverleg

Portefeuille:	ZHPLG		
Gedeputeerde:	Van Leeuwen		
Datum overleg:	27-11-2023		
Opgave:	Natuur		
Opdracht / onderwerp:	Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden NatuurNetwerk Zuid-Holland		
Ambtelijk Opdrachtnemer / Behandelend Ambtenaar (AON / BA):	art. 5.1.2e	Ambtelijk opdrachtgever:	art. 5.1.2e
Doel:	Ter kennisname		
Agendering in GS:	Bespreekstuk		

1. BESLISPUNT / ESSENTIE VAN HET VOORSTEL

Kennis te nemen van het GS-voorstel en PS-besluit “Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden NatuurNetwerk Zuid-Holland”. Het voorstel wordt doorgeleid naar de GS-vergadering van 12 december via het PO Natuur. Het wordt in het PO ZH-PLG geagendeerd vanwege de directe samenhang tussen het besluit, de gebiedsprocessen in het kader van het ZH-PLG en de bestuurlijke gevoeligheid van het onderwerp.

2. KORTE VOORGESCHIEDENIS

Zie GS-voorstel. Met het vaststellen van het Handelingskader in 2021 hebben PS dit instrument mogelijk gemaakt voor cruciale en niet-herlokaliseerbare onderdelen van het NNN. In het coalitieakkoord is opgenomen dat PZH het NNN voor eind 2027 afrondt, en dit is een noodzakelijke stap hiervoor.

3. AANDACHTSPUNTEN PORTEFEUILLEHOUDER

Provinciale Staten wordt gevraagd 8 gebieden aan te wijzen als een cruciaal en niet-herlokaliseerbaar onderdeel van het NNN. Door dit besluit wordt het mogelijk volledige schadeloosstelling aan de eigenaren te bieden. Op dit moment wordt er in de betreffende gebieden op het gebied van grondverwerving geen vooruitgang meer geboekt omdat we deze compensatie (nog) niet aan de betreffende grondeigenaren kunnen bieden.

Het PS-besluit omvat een groot aantal (politiek) gevoelige onderdelen. Dit betreffen: de financiën, het eventueel nemen van projectbesluiten, de (tijdelijke) geheimhouding en de communicatie met de grondeigenaren. Daarnaast is de consequentie van dit voorgenomen besluit dat indien we er niet minnelijk uitkomen, de provincie de betreffende gronden kunnen onteigenen, indien dit noodzakelijk is voor het behalen van de natuurdoelen. PS stemmen met het voorliggende besluit dus ook in dat zij in uiterste geval bereid zijn een onteigeningsbeschikkingen te nemen voor deze gebieden.

4. CONSEQUENTIES

Zie aandachtspunten.

5. BIJGAAND(E) STUK(KEN)

GS-voorstel en PS-besluit “Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden NatuurNetwerk Zuid-Holland.

6. VERDERE PROCEDURE + COMMUNICATIE

Zie GS-voorstel. Dit voorstel wordt geagendeerd in GS-vergadering van 12 december. Daarna wordt het via de commissie doorgeleid naar de PS-vergadering van 6 maart 2024. Zie het GS-voorstel voor de overige communicatie en planning. Het GS besluit zal pas openbaar worden gemaakt als alle betrokken zijn geïnformeerd.

Het voorstel is geagendeerd geweest in het PO Natuur en Ruimtelijke Ordening (20 november) en Grondzaken (22 november). De opmerkingen/aanvullingen die vanuit deze PO'en zijn gekomen, zijn nog niet verwerkt in bijgaande stukken.

7. PARTICIPATIE

Nadat het besluit is genomen zullen nieuwe gesprekken met grondeigenaren plaatsvinden waarin zal worden besproken wat de grondeigenaren willen. Hierbij zullen zelfrealisatie, ruil en verkoop aan bod komen. In de voorbereidingsfase zal via het schetsontwerp en definitief ontwerp mogelijkheid zijn tot meedenken. Ook zal er bij de procedure om tot een projectbesluit te komen, ook de ‘kennisgeving’ participatie worden gepubliceerd. Hierin staat omschreven hoe de partijen worden betrokken en waar de extra informatie over het project beschikbaar is (of zal komen). Daarnaast is het mogelijk om een zienswijze in te dienen tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

8. INTEGRALITEIT EN SAMENHANG ANDERE PORTEFEUILLES

Zie GS-voorstel. De stukken zijn integraal opgesteld door NNN-realiseer (WKN), Grondzaken en het programmabureau NNZH. Ambtelijke afstemming heeft plaatsgevonden met Landbouw, Ruimtelijke Ordening, communicatie en ZH-PLG. Naast de agendering van de stukken in het PO Natuur worden de stukken ook geagendeerd in de PO'en Grondzaken, Ruimtelijke Ordening en coördinatie ZH-PLG. Daarnaast zijn de gedeputeerden Baljeu en Rijkaart informeel geïnformeerd over dit voorstel.

GS-Voorstel
Besluitnummer

Status

Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

12 december 2023

Eindtermijn

n.v.t.

Onderwerp

Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden Natuur Netwerk Zuid-Holland

Advies

1. Kennis te nemen van het Statenvoorstel 'Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden Netwerk Natuur Zuid-Holland' en het voorstel door te geleiden naar de Statenvergadering van 8 maart 2023;
2. Bereid te zijn om, indien nodig, een projectbesluit te nemen om de bestemming te wijzigen naar natuur in de aangewezen gebieden;
3. Tijdelijk afzien van het uit eigen beweging openbaar maken van dit voorstel en bijbehorende documenten tot na het verzenden van de brieven aan de betreffende grondeigenaren en gemeenten¹;
4. Vast te stellen de brieven aan de betreffende grondeigenaren en de gemeenten en deze begin januari 2024 te laten verzenden;
5. Vast te stellen de publiekssamenvatting over het 'Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden Natuur Netwerk Zuid-Holland';

Besluit GS

Wordt na de GS-vergadering ingevuld.

Bijlagen

1. Statenvoorstel 'Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden NNZH'.
2. Brief 'Volledige schadeloosstelling gemeenten'.
3. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaar perceel Slikken van Flakkee'.
4. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaar perceel Westplaat Buitengronden'.
5. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaar perceel Thomaswaard'.
6. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaren Groene Waterparel'.
7. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaren Kop van Goeree'.
8. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaren Blokweer'.
9. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaren Hoge Boezem Kinderdijk'.
10. Brief 'Volledige schadeloosstelling grondeigenaren Schapengors'.

¹ N.B. Op grond van artikel 2, onder 2c van de Beleidsregel actieve openbaarheid Zuid-Holland 2023

1 Toelichting voor het College

Conform het coalitieakkoord en de afspraak met het Rijk, rondt de provincie het Natuurnetwerk Nederland (NNN) uiterlijk in 2027 af. In 2021 hebben Provinciale Staten (PS) het '*Aangepast Handelingskader Realisatie NNN Zuid-Holland*' vastgesteld waarin als versnellingsmaatregel voor het realiseren van het NNN het bieden van volledige schadeloosstelling is opgenomen in het geval van cruciale, niet-herlokaliseerbare natuur. Na een analyse van de nog te realiseren NNN, zijn er acht gebieden die 'cruciaal en niet-herlokaliseerbaar' worden geacht en daarmee voor volledige (onteigenings)schadeloosstelling in aanmerking komen. Hoewel de gebieden verschillend zijn – sommige hebben één grondeigenaar, de Binnenduinrand van Goeree 47 – zijn ze allemaal opgenomen in dit Statenvoorstel. Overeenkomst tussen deze acht gebieden is dat de gesprekken met de eigenaren zijn gestagneerd doordat het beschikbare instrumentarium onvoldoende is. Ook is de overeenkomst dat verwacht wordt dat met nieuwe gesprekken, waarbij volledige schadeloosstelling geboden zal worden, aanzienlijk verder kan worden gekomen met het realiseren van de natuurdoelen en daarmee de realisatie van het NNN. Dit hebben meerdere grondeigenaren expliciet aangegeven. Dit betreft maatwerk welke doelen waar gerealiseerd kunnen worden en hier worden de grondeigenaren bij betrokken.

Het betreft de hieronder beschreven gebieden (in totaal 486 ha, waarvan 323 ha nog niet beschikbaar is voor natuur). 'Beschikbaar' betekent dat de grond in bezit is van de Provincie, een terrein beherende organisatie, een particulier die zelf natuur gaat realiseren of een medeoverheid die heeft toegezegd mee te werken aan de natuurdoelen. Onderaan de beschrijvingen geeft figuur 1 deze gebieden weer op kaart.

Polder Blokweer (N2000 Boezems Kinderdijk) - 74,3 ha (waarvan 31,4 nog niet beschikbaar). In het voorjaar 2023 is met alle grondeigenaren gesproken en is een start gemaakt voor een schetsontwerp. Ruim de helft van het gebied is in eigendom van PZH, Staatsbosbeheer en Gemeente Alblasserdam. Omdat het beschikbare eigendom versnipperd is en qua oppervlakte niet toereikend voor het realiseren van de natuurdoelen, kan het gebied niet integraal worden ingericht. De doelen worden gerealiseerd door een combinatie van open, natte plasdras-vegetaties (pioniermoeras) en bloemrijke graslanden met brede natuurvriendelijke oevers (vochtig hooiland en kruiden- en faunarijkgasland).

Hoge Boezem Kinderdijk (N2000 Boezems Kinderdijk) - 35,5 ha (waarvan 17,6 nog niet beschikbaar). Ook hier is in het voorjaar 2023 met de eigenaren gesproken. De Hoge Boezem Kinderdijk is onderdeel van het genoemde schetsontwerp bij Polder Blokweer. De doelen zijn overeenkomstig Polder Blokweer.

Perceel Slikken van Flakkee (N2000 Grevelingen) - 14,7 ha (alle nog niet beschikbaar). De locatie is het laatste te realiseren perceel in het grote N2000-gebied Grevelingen. Het perceel heeft de bestemming natuur, maar is nog in agrarisch gebruik en door de intensieve bemesting heeft het een negatief effect op een groot aantal N2000-doelen. Daarnaast lukt het in het gebied niet om de stand van de Noordse woelmuis te behouden, terwijl het is aangewezen voor een uitbreiding van de populatie. Voor dit gebied is een principeschets opgesteld met riet, slikken, duinvalleien en ruigteland. Bij zelfrealisatie kan ook een invulling met andere doelen – met geen bemesting en gedeeltelijk ruigten - worden uitgewerkt. Staatsbosbeheer heeft tot nu toe het initiatief gehad om de grond beschikbaar te krijgen voor natuur. Dat heeft niet tot resultaat geleid.

Perceel Westplaat Buitengronden (N2000 Haringvliet) - 24,8 ha (alle nog niet beschikbaar). De locatie ligt in het grote N2000-gebied Haringvliet, dat is aangewezen voor drie habitattypen en een groot aantal Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten. De huidige bestemming is natuur.

Thomaswaard (N2000 Biesbosch) - 49,7 ha (in bezit van Staatsbosbeheer). De locatie ligt in het grote N2000-gebied Biesbosch. Het is de bedoeling dat hier vossenstaart-glanshaverhooi- en stroomdalgrasland komt. Voor beide habitattypen geldt een N2000-uitbreidingsdoelstelling. De grond is in bezit van Staatsbosbeheer, maar wordt momenteel verpacht en bemest met drijf- en kunstmest en er worden bestrijdingsmiddelen gebuikt. Dit heeft een negatief effect op de Natura2000-doelen. Voor de ontpachting loopt een procedure. Uitspraak van het hoger beroep wordt in de eerste helft 2024 verwacht. In het geval van een positief besluit over de ontpachting, kan SBB gaan inrichten en is inzet van ons instrumentarium niet nodig. Op basis van de uitspraak zal Staatsbosbeheer starten met planuitwerking en voorbereiding van de uitvoering van de inrichting. In afwachting van de uitspraak wordt deze locatie alvast aangewezen als cruciaal en niet-herlokaliseerbaar, zodat het bieden van volledige schadeloosstelling mogelijk wordt.

Schapengors (ondersteunend N2000 Voornes Duin) – 43,3 ha (alle nog niet beschikbaar). De locatie ligt naast het N2000-gebied Voornes Duin. Vanwege de ligging naast Voornes Duin en de aanwezigheid van kwelwater uit de duinen, kunnen hier belangrijke VHR-doelen worden gerealiseerd. Er stroomt hier schoon kwelwater vanuit de duinen het gebied in dat uit zandgrond bestaat. Schapengors bestaat uit een groot perceel met langs de rand een groot aantal kleinere percelen, die hoofdzakelijk hobbymatig als tuin of paardenweide worden beheerd. Indien de percelen beschikbaar komen voor inrichting, kan hier een vochtige duinvallei (en mogelijk duingrasland) worden ontwikkeld in combinatie met kruiden- en faunarijkgasland.

Binnenduinrand Goeree (ondersteunend N2000 Duinen Goeree en Kwade Hoek) 106,8 ha (104,4 ha nog niet beschikbaar). De locatie(s) ligt naast het N2000-gebied Duinen Goeree en Kwade Hoek. Vanwege de ligging direct naast de duinen zijn er specifieke omstandigheden (schoon water uit de duinen en kalkrijk zand in de bodem), waardoor hier unieke natuur te realiseren is. Het gebied bestaat uit meerdere deelgebieden en is door circa 50 eigenaren in beheer. De huidige bestemming is grotendeels agrarisch, waarbij het gebruik varieert van hobbymatig tot bedrijfsmatig agrarisch. Enkele kleine percelen van particulieren zijn al ingericht als natuur met behulp van zelfrealisatie.

Groene Waterparel – 136,9 ha (37,5 ha nog te verwerven). Doordat op deze locatie (kwel)water van zeer goede kwaliteit langs kattenklei stroomt, komen op een aantal locaties zeer bijzondere vegetaties voor. De grond is al als natuur bestemd en grotendeels in bezit van de provincie. Door het bieden van volledige schadeloosstelling kunnen de laatste cruciale percelen worden gerealiseerd; langs de randen van het gebied wordt verwacht dat met agrarisch medegebruik de doelen kunnen worden gerealiseerd.

dat niet alleen wordt gemotiveerd dat er sprake is van een provinciaal belang, maar ook dat de provincie vanuit het oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid de taak of bevoegdheid uitvoert.

Indien PS het voorstel vaststellen en indien de bestemming nog niet natuur is en gemeenten niet bereid zijn de bestemming te wijzigen, zullen GS bereid moeten zijn Projectbesluiten (= voorheen Inpassingsplannen) vast te stellen. Naar verwachting zal dit aantal beperkt zijn en de locaties die het betreffen zullen naar verwachting niet omvangrijk zijn. Vier locaties (Slikken van Flakkee, Thomaswaard, Westplaat Buitengronden en Groene Waterparel) hebben al de bestemming natuur. Hier is het alleen nodig om de bestemming aan te passen als het niet als grondslag voor onteigening onder de omgevingswet voldoet én het nodig om daadwerkelijk over te gaan tot onteigening. Indien gemeenten bereid zijn om voor de overige gebieden de omgevingsplannen aan te passen, zijn er voor de betreffende gebieden geen Projectbesluiten nodig. Gemeenten hebben in dit kader namelijk het primaat.

2 Voorafgaande besluitvorming

Op 16 juni 2021 hebben Provinciale Staten het 'Aangepast Handelingskader voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland Zuid-Holland' vastgesteld. Dit voorstel is een nadere uitwerking van dat besluit. In het coalitieakkoord 'Krachtig Zuid-Holland' is opgenomen dat het NNN voor 2027 afgerond en in stand gehouden wordt, conform de afspraken met het Rijk.

3 Proces

Om gemeenten en de grondeigenaren te informeren zullen zij, waar dit nog niet is gebeurd, persoonlijk worden benaderd. Daarnaast ontvangen zij een brief waarin het voorgenomen besluit wordt toegelicht. GS wordt gevraagd dit besluit pas openbaar te maken op het moment dat de eigenaren zijn benaderd en de brieven zijn verstuurd.

Nadat het besluit is genomen zullen nieuwe gesprekken met grondeigenaren plaatsvinden waarin zal worden besproken wat de grondeigenaren willen. Hierbij zullen zelfrealisatie, ruil en verkoop aan bod komen. Daarnaast zal aan de hand van de uitslag van al deze gesprekken een inrichtingsplan worden gemaakt. Hierin wordt uitgewerkt hoe de natuurdoelen het best behaald kunnen worden, waarbij rekening wordt gehouden met de uitkomsten van de gesprekken. Herhaald wordt dat in het zeldzame geval waar het toch nog nodig is om over te gaan tot onteigening om de natuurdoelen te halen, een onteigeningsbeschikking moet worden vastgesteld, hetgeen een bevoegdheid is van PS.

In gesprekken met de gemeenten zal worden opgehaald of zij bereid zijn, waar nodig, de bestemming te wijzigen naar natuur. Indien zij niet bereid zijn dit te doen, dan zal een projectbesluit genomen moeten worden.

4 Participatie en rolneming

Zie hierboven bij proces. Aanvullend: in de voorbereidingsfase zal via het schetsontwerp en definitief ontwerp mogelijkheid zijn tot meedenken. Ook zal er bij de procedure om tot een projectbesluit te komen, ook de 'kennisgeving' participatie worden gepubliceerd. Hierin staat omschreven hoe de partijen worden betrokken en waar de extra informatie over het project beschikbaar is (of zal komen). Daarnaast is het mogelijk om een zienswijze in te dienen tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

5 Communicatiestrategie

Om te voorkomen dat grondeigenaren dit ontwerpbesluit onverwacht "in de krant lezen", wordt vlak vóór het openbaar maken van de PS-agenda een brief op naam gestuurd aan alle grondeigenaren in de acht gebieden. Daarin wordt onder andere toegezegd dat de provincie na een positief PS-besluit in gesprek gaat met elke grondeigenaar over mogelijkheden en wensen.

Daarnaast wordt voorafgaand aan de openbaarmaking van de PS-agenda een informatieve brief gestuurd naar alle betrokken gemeenten.

Op het moment dat de brieven worden verstuurd, zal er ook nadere informatie te vinden zijn op de website van de provincie.

Overigens zijn de projectleiders van de acht gebieden op dit moment al in gesprek met de meeste grondeigenaren.

Bovenstaande aanpak is onderdeel van de communicatiestrategie voor het Natuurnetwerk Zuid-Holland.

Statenvoorstel

Vergaderdatum GS: 12 december 2023

Portefeuillehouder: Potjer

Uiterlijke beslistermijn: n.v.t.

Documentnummer:

Onderwerp

Besluit volledige schadeloosstelling 8 gebieden Natuur Netwerk Zuid-Holland

Bestuurlijke samenvatting van het voorstel

Conform het coalitieakkoord en de afspraak met het Rijk, rondt de provincie het Natuurnetwerk Nederland (NNN) uiterlijk in 2027 af. In de afgelopen jaren is veel voortgang geboekt bij de realisatie hiervan. Voor veel van de gebieden waar we natuur willen realiseren zijn gronden verworven of goede afspraken met zelfrealisatoren gemaakt. Waar dit nog niet het geval is worden gesprekken gevoerd over de verschillende mogelijkheden waarop de natuurdoelen kunnen worden gerealiseerd en wordt stapsgewijs aan de verdere realisatie gewerkt. Om de realisatiekracht te vergroten, hebben Provinciale Staten (PS) in 2021 het *'Aangepast Handelingskader voor de realisatie van het NNN in Zuid-Holland'* vastgesteld. Daarin is onder andere afgesproken dat, voor cruciale en niet-herlokaliseerbare onderdelen van het NNN, het instrument volledige schadeloosstelling kan worden ingezet.

Van de hectaren die op dit moment nog niet beschikbaar zijn voor de inrichting van natuur, zijn er 8 gebieden die cruciaal en niet herlokaliseerbaar zijn voor het behalen van de natuurdoelen. Om de tijdige realisatie zeker te stellen, is een besluit nodig om voor de nog niet beschikbaar zijnde gronden binnen deze gebieden, het instrument volledige schadeloosstelling in te zetten. In de gesprekken die de provincie voert met grondeigenaren kan voor het kopen van de grond op dit moment alleen de marktwaarde (vergoeding van de vermogensschade) worden geboden. Dit is in de meeste gevallen een ontoereikende vergoeding voor de kosten die een grondeigenaar moet maken. Om die reden lopen gesprekken vaak vast. Met het instrument volledige schadeloosstelling wordt het mogelijk om aan te kopen (of te ruilen) en daarbij, naast het vergoeden van vermogensschade, ook andere schadeposten te vergoeden. Hierdoor wordt de kans om op minnelijke wijze tot overeenstemming te komen aanzienlijk vergroot.

Het besluit om onteigeningsschadeloosstelling te kunnen bieden, betekent dat PS ook besluiten bereid te zijn om voor deze gebieden – in het uiterste geval - een onteigeningsprocedure te starten. Dit is noodzakelijk omdat anders de Europese staatssteunregels worden overtreden. Om deze procedure te starten zullen PS een nieuw besluit over de onteigeningsbeschikkingen moeten nemen. De inschatting – gebaseerd op de ervaringen in de Krimpenerwaard – is dat dit slechts om een zeer klein aantal van de betreffende percelen in de onderhavige gebieden zal gaan.

Om de natuurdoelen te borgen is het ook noodzakelijk dat de gebieden de bestemming Natuur hebben. Waar dit nog niet het geval is, zal de bestemming gewijzigd moeten worden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in eerste instantie bij de

gemeenten. Indien het nodig is, zijn GS bevoegd en bereid om een projectbesluit in het kader van de omgevingswet te nemen om de bestemming te wijzigen.

1.1. Inleiding

In het Natuurpact (2013) hebben Rijk en provincies afgesproken dat de provincies verantwoordelijk zijn voor het realiseren van een kwalitatief goed, aaneengesloten netwerk van natuurgebieden en ecologische verbindingen die in duurzaam beheer zijn bij de eindbeheerders. Ook is afgesproken dat de provincies de inrichting van het NNN eind 2027 voltooiën. Deze afspraak is bekrachtigd in ons coalitieakkoord 'Krachtig Zuid-Holland'. Dit betekent dat er eind 2027 in Zuid-Holland in totaal 45.000 hectare begrensde natuur moet zijn. Hiervoor moet op dit moment nog circa 3.200 ha worden ingericht, waarvan circa 2.500 ha grond al beschikbaar is voor inrichting. Uitvoering van deze maatregelen vindt plaats in afstemming met en indien mogelijk binnen de gebiedsprocessen van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

Realisatie van het NNN is noodzakelijk voor het halen van de Vogel- en Habitatrichtlijn doelen – N2000-gebieden zijn altijd een onderdeel van het NNN. Onderdeel hiervan is dat de lidstaat Nederland ook dient te voldoen aan de aangewezen doelen in de N2000-gebieden, waarvoor een verslechteringsverbod geldt. Voor een deel van de doelen geldt bovendien een doelstelling voor uitbreiding oppervlak en/of verbetering van de kwaliteit van het betreffende habitatype of leefgebied van de soort.

1.2. Volledige schadeloosstelling, cruciaal en niet-herlokaliseerbaar

In 2021 hebben Provinciale Staten het 'Aangepast Handelingskader voor de realisatie van het NNN in Zuid-Holland' vastgesteld. Het doel van het Handelingskader is om onder andere voldoende instrumenten mee te geven voor de tijdige voltooiing van het NNN. Eén van deze instrumenten is het bieden van volledige schadeloosstelling.

Realisatie van het NNN kan voor een eigenaar, die niet zelf wil of kan realiseren, een bedrijfsverplaatsing of -beëindiging betekenen. Op dit moment kunnen we in zo'n situatie alleen de getaxeerde marktwaarde (vermogensschade) vergoeden, terwijl hier over het algemeen meer kosten aan verbonden zijn. Volledige schadeloosstelling is een complete vergoeding voor de schade die een eigenaar rechtstreeks en noodzakelijk lijdt als gevolg van het verlies van eigendom. Naast de getaxeerde marktwaarde van de onroerende zaak (vermogensschade) door het verlies van eigendom, worden ook de financierings- of inkomensschade (bijvoorbeeld de financieringskosten voor een vervangende locatie) én de bijkomende schadeposten (bijv. de kosten van de adviseurs of belastingschade) gecompenseerd, voor zover de schade wordt geleden. Door deze aanvullende compensatie, geeft het bieden van een volledige schadeloosstelling meer zicht op overeenstemming.

Volgens Europese wetgeving het bieden van volledige schadeloosstelling wordt aangemerkt als staatssteun op het moment dat er geen bereidheid is om (in het uiterste geval) over te gaan tot onteigening. Het Handelingskader bepaalt dat het instrument volledige schadeloosstelling (en daarmee het instrument onteigening) enkel ingezet kan worden voor delen van het NNN die cruciaal zijn en niet op een andere plek gerealiseerd kunnen worden (niet-herlokaliseerbaar). Cruciaal zijn locaties die noodzakelijk zijn voor het behoud en de ontwikkeling van hoogwaardige, zeldzame natuur binnen het NNN of het realiseren van de N2000-doelen. Niet-herlokaliseerbaar zijn gebieden die begrensd zijn als N2000 en gebieden waar natuurdoelen gerealiseerd moeten worden die op een ander locatie niet realiseerbaar zijn of tot het gewenste effect leiden. Bijvoorbeeld door de nabijheid van foerageer- of broedgebieden of specifieke al bestaande natuurwaarden op die locatie.

Samengevat komt dit neer op onderstaande criteria:

- a. Gebieden die begrensd zijn als Natura2000 en noodzakelijk voor de realisatie van de betreffende N2000-doelen;
- b. Gebieden die begrensd zijn als NNN én direct grenzen aan Natura2000 én noodzakelijk voor de realisatie van de betreffende N2000-doelen en
- c. Gebieden die begrensd zijn als NNN én waar specifieke (a)biotische omstandigheden leiden tot bijzondere, hoogwaardige en onvervangbare natuur op die precieze locatie.

1.3. Inzet instrumentarium voor 8 gebieden

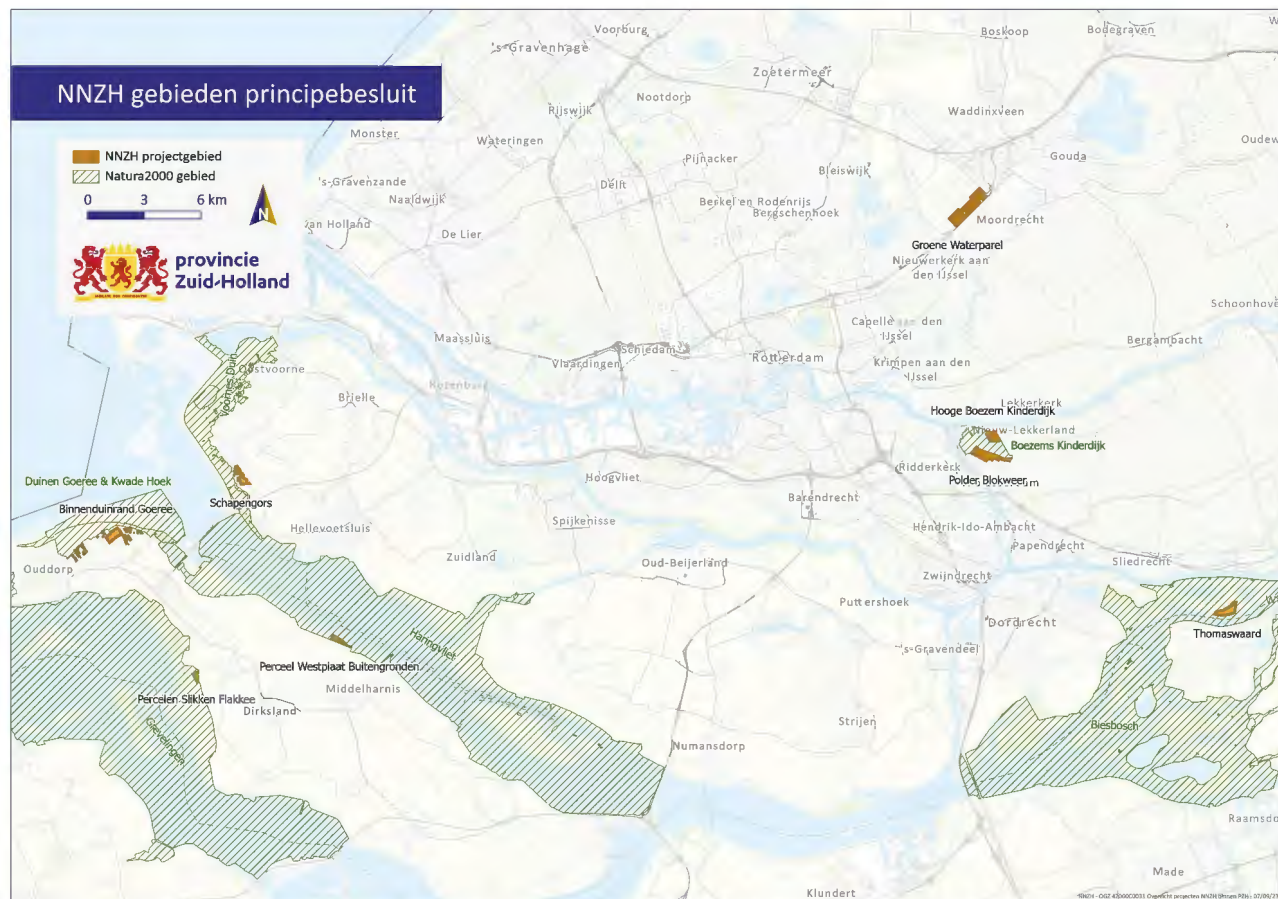
Voor de realisatie van de resterende hectaren van het NNN is bekeken welke instrumenten beschikbaar en nodig zijn om de doelen te behalen. Tevens is er een verwervingsstrategie (inclusief de mogelijkheid van zelfrealisatie en grondruil) uitgewerkt voor de gebieden waar nog niet alle grond beschikbaar is voor natuur. 'Niet beschikbaar' betekent dat de grond niet in bezit is van de provincie, een terreinbeherende organisatie, een particulier die zelf wil realiseren, of een medeoverheid die heeft toegezegd mee te werken aan de natuurdoelen.

Voor de gebieden die voldoen aan de onder 1.2 genoemde criteria voor cruciaal en niet-herlokalisierbar, wordt voorgesteld om de meest actieve strategie in te zetten, namelijk (naast zelfrealisatie en grondruil, ook) de mogelijkheid om volledige schadeloosstelling te kunnen bieden. In tabel 1 staan de acht gebieden die worden aangemerkt als cruciaal en niet-herlokalisierbar weergegeven. Alleen voor deze gebieden kan volledige schadeloosstelling geboden worden. Figuur 1 geeft de gebieden op kaart weer.

Tabel 1

Naam gebied	Waarom cruciaal en niet-herlokalisierbar?	Grootte in ha (waarvan nog <u>niet</u> beschikbaar)	Waar gelegen (gemeente)
Groene Waterparel	Specifieke (a)biotische omstandigheden die leiden tot bijzondere natuurtypen op die locatie, namelijk zeldzame, zwakgebufferde vegetaties.	136,9 (37,5)	Waddinxveen-Zuidplas (gemeente Zuidplas)
Polder Blokweer	Polder Blokweer is onderdeel van N2000-gebied Boezems Kinderdijk, dat is aangewezen voor de vogelsoorten snor, porseleinhoen, purperreiger en zwarte stern. Daarnaast wordt hier ook leefgebied voor andere Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten gecreëerd.	74,3 (31,4)	Alblasserwaard (gemeente Alblasserdam)
Hoge Boezem Kinderdijk	Hoge Boezem Kinderdijk is onderdeel van N2000-gebied Boezems Kinderdijk dat is aangewezen voor de vogelsoorten snor, porseleinhoen, purperreiger en zwarte stern.	35,5 (17,6)	Alblasserwaard (gemeente Molenlanden)
Perceel Westplaat Buitengronden	N2000-opgave habitat en soorten. Westplaat Buitengronden is onderdeel van het N2000-gebied Haringvliet, dat is aangewezen voor 3 habitattypen, 8 habitatsoorten, 10 broedende vogelrichtlijnsoorten en 24 doortrekkende en overwinterende vogelrichtlijnsoorten, die vrijwel allemaal gebaat zijn met de inrichting van de Westplaat.	24,8 (24,8)	Goeree-Overflakkee (gemeente Goeree-Overflakkee)
Perceel Slikken van Flakkee	N2000-opgave habitat en soorten. De Slikken van Flakkee zijn onderdeel van het N2000-gebied Grevelingen, dat is aangewezen voor 8 habitattypen, 4 habitatsoorten, 7 broedende vogelrichtlijnsoorten en 34 doortrekkende en overwinterende vogelrichtlijnsoorten, die vrijwel gebaat zijn bij de inrichting van dit perceel. Bovendien ondervinden zes habitattypen negatieve effecten door afstromend bemest landbouwater.	14,7 (14,7)	Goeree-Overflakkee (gemeente Goeree-Overflakkee)
Thomaswaard	Onderdeel van N2000-gebied Biesbosch dat is aangewezen voor een groot aantal habitat- en vogelsoorten. Het betreft een ontpachting.	49,7 (49,7)	Eiland van Dordrecht (gemeente Dordrecht)
Binnenduinrand Goeree	Aangrenzend aan N2000-gebied Duinen Goeree en Kwade Hoek. Aanvulling realisatie opgave diverse habitat- en vogelsoorten N2000. Daarnaast zijn er specifieke abiotische omstandigheden (schoon kwelwater uit duinen en zand) waardoor daar natuurdoelen (vochtige duinvalleien)	106,8 (104,4)	Goeree-Overflakkee (gemeente Goeree-Overflakkee)

	gerealiseerd kunnen worden.		
Schapengors	Aangrenzend aan N2000-gebied Voornes Duin. Aanvulling realisatie-opgave diverse habitat- en vogelsoorten. Daarnaast zijn er specifieke abiotische omstandigheden (schoon kwelwater uit duinen en zand) waardoor natuurdoelen gerealiseerd kunnen worden die niet-herlokaliseerbaar zijn.	43,3 (43,3)	Voorne-Putten (gemeente Voorne aan Zee)

Figuur 1 De 8 cruciale en niet-herlokaliseerbare gebieden op kaart

1.4. Bestemmingswijziging: Omgevingsplan/Projectbesluit

Voor het realiseren en instandhouden van de natuurdoelen is planologische borging nodig. Voor percelen waarvan de huidige bestemming nog geen planologische borging biedt, zal de bestemming worden gewijzigd. Dit is het geval als de bestemming nog niet natuur is, of wanneer een bestemmingsplan niet als grondslag voor onteigening onder de omgevingswet voldoet. Het wijzigen van de bestemming is in eerste instantie een bevoegdheid van de gemeente. Gemeenten zal gevraagd worden om de bestemming te wijzigen via een omgevingsplan. Indien de gemeente niet bereid is de bestemming te wijzigen, zijn GS bereid een projectbesluit te nemen.

De begrenzing van het eventueel te nemen projectbesluit omvat alle gebieden die in dit voorstel voor besluitvorming als cruciaal en niet-herlokaliseerbaar zijn aangewezen. De NNN-begrenzing van de gebieden staat in de Verordening. Er volgt voor enkele gebieden mogelijk nog een zeer beperkte herziening van de buitengrenzen. Vier gebieden (Slikken van Flakkee, Thomaswaard, Westplaat Buitengronden en de Groene Waterparel) hebben op dit moment al de bestemming natuur.

1.5. Verdere procedure en betrokkenheid PS

Op het moment dat Provinciale Staten hebben besloten dat het instrument volledige schadeloosstelling kan worden ingezet, zullen voor de cruciale en niet-herlokaliseerbare gebieden nieuwe gespreksrondes met grondeigenaren worden gestart. Hierin zullen zelfrealisatie en grondruil opnieuw worden besproken. Als deze opties geen overeenstemming brengen zal, nog steeds

in het minnelijke traject, een bod worden gedaan om het benodigde eigendom aan te kopen op basis van volledige schadeloosstelling. De inzet is dat met de mogelijkheid van het bieden van een volledige schadeloosstelling onteigening kan worden voorkomen.

Voor alle gebieden zal aan de hand van de te realiseren natuurdoelen en de uitkomsten van de minnelijke onderhandelingen een inrichtingsplan (= definitief ontwerp) worden gemaakt. Hierin wordt uitgewerkt hoe de natuurdoelen kunnen worden behaald in de nieuwe situatie met alle minnelijk verworven gronden. Dit plan is ook de opmaat naar een bestemmingswijziging (indien dit nog moet gebeuren) en wordt vastgesteld door GS. Indien een projectbesluit noodzakelijk is, worden, volgens protocol, PS door GS op de hoogte gehouden van de voortgang. Daarnaast informeren GS PS over de nog te bepalen definitieve begrenzing van het plangebied van het projectbesluit.

De verwachting is dat met het kunnen bieden van volledige schadeloosstelling, er voldoende gronden binnen de aangewezen gebieden beschikbaar komen om hiermee de natuurdoelen te kunnen realiseren. Het kan echter zijn dat er toch nog andere gronden nodig zijn. Als het noodzakelijk blijkt om daadwerkelijk over te gaan tot een onteigeningsprocedure om de natuurdoelen te halen, zal een onteigeningsbeschikking moeten worden vastgesteld. Dit is een bevoegdheid van PS. PS zullen in deze onteigeningsbeschikking nut (= realiseren van de doelen), noodzaak (= op minnelijke wijze geen overeenstemming en er is ook geen zicht dat er op deze wijze tot overeenstemming wordt gekomen) en urgentie (= moet op korte termijn gerealiseerd worden) moeten aantonen.

1.6. Communicatie en Participatie

In voorgaande periode zijn de meeste grondeigenaren binnen de NNN begrenzing van deze acht gebieden gesproken over de geplande natuurrealisatie. Tevens zijn de betreffende gemeenten en alle grondeigenaren in januari 2024 per brief geïnformeerd dat GS dit voorstel doorgeleiden naar PS.

In de processen volgend op dit besluit, om te komen tot verwerving en bestemmingswijziging, zitten een aantal vormen van participatie. Na het aanwijzen van de gebieden als cruciaal en niet-herlokaliseerbaar zal met de grondeigenaren binnen de begrenzing van die gebieden een nieuwe gespreksronde worden gestart. Hierbij zal allereerst worden gekeken of zij mogelijkheden zien om de beoogde natuur te ontwikkelen door middel van zelfrealisatie.

In de voorbereidingsfase zal via het schetsontwerp en definitief ontwerp mogelijkheid zijn tot meedenken in de voorbereidingsfase. Daarnaast zal bij de procedure om tot een projectbesluit te komen, ook de 'kennisgeving' participatie worden gepubliceerd. Hierin staat omschreven hoe de partijen worden betrokken en waar de extra informatie over het project beschikbaar is (of zal komen). Daarnaast is het mogelijk om een zienswijze in te dienen tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbesluit.

1.7. Planning

In tabel 2 is de mogelijke planning weergegeven. Als de besluitvorming bij gemeenten vertraging oploopt, kan de looptijd oplopen. Daarnaast is het mogelijk dat er door de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 vertragingen ontstaan omdat moet worden gewerkt met nieuwe procedures en rechtsmiddelen kunnen worden ingezet. Bovendien kunnen de termijnen van de realisatie per gebied (aanzienlijk) verschillen.

Tabel 2

Activiteit	Periode
Vaststellen statenbesluit door PS	Q1 2024
Afspraken maken met gemeenten over bestemmingswijziging en proces, wie doet wat	Q1/Q2 2024
Start minnelijk overleg op basis van VSS	Q1/Q2 2024
Waar nodig: start voorbereiden bestemmingswijziging d.m.v. projectbesluit (18-24	Q2 2024

mnd.)	
Opstellen inrichtingsplan	Q4 2024 / Q1 2025
Eventueel voorbereiding onteigeningsbeschikking (na vaststelling tervisielegging ontwerp-projectbesluit/omgevingsplan)	Q1 2025
Vaststellen omgevingsplan/projectbesluit (GS)	Q1 2026
Stand van zaken verwerving, waar nodig onteigeningsbeschikking laten vaststellen door PS	Q1 2026
Start eventueel onteigeningstraject (minstens 18 mnd.)	Q2 2026
Voorbereiden realisatie, vergunningen etc.	Q1/Q2 2027
Onherroepelijk worden omgevingsplan/projectbesluit	
Onteigeningstraject afgerond	Q4 2028
Decharge project	Q4 2029

2. Financiën en dekking

Dit statenvoorstel heeft financiële consequenties. Een eerste inschatting voor de extra kosten van het kunnen bieden van volledige schadeloosstelling en bijbehorende proceskosten voor deze acht gebieden is circa €8-10 miljoen. Dit is aanvullende op de middelen die Provinciale Staten al voor de realisatie van NNN beschikbaar hebben gesteld om de vermogensschade te compenseren en de inrichting te financieren. Het gaat hier over vier kostenposten die hieronder worden beschreven.

Kosten volledige schadeloosstelling

Dit betreft de extra kosten die gemoeid zijn met de betaling van volledige schadeloosstelling aan eigenaren die bereid zijn om over te gaan tot vrijwillige verkoop. Bij volledige schadeloosstelling wordt naast een marktconforme prijs voor de aan te kopen onroerende zaken ook inkomens- en bijkomende schade vergoed, voor zover deze schade wordt geleden.

Proceskosten en kosten juridische ondersteuning

Het gaat hier om kosten voor het inschakelen van een advocatenkantoor dat werkt in opdracht van de provincie, en om ondersteuning van (juridische) adviseurs van de wederpartij, griffierechten en kosten van rechtbankdeskundigen. De werkelijke kosten hiervan hangen sterk af van het aantal eigenaren waarvoor uiteindelijk een onteigeningsprocedure wordt gestart.

Kosten voor het opstellen van een projectbesluit

Voor het eventueel opstellen van een projectbesluit, een MER-beoordeling en een participatietraject zal gebruik worden gemaakt van een adviesbureau(s).

Personeelskosten

De uitvoering van dit voorstel zal extra inzet vragen van verschillende experts binnen de provincie.

Dekking

De afwaardering van de grond, de verwervingskosten en de inrichting worden gefinancierd uit budget NNN-realisatie. De aanvullende kosten voor de volledige schadeloosstelling worden gefinancierd met middelen uit de Speciale Uitkering van het Programma Natuur (SPUK1 PN). Onder het 'Aangepast Handelingskader' is volledige schadeloosstelling als versnellingsmaatregel voor NNN-realisatie beschreven, waardoor het in aanmerking komt voor vergoeding versnellingsmaatregel uit het Programma Natuur.

Om in aanmerking te komen voor middelen uit de SPUK1 is het noodzakelijk om voor eind 2025 een bestuurlijke verplichting aan te gaan en zullen de middelen voor 31 december 2026 uitgegeven moeten zijn. Dit voorstel betreft deze bestuurlijke verplichting.

Aanvullende middelen voor volledige schadeloosstelling die na 2026 nodig zijn, zullen (vermoedelijk) opgevoerd kunnen worden voor SPUK2. De randvoorwaarden van dit programma zijn nog niet bekend, maar de verwachting is dat versnelling realisatie NNN hieronder blijft vallen. Vermoedelijk gaat met deze bestuurlijke verplichting ook de dekking vanuit het SPUK2 Programma Natuur hieronder vallen. Mochten deze middelen alsnog niet beschikbaar worden gesteld zal de provincie op zoek moeten gaan naar alternatieve financieringsmogelijkheden.

3. Voorafgaande besluitvorming

Op 16 juni 2021 hebben Provinciale Staten het 'Aangepast Handelingskader voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland Zuid-Holland' vastgesteld. Dit voorstel is een nadere uitwerking van dat besluit. In het coalitieakkoord 'Krachtig Zuid-Holland' is opgenomen dat het NNN voor 2027 afgerond en in stand gehouden wordt, conform de afspraken met het Rijk.

Ontwerp-Besluit

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 12 september 2023, met het besluitnummer dos;

Gelet op Artikel 48, lid van de Provinciewet;

Besluiten:

Acht gebieden (Groene Waterparel, Polder Blokweer, Hoge Boezem Kinderdijk, Perceel Westplaat Buitengronden, Perceel Slikken van Flakkee, Thomaswaard, Schapengors en Binnenduintrand van Goeree) binnen het programma Natuur Netwerk Zuid-Holland aan te wijzen als een cruciaal en niet-herlokaliseerbaar onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland, daar de mogelijkheid volledige onteigeningsschadeloosstelling te bieden en, indien noodzakelijk voor het realiseren van de natuurdoelen, bereid te zijn over te gaan tot onteigening als ultimum remedium.

Den Haag, ... maart 2023

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

Wvd. Griffier
Mr. M. Pe

Voorzitter
drs. J. Smit

Bijlagen:

Den Haag, 8 maart 2024

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

Secretaris
drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Voorzitter
drs. J. Smit